

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

NRRU Community Research Journal

ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม พ.ศ. 2561)

Vol. 12 No. 3 (September-December 2018)

ISSN 2286-9581

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
340 ถนนสุนทราราม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000
โทรศัพท์ 0-4400-9009 ต่อ 9462 โทรสาร 0-4427-2941

E-mail : journal-rdi@nrru.ac.th

Website: www.rdi.nrru.ac.th/rdi_journal/

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

NRRU community Research Journal

ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม พ.ศ. 2561) : Vol. 12 No. 3 (September-December 2018)

ที่ปรึกษา

อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

หน้าที่ ให้คำปรึกษาในการจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.จำเนียร จวงตระกูล

ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภาษ

ศาสตราจารย์ ดร.สุภา เพ่งพิศ

ศาสตราจารย์(เกียรติคุณ) ดร.อนันต์ รัศมี

ศาสตราจารย์ ดร.ติน ปรัชญพฤทธิ

ศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พวงงาม

ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิฐาน รังคกุลนันท์

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์ ธีระวิสิษฐ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอรารรณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงดี

รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล ดอนขวา

รองศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข

รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา นันทะไชย

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ

รองศาสตราจารย์ ดร.สรสิน พิมลบรรยงก์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชคชัย ยืนยง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ คงฤทธิ์

อาจารย์ ดร.แหววลี แหวฉิมพลี

หน้าที่ กำหนดทิศทางของวารสาร ให้ข้อคิด แนวทาง คำปรึกษา และข้อเสนอแนะในการจัดทำวารสารให้มีคุณภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การดำเนินงานจัดทำวารสารสำเร็จลุล่วงด้วยดี

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร. ชัคตัตริย์ ริยะสวัสดิ์

หน้าที่ ดำเนินงานบริหารจัดการวารสารชุมชนวิจัยให้เป็นไปตามนโยบายของสถาบันวิจัยและพัฒนา สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

รองบรรณาธิการ

นางรุจิรา ริการมย์

หน้าที่ ดำเนินงานบริหารจัดการและจัดทำวารสารชุมชนวิจัย และงานที่ได้รับมอบหมายจากบรรณาธิการ ให้เป็นไปตามนโยบายของสถาบันวิจัยและพัฒนา สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เจ้าหน้าที่การเงิน

นายกฤษฎา พลายหมื่นไวย

หน้าที่ ดูแลการเบิกจ่าย และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำวารสารชุมชนวิจัย ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลัง และนโยบายของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความก่อนตีพิมพ์ (Peer review)

ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภาษ

ศาสตราจารย์ชวน เพ็ชรแก้ว

รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล ดอนขวา

รองศาสตราจารย์ ดร.ณอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข

รองศาสตราจารย์ ดร.นิยม วงศ์พงษ์คำ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปาจริย์ ผลประเสริฐ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชา มารี เคน

รองศาสตราจารย์ ดร.พนิตสุภา ธรรมประมวล

รองศาสตราจารย์ ดร.พุดพิงษ์ สัตยวงศ์ทิพย์

รองศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา ภูมิพันธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาติ ปณะราช

รองศาสตราจารย์ ดร.รัฐฉวน ประวัตเมือง

รองศาสตราจารย์ ดร.รัฐไท พรเจริญ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา นันทะไชย

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ ใจอารีย์

รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงสรณา แก้วพิบูลย์

รองศาสตราจารย์กวี ครองแก้ว

รองศาสตราจารย์สถุณณ์ พรหมสายใจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบกุล วิศิษฐ์สรศักดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ททรัพย์สิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชคชัย ยืนยง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณมล ศักดิ์ปกรณ์กานต์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พิจิ บรรจงปรุ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล ศรีมหาวโร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โยธิน ศรีโสภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณประภา สุขสวัสดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย อาริรุ่งเรือง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรรฤดี ตีป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินาถ จงกลกลาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แสงเพชร พระฉาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกราช เจริญนิตย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์มนตรี ภูงาม

ดร.ปรีชา อุยตระกูล

อาจารย์ ดร.เพ็ญแข วงศ์สุริยา

อาจารย์ ดร.พาริดา เจาะเอะ

ดร. ลินศักดิ์ชนม์ อุ่นพรมมี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ข้าราชการบำนาญ (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต)

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ข้าราชการบำนาญ (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา)

ข้าราชการบำนาญ (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ

ศูนย์อนามัยที่ 9 นครราชสีมา

สารอธิการบดี

การเผยแพร่ผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการ มีความสำคัญยิ่งต่อการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยมาเผยแพร่สู่สังคม เกิดคุณค่าและการถ่ายทอดไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ใช้ประโยชน์นำไปใช้ได้จริง ในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัย เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และด้วยความเป็นสากลของกระบวนการแสวงหาความรู้ของกระบวนการวิจัย ทำให้มหาวิทยาลัยมีการบูรณาการปัจจัยและกระบวนการทั้งหมด บทบาททางวิชาการและบทความวิจัยที่ปรากฏในวารสารชุมชนวิจัยฉบับนี้ เป็นสิ่งที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางด้านงานวิจัยของมหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาได้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คณะกรรมการพิจารณาบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ (Peer review) ทุกท่าน ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการพิจารณาบทความในวารสารชุมชนวิจัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (เดือนกันยายน ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2561) เล่มนี้ ขอขอบคุณกองบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งทำหน้าที่ในการเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ปรับปรุงวารสาร พร้อมทั้งช่วยประสานงานและอำนวยความสะดวกแก่นักวิจัยในการทำผลงานด้านวิชาการที่มีคุณภาพเผยแพร่แก่ผู้อ่านวารสารชุมชนวิจัยฉบับนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ฝอยพิกุล)

อธิการบดี

บทบรรณาธิการ

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จัดพิมพ์เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้ และวิทยาการต่าง ๆ ในรูปแบบของวารสารฉบับพิมพ์ และวารสารออนไลน์ สำหรับฉบับนี้เป็นปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (เดือนกันยายน ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2561) มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ และบทความวิจารณ์หนังสือ เกี่ยวกับสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/จิตวิทยา สาขาการจัดการ/เศรษฐศาสตร์/การตลาด รวมไปถึงด้านสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อม หรือด้านที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน จำนวน 20 เรื่อง ที่ผ่านการพิจารณาและได้รับการลงตีพิมพ์เผยแพร่นี้ ประกอบด้วย บทความวิชาการ จำนวน 1 เรื่อง บทความวิจัยเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย จำนวน 10 เรื่อง แบ่งเป็น ภาษาอังกฤษ จำนวน 3 เรื่อง และ ภาษาไทย จำนวน 7 เรื่อง บทความวิจัยเพื่อเผยแพร่วิทยานิพนธ์ จำนวน 9 เรื่อง แบ่งเป็น ภาษาอังกฤษ จำนวน 1 เรื่อง และ ภาษาไทย จำนวน 8 เรื่อง โดยผู้เขียนเป็นนักวิจัยที่มีความประสงค์จะเผยแพร่ผลงานวิจัย และส่วนหนึ่งเป็นดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ ของนิสิตและนักศึกษาจากสถาบัน การศึกษาในประเทศไทย รายละเอียดเนื้อหาที่มีความหลากหลาย น่าสนใจ สามารถนำไปใช้ประโยชน์หรือประยุกต์ใช้ได้ และยังมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

กองบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ยินดีรับบทความของท่านที่มีความประสงค์จะเผยแพร่/ตีพิมพ์ผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากยิ่งขึ้นต่อไป โดยบทความที่เสนอขอส่งและได้รับการตีพิมพ์ จะต้องไม่เคยหรือไม่อยู่ในระหว่างเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น และจะต้องได้รับการพิจารณาให้ความเห็นทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) ไม่น้อยกว่า 2 ท่าน ซึ่งผู้เขียนจะต้องให้ความเคารพพร้อมทั้งดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำที่ได้รับจากกองบรรณาธิการวารสารอย่างเคร่งครัด หากไม่ปฏิบัติตาม บรรณาธิการหรือผู้ได้รับมอบหมายสามารถยกเลิกบทความลงตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัยโดยแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร ให้ถือเป็นการสิ้นสุดการพิจารณาบทความของท่านทันทีและไม่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนั้น ๆ สำหรับต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้เป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา การนำข้อความใดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของต้นฉบับไปตีพิมพ์ใหม่ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของต้นฉบับและกองบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัยก่อน พร้อมทั้งนำไปอ้างอิงให้ถูกต้อง ผลการวิจัยและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความต่าง ๆ เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ซึ่งไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

ท้ายสุดนี้ ต้องขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะที่ปรึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ตลอดจนผู้อ่านที่ให้ความสนใจงานวิจัยและนำไปใช้ประโยชน์จากวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งคณะผู้ดำเนินงานจะพัฒนาวารสารชุมชนวิจัยให้ได้รับการรับรองมาตรฐานในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.ชคัตตริย์ รยะสวัสดิ์

บรรณาธิการ

สารบัญ (CONTENT)

กองบรรณาธิการ	iii
ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความก่อนตีพิมพ์ (Peer review)	iv
สารอภีการบดี	V
บทบรรณาธิการ	Vi
สารบัญ (CONTENT)	vii
บทความวิชาการ (ACADEMIC ARTICLE)	1
คุณลักษณะสื่อบุคคลที่ควรรู้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น (CHARACTERISTICS OF PERSONAL MEDIA FOR TRANSFERRING THE LOCAL INTELLIGENCE KNOWLEDGE)	
สุชาดา น้ำใจดี (SUCHADA NAMJAIDEE)	1
บทความวิจัย (ภาษาอังกฤษ : เผยแพร่ผลงานวิจัย) (RESEARCH ARTICLE (ENGLISH : RESEARCH PUBLISH))	14
การวิเคราะห์ความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการอาชีพ: การเสริมสร้างทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขานาฏศิลป์ (NEEDS ANALYSIS TO ENGLISH FOR OCCUPATIONAL PURPOSES: ENHANCING COMMUNICATION SKILLS OF PERFORMING ARTS STUDENTS)	
แหววลี แหวฉิมพลี (WAEWALEE WAEWCHIMPLEE)	14
การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของผู้ประกอบการลานเทปาล์มน้ำมัน : กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประเทศไทย (THE COST AND RETURN OF ENTREPRENURE OF THE OIL PALM BUNCH COLLECTION CENTER : A CASE STUDY OF SURATTHANI PROVINCE)	
ดาริน รุ่งกลิ่น, สุกานดา เทพสุวรรณชนะ, อัครภณ ขวัญแก้ว และ เตชธรรม สังข์คร (DARIN RUNGKLIN, SUKANDA THEPSUWANCHANA, AKKARAPHON KWANKAEW AND TECHADHAM SANGKHORN)	25
ภาพลักษณ์หมู่บ้านท่องเที่ยวผ้าไหมอันพิงประสงค์ของนักท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา (THE DESIRABLE SILK TOURISM VILLAGES IMAGES OF THE TOURISTS IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE)	
พีรวิทย์ คำเจริญ และ เนตรชนก บัวนาค (PHEERAWIT KHAMCHAROEN AND NETCHANOK BUANAK)	39
บทความวิจัย (ภาษาไทย : เผยแพร่ผลงานวิจัย) (RESEARCH ARTICLE (THAI : RESEARCH PUBLISH))	52
การออกแบบและสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกของหอยเชอรี่เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนบ้านท่าหลวง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา (THE DESIGN AND CREATE OF SANDSTONE SCULPTURE FROM SHELL OF GOLDEN APPLE SNAIL TO INCREASE THE ECONOMIC VALUE OF BAN THA LUANG COMMUNITY, PHIMAI DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE)	
สามารถ จัปโจร, อาวุธ คันสร และ ทองไมย์ เทพราม (SAMART JABJONE, ARWUT KANSORN AND THONGMAI TAPRAM)	52
วัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ORGANIZATIONAL CULTURE AND LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION EFFECTIVENESS)	
อุษณี มงคลพิทักษ์สุข (USANEE MONGKOLPITAKSUK)	66

เปรียบเทียบกระบวนการรักษาโรคมะเร็งระหว่างหมอพื้นบ้านไทยและลาว (COMPARISON ABOUT PROCESS OF CANCER TREATMENT BETWEEN THAI AND LAO TRADITIONAL HEALERS)	79
ธนิดา ผาติเสนะ (TANIDA PHATISENA)	
การพัฒนาโรงเรียนต้นแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ (A DEVELOPMENT OF SCHOOL INSTRUCTION IN 21 ST CENTURY MODEL BY PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY)	
ชยพล ธงภักดี, สมบูรณ์ ตันยะ, สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์, สิรินาถ จงกลกลาง และ ลลิตา ธงภักดี (CHAYAPOL THONGPHUKDEE, SOMBOON TANYA, SITTISAK JULSIRIPONG, SIRINAT JONGKONKLANG AND LALITA THONGPHUKDEE)	91
การวิจัยสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม เรื่อง ดินสาระความงามปราสาทหินพิมาย (RESEARCH ON THE CREATION OF PAINTING WHICH WORKS ON THE SOIL BEAUTY, THE BEAUTY OF PHIMAI SOIL, THE BEAUTY PHASATHINPHIMAI)	
อารยะ มนูญศักดิ์ (ARAYA MANOONSAK)	104
ความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมะอี อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด (INFORMATION NEEDS TO IMPROVE QUALITY OF LIFE FOR THE ELDERLY OF ELDERLY SCHOOL IN MA-AUE SUB-DISTRICT, THAWATBURI DISTRICT, ROI-ET PROVINCE)	
ธิดารัตน์ สาระพล (THIDARAT SARAPHON)	114
ภูมิปัญญาด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอยาพื้นบ้านในจังหวัดนครราชสีมา (LOCAL WISDOM IN TREATMENT OF TRADITIONAL CHEMISTS IN NAKHON RATCHASIMA)	
ทิพย์วารี สงนอก และ นนธิยา จันทน์เนตร์ (THIPWARI SONGNOK AND NONTHIYA CHANNETE)	124
บทความวิจัย (ภาษาอังกฤษ : เผยแพร่วิทยานิพนธ์) (RESEARCH ARTICLE (ENGLISH : THESIS PUBLISH))	136
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพนวัตกรรมองค์การเชิงกลยุทธ์ : การตรวจสอบเชิงประจักษ์ของธุรกิจบรรจุภัณฑ์ในประเทศไทย (FACTORS INFLUENCE ON STRATEGIC ORGANIZATIONAL INNOVATION CAPABILITY: AN EMPIRICAL INVESTIGATION OF PACKAGING BUSINESSES IN THAILAND)	
ยุพาภรณ์ ชัยเสนา, สุธนา บุญเหลือ และ นิตพงษ์ สงศรีโรจน์ (YUPAPORN CHAISENA, SUTTANA BOONLUA AND NITIPHONG SONGSRIROTE)	136
บทความวิจัย (ภาษาไทย : เผยแพร่วิทยานิพนธ์) (RESEARCH ARTICLE (THAI : THESIS PUBLISH))	149
การศึกษาผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้สู่สะเต็มศึกษา (A STUDY OF LEARNING OUTCOMES ON MATERIALS AND PROPERTIES OF GRADE 5 STUDENTS' LEARNING UNIT USING STEM EDUCATION)	
ช่อทิพย์ มาร์ตนะ และ วาสนา กীরติจำเริญ (CHOTHIP MARATTANA AND WASANA KEERATICHAMROEN)	149
รูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว (LEADERSHIP STYLES AFFECT TO ADMINISTRATOR'S LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION ALONG THAI-CAMBODIAN BORDER, SA KAEU, PROVINCE)	
ชยภัทน์ เทสินโทชิตี และ ชิตพล ชัยมะดัน (CHAYAPHATTH THESINTHACHOT AND CHITTAPOL CHAIMADAN)	163

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทพทัน (LEARNING ACHIEVEMENT APPLYING INSTRUCTIONAL PACKAGE FOR BASIC READING AND WRITING MUSICAL NOTES FOR THE SECOND STRAND STUDENTS AT THAP THAN KINDERGARTEN)	
อิสระ กิตา และ อินทิรา รอบรู้ (ISSRAR KEETA AND INTIRA ROBROO)	177
ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (A CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF FACTORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF ENVIRONMENTAL HEALTH SERVICE SYSTEM DELVELOPMENT OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN NORTH-EASTERN REGION OF THAILAND)	
ไพศาล ไกรรัตน์, จิตติ กิตติเลิศไพศาล, ปณิธี การสมดี และ ชาติชัย อุดมกิจมงคล (PAISAN KRAIRAT, JITTI KITTILERTPAISARN, PANITEE KARN SOMDEE AND CHARDCHAI UDOMKIJMONGKOL)	185
การพัฒนาชุดการเรียนการเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา (INSTRUCTIONAL PACKAGE FOR BASIC GUITAR FOR THE PRATHOMSUKSA 5 STUDENTS AT THEPWITTAYA SCHOOL)	
อติวัฒน์ พรหมจันทร์ และ อินทิรา รอบรู้ (ATIWAT PROMJAN AND INTIRA ROBROO)	200
การพัฒนาแนวทางสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 (DEVELOPING A GUIDELINE OF LEARNING ORGANIZATION OF SMALL SCHOOL THE BASIC EDUCATION IN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 27)	
พิชชาภา อ่างสุวรรณ และ ธรรม ธรรมทัตตานนท์ (PITCHAPA ANG SUWUN AND SUTHAM THAMMATASSANANON)	211
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดย ใช้บทเรียนมัลติมีเดียโรงเรียนอนุบาลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท (LEARNING ACHIEVEMENT IN COMPUTER FOR THE FIFTH GRADERS APPLYING COOPERATIVE LEARNING BY MULTIMEDIA LESSON APPLICATION AT ANUBAN NOEN KHAM SCHOOL, NOEN KHAM DISTRICT, CHAINAT PROVINCE)	
ชุติมิน กระแสสินธุ์ และ อินทิรา รอบรู้ (CHUTIMON KRASAESIN AND INTIRA ROBROO)	222
การพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา (TEACHER COMPENTENCY DEVELOPMENT IN SCHOOLS UNDER NAKHON RATCHASIMA PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE)	
อริสา นพคุณ, บรรจบ บุญจันทร์ และ สุวิมล ตั้งประเสริฐ (ARISA NOPPHAKHUN, BANJOB BOONCHAN AND SUWIMON TUNGPRASERT)	232
รายละเอียดการส่งบทความ	245
การเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	245
แบบตรวจสอบความสมบูรณ์บทความต้นฉบับ	250
แบบเสนอขอส่งบทความต้นฉบับ	251
รูปแบบบทความวิจัย	252
รูปแบบบทความวิชาการ	254

คุณลักษณะสื่อบุคคลที่ควรรู้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น
CHARACTERISTICS OF PERSONAL MEDIA
FOR TRANSFERRING THE LOCAL INTELLIGENCE KNOWLEDGE

สุชาดา น้ำใจดี

SUCHADA NAMJAIDEE

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA RAJABHAT UNIVERSITY

นครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA

บทคัดย่อ

คุณลักษณะของสื่อบุคคลที่ควรรู้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้เกิดองค์ความรู้ทางด้านการดำรงชีพ ด้านสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน มีคุณลักษณะและบทบาทที่สำคัญที่เกี่ยวกับคนหรือบุคคลที่มีศักยภาพสูงในท้องถิ่น ซึ่งเกิดจากการสั่งสม ทักษะ ประสบการณ์ สามารถโน้มน้าวจิตใจ โดยได้รับการยอมรับและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น นำมาปฏิบัติตาม ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารผ่านช่องทางการสื่อสารโดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้วยภาษาพูด เขียน การสาธิต และลงมือปฏิบัติตามความเชี่ยวชาญและความชำนาญที่สืบทอดต่อเนื่องมาจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการเรียนรู้ ยอมรับ ปรับเปลี่ยน สร้างสรรค์สิ่งใหม่ และสร้างความตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาเปลี่ยนแปลงเป็นนวัตกรรม จากการเชื่อมโยงคน ความคิด กิจกรรม กลายเป็นกระบวนการพัฒนากลุ่มคนในชุมชนได้หลากหลายสาขาอาชีพ เป็นเครือข่าย ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นทางสังคม ทำให้คนรุ่นใหม่ที่เป็นผู้รับการถ่ายทอดได้นำมาประยุกต์ใช้เป็นเทคนิคในการพัฒนาให้เกิด การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพและความพร้อมในการสืบทอดอัตลักษณ์ทางคุณลักษณะของสื่อบุคคลทางภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ทุนทางปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นตามวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมด้วยความมีคุณธรรม จริยธรรม ก่อให้เกิด ประโยชน์จริงอย่างต่อเนื่องต่อไปได้

คำสำคัญ : สื่อบุคคล, การถ่ายทอด, ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ABSTRACT

The characteristics of personal media for transferring the local intelligent knowledge, which creating way of life, society and community culture, had the important roles for those who had high proficiency. The local intelligent knowledge was rooted from accumulation of skills, experiences and persuasive skills. People, who were the personal media, were also accepted and were the stereotype for others. Personal media were the sources sending the knowledge through oral language, the writing language, the demonstration and the practices. Those, who were the personal media, had confidence in learning, accepting, changing and creating the innovation. They also realized that the local intelligent knowledge could change the local intelligent knowledge into the innovation. It was the connection among human, thoughts and activities. Consequently, it became

the community development process of various occupations. People in the community became the social network of the local intelligent knowledge. The new generation then applied the local intelligent knowledge to be the appropriated learning in accordance with their proficiency and the readiness of the personal media identity in the local intelligent knowledge transferring. This phenomena met the objectives of the local intelligent knowledge; way of life and environment. The personal media must transfer their the local intelligent knowledge, with morality and ethics, giving benefits to the community.

Keywords : Personal media, Transferring, The local intelligent knowledge

บทนำ

สื่อบุคคล (Personal media) คือ ผู้ส่งสารที่ใช้สื่อที่เป็นตัวบุคคลนำข่าวสารประชาสัมพันธ์ไปยังผู้รับสารโดยตรง ในการสื่อสารของสื่อบุคคลให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้ส่งสารจะต้องเตรียมพร้อมที่จะพูดโดยเลือกเรื่องที่จะพูดให้เหมาะสมกับผู้ฟังเป้าหมาย สถานการณ์ โอกาส เวลา และสถานที่ (อรุณรัตน์ ชินวรรณ, 2553, น. 65) ซึ่งสื่อบุคคลเป็นสื่อกลางที่ทำหน้าที่ในการสื่อสารสำหรับการเข้าถึงและใกล้ชิดกลุ่มบุคคลเป้าหมายได้มากที่สุด สามารถนำข่าวสารประชาสัมพันธ์ การถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการ ถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ขององค์กร หน่วยงาน ชุมชน ให้ไปสู่เป้าหมาย ตามสถานการณ์ โอกาส เวลา และสถานที่ ได้อย่างเหมาะสม รวมไปถึงการสร้างที่น่าเชื่อถือ โน้มน้าวใจที่เกิดจากทักษะการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้และความสามารถในการเรียนรู้ด้านสังคมและวัฒนธรรม และภูมิปัญญาเป็นแขนงหนึ่งที่ชุมชนได้สร้างสรรค์ขึ้นมาไว้สื่อความหมาย บ่งบอกตัวตนและใช้เป็นสัญลักษณ์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ในเชิงปฏิบัติมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตของคนในชุมชน หลักการทางศาสนา รูปแบบของวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อม ที่เกิดการสั่งสมสืบทอดกันมาด้วยการพึ่งพาธรรมชาติ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เคารพนับถือผู้อาวุโส ที่มีภูมิธรรมและประสบการณ์มากกว่า เป็นความรู้ที่ให้ความสำคัญในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมมากกว่าด้านวัตถุ ซึ่งเป็นทุนทางปัญญาที่สามารถนำความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเพิ่มศักยภาพที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันจนเกิดความกินดีอยู่ดีและพึ่งพาตนเองได้

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom : LW) คือ องค์ความรู้ที่ได้มีการสั่งสมและสืบทอดติดต่อกันมาอย่างต่อเนื่อง ในบริเวณพื้นที่แห่งนั้นตั้งแต่ครั้งในอดีตจวบจนปัจจุบัน โดยเป็นสิ่งที่ได้ผ่านการคัดเลือกและการกลั่นกรองมาแล้วอย่างชาญฉลาดจากรุ่นสู่รุ่น จนกระทั่งเป็นสิ่งที่มีความเหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล ครอบครัว และหรือชุมชนในบริเวณพื้นที่นั้นได้อย่างชัดเจน ซึ่งก็มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการใช้แก้ปัญหาและหรือการพัฒนาในด้าน การประกอบอาชีพ ด้านการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี (พัฒนา สุขประเสริฐ, 2558, น. 5) โดยภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้อันลุ่มลึกหรือการหยั่งรู้ที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์การเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการใช้ทักษะ ความชำนาญในการทำกิจกรรม การดำเนินชีวิตของคนในแต่ละท้องถิ่นที่มีสัมพันธ์ภาพอันแนบแน่นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดสืบทอดกันมา จากคนรุ่นหนึ่ง ไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งจนเป็นวิถีชีวิต เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า และมีความหมายที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น (พัชรินทร์ สิริสุนทร, 2552, น. 6 และ วิรุฬห์ นิลโมจน์, 2558, น. 9-5) ภูมิปัญญาจึงเป็นผลของกระบวนการที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสรรพสิ่งรอบ ๆ ตัวภายในท้องถิ่น รวมถึงธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทบุคคลจะครอบคลุมถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำในเรื่องพิธีกรรมสำคัญของท้องถิ่น บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติ การประดิษฐ์ และการเกษตรกรรม โดยบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นผู้ริเริ่มหรือเป็นผู้สืบทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น ได้แก่ ครูภูมิปัญญาหรือปราชญ์ชาวบ้าน พระภิกษุ ผู้นำชุมชน ผู้รู้ พ่อเฒ่าแม่เฒ่า เป็นต้น (ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ, 2554, น. 7)

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาแก้ปัญหาเพื่อให้คนในชุมชนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้ ซึ่งชุมชนทั่วไปมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ คุณธรรม จริยธรรม สุขภาพ วิถีชีวิต สิ่งแวดล้อม สาเหตุสำคัญประการหนึ่งคือ การละเลยองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นทุนทางปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน (ร้อยขวัญพุทธ มุ่งมาจน, 2556, น. 104) ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการจัดระบบการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นระบบมากขึ้นเพื่อให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่สูญหายไป ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารเข้ามาสนับสนุนในการทำงาน โดยเฉพาะการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีสื่อบุคคลทำหน้าที่ในการเป็นผู้ส่งสารอยู่ในระบบของการสื่อสารที่ต้องการถ่ายทอดหรือเพื่อแบ่งปัน องค์ความรู้ ความคิด ความรู้สึก ข้อความ ข่าวสาร และทัศนคติ รวมถึงประสบการณ์ร่วมกัน จนนำไปสู่การแปลความหมาย หรือตีความหมายได้ตรงกัน ส่งผลให้เกิดความเข้าใจร่วมกันได้เป็นอย่างดีและเกิดการรับรู้ซึ่งกันและกัน ดังนั้น การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยสื่อบุคคล จึงเป็นวิธีที่มีความเหมาะสมกับการสื่อสารภายในชุมชนท้องถิ่น เพราะเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงและใกล้ชิดกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด เนื่องจากเป็นสื่อที่ต้องมีการเห็นหน้า การเผชิญหน้าโดยการสื่อสารด้วยการพูดคุยที่มีลักษณะเป็นแบบกันเอง แสดงพฤติกรรมและเห็นอกกับกิริยาซึ่งกันและกัน

ดังนั้น บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอคุณลักษณะของสื่อบุคคลที่ควรใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย แนวคิดลักษณะของสื่อบุคคล ได้แก่ ความหมายของสื่อบุคคล ความสำคัญและลักษณะของสื่อบุคคลในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และตัวอย่างของสื่อบุคคลในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาศิลปหัตถกรรมและสิ่งทอ ด้านงานแกะสลักไม้ลายไทย และ ด้านการทำผ้าไหมแบบดั้งเดิม รวมไปถึงการนำเสนอทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล และการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นส่วนที่ช่วยในการผลักดันคนในชุมชนท้องถิ่นได้รับความรู้ ความเข้าใจ ใช้เป็นแนวทางในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้

แนวคิดลักษณะของสื่อบุคคล

ความหมายของสื่อบุคคล

จินตวีร์ เกษมสุข (2554, น. 55) ได้ให้ความหมายว่า สื่อบุคคล หมายถึง บุคคลที่นำพาสารไปยังอีกบุคคลหนึ่งก่อให้เกิดการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งมีประสิทธิภาพในการชักจูงให้บุคคลมีทัศนคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความมุ่งหวัง เช่น ผู้นำทางความคิด (Opinion leaders) ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์ ครู เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาจากภาครัฐ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไปในสังคมนั้น รวมทั้งนักประชาสัมพันธ์ ซึ่งจัดเป็นสื่อบุคคลประเภทหนึ่ง ที่ถือเป็นผู้ที่มีบทบาทหรือมีส่วนในการผลักดันให้คนในชุมชนได้รับความรู้ จนเกิดทัศนคติและมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามความมุ่งหวัง นอกจากนี้ พัทณี เขยจรยา, เมตตา วิวัฒนานุกูล และ ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ (2554) ได้กล่าวว่า สื่อบุคคล เป็นสื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดข่าวสารความรู้ ความเข้าใจและความคิดเห็นต่าง ๆ ที่มีมาแต่ดั้งเดิมก่อนการใช้สื่อประเภทอื่น ๆ โดยมี “คำพูด” เป็นพาหนะที่สำคัญที่สุด แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้มากขึ้น แต่เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยผ่าน “สื่อบุคคล” การสื่อสารภายในตัวบุคคลเป็นการสื่อสารที่คนเราคำนึงถึงตนเองโดยสัญลักษณ์ที่ตนเองใช้ในการสื่อสารกับผู้อื่น คือ ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในตัวเอง อาจกล่าวได้ว่า สื่อบุคคลที่เป็นผู้ส่งสารผ่านการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ผ่านคำพูด เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลและกลุ่มบุคคลคนในชุมชนให้ได้รับความรู้ จนเกิดทัศนคติและมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามความมุ่งหวัง เป็นการสื่อสารโดยตรงถึงผู้รับสารและสามารถสร้างความน่าเชื่อถือ และสามารถโน้มน้าวใจให้ปฏิบัติตามได้เป็นอย่างดี

ความสำคัญของสื่อบุคคลในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

วีรยา อักกะโชติกุล (2552, น. 34) ได้กล่าวว่า สื่อบุคคลเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสารและจะเป็นประโยชน์มากในกรณีที่ผู้รับสารมีความเข้าใจกระจ่างชัดต่อสาร และตัดสินใจรับสารได้อย่างมั่นใจยิ่งขึ้นด้วย สอดคล้องกับ วีรัช อภิรัตน์กุล (2553, น. 176) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อบุคคลไว้ว่า สื่อบุคคลเป็นผู้ส่งสารหรือความรู้ ข้อมูลข่าวสาร โดยสื่อบุคคลที่ดี

ควรมีทักษะการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ และความสามารถในการเรียนรู้ด้านสังคม วัฒนธรรมของชุมชน หากผู้ส่งสารหรือสื่อบุคคลขาดทักษะการสื่อสารหรือความชำนาญในการสื่อความหมาย ก็อาจจะทำให้การสื่อสารนั้นล้มเหลวหรือไม่เป็นที่เข้าใจแก่ผู้รับ เช่น ขาดความชำนาญในการอธิบายให้ผู้อื่นสามารถเข้าใจได้

ดังนั้น สื่อบุคคลจึงมีความสำคัญในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถยกระดับความรู้ ความเข้าใจ เกิดการเคลื่อนไหวข่าวสาร มีการแนะนำส่งเสริมการพัฒนาวิทยาการใหม่ ๆ เป็นการกระตุ้นและสนับสนุนความสามารถที่ซ่อนอยู่ในตัวบุคคลออกมาใช้ประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม รู้จักแก้ปัญหาความต้องการได้อย่างแท้จริง เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และข่าวสารต่าง ๆ สามารถสร้างบรรยากาศให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลมีโอกาสนำปัญหาหรือความรอบรู้ ความสามารถ โดยรู้จักปฏิบัติตน ปฏิบัติงานให้มีคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่นและสังคม ช่วยในการดำรงชีพเป็นไปตามมาตรฐาน สร้างความภาคภูมิใจในความเป็นอยู่และอาชีพ ความเป็นอิสระและพึ่งพาตนเอง มีความรักต่อถิ่นที่อยู่อาศัย และช่วยให้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้มากยิ่งขึ้น

ลักษณะของสื่อบุคคลในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ลักษณะของสื่อบุคคล จึงมีความเกี่ยวข้องกับ ตัวบุคคล ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้นำทางความคิด และปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งมีส่วนร่วมในกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น จำเป็นต้องมีลักษณะของสื่อบุคคล แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สาระสำคัญของแนวคิดลักษณะสื่อบุคคลในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาระสำคัญ	แนวคิด
1. สื่อบุคคลจัดเป็นสื่อที่มีศักยภาพสูงในการสื่อสาร นวัตกรรม (Lazarsfeld & Herbert, 1968, p. 68)	1.1 การส่งข้อมูล ข่าวสารเป็นแบบสองทาง (Two-way communication) 1.2 การสื่อสารเป็นแบบลักษณะตัวต่อตัว (One by one) 1.3 ปฏิกริยาตอบสนองที่มีต่อตัวสาร (Feedback) 1.4 การเลือกรับสาร (Selective process)
2. สื่อบุคคลที่ชักจูงใจและโน้มน้าวใจได้ดี (Middlebrook, 1974, pp. 161-164)	2.1 ความน่าเชื่อถือ (Credibility) 2.2 ความดึงดูดใจ (Attractiveness) 2.3 ความคล้ายคลึง (Similarity)
3. สื่อบุคคลภายในท้องถิ่น (เสรี พงศ์พิศ, 2552, น. 169-171)	3.1 ผู้นำชุมชน (Community leader) 3.2 ผู้นำทางความคิด (Opinion leader) 3.3 ปราชญ์ชาวบ้าน (Local scholar)

ตัวอย่างของสื่อบุคคลในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

นายจำรอง มีมุข เป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาศิลปหัตถกรรมและสิ่งทอ เมื่ออายุครบ 20 ปี ได้บรรพชาอยู่วัดวังหมแห ตำบลวังหมแห อำเภอนครหลวงบุรี จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งในช่วงที่บรรพชาอยู่นั้น ได้เรียนรู้วิธีการตัดกระดาษแก้ว (ตัดกระดาษบังตา) จากพระในวัดด้วยกัน เพราะสมัยก่อนมีงานบวช งานแต่งงาน ก็ต้องมานั่งทำกระดาษบังตากันเอง ไม่มีขายเหมือนปัจจุบัน ซึ่งคนรุ่นใหม่นอกจากจะไม่ค่อยรู้จักกระดาษบังตาแล้ว ยิ่งไม่เคยเห็น การตัดกระดาษบังตาด้วยซ้ำไป จึงอยากที่จะอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านนี้ไว้ โดยองค์ความรู้การตัดกระดาษแก้ว แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระดาดบังตาจากกระดาดแก้ว

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลวังหมแห อำเภอลำลูกเกดบุรี จังหวัดกำแพงเพชร, 2559.

ลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่ชนรุ่นหลัง มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กและเยาวชนในเขตตำบลวังหมแห ตามโครงการปราชญ์ชาวบ้าน ประจำปี 2558 โดยองค์การบริหารส่วนตำบลวังหมแหได้เชิญไปเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้เรื่องการตัดกระดาดแก้วให้กับผู้เข้าร่วมโครงการ (องค์การบริหารส่วนตำบลวังหมแห, 2559)

นายช่างทวีป ดวงนิมิต ผู้ที่ได้รับการยอมรับจากชาวบ้านในท้องถิ่นตำบลบ้านใหม่ อำเภอมะนังนครศรีอยุธยา จังหวัดนครศรีอยุธยา ให้เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านงานแกะสลักไม้ลายไทย ประสบความสำเร็จจากการประกอบอาชีพแกะสลักไม้ลายไทยเป็นอาชีพหลัก สามารถช่วยยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชนจากอาชีพนี้ ด้วยความรู้ความสามารถที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากครอบครัวและชุมชน ประกอบกับการลงมือกระทำจริง สัมผัสประสบการณ์ จนได้รับความไว้วางใจจากผู้นำชุมชนถ่ายทอดองค์ความรู้การเขียนลายไทยให้เยาวชนในท้องถิ่นผ่านกระบวนการศึกษาในโรงเรียนปทุมวิทยาคาร สถาบันการศึกษาระดับชุมชนที่นายช่างทวีป ดวงนิมิต เคยศึกษาในวัยเด็ก เปลี่ยนบทบาทจากผู้เคยรับการถ่ายทอดมาเป็นผู้ถ่ายทอดตัวตนเอง (ธรรมรัตน์ ศรีสุนทรพาณิชย์ และ ธรรมมยุรา สุรติสุพัต, 2560, น. 51)

ภาพที่ 2 ผลงานแกะสลักไม้จากต้นแบบที่เขียนของนายช่างทวีป ดวงนิมิต

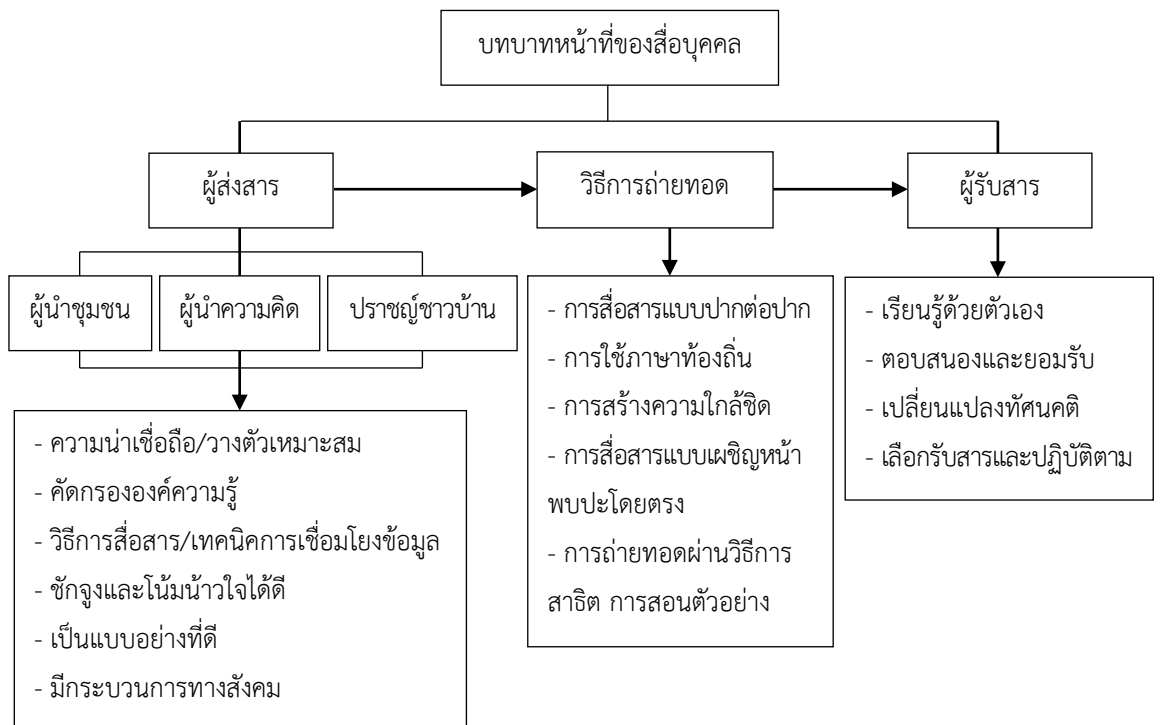
ที่มา : ธรรมรัตน์ ศรีสุนทรพาณิชย์ และ ธรรมมยุรา สุรติสุพัต, 2560, น. 59.

คุณประภาพรพรณ พากักดี ครูภูมิปัญญาซึ่งเป็นผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์จากผ้าไหม อำเภอบักรังชัย จังหวัดนครราชสีมา ในฐานะเป็นผู้นำในชุมชนที่เป็นผู้แจ้งข่าวสารและเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในการทำผ้าไหมที่เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิม ด้วยการคิดรูปแบบ การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการของลูกค้า เป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการทำผ้าไหมมาประมาณ 50 กว่าปี ในช่วงแรกเป็นความรู้ที่ได้มาแบบครูพักลักจำ ดูผู้ใหญ่ทำกันแล้วจำมา ทำมานานจนมีประสบการณ์มากขึ้น ก็เกิดความคิดว่านอกจากลายทอผ้าลายเดิมที่เคยทออยู่น่าจะมีลายอื่นมาทอบ้าง จึงนำเอาลายเดิมมาทำเพิ่มเติมออกแบบลายที่ต่อเนื่องกัน ประยุกต์เป็นลายใหม่ของตนเองที่สวยงามแปลกตามากขึ้น สามารถจำหน่ายได้จำนวนมากขึ้น คุณประภาพรพรณจะเข้าร่วมการอบรมแล้วนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดต่อให้ลูก ลูกสะใภ้ และสมาชิกกลุ่มหัตถกรรมผ้าไหมบ้านดู่ อำเภอบักรังชัย จังหวัดนครราชสีมา รวมถึงคนในชุมชนที่มาทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ ยังเป็นผู้ให้ความรู้ ที่เกิดจากประสบการณ์อันยาวนาน ในการทอผ้าไหม มีความรู้จากการผลิตด้วยตนเองตั้งแต่วิธีดั้งเดิม การใช้สีย้อมจากธรรมชาติ การทอผ้าแบบดั้งเดิมจนถึงปัจจุบัน ผ่านการอบรมหลักสูตรการผลิตผ้าไหมมาหลายหลักสูตร มีพัฒนาการในการผลิตตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป การอบรมกระบวนการผลิตที่ทันสมัย เช่น การใช้สีเคมีในการย้อมเส้นผ้าไหม การจัดหาเส้นไหม การหาลูกค้า โดยนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการอบรมมาจัดตั้งกลุ่มหัตถกรรมภายในชุมชนของตนเอง ทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความรู้แก่สมาชิกในกลุ่มที่ตนเองเป็นสมาชิก รวมถึงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การผลิตผ้าไหม (สุชาติ น้าใจดี, 2560, น. 74, 77, 82)

บทบาทหน้าที่ของสื่อบุคคลในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

พัฒนา สุขประเสริฐ (2558, น. 28-29) ได้กล่าวว่า ปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้นำในชุมชน คือ บุคคลที่สมาชิกในชุมชนให้การยอมรับว่าเป็นผู้ที่วางตัวและประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสม สมควรที่จะได้เป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นได้ปฏิบัติตาม รวมถึงเป็นผู้ที่คู่ควรในการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์อันมีค่าให้กับผู้อื่น บุคคลเหล่านี้จึงเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดีในการเชื่อมต่อเรื่องราวหรือบอกเล่าถึงอดีตและวิถีการดำเนินชีวิตและองค์ความรู้ของสมาชิกและชุมชน โดยใช้เทคนิคการบอกเล่าเรื่องราวและถ่ายทอดประสบการณ์ที่ผ่านมา เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้นำมาทำการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ จัดระบบและพัฒนาให้เกิดเป็นองค์ความรู้ที่มีประโยชน์ต่อไป จุดเด่นของปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้นำชุมชน ก็คือความสามารถในการคัดกรององค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนาบุคคลเป้าหมายได้เป็นอย่างดี จึงกล่าวได้ว่า ปราชญ์ชาวบ้าน คือ ผู้นำชุมชนหรือผู้นำทางความคิด ที่เป็นสื่อบุคคลที่สามารถเข้าถึง รวมถึงบทบาทในการเป็นสื่อบุคคลภายในชุมชน มี 3 ประการ คือ 1) ผู้เฝ้ากระบวนการหรือผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดกระบวนการ 2) ผู้เชื่อมประสานหรือเร่งปฏิกิริยาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นนวัตกรรมจากการเชื่อมคน เชื่อมความคิด เชื่อมกิจกรรม เกิดกระบวนการ พัฒนา และ 3) ผู้เชื่อมประสานเครือข่าย ทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่าง ผู้คน กลุ่ม องค์กร ชุมชน และระหว่างคนหลายอาชีพ ทำให้เกิดเครือข่ายหลากหลายรูปแบบ เกิดประชาสังคมหรือกระบวนการทางสังคม (เสรี พงศ์พิศ, 2552, น. 170-171)

ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของสื่อบุคคลในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ สามารถประยุกต์เป็นกรอบแนวคิด แสดงดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 บทบาทหน้าที่ของสื่อบุคคลในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น สื่อบุคคลมีบทบาทในการสื่อสาร คือ 1) การเป็นผู้แจ้งข่าวสาร ในฐานะเป็นผู้ส่งข่าวสาร (Sender) 2) การเป็นผู้ถ่ายทอดจากการซึมซับและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) การเป็นผู้โน้มน้าวใจให้คนในชุมชนเกิดความเชื่อถือนำไปสู่การยอมรับและปฏิบัติตามกับข้อมูลข่าวสารที่แจ้งและบอกให้รู้ และ 4) การเป็นผู้ให้ความรู้ที่เกิดจากความคิดจินตนาการความแตกต่างของรูปแบบในการถ่ายทอดกระบวนการ ซึ่งการสื่อสารแบบปากต่อปาก (Word of mouth) เป็นสื่อที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นภูมิปัญญา โดยการใช้ภาษาถิ่นจะช่วยสร้างความใกล้ชิดและความเข้าใจได้มากขึ้น นอกจากนี้ การสื่อสารกลุ่มย่อยและการประชุมกลุ่มย่อย มีลักษณะเป็นการสื่อสารแบบเผชิญหน้าและพบปะกันโดยตรง การสื่อสารพูดคุยกัน ทำให้เกิดความเข้าใจกันได้ง่ายขึ้น (สุชาติ น้าใจดี, 2560, น.73-79, 83)

ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล

การสื่อสาร หมายถึง การถ่ายทอดสารด้วยภาษาพูดและภาษาเขียนที่ชัดเจนและแสดงเจตนาารมณ์ รวมไปถึงกระบวนการทั้งหลายที่มีอิทธิพลต่อกันด้วย ซึ่งยึดหลักที่ว่ากระทำและเหตุการณ์ทั้งหลายมีลักษณะเป็นการสื่อสาร หากมีผู้เข้าใจการกระทำและเหตุการณ์เหล่านั้น ย่อมหมายถึงความเข้าใจที่เกิดขึ้นแก่คนหนึ่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงข่าวสารที่คน ๆ นั้น มีอยู่และมีอิทธิพลต่อบุคคลผู้นั้น (Rusech & Bateson, 2016, p. 3) ซึ่งการสื่อสารจะเกิดขึ้นเมื่อฝ่ายหนึ่งคือ ผู้ส่งสารมีอิทธิพลต่ออีกฝ่ายหนึ่งคือ ผู้รับสาร โดยใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ซึ่งถูกส่งผ่านสื่อที่เชื่อมระหว่างสองฝ่าย (Osgood, 2016, p. 4) โดยมีทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่ง เบญจวรรณ บุญใจเพชร (2559, น. 1) ได้นำเสนอไว้ ดังนี้ 1) ทฤษฎีขยายความ คือ การแปลความหมายของการสื่อสารจะเป็นไปตามสถานการณ์หรือเมื่อบุคคลคนหนึ่งกล่าวถึงเรื่องอะไรออกมาจะต้องพิจารณาว่าคำกล่าวนั้นน่าเชื่อถือได้เพียงใด 2) ทฤษฎีเกม คือ บุคคล 2 คนที่สื่อสารกันนั้นเป็นเสมือนต่อสู้กัน โดยหวังว่าจะได้ชัยชนะ โดยพยายามให้ได้ประโยชน์มากที่สุดและเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด

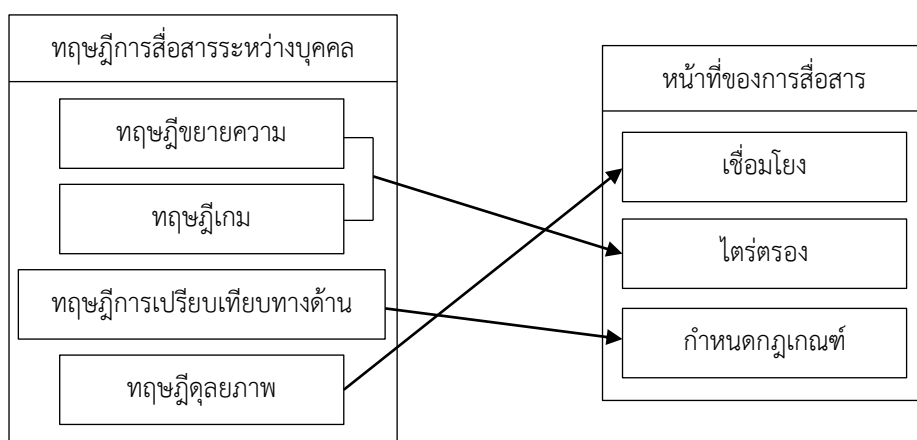
3) ทฤษฎีการเปรียบเทียบทางด้านสังคม เป็นความต้องการให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อเจตคติของตัวเราเอง ทำไมเราจึงต้องติดต่อกับบุคคลอื่น เพื่อแสดงความรู้ความสามารถให้กับคนอื่นเห็น เป็นการสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นกับตนเองและเพื่อติดตามดูว่าคนอื่นมีความรู้สึกอย่างไรกับความคิดเห็นของตนเอง และ 4) ทฤษฎีดุลยภาพของ Newcomb เป็นการสื่อสารทั้งสองฝ่ายต้องระมัดระวัง พิจารณาว่าอีกคนรู้สึกต่อสิ่งนั้นอย่างไร ถ้าแนวความคิดทั้งสองฝ่ายสอดคล้องกันมากขึ้น จะก่อให้เกิดผลดีคือ แนวความคิดเหมือนกัน เจตคติคล้ายกัน ความขัดแย้งที่จะเกิดจากสิ่งนั้นจะมีน้อยลง และแนวความคิดสอดคล้องกัน สามารถบรรลุข้อตกลงกันได้ง่าย ซึ่ง ยุบล เบญจรงค์กิจ (2554, น. 2) ได้นำเสนอหน้าที่ของการสื่อสารตามทฤษฎีของ Dance and Larson ไว้ ดังนี้

1. หน้าที่เชื่อมโยง (Linking function) การสื่อสารทำหน้าที่เชื่อมโยงบุคคล สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้มนุษย์ยังสร้างและพัฒนาความผูกพันทางวัฒนธรรม สังคม และสภาวะจิตใจกับโลกภายนอกตัวเอง จากการสื่อสาร มนุษย์จะเห็นความแตกต่างระหว่างตัวเองกับผู้อื่น การสื่อสารช่วยสร้างภาพของตนเองกับผู้อื่น และภาพความสัมพันธ์ระหว่างตัวเองกับผู้อื่น ทำให้มองเห็นด้วยว่าผู้อื่นมองเราอย่างไร โดยมีกระบวนการเปลี่ยนการรับรู้กับสิ่งอื่น (Assimilation) เช่น เปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับบุคคลอื่นทันทีที่รู้ว่าผู้อื่นมีค่านิยมขัดกับตน และกระบวนการเปลี่ยนการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง (Accommodation) เป็นการเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับตนให้สอดคล้องกับความรู้สึกที่ผู้อื่นมีต่อตนเอง

2. หน้าที่ไตร่ตรอง (Mentation function) การไตร่ตรอง คือ การคิดในเชิงรวบยอด การใช้ความสามารถในการจดจำ การวางแผนและการคาดคะเน รวมทั้งประเมินคุณค่าอีกด้วย การสื่อสารทำให้เราสามารถทำสิ่งเหล่านี้ได้ มนุษย์สามารถคิดได้ไม่มีขีดจำกัด โดยอาศัยภาษาและความหมาย มนุษย์มีจินตภาพที่กว้างไกลกว่าสถานที่ที่ตนเองอยู่ และเกินไปกว่าที่ตนเองอยู่ (Decentering) ซึ่งทำให้มนุษย์สามารถสร้างภาพเกี่ยวกับผู้อื่นได้ และนำไปสู่ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น (Empathy)

3. หน้าที่กำหนดกฎเกณฑ์ (Regulatory function) มนุษย์กำหนดกฎเกณฑ์ 3 สิ่ง คือ 1) ให้ผู้อื่นกำหนดพฤติกรรมตนเอง 2) กำหนดพฤติกรรมของตนเอง และ 3) กำหนดพฤติกรรมของผู้อื่น

ดังนั้น ความสัมพันธ์ของทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคลกับหน้าที่ของการสื่อสาร สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ความสัมพันธ์ของทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคลกับหน้าที่ของการสื่อสาร

กล่าวได้ว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างบุคคลที่เหมาะสมและควรนำมาใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีขยายความร่วมมือกับทฤษฎีเกม เป็นการแปลความหมายของการสื่อสารที่เป็นไปตามสถานการณ์ และพยายามให้ได้ประโยชน์มากที่สุด เสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด โดยทำหน้าที่ไตร่ตรองด้วยการคิดในเชิงรวบยอด ซึ่งอาศัยภาษาและความหมายนำไปสู่ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น สอดคล้องกับทฤษฎีการเปรียบเทียบทางด้านสังคม เป็นความต้องการให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อเจตคติของตนเอง ทำหน้าที่กำหนดกฎเกณฑ์โดยให้ผู้อื่นกำหนดพฤติกรรมตนเอง ตนเองกำหนดพฤติกรรมของตนเอง และตนเองกำหนดพฤติกรรมของผู้อื่น สามารถสร้างโดยใช้ทฤษฎีดุลยภาพที่ก่อให้เกิดผลดีทางแนวความคิดเหมือนกันและสอดคล้องกัน เจตคติคล้ายกัน สามารถบรรลุข้อตกลงกันได้ง่าย ทำหน้าที่เชื่อมโยงโดยมีกระบวนการเปลี่ยนการรับรู้กับสิ่งอื่น และกระบวนการเปลี่ยนการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

การถ่ายทอดภูมิปัญญา ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในครอบครัว กล่าวคือ หัวหน้าครอบครัว พ่อแม่ บรรพบุรุษ ปู่ย่า ตายาย มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา ส่วนผู้รับการถ่ายทอด คือ ลูกและหลาน นอกจากนี้ ยังมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาระหว่าง ครูหรือปราชญ์ชาวบ้านและลูกศิษย์ รวมไปถึงเพื่อนบ้านที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน เนื้อหาในการถ่ายทอดนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ วัสดุอุปกรณ์ รวมถึงขั้นตอนหรือกระบวนการของภูมิปัญญานั้น ๆ ซึ่งเป็นวิธีการถ่ายทอดในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ เป็นการบอกเล่าโดยตรงและเป็นการถ่ายทอดผ่านวิธีการสาธิต การสอนให้ดูเป็นตัวอย่าง หลังจากนั้น จึงให้ผู้รับการถ่ายทอดลงมือปฏิบัติทำด้วยตัวเองตามแบบอย่าง นอกจากนี้ ยังให้ผู้รับการถ่ายทอดฝึกฝนทักษะทางภูมิปัญญา โดยการสอนตั้งแต่เรื่องที่ย่างไปจนถึงเรื่องที่ยากตามลำดับ อาจกล่าวได้ว่า มีการพิจารณาเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอดให้เหมาะสมกับผู้เรียน ประเด็นสำคัญที่พบประการหนึ่งคือ ผู้รับการถ่ายทอดอาจใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการสังเกต หรือเรียกว่าเป็นวิธีการแบบครูพักลักจำ โดยเป้าหมายสำคัญของการถ่ายทอด ภูมิปัญญา คือ การมองว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นอาชีพที่จะทำให้ครอบครัวมีรายได้ รวมถึงความต้องการที่จะสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเห็นถึงคุณค่าของภูมิปัญญาที่สะสมกันมา อย่างไรก็ตาม การที่จะทำให้ภูมิปัญญาดำรงอยู่ได้นั้น จำเป็นที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งหมายถึงการปรับให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้ (ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ, 2553, น. 21-22) โดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้นำในชุมชน ซึ่งเป็นสามัญชนคนธรรมดา “ไม่ธรรมดา” อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรืออยู่ในชุมชนและได้รับการยกย่องจากชาวบ้านทั่วไปว่าเป็นผู้มีภูมิปัญญา มีความรู้ความสามารถในการอธิบายและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นคนดีมีคุณธรรม เพราะภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่เป็นองค์รวมของชีวิต (เสรี พงศ์พิศ, 2552, น. 169-170)

การถ่ายทอดเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีวิธีดำเนินการหลากหลาย ขึ้นอยู่การนำไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมหรือการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมนั้น ซึ่งการถ่ายทอดการใช้สื่อบุคคล ก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ต้องอาศัยทักษะ การฝึกฝน ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ และความสามารถส่วนบุคคล โดยมีแนวคิดที่สำคัญในการส่งเสริมให้มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง การสร้างการยอมรับภูมิปัญญาท้องถิ่น (Enhancing to adopt the local wisdom) เป็นการทำให้บุคคลและชุมชนเกิดความตระหนักและเห็นถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น จนเกิดการยอมรับและมีการนำไปสู่การใช้ประโยชน์จริง โดยสิ่งสนับสนุนในเรื่องการสร้างให้เกิดการยอมรับภูมิปัญญาท้องถิ่น (พัฒนา สุขประเสริฐ, 2558, น. 145-149) ดังนี้

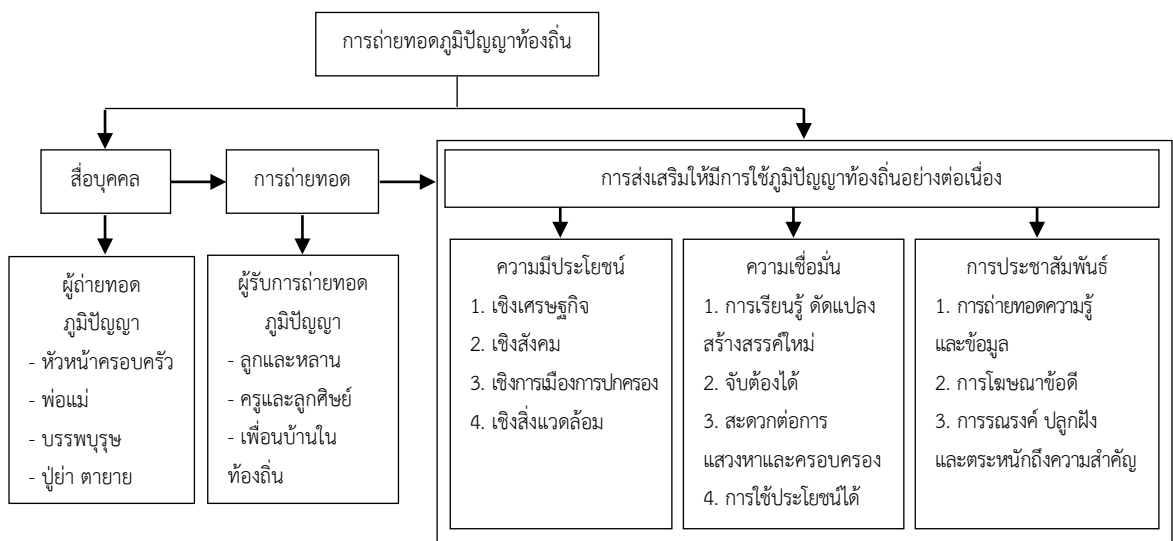
1. ความมีประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น (Benefit from using the local wisdom) คือ สิ่งที่เป็นผลดีหรือเป็นคุณค่าที่เกิดจากการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ประโยชน์จริง ประกอบด้วยประโยชน์และคุณค่าที่เกิดขึ้นอย่างสมดุลใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การตอบสนองความต้องการในเรื่องการลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ รวมถึงการเพิ่มโอกาส

ในเชิงเศรษฐกิจ 2) การสนับสนุนและส่งเสริมการทำงานร่วมกันจนเกิดเป็นกลุ่ม เป็นพลังกลุ่มจากการที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันและมีความสามัคคีในเชิงสังคม 3) การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทหน้าที่และสถานภาพในสังคม รวมถึงความสำคัญของภาวะผู้นำและผู้ตามในเชิงการเมืองการปกครอง และ 4) ความสอดคล้องและกลมกลืนกับระบบนิเวศตามธรรมชาติ จากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างคุ้มค่าทั้งในปัจจุบันและอนาคตในเชิงสิ่งแวดล้อม

2. ความเชื่อมั่นในภูมิปัญญาท้องถิ่น (Trust in the local wisdom) เป็นการที่บุคคลเกิดความเชื่อมั่นต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ควรดำเนินการ ดังนี้ 1) การสร้างการเรียนรู้ในเรื่องภาพปรากฏและคุณลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจอย่างถูกต้องและชัดเจน รวมถึงการดัดแปลงและสร้างสรรค์ใหม่เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ 2) บุคคลเป้าหมายสามารถจับต้องได้หรือสะดวกต่อการแสวงหาและครอบครอง เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ ด้วยวิธีการสาธิต และการสาธิตวิธีการในการปฏิบัติ 3) การสนับสนุนให้มีการนำไปใช้ประโยชน์จริงตามคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การจัดทำแปลงเรียนรู้ การทดลองปฏิบัติจริง เป็นต้น

3. การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น (Public relations in local wisdom) เป็นการนำสารหรือความหมายจากภูมิปัญญาท้องถิ่นไปสู่บุคคลเป้าหมายและชุมชน เพื่อให้เกิดการรับรู้ ใคร่ครวญ ไตร่ตรองและใช้เหตุผลตัดสินใจและให้คุณค่ากับภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งจำแนกแนวทางในการปฏิบัติได้ 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) การถ่ายทอดความรู้และข้อมูลเป็นลักษณะของการสื่อสารความหมายจากข้อมูล องค์ความรู้ในลักษณะที่มีความเป็นกลางเพื่อให้ผู้รับสารได้มีการรับรู้เป็นสำคัญ 2) การโฆษณาให้ได้ทราบถึงข้อดีของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้บุคคลเป้าหมายได้มีทัศนคติที่ดี นำไปสู่การทดลองใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในระดับบุคคล กลุ่ม ชุมชน เพื่อการพิสูจน์และตรวจสอบด้วยตนเอง และ 3) การรณรงค์การปลูกฝังให้บุคคลและชุมชนได้ตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการยอมรับและการมีการนำไปใช้ประโยชน์อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ดังนั้น ลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของสื่อบุคคลที่ควรรู้ สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของสื่อบุคคลที่ควรรู้

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีที่เป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสาร โดยใช้วิธีการต่าง ๆ มีความคล้ายคลึงกัน สามารถสรุปเพื่อนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

อนันต์ พันนึก	Szilagyi and Marc	Robbins and Coulter
1. ความเข้าใจในเรื่องที่ต้องการสื่อ	1. ข้อมูลย้อนกลับ (Follow-up and feedback)	1. ให้โอกาสผู้รับข่าวสารได้กลับ (Use feedback)
2. การพิจารณาวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการสื่อสารแต่ละครั้ง (ต้องการให้เกิดผลอย่างไร)	2. การใช้การสื่อสารหลายช่องทาง (Parallel channels)	2. การเลือกใช้ภาษาที่ง่าย ๆ (Simplify language)
3. คำนึงถึงกาลเทศะ ความเหมาะสมของเวลา บรรยากาศสภาพแวดล้อมของการสื่อสาร	3. การกำหนดระยะเวลา (Timeline)	3. การตั้งใจรับฟัง (Listen actively)
4. การวางแผนการสื่อสารอย่างเหมาะสม	4. การเลือกใช้ระดับของคำและความหมายที่ง่าย (Simplify language)	4. ระวังการมีอารมณ์และความรู้สึก (Constrain emotions)
5. การรับรู้ความรู้สึกของผู้รับสาร	5. การมีศูนย์กลางข้อมูล (Information center)	5. สังเกตอาการปฏิกิริยาของคู่สนทนา (Watch nonverbal cues)
6. การใช้น้ำเสียง ความหนักแน่น ความดังของเสียงที่ใช้ในการสื่อสารอย่างเหมาะสม	6. การให้รู้เท่าที่จำเป็น (The exception principle and the need to know)	
7. การติดตามผลการสื่อสารว่าผู้รับสารมีความเข้าใจเพียงใด	7. การกำหนดธรรมเนียมปฏิบัติในการสื่อสาร	
8. การกระทำให้สอดคล้องกับที่ได้สื่อสารข้อความไว้	8. การฟังอย่างตั้งใจ (Listen actively)	
9. การเป็นผู้ฟังที่ดี		

ที่มา : อนันต์ พันนึก (2554, น. 382); Szilagyi and Marc (1990, pp. 502-504) และ Robbins and Coulter (2008, p. 136)

สรุป

ผู้นำชุมชน ผู้นำทางความคิด และปราชญ์ชาวบ้าน ถือได้ว่าเป็นสื่อบุคคลภายในท้องถิ่นที่มีศักยภาพสูง มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการชักจูงใจและโน้มน้าวจิตใจในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการให้โอกาสผู้รับข่าวสารได้กลับ หรือข้อมูลย้อนกลับ มีการเลือกใช้ภาษาที่ง่ายในการสื่อสารหลากหลายช่องทาง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่ต้องการสื่อสารตามแผนการและวัตถุประสงค์ของการสื่อสารแต่ละครั้ง ตามเวลาที่กำหนด คำนึงถึงกาลเทศะ ความเหมาะสม บรรยากาศ สภาพแวดล้อม น้ำเสียง ระดับคำและความหมาย การสังเกต การรับรู้ความรู้สึกของผู้รับสาร การติดตามผลการสื่อสาร และการเป็นผู้ฟังที่ดี โดยใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ถูกส่งผ่านสื่อที่เชื่อมระหว่างสองฝ่าย เชื่อมโยงแนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิต โดยการสะท้อนพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงถึงทัศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศีลธรรมและคุณธรรม

จนกลายเป็นแบบแผน กฎเกณฑ์ที่สามารถปฏิบัติร่วมกันได้อย่างต่อเนื่อง สร้างแรงจูงใจให้เกิดความตระหนักและเห็นถึงคุณค่าจากการสั่งสมประสบการณ์การเรียนรู้ จนเกิดการยอมรับและนำไปสู่การนำไปใช้ประโยชน์จริง จึงเป็นกระบวนการที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของสื่อบุคคลต่าง ๆ ที่มีอยู่และจำเป็นต้องดำรงรักษาไว้เพื่อแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่นสืบทอดต่อกันมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันและต่อไปในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- จินตวิทย์ เกษมสุข. (2554). *การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Communication and Social Change)*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ. (2554). ศูนย์การเรียนรู้และแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา สื่อกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน* (หน่วยที่ 7, หน้า 7-1 ถึง 7-63). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. (2553). *การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน : กรณีศึกษาวงกลองยาวอำเภอบางบาลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เบญจวรรณ บุญใจเพชร. (2559). *การสื่อสารระหว่างบุคคล*. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2559, จาก <http://www.bloggang.com>
- พัชนี เขยจรยา, เมตตา วิวัฒนากุล และ ถิรนนท์ อนุวัชรวิวงศ์. (2554). *แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : ชมรมวิจัยและพัฒนานิเทศศาสตร์.
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2552). *ชุมชนปฏิบัติทางการเรียนรู้ : แนวคิด เทคนิค และกระบวนการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัฒนา สุขประเสริฐ. (2558). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. (2554). *การวางแผนและการประเมินผลการสื่อสารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพมหานคร : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ร้อยขวัญพุทธ มุ่งมาจน. (2556). องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านดอนหมุ่ ชุมชนบ้านตำแย ชุมชนราชธานีอโศก และชุมชนฝึกฝนเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(2), 104-130.
- วิรัช อภิรัตน์กุล. (2553). *การประชาสัมพันธ์*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรุฬห์ นิลโมจน์. (2558). ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งวิทยาการชุมชนเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา ประสบการณ์วิชาชีพการศึกษานอกระบบ* (หน่วยที่ 9, หน้า 9-1 ถึง 9-63, ปรับปรุงครั้งที่ 1). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วีรยา อักกะโชติกุล. (2552). *บทบาทของสื่อบุคคลในการส่งเสริมการรับรู้องค์การนวัตกรรม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพาณิชยการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สุชาติ น้าใจดี. (2560). *บทบาทสื่อบุคคลกับการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาในการทำผ้าไหม กรณีชุมชนตำบลเมืองปัก อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา*. รายงานการวิจัย. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- เสรี พงศ์พิศ. (2552). *คู่มือการทำวิทยานิพนธ์ชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : พลังปัญญา.

- อนันต์ พันนึก. (2554). *การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- อรุณรัตน์ ชินวรรณ. (2553). *สื่อประชาสัมพันธ์*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลวังหม่าง. (2559). *รายละเอียดข้อมูลประชาชนชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลวังหม่าง*. สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2561, จาก http://www.whh.go.th/files/tradition_whh/20160614225124gybnd.pdf
- ธรรมรัตน์ ศรีสุนทรพาณิชย์ และ ธรรมมยุรา สุรติสุพัตติ. (2560). ทวีป ดวงนิมิต : ปราชญ์ชาวบ้านต้นงานแกะสลักไม้ลายไทยกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น. *วารสารวิชาการอยุธยาศึกษา*, 9(2), 51-63.
- Lazarsfeld, P. F., & Herbert, M. (1968). Mass media and personal influence. In *The Science of human communication*. Edited by Schramm W. New York : The Basic book.
- Middlebrook, P. N. (1974). *Social psychology and modern life* (2nd ed.). New York : Knopf.
- Osgood, C. E. (2016). *Communication*. Retrieved July 25, 2016, from <http://e-book.ram.edu/e-book/m/mc111/mc1110101.html>
- Robbins, S. P., & Coulter, M. (2008). *การจัดการและพฤติกรรมองค์กร* แปลจากเรื่อง Management โดย วิรัช สงวนวงศ์วาน (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร : เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.
- Rusech, J., & Bateson, G. (2016). *Communication*. Retrieved July 25, 2016, from <http://e-book.ram.edu/e-book/m/mc111/mc1110101.html>
- Szilagyi, A. D. Jr. W., and Marc, J. Jr. (1990). *Organizational Behavior and Performance*. Glenview Illinois : Scott, Foreman and Company.

ผู้เขียนบทความ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา น้ำใจดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา 30000
โทรศัพท์ 044-257-789
มือถือ 08-8469-9984, 06-1169-2954
E-mail: suchada.aei9@gmail.com

การวิเคราะห์ความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการอาชีพ:

การเสริมสร้างทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขานาฏศิลป์

NEEDS ANALYSIS TO ENGLISH FOR OCCUPATIONAL PURPOSES:

ENHANCING COMMUNICATION SKILLS OF PERFORMING ARTS STUDENTS

แวววลี แววมลิ

WAEWALEE WAEWCHIMPLEE

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA RAJABHAT UNIVERSITY

นครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA

บทคัดย่อ

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาล้วนต่างให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการประกอบอาชีพ เพิ่มพูนความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียน การเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการประกอบอาชีพจึงเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งให้ความสนใจในความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก รวมทั้งการรวมเนื้อหา กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ในวิชาชีพ และการใช้วิธีการสอนแบบใหม่ ฉะนั้นการวิเคราะห์ หาความต้องการของผู้เรียนเป็นพื้นฐานสำคัญของการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการประกอบอาชีพ

สืบเนื่องจากความจำเป็นสำหรับในการพัฒนาภาษาอังกฤษสำหรับนาฏศิลป์ สาขานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน ชั้นปีที่ 2 ที่ศึกษาวิชาการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับนาฏศิลป์ จำนวน 78 คน ในปีการศึกษา 2559-2560 แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ถูกใช้เป็นเครื่องมือ โดยผลงานวิจัยพบว่าทักษะที่ยากที่สุดของผู้เรียนคือการพูดและการฟังและทราบได้ว่าทั้งสองทักษะเป็นทักษะที่จำเป็นที่สุดสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคตของตนเอง นอกจากนี้ผู้เรียนต้องการศึกษาเนื้อหาภาษาอังกฤษทางนาฏศิลป์โดยใช้กลยุทธ์เชิงโต้ตอบและการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อพัฒนาทักษะที่ผู้เรียนต้องการ การเพื่อการสอนฟัง-พูดและกลยุทธ์การสอนที่เน้นทั้งสองทักษะจึงเป็นประโยชน์มากในการเตรียมความพร้อมของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการประกอบอาชีพในอนาคตของผู้เรียนเอง

คำสำคัญ : ความต้องการของผู้เรียน, การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการอาชีพ, การสื่อสารของนักศึกษาสาขานาฏศิลป์

ABSTRACT

Universities have focused their attention on implementing English for Occupational Purposes (EOP) with the aim of increasing institutional visibility at an advanced level. EOP is a student-centred learning whose main features are: special attention to students' needs; inclusion of content-related material and activities; and the use of innovative teaching methodology. The analysis of those needs

is a cornerstone of any EOP course, as it provides specialists with essential information for developing English for performing art students. The aim of this study was to analyse students' needs regarding English course of the 2nd year students at the Performing Arts Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Thailand. 78 students from academic year of 2016-17 composed as the research sample. Questionnaires and interviews were used. Results shows that students perceive speaking and listening can be the most difficult skills but also the most needed for their professional future. In addition, they prefer to study Performing Arts contents by means of interactive strategies and a student-centred learning. Implementing Performing Arts related EOP courses is a necessary step for the academic and professional development of students. Special focus must be put on speaking and listening, as well as more practical teaching strategies that allow students to be active during the EOP class.

Keywords : EOP, Students' demands, Performing Arts, University students

INTRODUCTION

The internationalization of higher education has become a top priority for universities worldwide. The increasing demand for more prolific and tangible evidence of success and achievements in the different areas of professional development has pushed institutions to apply many strategic reforms (e.g. new curricula designs, international projects, stakeholder's need, etc.). Due to the main role played by English, the focus is placed on upgrading the international perspectives and language skills of students by means of enhancing English language programs (Phan, 2013). As a consequence, English Language Teaching (ELT) has developed and diversified significantly in the past three decades particularly in the area of English for Specific Purposes (ESP), highlighting the increasing needs of teaching the terminology and jargon of students' specific fields and/or professions (Saragih, 2014; Ulucay & Demirel (2011).

Richards and Schmidt (2010) define ESP as a course or program, whose content and aims are severely bounded and centred to the specific needs of a target group of students. Accordingly, Hutchinson and Waters (1987) stated that special attention to students' needs, inclusion of content-related material and activities, and the use of innovative teaching methodology, are the three main features characterizing the learner-centred approach. As English language teaching continues to develop, two separate strands of language teaching, namely English for Academic Purposes (EAP) and English for Occupational Purposes (EOP), were established under the umbrella of ESP (Rodríguez, 2006). EAP is geared towards students who are studying to enter professions focused on academic language, whereas EOP is tailored for those who are already employed, with an emphasis on the language used in job performance. As a branch of ELT, ESP may be further divided, depending on the purpose it serves, into: (a) EAP oriented towards the academic context, e.g. Medicine, Engineering, Sciences etc.; and (b) EOP taught in a professional framework such as English for secretaries, technicians, pilots or dancers (Johns & Dudley-Evans, 1991; Kim, 2008). Anthony (1997)

and Kim (2008) defines EOP as a reduced part of the curriculum providing students with English language skills that are related and used in the area of their profession. Domínguez and Rokowski (2005) explain EOP as a contrary to the conventional humanistic approach, in which students are required to know all about the language studies, since it focuses efforts only on those skills, which are more relevant within the workplace (Rodríguez, 2006).

RESEARCH OBJECTIVES

1. To develop the practical teaching strategies for Performing Arts students.
2. To identify the step for the students' academic and professional development.

RESEARCH BENEFIT

This study helps the curriculum designers and lecturers strengthen their understanding and gain a better perspective of performing arts students who enroll the course of English communication, also to ensure student's needs. This is a simple but vitally important and often critical consideration. Coupling this with some qualitative research for deeper probing can highlight certain opportunities for students to practice their English communication that may otherwise have been missed.

Literature review

As already mentioned, learning contexts of students as well as their language requirements are the cornerstone of EOP (Dudley-Evans & John, 1998). Since the EOP course is targeting a specific group, it must be focused on its specific needs. In order to accomplish this requirement, Needs Analysis (NA) is thus an integral part of any EOP course, since it is crucial for designing syllabus, developing the made materials, and determining teaching methods (Hutchinson & Waters, 1987). As Jordan (1997) mentions that NA should not be only limited to students' needs, but also take into account the role of sponsors, subject specialists, language course designers, and teachers. Dudley-Evans and Johns (1998) and Kim (2008) state that when teaching any kinds of language for occupational purposes, one should primarily consider analysing the four traditional skills within an appropriate context, i.e. conditions given in the workplace. As suggested by many studies (Chostelidou, 2010; Dehnad, Bagherzadeh, Bigdeli, Hatami & Hosseini, 2010; Saragih, 2014; Ulucay & Demirel, 2011) analysing and evaluating the needs of the professional field, academics, and most significantly students, is a crucial step towards designing the curriculum, since it determines all course components. Then, a syllabus must attempt to overcome all deficiencies of the educational system in which it is used (Domínguez & Rokowski, 2005). In order to better understand the main purpose of studying the needs of a specific population, it is necessary to explain its meaning within the academic and scientific community. For instance, Kim (2008) claim that need is defined by the reason for which the students are engaged in the English language learning process. Consequently, no curriculum or study plan can be built without enchanting the learning process into account (Friedenberg, Kennedy, Lomperis, Martin, & Westerfield, 2003).

Various approaches towards NA have been proposed during time. Amongst them, the Target Situation Analysis, exemplified on Munby's (1978) model, provides a detailed profile of language students' needs. However, there are limitations to this model, since it does not collect data directly from the student, but it only gathers information about the student. Reflecting this constraint, a student-centred learning, i.e. collecting students' data by means of questionnaires and interviews, was introduced as known as Present Situation Analysis. However, this model did not complete, since it needs to incorporate the role of society and individual stakeholders (Hutchinson & Waters, 1987). Owing to this, these experts presented a Learning-Centred Approach dividing the needs into: 1) necessities, i.e. what students must know in order to use their communicative language skills efficiently in the target situation, 2) lacks, i.e. taking into account what students already know and which necessities they lack, and 3) wants. As Saragih (2014) states an essential part of this approach, since excluding them from the NA might lead to students' demotivation in the learning process.

In order to obtain the most reliable data, Strategy Analysis and Means Analysis were introduced. The former focusing on the application of the most effective methodology, while the latter adjusting the language course that is in compliance with local situations (Nunan, 1988).

In line with Dudley-Evans and John (1998), NA is a process in which what and how of a course identifying two types of needs-objective and subjective, recognizes. While objective needs are derived from the facts of outsiders, insiders derive subjective needs from cognitive and affective factors. A more recent approach to NA is known as Critical Needs Analysis. Both descriptive and transformative of content, materials, and teaching methods are suggested, Since they provide curricula designers with list of needs from the points of view of the students, ESP teachers, academics, and policy makers (Benesch, 1996; Dehnad, Bagherzadeh, Bigdeli, Hatami, & Hosseini, 2010). A comprehensive analysis (Miyake & Tremarco, 2005; Saragih, 2014) was introduced intending to gather all proposed procedures. This complex approach consisted of: (i) Target Situation Analysis of students (tasks and activities in which English is used); (ii) Wants, Means and Subjective NA (personal students' data including learning factors such as previous experience, integrative and instrumental motivation); (iii) Present Situation Analysis (students' current English skills); (iv) Lack Analysis (the gap between Present and Target Situation Analysis); (v) Learning Needs Analysis (on effective ways of learning skills and language); (vi) Linguistic Analysis (professional communication information on how language and skills are used in target situation); and (vii) Means Analysis (the environment in which the course will be run).

Despite of the undoubted importance of Critical and Needs Analysis and their role in the process of ESP/EOP curriculum design (Rodríguez, 2006), there have been a few research studies in the area of ESP/EOP in Thai universities e.g. the studies of Promnath and Tayjasanan (2016) and Wiriyachitra (2002). In the case of the NRRU Performing Arts Program, English has been established as a compulsory subject in all of the educational programs, and the Thai teachers of English provide

most of the offered courses and some staff is also assigned to affiliate to other faculties. For that reason, clear curricular plan for English classes in EOP has not been completely established, i.e. in some cases English teachers are free to choose what and how they are going to teach and prepare their teaching. As a consequence, the Performing Arts Program, NRRU is facing the same issue. English teachers have made a great effort in planning courses and creating materials in order to increase motivation, attendance, and English knowledge of students. Nonetheless, a main trouble in this process was generated by the lack of information on the needs of the targeted population. Owing to that, several problems have emerged: 1) lack of a formal and approved programs, which resulted in the English teachers deciding about the content in the undergraduate courses according to their personal experience or preferences. As a result, the English for Preforming Arts course (15 weeks) were not provided harmoniously, both in terms of content and appropriate difficulty; and 2) lack of coordination between English courses and students' needs has had a negative impact on students' motivation and resulted in a downward participation in the classes. Similar results were obtained in a study carried out by Dehnad, Bagherzadeh, Bigdeli, Hatami, and Hosseini (2010).

As a consequence of this situation, and taking into account the lack of studies carried out at the Preforming Art Program, Humanities and Social Sciences Faculty, NRRU, the researcher would focus on designing a specific EOP course empowering English language skills in the areas of teaching, coaching, and training about arts performances, etc., thus, the main aim of this study was to analyse the needs of Performing Arts students.

RESEARCH METHODOLOGY

Participants

The sample was 78-second year students (18 men, 60 women), studying in the Preforming Art Program, Humanities and Social Sciences Faculty, NRRU, Thailand. 30 participants were randomly selected from the same sample for scheduled open-ended interviews. A researcher decided to include in the study only students who passed the 2 courses of English Foundation, due to the fact that students do not have experience with the courses taught about Preform Arts and thus could not answer any questions related to the coming programs. Selection was carried out using a sampling technique based on stratification and proportional affixation with 95% confidence level and relative standard error of 2.17%. Strata were represented by gender and semester in which they were enrolled, whose proportions were kept in the final sample.

Instruments

This research used a mixed quantitative/qualitative method. To ensure the validity and reliability of the results, data was collected from multiple sources including Preforming Arts students, EOP lecturers, EOP experts, academicians, professionals and stakeholders from the field of Preforming Arts from the area of Nakhon Ratchasima province. The instruments used to collect data were questionnaires and interviews.

According to the model proposed by Miyake and Tremarco (2005) and Saragih (2014), a questionnaire was created ad hoc for analyzing the needs of specific context of the Performing Arts Program, NRRU. The questionnaire was written in Thai and contained three sections with the total of 40 items. The first part describes students' demographic information. The second part (12 items) analyzes both the Present and the Target Situations. Lastly, the third part (24 items) identifies students' subjective and learning needs. A Likert-type scale from 1) total disagreement to 4) total agreement was used.

The interviews were composed by open-ended questions asking participants about their opinion on: (a) impact of EOP on their future profession; (b) topics and contents that should be studied in an EOP course and based on the professional environment; (c) methodology, learning strategies and tools used in an EOP course. The open-ended questions were selected, since they avoid participants having limited response options or leading them to particular answers.

Procedure

The Needs Analysis (NA) was applied in the beginning of second semester of 2016 at NRRU. Interviews were conducted individually and in-person together with an informed consent during the first month of the same semester.

Statistical Analysis

Statistical software SPSS was used to analyse the data obtained from the questionnaires. Descriptive and frequencies analyses were run in order to process the collected information. Further, qualitative text analysis was conducted to analyse the responses from the interviews.

RESEARCH RESULTS

Results from the first part of the questionnaire analysing both Present and Target Situation showed that most of the students consider their English level as elementary (37.7%) or low intermediate (29.1%). Only 33.2% of the sample perceives itself as intermediate (27.4%), upper-intermediate (3.3%), or advanced (1.3%). This indicates an overall low level of English amongst Performing Arts students.

Results of the students' opinion towards learning English focusing on English for Performing Arts students using a questionnaire showed that they concern about their proficiency with learning English skills, the results of their opinion was presented in Table 1.

Table 1 Results of the students' opinion towards learning on English for Performing Arts students course

Student's self-reflection (Opinion)	Score(s)			
	Very much	Quite a bit	Some	Very little
I consider my English level	12	25	10	31
I want to develop myself to reach my target situation.	30	10	27	11
I am confident in taking course of English.	10	29	7	32
I was able to learn the English for Performing Arts course.	56	7	9	6
I preferred to start practicing Speaking and Listening Skills.	45	17	7	9
I preferred to start practicing Reading and Writing skills.	36	27	9	6
There were certain English skills that need to be more influential than other	63	15	0	0
I know that I lack of English communication skill.	59	19	0	0
I want to speak clearly and effectively.	70	8	0	0
I want to be active in using English for Performing Arts.	34	14	30	0

The responses to these questions as reflected in Table 1 reveals that the results from the second part of the questionnaire analysing students' opinion towards learning on English for Performing Arts students course can be seen as a favourable to the majority of course. It shows that it was generally acceptable that only some skills that students would like to be focused on and that was English communication skill, which they would like to speak it clearly and effectively. This table again shows that 70 students (89.7%) who would like to practice English speaking to be more effective. Also, over than half (57.6%) preferred to start practicing Speaking and Listening skills, which students try to explain and answer as frankly as possible the questions posed to them. One may safely conclude that the overall results of this table reveal that the Performing Arts students concern about their English communication skill no matter how little and insignificant it might be.

DISCUSSION

These results contrast with the fact that participants report to have been attending 2 courses of English Foundation on their first year of studying in NRRU. Thus, higher level of English knowledge would be expected from the sample considering that to reach oral proficiency in English as a foreign language (Hakuta, Butler & Witt, 2000). At the same time, the participants reported speaking (56% of the sample) and listening (39%) to be the two most difficult language skills. In line with these findings, students were found to experience difficulties most frequently in speaking (68.8%) and listening (56.7%). Thus, students refer to speaking (80.4%) and listening (57.3%) as to the two most important skills to be taught in an EOP course (Fig. 1).

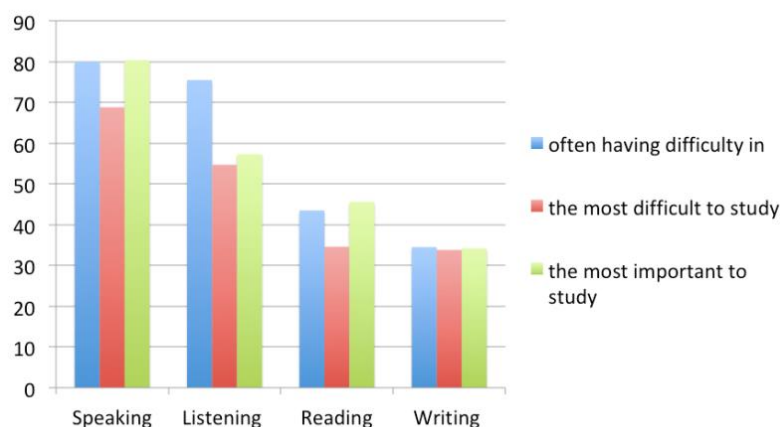

Figure 1 The participant report from the research questionnaire

The third part of the questionnaire analysed participants' want, means and subjective needs towards an EOP course, as well as learning needs. 90.7% of the respondents stated that they would be extremely interested in participating in a specific English course focusing its topics on Performing Arts. One of the possible explanations of such a high result is that the participants considered EOP important in their studies and their professional development (both 98.7%). Moreover, 96.7% think that mastering their language skills through EOP will allow them to have more job offers, as well as to find a better job (98.7%) and have better working conditions (98%). Similarly, 98% believe that a specific course would be highly useful for increasing their professional skills, especially in knowing and applying new pedagogical methods in teaching Performing Arts Education (92.1%), as well as innovative training methods (97.4%). This information is very essential, since it provides with a clear picture of contents that can be included in an EOP course. For instance, innovative pedagogical Performing Arts Education methods such as Content and Language Integrate Learning or training and educational programs such as teaching of types of Thai Performing Arts that have not been translated into English yet. Owing to that, this provides us with a real and authentic material that can be used in the course. At the same time, participants also believe that an EOP course would help them watching and analysing Thai Performance videos (93.4%), which is a commonly used tactical approach to any Thai classical performances. Besides, it would allow them to develop communication skills within a team (94.7%). This is a necessary tool in professional sports due to the high percentage of foreign players. Moreover, in NRRU, teachers of certain professional Thai performances are required to have a sufficient English knowledge due to need of the students' future workplace.

As regards to the academic performance, the participants perceive that taking an EOP course would be beneficial for having internships or practicum (78,7%), as well as academic and professional exchange (77%) that NRRU has the international culture and performance festival where

performers from nearly 20 countries participate every year in Nakhon Ratchasima province. As a consequence, this would give students the opportunity of getting in contact with dancers and performers from foreign countries (85,4%) and of exchanging and spreading their knowledge (88%). In addition, they would be able to speak English and make new friends, or performers from foreign countries (96%). Considering that 78% of Preforming Arts is Speaking in English and 68% is reading, a well-designed EOP course would give students the opportunity of developing their knowledge and skills in English. This means that once students reach a sufficient level of English skills, this course should move from EOP towards EAP in order to focus more on the academic aspects of the language of Preforming Arts.

According to the students' learning needs, an EOP course should primarily focus on professional terminology (63.3%) and on studying different topics related to those they have in their academic career (95.7%). Special attention should be given to creating performing arts-focused and authentic materials (92.4%). As already mentioned above, speaking and listening activities should play a major role in an EOP course design. Role-plays, and pair/group works are suggested as the most efficient ways of learning by 53% of students. This outcome is in line with results of the interviews, which highlighted students' lack of active participation and interaction as the most negative perceived feature in the English class. The students also commented on the necessity of emphasizing the classes on Thai classical performance and teaching career-related contents by means of practical, interactive, and dynamic learning strategies.

Conclusions

The results from this study demonstrate the need for redesigning the current English curricula for Preforming Arts Program, NRRU. Current pedagogical and methodological strategies used in the English classes are not sufficient to achieve general English proficiency. Students consider speaking and listening as the most important skills for both their professional career and future study. At the same time, these two skills are referred to as the most difficult ones, and thus the main attention should be focused on them. These skills require a more students-centred learning in order to be advanced. As it stands, the research results seem to indicate that current pedagogical and methodological strategies used in the English class of EOP in NRRU are not sufficient to achieve general English proficiency. Thus, a redesign of the curricula along with a revision on the current pedagogical practices could be a good decision to professionalise more the teaching of English at the Preforming Arts Program, NRRU.

SUGGESTION

When developing an EOP course in the Preforming Arts field, general English level (GE) of the target population should be taken into account. Although it is stated that a certain English level is required before applying an EOP program, introducing EOP starting from the elementary level

should be captivated. Based on the result of the study, this may have a positive effect on students' attitude/motivation and participation in the English class, which represent the main current issue at NRRU. As regards to the teaching strategies and methodology in EOP classes, it is necessary for GE teachers to be trained in the area of EOP for Performing Arts. Hence, a cooperation of ESP/EOP teachers, Thai classical trainers, professional Thai dancers, and choreographers is recommended in order to successfully implement any EOP course for Performing Arts.

REFERENCES

- Anthony, L. 1997. English for specific purposes: what does it mean? Why is it different?. Retrieved March 10th, 2018, from <http://www.antlab.sci.waseda.ac.jp/abstracts/ESParticle.html>
- Benesch, S. (1996). Needs analysis and curriculum development in EAP: an Example of a critical approach. *TESOL Quarterly*, 30(4), 723-738.
- Chostelidou, D. (2010). A needs analysis approach to ESP Syllabus Design in Greek tertiary education: a descriptive account of students' needs. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 2, 4507-4512.
- Dehnad, A., Bagherzadeh, R., Bigdeli, S., Hatami, K., & Hosseini, F. (2010). Syllabus revision: a needs analysis Study. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 9, 1307-1312.
- Dominguez, G. A., & Rokowski, P. E. (2005). *Bridging the Gap between English for Academic and Occupational Purposes*. *ESP World*. Retrieved March 3rd, 2018, from http://www.esp-world.info/Articles_2/Bridging%20the%20gap%20between%20English%20for%20Academic%20and%20Occupational%20Purposes.html
- Dudley-Evans, T., & St. John, M. J. (1998). *Developments in English for specific Purposes*. Cambridge : Cambridge University Press.
- Friedenberg, J., Kennedy, D., Lomperis, A., Martin, W., & Westerfield, K. (with van Naerssen, M. (2003). *Effective practices in workplace language training: Guidelines for providers of workplace English language training services*. Alexandria,VA : TESOL.
- Hakuta, K., Butler, Y.G., & Witt, D. (2000). *How long does it take English learners to attain proficiency? University of California Linguistic Minority Research Institute Policy Report 2000-1*. Santa Barbara, CA: University of California-Santa Barbara. Retrieved March 12th, 2018 from http://www.usc.edu/dept/education/CMMR/FullText/Hakuta_HOW_LONG_DOES_IT_TAKE.pdf
- Hutchinson, T., & Waters, A. (1987). *English for specific purposes: A learning- centered approach*. Cambridge : Cambridge University Press.
- Johns, A. M. & Dudley-Evans, T. (1991). English for specific purposes: International in scope, specific in purpose. *TESOL Quarterly* 25(2), 297-313.
- Jordan, R. R. (1997). *English for academic purposes: A guide and resource book for teachers*. Cambridge : Cambridge University Press.

- Kim, D. (2008). *English for Occupational Purposes : One Language?*. Continuum books Publishing.
Retrieved December 11th, 2017 <https://books.google.co.th/books?isbn=0826497349>
- Miyake, M. & Tremarco, J. (2005). Needs Analysis for Nursing Students Utilizing Questionnaires and Interviews. *Kawasaki Journal of Medical Welfare* 1, 23-34.
- Munby, J. (1978). *Communicative syllabus design*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nunan, D. (1988). *The Learner-Centred Curriculum*. Cambridge: Cambridge Applied Linguistics.
- Phan, L. (2013). Issues surrounding English, the internationalisation of higher education and national cultural identity in Asia: A focus on Japan. *Critical Studies in Education* 54(2), 160- 175.
- Promnath, K., & Tayjasanant, C. (2016). ASSA, P., *Switching of Teachers in ESP Classes-Thai Code-English*, 201(516). Retrieved November 22, 2017, from <http://www.culichula.ac.th/Publication/online/files/article/X0bKTanGxMWed110239.pdf>
- Richards, J. C., & Schmidt, R. (2010). *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics* (4th ed.). London : Longman.
- Rodríguez, X. (2006). A English for Occupational Purposes Model Designed for Workplace. *Costa Rica Cartago*, Costa Rica 26-36.
- Saragih, E. (2014). Designing ESP Materials for Nursing Students Based On Needs Analysis. *International Journal of Linguistics* 6(4), 59-70.
- Ulucay, S., & Demirel, O. (2011). Perceptions of Professionals, Academicians and Current and Graduate Students on designing an ESP Curriculum for Logistics Department. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 15, 794-800.
- Wiriyaichitra, A. (2002). *English Language Teaching and Learning in Thailand in this Decade*. Retrieved August 2, 2017, from Thai TESOL Focus. <http://www.apecknowledgebank.com>

ผู้เขียนบทความ

ดร.แวววลี แวฉิมพลี

อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา 30000
E-mail : aj.waew@nrru.ac.th

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของผู้ประกอบการลานเทปาล์มน้ำมัน
: กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประเทศไทย
THE COST AND RETURN OF ENTREPRENURE OF THE OIL PALM BUNCH
COLLECTION CENTER : A CASE STUDY OF SURATTHANI PROVINCE

ดาริน รุ่งกลิ่น
DARIN RUNGKLIN
สุกานดา เทพสุวรรณชนะ
SUKANDA THEPSUWANCHANA
อัศรภณ ขวัญแก้ว
AKKARAPHON KWANKAEW
เดชธรรม สังข์คร
TECHADHAM SANGKHORN
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
SURATTHANI RAJABHAT UNIVERSITY
สุราษฎร์ธานี
SURATTHANI

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของผู้ประกอบการลานเทปาล์มน้ำมัน ประเภทธุรกิจเจ้าของคนเดียวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้ประกอบการลานเทปาล์มน้ำมัน จำนวน 243 ราย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการลานเทปาล์มน้ำมัน มีต้นทุนในลานเทปาล์มทั้งหมดจำนวน 5,687,712.96 บาท โดยแบ่งออกเป็นต้นทุนคงที่ จำนวน 3,638,974.25 บาท และเป็นต้นทุนผันแปร จำนวน 2,048,738.71 บาท มีผลตอบแทนจากการซื้อขาย 1,051,200.00 บาทต่อปี หรือคิดเป็น 0.2 บาทต่อกิโลกรัม มีผลตอบแทนรวม -0.88 บาทต่อกิโลกรัม และมีผลตอบแทนที่เป็นเงินสด -0.34 บาทต่อกิโลกรัม เมื่อวิเคราะห์มูลค่าทางการเงินแล้วลานเทปาล์มน้ำมันมีระยะเวลาในการคืนทุน (PB) 14 ปี 2 เดือน มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ -4,636,512.96 และมีอัตราผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) เท่ากับ 0.18 ดังนั้นการบริหารจัดการเรื่องต้นทุนของลานเทปาล์มน้ำมัน ทั้งด้านต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร จึงเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการลานเทปาล์มน้ำมันต้องให้ความสำคัญ เพราะส่งผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจลานเทปาล์มน้ำมันในอนาคต และเพื่อเพิ่มความสามารถในการสร้างศักยภาพด้านการแข่งขันและด้านการสร้างความได้เปรียบกับกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันในต่างพื้นที่ต่อไป

คำสำคัญ : ต้นทุน, ผลตอบแทน, ลานเทปาล์มน้ำมัน, จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ABSTRACT

This research aims to study the cost and return of the oil palm bunch collection center entrepreneurs in Suratthani province that reveals the business model of single owner. The researcher used a questionnaire to collected data from 243 entrepreneurs. The result found that this indicated that the total cost of the oil palm bunch collection center is 5,687,712.96 Baht. It is divided into fixed costs of 3,638,974.25 Baht and variable costs of 2,048,738.71 Baht. The trading oil palm of single owner entrepreneurs had a return of 1,051,200.00 baht per year, which gain the benefit for the single owner entrepreneurs, as a return on trading is 0.2 baht per kilogram. The total return is -0.88 baht per kilogram with a cash return of -0.34 baht per kilogram. On the other hand, the financial return analysis includes the payback period (PB) was 14 years and 2 months, Net Present Value (NPV) equal to -4,636,512.96 and Benefit-cost ratio (BCR) equal to 0.18. Subsequently, the management cost of the oil palm bunch collection center in the fixed costs and variable costs can be found as the significant aspect, because of the impact on the survival of the palm oil business in the future and to enhance the ability to construct competitive advantage and improvement in the same industry in different areas.

Keywords : Cost, Return, The oil palm bunch collection center, Suratthani

INTRODUCTION

Thailand is the world's third-largest producer of palm oil, followed by Indonesia and Malaysia. These two countries are the main oil producing areas of the ASEAN region. Indonesia and Malaysia have a combined palm oil production of about 52.5 million tons or 85% of the world's total output. The consumer countries for palm oil imports are mainly India, the European Union and China and their imports account for about 50% of global palm oil imports. In Thailand, most of the palm oil production is in the South. Thailand currently has 4.7 million rai of oil palm plantations where the oil palm production is around 11-13 million tones/year. Thailand can only use 2 million tons of palm oil per year or 1.2% of the world's production (Phetsichuang, 2016, p. 1). Production of palm oil and palm oil of Indonesia and Malaysia are at a lower cost of production than Thailand. If palm oil was imported from these countries in large quantities prices may drop (Sansomporn & Chamchang, 2014, pp. 327-328).

Draft Oil Palm Strategies for the year 2013-2017 have the goal to expand the area for oil palm plantations and also promote the planting of palm trees in appropriate areas of no food crops and to plant 5.5 million rai of palm plantation and to produce 5.3 million rai of oil palm by 2021 to increase the palm oil production to meet the needs of consumption. The government's policy is to support the production of palm oil as a national alternative energy. As a result, the area of palm growing in Suratthani increased with a continuous increase in productivity and found Suratthani has

the output of palm oil in 28.1 percent of the agricultural area (Suratthani Provincial Administration Board Suratthani Provincial Office, 2015) because the oil palm is a major renewable energy crop. It is also an economic crop that secures food and energy. Palm oil is the main raw material used in biodiesel production in the country to reduce the trade deficit from the import of foreign oil. Thailand can be self-reliant on energy (Pittayapinun & Nissapa, 2012, p. 4).

Most of the study on oil palm is aimed at farmers who grow palm or an extraction plant. It also has an important part related to the oil palm industry. The increase in oil palm plantings has resulted in an increase in the number of palm oil parcels in Suratthani. The number of the oil palm bunch collection center is 660 in Suratthani province plantation (Southern verification center, Suratthani, 2016). There are 36 Oil palm factories, 21 for Grade A, 10 for Grade B Grade. 3 oil palm seed factories, 1 refinery and one storage facility (Department of Internal Trade, Suratthani, 2015) to buy the palm oil production process to extract palm oil by the purchase schedule. The factory will set the price for the purchase and the oil palm bunch collection center will serve as a middleman to buy a bunch of fresh palm from farmers to collect the plant.

The oil palm bunch collection center in Suratthani is an important part of the oil palm supply chain because the courtyard is like a farmer's bank in the area. Some entrepreneurs of the oil palm bunch collection center will allow farmers to withdraw money first and then deduct the yield later. Some entrepreneurs of the oil palm bunch collection center also manage the oil palm plantations instead of the farmers themselves. Presently, the oil palm situation in Suratthani has changed. There is competition in high yield areas. Since the palm oil yard has increased some palm oil palm plantation the incentives are to seek profit from the sale of palm fruit using the method of rinsing water and incubation to weight. As a result, the palm quality of the oil palm bunch collection center is poorer (Chengtong, Chanprasit, Chengtong, & Limpattanasiri, 2008, p. 169). Oil palm bunch collection center is the defendant of the society that causes palm quality to be low before entering the factory. Currently, palm oil farmers are more likely to sell palm oil at the factory more. The price is higher than at the oil palm bunch collection center and every factory needs to buy quality palm oil including the companies of the oil palm bunch collection center (including the oil palm bunch collection center of the factory) with high capital. The single owner entrepreneurs of the oil palm bunch collection center in some places have had to shut down. This causes a loss of value in the economic system.

The oil palm bunch collection center is an important part of the palm oil supply chain. Survival of the oil palm bunch collection center is an important aspect of the Thai Palm Oil business. This study was aimed at analyzing the costs and returns of the oil palm bunch collection center in Suratthani province in order for the operator to manage the costs and returns. The company can reduce costs and increase operating income appropriately.

RESEARCH OBJECTIVE

To study cost and return of entrepreneurs of the oil palm bunch collection center Suratthani in the business model of single owner.

RESERACH BENEFIT

The cost-return of the study was considered to reduce costs and to increase profitability. This study is the impacted to adapt of the oil palm bunch collection center in Suratthani.

Literature review

The oil palm bunch collection center is the place to buy or sell or transfer oil palm to the oil extraction plant from the oil palm plantation and consists of office building, weighing area, oil palm plantation, and storage space for transportation (National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards, 2012, pp. 1-15). From the literature review of the oil palm bunch collection center, there are two similar channels of trading. First, palm oil farmers have the management of the harvesting process by farmers themselves or hire a harvest team of the oil palm bunch collection center which delivers to the oil palm bunch collection center in the area. Then the oil palm bunch collection center will collect the oil palm and sent it to a palm oil extraction plant., and Second, Palm oil farmers have managed the harvest process by the farmers themselves or hired a harvest team or the team from the oil palm bunch collection center. Then the palm oil will be delivered directly to the palm oil extraction plant. There are many the oil palm bunch collection center in the area, it has problems of number palm fruit and power of negotiation between buyers and sellers in the supply chain (Junklab, 2015, pp. 99-101; Sansomporn and Chamchang, 2014, p. 331).

There are 17 districts of palm traders business units in Suratthani, Thailand. There are a total of 660 oil palm bunch collection center: 580 single owners, 11 limited partnership, 59 limited companies, and 10 cooperatives (Southern verification center, Suratthani, 2016). Trang Cooperative Office Department of Cooperative Promotion (2010, p. 14) description of oil palm trading consists of 3 characteristics include sale of oil palm bunch, fallen palm oil and oil palm fruit mixed. In Suratthani province there are two types of palm oil trading, oil palm bunch and oil palm falling. Chengtong, Suttapong, Chengtong, Duangjan,& Loykulnanta (2010, pp. 239-241) explained the oil palm farmers in Suratthani Province have two options for selling palm oil production. First, sale through the oil palm bunch collection center which is the main channel, 73% of total sales volume. The factors that make it popular for farmers are the convenience of transportation, especially for small farmers without their own cars. Second, direct sales to the extraction plant. There are 27% fresh palm sold through this channel. Factors why farmers want to sell directly to the extraction plant include because the extraction plant will buy at a price higher than oil palm bunch collection center at 5-10 satang (Thai Baht) per kilogram. Moreover, there is an uncertainty in the accuracy of the scale at the oil palm bunch collection center which cannot be verified by farmers. Farmers sell oil palms through the same oil center because of the familiarity and price, as well as good facilities from the center Farmers' most important factor is price which is followed by services, places, transportations, and marketing promotion (Chomchey, 2008).

Sansomporn and Chamchang (2014) studied the activities and logistic costs of oil the palm bunch collection center and found that the logistic activities of the palm oil yard were divided into 5 activities: 1) Activities Procurement 2) Process activities related to material management 3) Warehouse management activities 4) Transportation activities 5) Communication activities in logistics. The logistic cost of the yard/cooperative was 0.1241 baht/kg. It is suggested that palm oil/palm oil cooperatives should carry out their own transport and that the volume of purchases is less than 10 tons per day. Entrepreneurs should use 6 wheel trucks and purchase quantities of more than 25 tons per day. Entrepreneurs should use a trailer truck 10 wheels will be appropriate. Chengtong, Chanprasis, Chengtong, & Limpattanasiri (2008) collected palm oil from 29 palm centers in the area of Suratthani province, and found that the yard and the plant had extraction problems in the operation, due to the lack of liquidity in the investment by the palm oil yard. The total cost of the palm yard is 0.25 baht per kilogram with a profit of 0.22 baht per kilogram. It found that the yard had a very small profit to continue business. However, from the in-depth interviews, palm taken from the bunch has a higher price than palm bunch with water to increase weight. As a result, the quality of the palm from the yard has deteriorated and the percentage of oil extracted at the factory was reduced. Therefore, the control of the amount of palm oil bunch collection centers are appropriate under the competition system. This is another issue that will enhance the quality of fresh palm production.

A cost analysis involves the analysis of the total cost (TC). This is the total cost of using different inputs to produce goods and services which consist of total cost and total variable cost. The produce of products and services consists of: 1) Total Fixed Cost (TFC) which is the unchanged cost of production volume or the cost paid for all fixed factors of a business over a period of time at one production rate 2) Total Variable Cost (TVC) which changes according to production volume. In addition, in economics, there is an opportunity cost analysis that is based on inputs including opportunity cost, land loss, and the opportunity cost of working capital. Total Revenue (TR) analysis is based on the investment. Investors hope to benefit from the investment. It is expected that the benefits of the future will be greater than the money invested so investors become wealthy and have more satisfaction.

The literature review concludes costs include: 1) The cost of construction of the oil palm bunch collection center which include depreciation of the building. 2) Moving costs which include labor costs, depreciation, and equipment used in transportation. 3) Warehouse management and storage costs which include depreciation of equipment used in warehouse management and space rent. 4) Cost of transporting oil palm fruits, depreciation, maintenance, fuel costs, wages, drivers, and transport cost. 5) Communication costs which include telephone bills (Khunchamnan & Chamchang, 2013, pp. 4-8; Sansomporn & Chamchang, 2014, pp. 334-335).

When considering the costs are separated into and fixed costs and variable costs that the following is described (Khunchamnan & Chamchang, 2013, pp. 4-8; Sansomporn & Chamchang, 2014, pp. 334-335; Chengtong, Chanprasit, Chengtong, & Limpattanasiri, 2008, pp. 141-159)

Total Fixed Cost (TFC) is consisted of the salary of office workers, salary of employees, salary of security staffs, salary of drivers, salary of staffs at the oil palm bunch collection center, insurance payment, highway costs, income taxes, depreciation of buildings and constructions, depreciation of equipment, car depreciation, opportunity cost, and investment in machinery.

Total Variable Cost (TVC) is consisted of the employees' wages, drivers' wages, commission, Maintenance of a building, maintenance of a truck, water bill, electricity bill, telephone bill, interest, promotional expenses, rent, car rental, shipping costs, include oil, fuel, office supplies, and material costs.

Research Framework

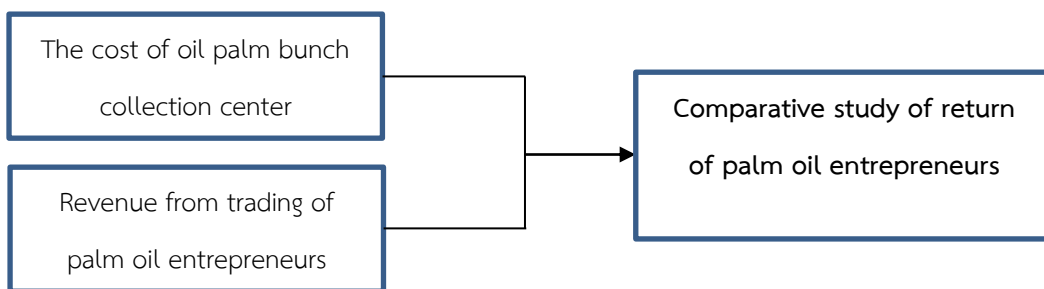

Figure 1 Research framework

RESEARCH METHODOLOGY

Population and sample

The population were 17 districts of oil palm bunch collection center in Suratthani. This study only focuses on the 580 single oil palm entrepreneurs (Southern verification center, Suratthani, 2016) were selected sample by using the Yamane formula (1973) at the confidence level 95% and the results show a total of 236 centers. This study is a quantitative analysis using a purposive sampling and researcher collected data from 7 more single oil palm entrepreneurs in a total of 243 samples because in order to improve the accuracy of data analysis and prevent incomplete data in analysis.

Research Instrument

The instruments used in the study were questionnaires that developed from Khunchamnan & Chamchang (2013, pp. 4-8) Sansomporn & Chamchang (2014, pp. 334-335) and Chengtong, Chanprasit, Chengtong, & Limpattanasiri (2008, pp. 141-159) The questionnaire divided into two parts:

Part 1: cost of single palm oil entrepreneurs:

Total Fixed Cost (TFC) is calculated from the salary of office workers, salary of employees, salary of security staffs, salary of drivers, salary of staffs at the oil palm bunch collection centers, insurance payment, highway costs, income taxes, depreciation of buildings and constructions, depreciation of equipment, car depreciation, opportunity cost, and investment in machinery.

Total Variable Cost (TVC) is calculated from the employees' wages, drivers' wages, commission, Maintenance of a building, maintenance of a truck, water bill, electricity bill, telephone bill, interest, promotional expenses, rent, car rental, shipping costs, include oil, fuel, office supplies, and material costs.

Part 2 Total Revenue (TR) generated by the operation of the oil palm business.

Data analysis

Descriptive analysis: The data collected by the questionnaire and collected from the sample. Then use the method of briefing or explaining the results in percentages.

Quantitative analysis: Analyzing data from income and average cost in Baht per kilogram and consider cost reduction to generate long-term profitability of the business.

The formulas are as follow:

1. Total Cost (TC) from the operations of palm oil business which calculate follows this equation:

$$TC = TFC + TVC \dots\dots\dots (1)$$

TFC is Total Fixed Cost

TVC is Total Variable Cost

2. Total Revenue (TR) derived from palm oil business is calculated from

$$TR = (P_i \times Q_i) - (P_j \times Q_j) \dots\dots\dots (2)$$

P_i is the average selling price of palm oil (baht per ton).

Q_i is the amount of palm oil sold to the plant (ton / year).

P_j is the average purchase price of palm oil from farmers (baht per ton).

Q_j is the average purchase quantity of palm oil from farmers (tons / year).

3. The payback period (PB) from the operation of the palm oil yard is calculated from

$$\text{Payback period} = \text{Investment cost} / \text{Net return} \dots\dots\dots (3)$$

4. Net present value (NPV) of oil palm yard business is calculated from

$$NPV = PVB - PVC \dots\dots\dots (4)$$

PVB is present value of benefit

PVC is present value of cost

Cost Benefit Ratio (Benefit-cost ratio: BCR) where

$$BCR = PVB / PVC \dots\dots\dots (5)$$

RESEARCH RESULTS

The results of the year 2016 survey from the owner of a single-handed oil palm center showed the value of investment in the center. The researcher collected data in 2016 and found the investment value of single owner of palm oil business consists of investment in the purchase of land, oil palm bunch collection center construction and buildings, as well as the equipment involved in the purchase process to meet the standards of good practice for oil palm bunch collection center according to the National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards, Ministry of Agriculture and Cooperatives.

There are also investments in purchasing cars for work and transportation of oil palm to the factory such as truck loader, pickup truck, Volkswagen lift. The single owner business has a total investment value is 14,918,498.32 baht. The average annual depreciation was 2,668,821.96 baht. The value of investment in equipment is 798,480.56 baht. The total investment in the vehicles used in the operation is 12,141,671.49 baht and the value of investment in buildings and structures is 1,978,346.26 baht. (Opportunity cost of assets calculated from Minimum Loan Rate (MLR), Government Savings Bank in 2016 at an interest rate of 6.5 percent).

The cost of single owner entrepreneur is 5,687,712.96 baht. The fixed costs were 3,638,974.25 baht, or 63.98%, and the variable cost was 2,048,738.71 baht or 36.02%. From Table 1, it can be seen that the cost of a single-user palm oil plantation would be costlier than the variable costs which is in a non-cash costs part, in a depreciation part. The study founded that the operating costs of the oil palm bunch collection center oil palm had total cost 1,082.14 baht per ton (1.08 baht per kilogram). The cash cost is 539.31 baht per ton (0.54 baht per kilogram).

Table 1 The costs of the oil palm bunch collection center

Unit: Baht per Year				
Items	Cash	Non-cash	Total	%
Variable cost				
Employees at the oil palm center	159,156.36	-	159,156.36	2.80
Hire driver	117,920.04	-	117,920.04	2.07
Commission	93,888.00	-	93,888.00	1.65
Maintenance buildings	22,367.64	-	22,367.64	0.39
Truck maintenance	80,551.80	-	80,551.80	1.42
Water bill	10,366.68	-	10,366.68	0.18
Electric bill	30,755.76	-	30,755.76	0.54
Telephone bill	12,799.68	-	12,799.68	0.23
Interest	274,412.04	-	274,412.04	4.82

Table 1 (Cont.)

Unit: Baht per Year

Items	Cash	Non-cash	Total	%
Variable cost				
Car rental	48,012.00	-	48,012.00	0.84
Transportation including petrol	675,396.60	-	675,396.60	11.87
Petrol	132,265.56	-	132,265.56	2.33
Office material	9,952.56	-	9,952.56	0.17
Material in operation	1,193.56	-	1,193.56	0.02
Advertising	86,012.04	-	86,012.04	1.51
Land rent bill	168,648.00	-	168,648.00	2.97
Opportunity cost of variable ¹	-	125,040.39	125,040.39	2.20
Total of variable costs	1,923,698.32	125,040.39	2,048,738.71	36.02
Fixed cost				
Staff salary	132,012.00	-	132,012.00	2.32
Owner's salary	266,236.68	-	266,236.68	4.68
Driver salary	128,984.28	-	128,984.28	2.27
Employee at oil palm center salary	160,898.04	-	160,898.04	2.83
Security salary	117,612.00	-	117,612.00	2.07
Insurance	53,941.92	-	53,941.92	0.95
Income tax	17,295.24	-	17,295.24	0.30
Highways	33,960.96	-	33,960.96	0.60
Depreciation of buildings and constructions (%)	-	178,390.10	178,390.10	3.14
Depreciation of equipment (%)	-	123,244.98	123,244.98	2.17
Car depreciation	-	2,367,186.88	2,367,186.88	41.62
Opportunity cost of asset Investments ²	-	59,211.17	59,211.17	1.04
Total of fixed cost	910,941.12	2,728,033.13	3,638,974.25	63.98
Total of costs	2,834,639.44	2,853,073.52	5,687,712.96	100.00
Total of costs (Baht per kilogram)	1.08			
Total cash cost (Baht per kilogram)	0.54			

Source: From survey and calculate

^{1,2} Opportunity cost are calculated from Minimum Loan Rate (MLR) of the Government Saving Bank in 2016 at an interest rate of 6.5 percent.

The average yield is 14.40 tons per day, equivalent to 5,256 tons per year. The average purchase price is 6,090.00 baht per ton and average selling price is 6,290.00 baht per ton. Return on oil palm trading of single owner entrepreneurs has a return on trading of 1,051,200.00 baht per year. The return on trading is 0.20 baht per kilogram. The total return is -0.88 baht per kilogram with a cash return of -0.34 baht per kilogram. The considering in return It is seen that the entrepreneur of oil palm bunch collection center had the difference from the trading return is less than the cash cost of -0.34 baht per kilogram. This is the main cause in the loss of oil palm bunch collection center and close business in the form of the single owner.

Table 2 The returns of oil palm bunch collection center in Suratthani

Items	Return of an investment
Average factory Sales Volume (tons / day)	14.40
Average factory Sales Volume (tons / year)	5,256.00
Average purchase price (baht per ton)	6,090.00
Average factory sales price (baht per ton)	6,290.00
Return on trading (baht per year)	1,051,200.00
Return on trading (baht per kilogram)	0.20
Total return (baht per kilogram)	-0.88
Cash return (baht per kilogram)	-0.34

Source: From survey and calculate

The financial analysis revealed that the palm oil yard had a payback period (PB) of 14.20. This means that the palm oil yard has a repayment period of 14 years and 2 months. Considering net present value (NPV) of palm oil palm plantations is Bt 4,636,512.96 a negative result mean that palm oil palm plantation operators are not worth the money. The cost benefit ratio (BCR) is 0.18, which is less than 1. It shows that the palm oil mill operation is less costly than the cost that happened.

DISCUSSION

The data analysis shows that the costs of managing oil palm bunch collection center owners are the same in Suratthani. The results of the data analysis show that the cost of management of entrepreneurs in oil palm bunch collection center in Suratthani is a high investment in the purchase of land and the purchase of a car with a high depreciation as well. The oil palm entrepreneur should have a financial planning system. For example, for the transportation of oil palm to the extraction plant, the entrepreneurs need to analyze the break-even point by choosing a transportation vehicle to suit the size of oil palm production and the number of shipments per day to the factory. This is another way to extend the life of the transported vehicle and reduce the maintenance cost.

The quantity of Oil Palm Bunch Collection Centers in the area has a lot of competition. The price of the purchase by some Oil Palm Bunch Collection Centers have attracted farmers to sell palm oil in their centers by managing the oil palm plantation for farmers. The cost of labor and fuel costs are also covered by the centers. The highest variable cost of the oil palm business is the total oil transportation cost. The Oil Palm Bunch Collection Centers will have a total transportation cost of 0.12 baht per kilogram. This cost is higher than the cost of transporting oil palm in Krabi studied by Sansomporn and Chamchan (2014). The oil palm plantation in Krabi has a transportation cost of 0.07 baht per kilogram.

Transportation costs have a major impact on the oil palm industry. Therefore, Oil Palm Bunch Collection entrepreneurs should sell oil to nearby plants to save transportation costs. There are also some oil palm plantations that sell oil palm to distant factories. Because of the fact that the factory is far away, the price is higher. Oil palm traders need to check the daily trading price. It should be calculated clearly compared to the distance in transportation. The decision to choose a route to the oil palm plant that is clearer and more profitable. Sansomporn and Chamchan (2014) suggested that Oil Palm Bunch Collection entrepreneurs should transport it themselves. Six-wheel trucks are suitable for less than 10 tons per day and 10-wheel trucks and 18-wheel trucks are suitable for the purchase of more than 25 tons per day.

Based on the results of investment analysis and payback period (PB), Net Present Value (NPV) and cost-benefit ratio (BCR) are not worth the cost and from the survey area, the number of palm oil dumps decreased continuously. As compared to the work of Chengtong, Chanprasit, Chengtong, & Limpattanasiri (2008) of the original number of 580, in the year 2008, there were only 355 centers existing. In 2016, old palm bunch collection centers will continue to operate. Since the oil palm bunch collection center is a regular customer of the extraction plant, and the extraction plant offers extra returns from the original purchase price in order to motivate entrepreneurs to sell palm to plant, some entrepreneurs of oil palm bunch collection centers have decided to trade quality oil palms. The extraction plant will provide a higher price than the normal price. However, there are some entrepreneurs who are trying to figure out strategies to increase revenue for businesses by making palm ripen, fall from bunch, and watering in order to increase the palm weight. As a result, the situation in the oil palm bunch collection center will be worse. It is because the oil palm bunch collection center is one of the supply chains. Palm Oil Quality Development should develop the system as well as centers.

Currently, the Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO) is the standard of palm oil production that covers the economic, social, and environmental dimensions which are internationally recognized. This RSPO will be a cooperation between the group of farmers and the extraction plant in the area. In the future, farmers will be more likely to sell more oil palm to the factory because

the price is higher than the sale of oil palm at the center. If the oil palm bunch collection center does not plan to deal with this, it may affect future trading volume and consequently, the fixed costs and variable costs incurred in the palm oil palm business. Therefore, it is important for operators to focus on improving the quality of the center in accordance with the standards of the National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards, Ministry of Agriculture and Cooperatives. Good practice for oil palm plans will affect the survival of the palm oil palm business in the future. It is important that the structure of the oil palm industry in Suratthani has a lower cost to increase the ability to create competitive advantage and to create price advantage with the same industry in different areas.

Chengtong, Chanprasit, Chengtong, & Limpattanasiri (2008) found the number of entrepreneur in oil palm bunch collection center in the area has increased, which it seems palm oil business can generate a good business profit. It is noteworthy that in 2016, the researchers collected information that the number of the entrepreneur in the oil palm bunch collection center in the business model of single owner and found that number of oil palm bunch collection center decreased from the original 580 to only 355 centers. A summary of 2016 survey conducted by researcher with the Southern verification center (Suratthani), and the oil palm bunch collection association in Suratthani which is caused by intense competition in the business and the sale is undercut. Including the oil palm bunch collection center of the factory as a competitor. The entrepreneur in the single owner business of oil palm bunch collection center must shut down or sell the business. It is found that the oil palm bunch collection center that can operate because the entrepreneur is a regular customer of the extraction plant and the extraction plant offers extra compensation from the original purchase price to motivate them in selling oil palm to the extraction plant.

The situation of Oil Palm Bunch centers in the future will be more severe because the center is part of the supply chains. Oil palm quality development should be for the whole system. At present, there is a sustainable production standard for palm oil (Roundtable on Sustainable Palm Oil: RSPO). It is a standard for oil palm production that encompasses economic, social and environmental dimensions internationally recognized. In this RSPO, there will be cooperation between the farmer group and the extraction plant in the area.

Therefore, fixed costs and variable costs are incurred in the oil palm business. This is what entrepreneurs need to focus on when improving the quality of the centers, according to Good Manufacturing Practices for oil palm collection center of the National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards. This will affect the survival of the palm oil palm business in the future. It is an important part of the palm oil industry in Suratthani; having lower costs to increase the ability to create competitive advantage and the price advantage with the same industry in different areas.

SUGGESTION

1. The oil palm bunch collection center and the companies of the oil palm bunch collection center the Variable cost management is required for the cost of transportation to be effective. Therefore, it should plan to sell the palm in the nearby plant that can give a higher price to reduce the cost of transportation. The vehicle should be transported appropriately and in accordance with the volume to save as much money as possible.

2. The government or related agencies should have control of the number of the oil palm bunch collection center and also follow up the amount of palm oil palm plantation in accordance with the quantity of oil palm plantation and consistent with the capacity of the extraction plant in Suratthani Province.

3. The entrepreneurs of the oil palm bunch collection center in Suratthani Province should be in a partnership with other entrepreneurs of the oil palm bunch collection center or join the palm oil trade association in Suratthani Province in order to build same standard, where for example, the palm oil is the same price.

ACKNOWLEDGMENT

Thank you to the Agricultural Research Service. (Public Organization) for research funding in fiscal year 2016 and the Faculty of Management Science Suratthani Rajabhat University for support and facilitating this research.

REFERENCES

- Chengtong, S., Chanprasis, S., Chengtong,S., & Limpattanasiri, W. (2008). *The project of spatial database and oil marketing systems in Suratthani Province*. Research reports, supported by the Thailand Research Fund (TRF).
- Choengthong, S., Suttapong, K., Chengtong, S., Duangjan, C., & Loykulnanta, S. (2010). *The project of Oil Palm Market Agreement System in Suratthani Province*. Research reports. Supported by the Thailand Research Fund (TRF).
- Chomchey, P. (2008). *Customer Views for the Oil Palm Bunch Collection Center Service: Case study of the Saichon Palm. Plai Phraya district Krabi Province*. Bangkok: Suan Dusit Rajabhat University.
- Department of Internal Trade, Suratthani. (2015). *List of entrepreneurs of oil palm bunch collection center in Suratthani Provinces*. Retrieved November 20, 2015, from: [http://www.dit.go.th/Surat Thani](http://www.dit.go.th/Surat%20Thani)
- Junklab, B. (2015). Study of supply chain of the Oil Palm Bunch Collection Center in the Pak Phanang River Basin. *Journal of Transportation and Logistics*, 8,12-20.
- Khunchamnan, W. & Chamchang, P. (2013). Location Analysis Oil Palm Collection and Distribution Center, Krabi Province. *WMS Journal of Management*, 2(2), 1-9.

- National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2012). *Good Practices for the Oil Palm Bunch Collection Center (2008)*. Retrieved November 20, 2015, from http://www.acfs.go.th/standard/download/GAP_OIL_PALM_BUNCH.pdf
- Phetsichuang, W. (2016). Trends/industrial oil palm industry in 2559-2561. *Research Krungsri*. Retrieved June 16, 2018, from https://www.krungsri.com/bank/getmedia/c2728a31-271c-4e4c-ae89ea067aa33eb9/IO_OilPalm_2016_TH.aspx
- Pittayapinun, P., & Nissapa, A. (2012). Analyzing the potential to produce biodiesel from palm oil in southern Thailand. *Management Science*, 29(1), 1-16.
- Sansomporn, N., & Chamchang, P. (2014). Activities and Logistics Costs of the Oil Palm Bunch Collection Center in Krabi Province. *Kasetsart Journal (Social)* Year 35, 326-336.
- Southern verification center (Suratthani). (2016). *List of entrepreneurs of oil palm bunch collection center in Suratthani Province*. Retrieved on June 16, 2016, from <http://www.dit.go.th/region/CBWM31>
- Suratthani Provincial Administration Board Suratthani Provincial Office, (2015). *Suratthani Provincial Development Plan 2015-2018*. Retrieved August 20, 2017, from http://www.suratpao.go.th/planning/files/com_service/20160527_jyyvker.pdf
- Trang Cooperative Office Department of Cooperative Promotion. (2010). *Guidelines for Oil Palm Farmer's Business*. Retrieved on August 26, 2016, from http://km.cpd.go.th/pdf-bin/pdf_1081467741.pdf
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. London: John Weather Hill.

ผู้เขียนบทความ

นางสาวดาริน รุ่งกลิ่น	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการธุรกิจค้าปลีก
E-mail: rungdarin@gmail.com
นางสาวสุกานดา เทพสุวรรณชนะ	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการธุรกิจค้าปลีก
E-mail: nung_ai@yahoo.com
นายอัศรณ ขวัญแก้ว	ผู้ช่วยนักวิจัยโครงการแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการ
ลานเทพาล์มน้ำมันอย่างมีประสิทธิภาพ
E-mail: novell242303@gmail.com
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เดชธรรม สังข์ศรี	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการธุรกิจค้าปลีก
E-mail: techadham@hotmail.com
- คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
เลขที่ 272 หมู่ที่ 9 ถนนสุราษฎร์-นาสาร อำเภอเมือง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84000

**ภาพลักษณ์หมู่บ้านท่องเที่ยวผ้าไหมอันพึงประสงค์
ของนักท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา**
**THE DESIRABLE SILK TOURISM VILLAGES IMAGES OF THE TOURISTS IN
NAKHON RATCHASIMA PROVINCE**

พีรวิชญ์ คำเจริญ
PHEERAWIT KHAMCHAROEN
เนตรชนก บัวนาค
NETCHANOK BUANAK
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
NAKHONRATCHASIMA RAJABHAT UNIVERSITY
นครราชสีมา
NAKHONRATCHASIMA

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา 2) สำรวจภาพลักษณ์หมู่บ้านท่องเที่ยวผ้าไหมในการรับรู้ของนักท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา และ 3) เปรียบเทียบลักษณะประชากรกับภาพลักษณ์หมู่บ้านท่องเที่ยวผ้าไหมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมาปี 2559 จำนวน 2,191,248 คน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเปิดตารางสำเร็จรูปทอโรยามาเน ได้จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะปลายปิดและปลายเปิดที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อด้วย อินเทอร์เน็ตมากที่สุด (42.75%) ตามมาด้วย โทรทัศน์ (35.00%) และ สื่อกลางแจ้ง (33.25) สถานที่ที่เปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ท่องเที่ยวมากที่สุด อาทิ โบรชัวร์ ใบปลิวท่องเที่ยว คือ ห้างสรรพสินค้า ตามด้วยโรงแรม ร้านอาหาร และปั้มน้ำมัน 2) การรับรู้ภาพลักษณ์หมู่บ้านท่องเที่ยวผ้าไหมของนักท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านทรัพยากรท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.97 รองลงมา คือ ด้านความพร้อมทางการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 3) การเปรียบเทียบลักษณะประชากรกับภาพลักษณ์หมู่บ้านท่องเที่ยวผ้าไหมอันพึงประสงค์ของนักท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ในภาพรวมตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อภาพลักษณ์หมู่บ้านท่องเที่ยวผ้าไหมอันพึงประสงค์แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ : ภาพลักษณ์, หมู่บ้านท่องเที่ยวผ้าไหม, ผ้าไหม, นักท่องเที่ยว, ภาพลักษณ์หมู่บ้านท่องเที่ยว

ABSTRACT

The research titled “The Desirable Silk Tourism Villages Images of the Tourists in Nakhon Ratchasima Province” was quantitative research and objected to 1) survey the media exposure about travelling, 2) investigate the silk tourism village image in tourists' perceptions, and 3) compare the demographic factors with the satisfaction of the tourism silk tourism village image in perceptions of the tourists. The population was 2,191,248 tourists travelling in Nakhon Ratchasima province in 2016. The sampling units were 400 gathered from Taro Yamane table. The data-collecting tool was a close and open - ended questionnaire with the reliability value as 0.94. The statistics used were percentage, Mean, Standard deviation, t-test and F-test.

Results of the study revealed that 1) the tourists mostly exposed to Internet (42.75%), followed by television (35.00%), and outdoor advertising media consecutively (33.25%). The favorite places they most picked up the tourism printed materials; the brochures and tourism handouts, were the department stores, followed by the hotels, the restaurants and the gas stations respectively, 2) the overall silk tourism village image was at the high level especially the tourism resources ($\bar{X}=3.97$), followed by the readiness of places ($\bar{X}=3.89$) and the media ($\bar{X}=3.68$), and 3) the comparison of the demographic factors with the satisfaction of the tourism silk, it was found that the factors of gender, the education levels and the income were significantly different at 0.05.

Keywords : Image, Tourism village, Silk, Tourists, The silk tourism village image

INTRODUCTION

Silk fabric is an important provincial handicraft product of Nakhon Ratchasima. The silk fabric, produced by the local folk intelligence, has uniquely beautiful patterns with good quality. Nakhon Chaiburin; a group of provinces in the southern northeast of Thailand, was established as a group to promote tourism. The group had set up their strategies to develop and promote various types of tourism such as historical, cultural, natural tourism. It was also included with the ways of local living. Nakhon Chaiburin (a group of 4 provinces in Southern Isarn : Nakhon Ratchasima, Chaiyasphum, Buriram and Surin) has the advantages of rich resources for tourism making it an ideal place for tourism. Moreover, this region has got tourism potentiality and supporting facilities.

Nakhon Ratchasima is famous for hand-made silk product at Pakthongchai District. There are a lot of villages producing silk where they have been continuously promoted by Nakhon Ratchasima Tourism and Sports Authorities. However, it has not been very successful as expected because these villages are not located on the main tourism spots. The media could not reach the target tourists. Moreover, these silk villages in Chaiburin region lacked the development of public facilities supporting tourism in spite of the fact that these silk villages have high tourism potential (Thongdee, interview, 2012).

The silk village tourism promotion has been done by only one-way communication without asking tourists' opinion about the desirable silk villages images they like to visit. Thus, the Communication Arts Program, Faculty of Management Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University intended to survey of the desirable images of silk villages to provide guidelines to develop the silk village tourism in accordance with the need of the tourists, included with the preparedness of the tourism destination, the products/souvenirs, local products and the infra-structure. Then, the research result could be the guidelines to develop the high potential tourism destination in accordance with the tourists' needs.

Consequently, the Communication Arts program, Management Science faculty, intended to convey a research titled "The Desirable Silk Tourism Villages Images of the Tourists in Nakhon Ratchasima Province" to be the guidelines to develop the silk villages in accordance with the tourist' needs. It could also increase the local community income by using the highest benefits from the tourism resources in accordance with the sufficiency economy.

RESEARCH OBJECTIVES

1. To study the tourists' media exposure of the tourism information in Nakhon Ratchasima Province.
2. To study the desirable images of the silk tourism villages in Nakhon Ratchasima Province in accordance with the tourists' need.
3. To compare the demographic factors with the desirable images of the tourists visiting Nakhon Ratchasima Province.

RESEARCH BENEFITS

1. The silk tourism village image in Nakhon Ratchasima province could be improves by the findings of the research.
2. The findings could be planned to create and promote the silk tourism village image in Nakhon Ratchasima province.
3. The concerned government and private sectors such as the Office of Tourism and Sports in Nakhon Ratchasima Province, Nakhon Ratchasima Cultural Office, silk entrepreneurs and tourism-industry entrepreneurs in Nakhon Ratchasima Province could use the results to plan the silk village tourism communication to gather more income.

Research Framework

The research framework was as the below following :

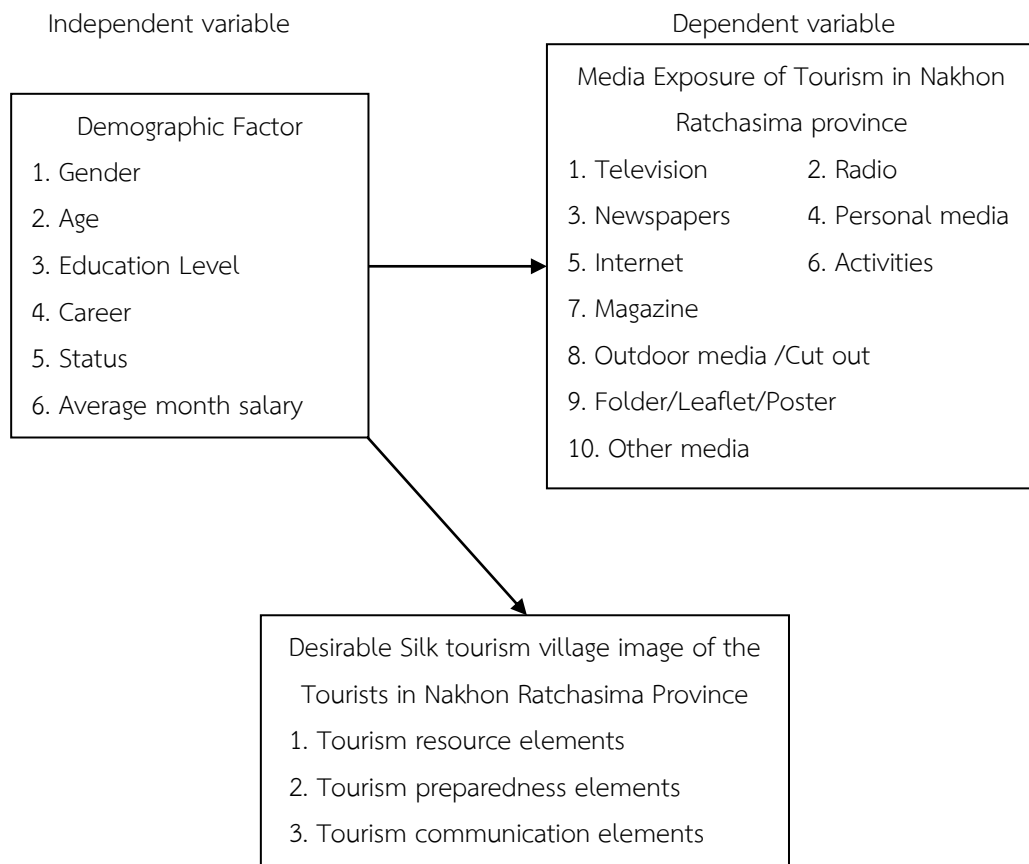

Figure 1 Research framework

RESEARCH METHODOLOGY

1. Population and sampling units

The population was 2,191,248 tourists travelling in Nakhon Ratchasima province in 2016 (Nakhon Ratchasima Authorities of Tourism and Sports Office, 2016)

The sampling units was calculated by using Yamane's table. For over 100,000 of people, the sampling units were 400. The Purposive sampling was also used.

2. Research tool

The research tool was a close-ended questionnaire included with 3 parts; part I Demographic detail, Part II Media exposure of tourists in Nakhon Ratchasima province and Part III silk tourism village Image of tourists' requirement in Nakhon Ratchasima province.

3. Tool construction

The tool construction was conducted as the following :

The tool was constructed by studying the text-books and researches. Then, it was constructed into 2 parts included with the close-ended questionnaire and the open-ended questionnaire.

The tool was examined by 3 experts. Then, it was improved and tried out with 40 of samplings. Finally, the reliability was examined by Cronbach method. The result was equal to 0.94 which was at high level. Consequently, the questionnaire was used for data collection.

4. Data collection

The data was collected from the tourists in Nakhon Ratchasima province at Phimai National Historical Park, Silk tourism villages, Souvenir and silk shops in Pakthongchai district and top department stores.

5. Data and statistical analysis

The data was analyzed by using the computer package program as the following:

5.1 Demographic data and media exposure of travel were statistical descriptive analyzed such as the frequency, percentage, Mean ($\bar{X}$), Standard Deviation (S.D.). The opinion data was Likert Scale analysis.

5.2 The statistic of t-test and F-test were used to compare the demographic factors and Silk tourism village image requirement of the tourists in Nakhon Ratchasima province.

RESEARCH RESULTS

The results could be concluded as the following research objectives:

1. To study the tourists' media exposure of the tourism information in Nakhon Ratchasima Province.

Most of the tourists were female. The number of the female tourists was 260 (60%) while there were 160 male tourists (40%). The age of 210 tourists were between 21-30 years old. Most of them (52.50%) were graduated with bachelor degree (57.50%). In addition, they were students from schools and universities (40.50%). The average income was less than 10,000 baht (49.25%). Most of them were single (66.25%).

For the Media exposure about traveling in Nakhon Ratchasima province, the result was presented in Table 1

Table 1 Media exposure about traveling in Nakhon Ratchasima province

Media exposure about traveling in Nakhon Ratchasima province	Percentage
Internet	42.75
Television	35.00
Outdoor media	33.25
Personal media	33.25

From Table 1, it showed that the Internet was the most favorite media (42.75%), followed by the television (35.00%), the outdoor media and the personal media such as parents, relatives and friends (33.25%) consecutively.

For the places where the tourists gathered tourism documents, the result was presented in Table 2 below.

Table 2 Places where the tourists gathered tourism documents

Places where the tourists gathered tourism documents	Percentage
Department stores/restaurants	76.50
Hotels	37.25
Gas station	37.25

From table 2, it showed that the places where the tourists gathered the tourism manuals/tourism promotion documents. It was found that most tourists gathered them from the department stores/restaurants (76.50 %), followed the hotels (37.25%) and the gas station (37.25%) consecutively.

2. To study the desirable images of the silk villages in Nakhon Ratchasima Province in accordance with the tourists' need.

For the desirable images of the silk villages in Nakhon Ratchasima Province, it was shown in Table 3 as below

Table 3 Desirable images of the silk villages in Nakhon Ratchasima Province

Desirable images of the silk villages in Nakhon Ratchasima Province	$\bar{X}$	S.D.
Natural resource	3.97	0.63
Preparedness of tourism	3.89	0.79
Tourism communication	3.68	0.70

From Table 3, the findings showed that the tourists were highly satisfied with the image of silk village. When each component was taken into consideration from the highest to the lowest, the natural resource was ranked as the highest means ($\bar{X}=3.97$), followed by the preparedness of tourism ($\bar{X}=3.89$) and the tourism communication ($\bar{X}=3.68$).

Comparing to each element of the tourists' silk tourism image requirement, it revealed the following as in Table 4

Table 4 Elements of the tourism resource image

Elements of the tourism resource image	$\bar{X}$	S.D.
Long history of the silk villages	4.08	0.72
Scenery for travelling	4.00	0.69
Various local food dishes	3.89	0.53

From Table 4 ,it showed the elements of the tourism resource image. The overall image was ranked at high level. When each component was taken into consideration, it was found the long history of the silk villages at the highest level ($\bar{X}=4.08$), followed by the appropriated scenery for travelling ($\bar{X}=4.00$) while the various local food dishes was ranked as the lowest level ($\bar{X}=3.89$). It was suggested to improve the tourism resources such as the various local food dishes, the famous performances and the reliability of local products.

For the elements of the preparedness of the tourism, it was shown in Table 5 as below

Table 5 Elements of the preparedness of the tourism

Element of the preparedness of the tourism	$\bar{X}$	S.D.
Beautiful destinations	4.11	0.66
Complete facilities	3.96	0.79
Easy reach of communication	3.93	0.59
Travelling routes in the silk tourism villages	3.76	0.71

From Table 5, it showed the element of the preparedness of the tourism. The overall element of the preparedness of the tourism was at high level. The highest mean was the beautiful destinations ($\bar{X}=4.11$), followed by the complete facilities such as the buses, the roads, the electricity, the water supply and the drinking water ($\bar{X}=3.96$). Moreover, the easy reach of communication such as the telephones and the internet ($\bar{X}=3.93$).On the contrary, the travelling routes in the silk tourism villages was at the lowest level ($\bar{X}=3.76$). The save and convenient routes, the modern hospital, the recreation activities and the local souvenirs shops were suggested to be improved.

For the elements of tourism communication, it results were shown in the following Table 6.

Table 6 Elements of tourism communication

Elements of tourism communication	$\bar{X}$	S.D.
Tourism data searching ability by the tourists	3.98	0.74
Clearly route signs in Thai	3.90	0.57
Tourism information via the internet	3.87	0.62
Guide	3.41	0.66

From Table 6, it indicated that the elements of tourism communication was at high level. Moreover, the tourism data searching ability by the tourists was the highest mean ($\bar{X}=3.98$), followed by the clearly route signs in Thai ($\bar{X}=3.90$), the tourism information via the internet ($\bar{X}=3.87$) consecutively. On the meanwhile, the guide was the lowest mean ($\bar{X}=3.41$). It was suggested that

there should be guides giving travel information, exhibitions organized by Tourism Authority of Thailand (TAT), travel agencies in local and down town area, tourism promotion such as the accommodation discount, discount coupons and free souvenirs. Moreover, it was suggested that the local people should be publicized about the exhibitions. The destination should be reached easily or there should be a travel bus. The silk weaving demonstration should be performed. In addition, the hosts should be gathered to give an impressive service to the tourists.

3. To compare the demographic factors with the desirable images of the tourists visiting Nakhon Ratchasima Province.

3.1 The comparison between the demographic factors; gender, and the satisfaction of the silk tourism desirable images.

3.1.1 In overall, males and females were significantly satisfied with the silk tourism desirable images differently at the level of 0.05.

3.1.2 Considering each element of the silk tourism desirable images, males and females were significantly satisfied with the tourism resources differently at the level of 0.05 especially the various local dishes, the historical sites and the reliability of the famous local souvenirs.

3.2 The comparison between the demographic factor; age, with the silk tourism desirable images.

3.2.1 In overall, each group of tourists' age has not significantly different satisfaction in the silk village tourism desirable images at the level of 0.05.

3.3 The comparison between the demographic factors; education level, with the silk village tourism desirable images.

3.3.1 In overall the education factor of the tourists has significantly different satisfaction in the silk tourism desirable images at the level of 0.05.

3.3.2 Considering each element of the silk village tourism desirable images, the element of the tourism preparedness and the tourism communication was significantly different at the level of 0.05. Considering by each element, it revealed the following data; For the tourists' levels of education, the tourists were significantly satisfied with the silk village tourism desirable images differently at the level of 0.05, especially the preparedness of tourism element, the easy reach of the communication element such as the telephones and the internet and the modern hospitals.

3.3.3 Considering about the tourists' level of education, the tourists had significantly different satisfaction in the silk village tourism desirable images at the level of 0.05, especially the tourism communication; the ability to search the travel information by oneself, the travel information via central and local mass media, the travel information via the internet, the exhibition held by Tourism Authority of Thailand(TAT), the books/destination guidebooks and the tourism promotion such as the accommodation discounts, the discount coupons and the free souvenirs.

3.4 The comparison between the demographic factors; career, with the silk village tourism desirable images.

3.4.1 In overall the career factor of the tourists has not significantly different satisfaction in the silk tourism desirable images at the level of 0.05.

3.5 The comparison between the demographic factors; status, with the silk village tourism desirable images.

In overall the status factor of the tourists has not significantly different satisfaction in the silk tourism desirable images at the level of 0.05.

3.6 The comparison between the demographic factors; average monthly income, with the silk village tourism desirable images.

3.6.1 In overall average monthly income factor of the tourists has significantly different satisfaction in the silk tourism desirable images at the level of 0.05.

3.6.2 Considering about the tourists' average monthly income, the tourists had significantly different satisfaction in the silk village tourism desirable images at the level of 0.05, especially the preparedness of tourism, the tourism communication.

3.6.3 Considering by each element, the tourists' average monthly income had significantly satisfaction in the silk village tourism desirable images differently at the level of 0.05, especially the preparedness of tourism; the clean and beautiful accommodation, the modern hospital, the impressive services and the recreation activities.

3.6.4 Considering by each element, the tourists' average monthly income had significantly satisfaction in the silk village tourism desirable images differently at the level of 0.05, especially the tourism communication; the ability to search the travel information by oneself, the local and downtown travel agencies, the guides, the exhibition held by Tourism Authority of Thailand (TAT), the books/destination guidebooks.

DISCUSSIONS

According to the findings of the data analysis, it could be discussed as the following :

1. Tourists' behaviors on media exposure to gain information about tourism in Nakhon Ratchasima Province.

Regarding the tourists' behavior in media exposure to gain the information on tourism, the Internet was the most popular way the tourists used to gain information about tourism. The next popular ones were the television and the outdoor cut-outs, respectively. The findings revealed that the Internet played an important role in providing information on tourism. These findings coincided with the findings of Boonsak et al. (2018), who mentioned that the internet; the social media, was the media that the tourists used for searching the travel information. The findings also agreed with the study of Khongthon and Thophol, (2010) under titled "Media Exposure of the Tourists to

Integrated Marketing Communication for Business Entrepreneurs in Nakhon Ratchasima Province". It was found that the three types of media that attracted tourists to visit Nakhon Ratchasima were the people such as relatives and friends, television, radio and the Internet. Apart from the studies mentioned above, the findings of this research also coincided with that of Nattaphongrit and Cheuyjunya (2016) who found that the reliability of the tourism information from online media had positive relation to the decision behavior of Thai tourists. The more information they gain, the more decision making they made for travelling as they were confident with the information and trusted in it.

2. In overall, the 3 elements of the silk village tourism desirable images were at high level, included with 1) The tourism resources; the long history, the appropriated scenery and the historic sites. It showed that the tourists could see the prominent points of the silk villages, where people had woven silk for a long time. The silk production process was culturally sophisticated. It reflected the distinctive silk villages so effectively that the silk has become one part of Nakhon Ratchasima province slogan; City of Brave Women, Good Quality Silk Fabric, Delicious Korat Noodles, Exotic Ancient Sandstone Sanctuary, Dan Kwain Earthen Ware Pottery. Owing to the good quality of the silk, the silk villages became famous and well known among the tourists. Consequently, the reputation helped create work and brought the substantial income to the villagers. As a result, the silk villages have become the tourism attraction and helped boost the community economy. This type of tourism may be called historical tourism or rural tourism. The result coincided with the findings of Limphiroj and Pinkaew (2015) who studied "The Image of Cultural Tourism in Ayutthaya Province". They found that the tourists mostly perceived the cultural destination sites., 2) Regarding to the preparedness for tourism, the tourists were very satisfied the tourism preparedness of the silk villages. As each component was taken into consideration, the beautiful scenery was ranked as the most favorite. The next ones were the public facilities such as the buses, the roads, electricity, clean drinking water, and etc. Easy access to communication such as telephones, the Internet was also recommended by the tourists. Our research findings coincided with the research findings of Caeho (2016) who found that the image of experiences and various destination sites affected Thai tourists'(who were during working age in Bangkok) attitudes towards the sustainable tourism. Good experiences; impressive travel, the happiness, the convenient accommodation and travel, affected the travel decision making., 3) The overall image of the tourism communication was at high level. Regarding the tourism communication media, the tourists' satisfaction was at the high level. As each component was taken into consideration, it was found that retrieving tourism by the tourists themselves was the most satisfying aspect, followed by the road signs providing clear direction for traveling, the available travel websites for tourism information, respectively. At present, the tourists' traveling behavior has changed. Many tourists prefer to take a trip with their own cars. Thus, seeking information about the tourism sites would be very useful for making travel plan more convenient.

This tourists' behavior coincided with the findings of the research done by Inthasung et al. (2011) who found that most tourists drove their own cars to the destinations for conveniences. Consequently, they needed information and clear road signs. Moreover, the finding was also coincided with the findings of the research done by Sangaphol and Thanpan (2010) who studied "The Media Exposure of Tourism in Tourism Authority of Thailand Tourism Promotion Projects and the Travel Decision Making of Working Age People in Bangkok". It revealed that the sampling units liked travelling in the country by themselves and with their families. They usually exposed to the tourism information for conveniences in tourism.

3. In overall, the comparison between the demographics and the desirable images of the silk villages in Nakhon Ratchasima Province including the variables on education level, monthly income, it was significantly different at the level of 0.05. These findings coincided with the findings of Kemapatapan (2015) showing that the tourism image perception of Chinese tourists was at high level. In Chinese tourists' opinion, Thailand had lots of good reputation of destinations, worthy travel, friendly hosts, good products and services and safety. In addition, the comparison between the demographics; age, status, monthly income, and the media exposure of travelling in Thailand, it was significantly different at the level of 0.05. Moreover, the mass media exposure had significantly positive relationship with the perception of Thailand tourism image at the level of 0.05.

SUGGESTIONS

Suggestions from the research

1. More tourism media for public relations should be produced, particularly on the internet as it is the main source to get the tourism information.
2. Government sectors should promote the public relations both at the local and international level tourism exhibition or road show to introduce places for tourism attraction should be promoted and tourism information should be included in Amazing Korat Tourism Fair.
3. Local community should take part in organizing and arranging cultural tourism activities in order to create and distribute the income to local people. For example, tour guides should be available to conduct historical tours in the silk villages. Welcoming dinner with local food should be introduced to tourists to try. Local folk dance and entertainment should be arranged to welcome tourists. A variety of local handicraft products and souvenirs should also be produced for tourists to buy.
4. Integrated Marketing Communication strategies should be employed to promote cultural tourism of the silk villages for example, discount prices of accommodation, and coupon for package tours, special prices for travel during the tourism season, or free souvenirs.
5. The atmosphere of the silk village tour could be arranged in the way that makes the tourists feel like traveling back to the history or traveling in the country rural area so that the tourist could get direct contact to the local people.

Suggestion for the next research study

1. Study on Integrated Marketing Communication should be conducted to promote cultural tourism.
2. Study on Community Participation Process in managing silk village tours to establish their own distinguished identity to be different from other villages in the Northeast.
3. Study on Comparing of the desirable images of silk villages between the Thai and foreign tourists' opinion should be conducted.

REFERENCE

- Boonsak, K., & Other. (2018). The Influential Factors Toward Tourist Loyalty to Community-Based Tourism in The Lower Northeastern Part of Thailand. *NRRU Community Research Journal*, 12(1), 10-28.
- Caeho, G. (2016). *Tourism Image, Service Quality Image and Tourism Value Affecting Sustainable Tourism Attitudes : Case Study of Natural based Tourism of Thai Working Age Tourists in Bangkok*. The thesis in a part of the Master of Business Administration Curriculum Bangkok University, Bangkok.
- Inthasung, C., & Others. (2011). *The Perception, Information and Tourism Behavior of the Tourists. Tourism Authority of Thailand*. Nakhon Ratchasima Provincial Tourism Office.
- Kemapatapan, S. (2015). *Media Expose and Thailand's Tourism Image Perception of Chinese Tourism*. Master of Arts Program in Corporate Communication Management Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University, Bangkok.
- Khongthon, N. & Thophol, J. (2010). *Media Exposure of the Tourists to Intergrated Marketing Communication for Business Entrepreneurs in Nakhon Ratchasima Province*. Nakhon Ratchasima : Thailand Research Fund.
- Limphiroj, R., & Pinkaew, G. (2015). The Effect of Cultural Tourism Image and Tourists Satisfaction on their Revisit Intention at Pranakorn Sriaueythaya province. *The 6th International Conference, Humanities and Social Science*, Bangkok University.
- Nakhon Ratchasima Provincial Tourism and Sports Office. (2016). *Annual Report of Nakhon Ratchasima Provincial Tourism and Sports Office in 2016*. Nakhon Ratchasima : Nakhon Ratchasima Provincial Office.
- Nattaphongrit, A., & Cheuyjunya, P. (2016). Lifestyle, Perception online travel information, Credibility and Behavior of Decision Making for Travel Aboard. *The international Conference 2016. Faculty of Communication Arts and Management Innovation*, National Institute of Development Administration.
- Sangaphol, N., & Thanpan, P. (2010). *Media Exposure on Tourism Promotion in 2008 by Tourism Authority of Thailand and Thailand Visit Decision of Working People in Bangkok. Phitsanuloke : Individual Study*. Master of Arts in Hotel Management and Tourism. Naraesuan University, Phitsanulok.
- Thongdee, N. (2012). *"Interview on Title "Silk Village Tourism"*. June 30, 2012. Lecturer of Tourism and Hotel Program. Management Science. Nakhon Ratchasima Rajabhat University by Assoc.Prof.Netchanok Buanak.

ผู้เขียนบทความ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พีรวิชญ์ คำเจริญ

รองศาสตราจารย์เนตรชนก บัวนาค

อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต

E-mail : pheerawit_kom227@gmail.com

อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

E-mail : netchanok.k1711@gmail.com

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดนครราชสีมา 30000

บทความวิจัย (ภาษาไทย : เผยแพร่ผลงานวิจัย)

การออกแบบและสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกของหอยเชอรี่
เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนบ้านท่าหลวง อำเภอฟิมาย จังหวัดนครราชสีมา

THE DESIGN AND CREATE OF SANDSTONE SCULPTURE FROM SHELL
OF GOLDEN APPLE SNAIL TO INCREASE THE ECONOMIC VALUE
OF BAN THA LUANG COMMUNITY, PHIMAI DISTRICT,
NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

สามารถ จับโจร

SAMART JABJONE

อาวูร คันสร

ARWUT KANSORN

ทองไมย์ เทพราม

THONGMAI TAPRAM

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA RAJABHAT UNIVERSITY

นครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ต้นแบบที่เป็นเอกลักษณ์ตามบริบทของท้องถิ่น เผยแพร่ถ่ายทอดองค์ความรู้ และประเมินความพึงพอใจเกษตรกรและชุมชนที่มีต่อการออกแบบและสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกของหอยเชอรี่ ประชากรซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและสร้างสรรค์ประติมากรรม 3 ท่าน เกษตรกรและประชาชนที่เข้ารับการอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ บ้านท่าหลวง อำเภอฟิมาย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 50 คน โดยมีแรงบันดาลใจในการร่างการออกแบบชิ้นงานจากอาภักภิริยาของ นก ปลา หอย ที่มีความเกี่ยวพันกันในระบบนิเวศวิทยา ทำการปั้นตัวแบบดินเหนียวหล่อแบบและได้พิมพ์ต้นแบบปูนปลาสเตอร์ ทำพิมพ์ยางหล่อต้นแบบจากเปลือกหอยเชอรี่ นำไปฝังลมให้ชิ้นงานเซตตัว แขนในถังน้ำที่ผสมกรดเกลือแล้วนำชิ้นมาล้างทำความสะอาดด้วยน้ำเปล่า สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมการออกแบบและสร้างสรรค์ และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐานหาค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า สามารถสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ต้นแบบที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น จำนวน 9 แบบ โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75$, S.D.=0.78) และเกษตรกรผู้เข้ารับการอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้มีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$, S.D.=0.56) ทำให้เกิดการใช้ประโยชน์เปลือกหอยเชอรี่อย่างสร้างสรรค์และสามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนได้

คำสำคัญ : ประติมากรรมหินทราย, เปลือกหอยเชอรี่, การออกแบบและสร้างสรรค์

ABSTRACT

This research aims to design and create the prototype of sandstone sculptures from the shell of Golden Apple Snail under the local identity, to disseminate knowledge and evaluate the satisfaction of farmer and community on the design and creation of sandstone sculpture from shell of Golden Apple Snail. The Sample Groups were selected by purposive sampling. It consisted of three sculptures that expert in design and creative and fifty of farmers and people who joined with the training in ban Tha Luang, Phimai district, Nakhon Ratchasima province. The sketch idea inspired from the poses of bird, fish and snail that related to the ecological system. The process started from clay molding, cast the plaster prototype, made the rubber mold, cast with a mixture of plaster, sand and shell of Golden Apple Snail, wind until it set, soak in a bucket of hydrochloric acid and bring to a rinse with water. The research tools were the assessment of suitability of design, creativity and the satisfaction rating by using the basic statistics, such as Mean and Standard Deviation. This research result shows that there are nine forms of the sandstone sculptures from shell of Golden Apple Snail with the uniqueness. The overall assessment of suitability of design and creativity was at high level ($\bar{X}=3.75$, S.D.=0.78). The farmer's' satisfaction assessment revealed that the overall assessment was at high level ($\bar{X}=4.20$, S.D.=0.56). This research could gain the benefit from the shell of Golden Apple Snail and increase the economic value to the community.

Keywords : Sandstone sculpture, Shell of golden apple snail, Design and Creative

บทนำ

งานศิลปหัตถกรรม (Arts and crafts) มีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของมนุษย์มาเป็นเวลานาน เนื่องจากชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ ต้องสัมพันธ์เกี่ยวกับ สิ่งของ เครื่องใช้ ที่มนุษย์สร้างขึ้นมาโดยการนำวัตถุดิบที่มีอยู่ตามธรรมชาติ มาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือเครื่องใช้เพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน เพื่อความสวยงามสนองความสุขทางจิตใจ และเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ มีการพัฒนาเป็นรูปแบบสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่มาจากงานศิลปะหัตถกรรมของแต่ละท้องถิ่น มักเป็นสินค้าหัตถกรรมพื้นเมือง โดยใช้วัสดุที่หาได้ภายในท้องถิ่นเป็นวัตถุดิบในการผลิตและใช้แรงงานคนที่มีฝีมือประณีต เป็นการผลิตภายในครัวเรือน เพื่อให้ได้สินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งสะท้อนถึงศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นเมือง (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2561) ลักษณะของสินค้าส่วนใหญ่แสดงออกผ่านทางรูปร่าง โครงสร้าง ลวดลาย วัสดุและมีมืออันวิจิตร ประณีต และสามารถสร้างคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ ด้วยการผลิตสินค้าและของที่ระลึกจากการท่องเที่ยว เป็นตัวสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่น จนถึงการสร้างรายได้โดยการส่งออกต่างประเทศ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2554) ปัจจุบันนักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับการจับจ่ายซื้อสินค้าที่ระลึกกันเป็นจำนวนมาก ทำให้สินค้าที่ระลึกกลายเป็นสินค้าและธุรกิจสำคัญที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศไทย ซึ่งในปี 2560 ภาคการท่องเที่ยวของไทยก่อให้เกิดประโยชน์ในรูปของรายได้แก่ประเทศและกระจายรายได้ดังกล่าวสู่ภูมิภาคต่าง ๆ รวม 2.754 ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 9.47 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนหน้า โดยในจำนวนนี้คิดเป็นรายได้ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวของชาวต่างชาติ 1.824 ล้านล้านบาท และการท่องเที่ยวภายในประเทศของชาวไทย 9.3 แสนล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) จึงถือได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทย

จังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดที่ประกอบด้วย 32 อำเภอ ซึ่งอำเภอพิมาย เป็นอำเภอที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่มีชื่อเสียง เช่น อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพิมาย ไทรงาม เป็นต้น อำเภอพิมายมีพื้นที่ทั้งหมด 896,871 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มทางตอนเหนือมีความสูงจากระดับน้ำทะเลน้อยกว่า 200 เมตร มีลักษณะเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้น และมีที่ราบลุ่มบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่การเกษตร จำนวนประชากร 94,970 คน ประชากรในเขตอำเภอพิมาย โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้เฉลี่ยของประชากรในอำเภอพิมาย อยู่ที่ 52,938 บาทต่อคนต่อปี (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา, 2559) ตำบลท่าหลวง มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 5,779 คน รายได้เฉลี่ยของประชากรอยู่ที่ 57,239 บาทต่อคนต่อปี ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ซึ่งปัญหาที่เกษตรกรของตำบลท่าหลวงเจอในช่วงระยะเวลา 4 ปี (พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2558) คือ ปัญหาหอยเชอรี่ระบาดกัดกินต้นข้าว ทำให้ได้รับความเสียหายมาก หอยเชอรี่ หอยโข่งอเมริกาใต้ หรือเป้าฮื้อน้ำจืด (Golden apple snail) มีรูปร่างค่อนข้างกลม มีเปลือกสีเหลืองปนเขียว ปนน้ำตาล (คณะทำงานกลุ่มปฏิบัติการจัดการความรู้การจัดการศัตรูพืช, 2556) หอยเชอรี่ เป็นหอยน้ำจืดที่เป็นศัตรูพืชสำคัญในนาข้าว โดยเฉพาะต้นข้าว ซึ่งมีการแพร่ระบาดได้อย่างรวดเร็ว ในบริเวณที่มีน้ำหลากหรือน้ำท่วม นอกจากนี้ไข่ของหอยเชอรี่สามารถฝังใต้ดินได้เป็นระยะเวลานานแม้ในช่วงหน้าแล้ง ซึ่งจากการศึกษาพื้นที่ทำการเกษตรของตำบลท่าหลวง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ที่มีพื้นที่ติดกับแม่น้ำมูล ทำให้น้ำท่วมเกือบทุกปี พบว่า ในช่วงระยะเวลา 4 ปี (พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2558) มักมีการระบาดของหอยเชอรี่ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม ซึ่งเป็นช่วงที่ฝนตกชุก และมีน้ำท่วมบริเวณริมแม่น้ำมูล สร้างความเสียหายให้แก่เกษตรกรผู้ทำนาข้าวเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากไข่หอยเชอรี่แพร่กระจายไปยังทุ่งนาที่มีการไหลหลากของน้ำเข้าท่วมที่นา โดยมีระยะฟักตัวเพียง 1 สัปดาห์ หอยเชอรี่ที่โตเต็มที่จะเข้าไปกัดทำลายต้นข้าวในระยะที่ในนามีน้ำขัง และต้นข้าวอ่อน พบว่า เพียง 2-3 วัน หอยเชอรี่สามารถทำลายต้นข้าวได้เกือบ 100% (กมลศิริ พันธนิยะ, 2561) ซึ่งปัญหาการแพร่ระบาดของหอยเชอรี่จึงเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งต่อเกษตรกร ปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่กำจัดหอยเชอรี่โดยการนำเอาเนื้อของหอยเชอรี่มาประกอบอาหาร หรือหมักเป็นปุ๋ยชีวภาพ ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการกำจัดและใช้ประโยชน์จากหอยเชอรี่ที่ดี แต่วิธีการดังกล่าวยังคงมีเศษเปลือกหอยเชอรี่เหลืออยู่จำนวนมาก (รัชดาภรณ์ ปันทะรส, 2014) หรือถูกกำจัดโดยนกปากห่างซึ่งจิกกินเฉพาะตัวหอยเชอรี่เท่านั้น จากการสำรวจพบว่า มีการทิ้งเปลือกหอยเชอรี่เป็นจำนวนมากบริเวณริมสระน้ำ หรือพื้นที่สาธารณะ ซึ่งส่งกีดกันเหม็นรุนแรงและเป็นที่เพาะพันธุ์ของหนูและสัตว์ที่อาจเป็นพาหะนำโรค เกษตรกรบางรายใช้วิธีเผาทำลายซึ่งก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมและเผาไหม้ไม่หมด ดังนั้นการทำลายเปลือกหอยเชอรี่ให้หมดสิ้นไปนั้นค่อนข้างยาก

การศึกษาบริบทของชุมชนบ้านท่าหลวง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ตำบลท่าหลวง ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอพิมาย ประชาชนในพื้นที่มีจำนวน 1,205 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 5,145 คน ปัจจุบันแบ่งการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านท่าหลวง หมู่ 2 บ้านท่าหลวง หมู่ 3 บ้านหนองบัว หมู่ 4 บ้านโนนม่วง หมู่ 5 บ้านจารย์ตำรา หมู่ 6 บ้านสนุ่น หมู่ 7 บ้านตะคร้อ หมู่ 8 บ้านขามกลาง หมู่ 9 บ้านป่ายาง หมู่ 10 บ้านจั่วพัฒนา หมู่ 11 บ้านท่าหลวง (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา, 2559) จากการลงพื้นที่สำรวจบ้านท่าหลวง พบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่มีน้ำอุดมสมบูรณ์ โดยมีทั้งแม่น้ำมูล โครงการชลประทาน สระน้ำธรรมชาติ และสระขุด เกษตรกรสามารถทำการเพาะปลูกข้าว ได้ปีละ 2 ครั้ง ช่วงฤดูฝนเกษตรกรมักประสบปัญหาการระบาดของหอยเชอรี่เป็นประจำเนื่องจากมีน้ำหลากเข้าท่วมที่นา ในปัจจุบันมีการกำจัดหอยเชอรี่โดยนกในนาข้าวกินหอยเชอรี่ และการเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่ง นอกจากนี้ยังสามารถนำมาแปรรูปโดยการต้มเพื่อแกะเนื้อส่งขายที่ตลาด ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดมาก สร้างรายได้ให้เกษตรกรเพิ่มขึ้น ปัญหาที่พบ คือ การทำลายเปลือกหอยเชอรี่ซึ่งทำลายยาก ดังนั้นจึงพบเปลือกหอยเชอรี่ถูกกองทิ้งไว้บริเวณริมสระน้ำ และพื้นที่สาธารณะใกล้ชุมชน ทำให้ส่งกลิ่นเหม็น ก่อให้เกิดพิษจากการเผาทำลาย ส่งผลต่อผู้อยู่อาศัยคนในชุมชนรอบข้าง

ภาพที่ 1 ปลือกหอยเชอรีจำนวนมากที่ถูกนำมากำจัดและทิ้งไว้ริมสระน้ำและพื้นที่สาธารณะ

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อ 20 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2559 ณ บริเวณริมแม่น้ำมูล บ้านท่าหลวง ตำบลท่าหลวง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

การศึกษาคุณสมบัติของปลือกหอยเชอรี พบว่า มีส่วนประกอบหลัก คือ แคลเซียมคาร์บอเนต 68.99 เปอร์เซ็นต์ และซิลิกา 16.67 เปอร์เซ็นต์ ซิลิกาหรือซิลิกอนไดออกไซด์ (SiO₂) เป็นสารประกอบของซิลิกอน และออกซิเจน มีลักษณะเป็นผลึก ไม่มีสี หรือเป็นผลึกสีขาว ไม่มีกลิ่น และรส ซิลิกาเป็นสารประกอบที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในหลายด้าน อาทิ เป็นสารเพิ่มความเงา เป็นสารเพิ่มความแข็งแรงของผลิตภัณฑ์ และใช้เป็นวัตถุดิบแรกเริ่มในผลิตภัณฑ์จำพวกเซรามิก เช่น เครื่องปั้นดินเผา เครื่องหิน เครื่องลายคราม เป็นต้น ในขณะที่แคลเซียมคาร์บอเนต (Calcium carbonate) หรือหินปูน เป็นสารธรรมชาติที่เกิดจากการตกตะกอน และสะสมตัวของหินในทะเล ปลือกหอย ปะการัง ถือเป็นสารตั้งต้นสำคัญ ในกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมต่าง ๆ รวมถึงการนำมาใช้ในภาคครัวเรือน และการเกษตร หรือการนำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ (ทงศักดิ์ มูลตรี และคณะ, 2552) ดังที่ วราภรณ์ มั่นทุ่ง, วิทยา ปิตตังนาโพธิ์ และ นิรัช สุดสังข์ (2558) ใช้ปลือกหอยและผงเหล็กที่มีต่อการพัฒนารูปแบบ เครื่องปั้นดินเผาบ้านทุ่งหลวง จังหวัดสุโขทัย พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาในรูปแบบใหม่ จำนวน 12 รูปแบบ ภายใต้แนวคิด “พัฒนารูปแบบเครื่องปั้นดินเผาโดยใช้ปลือกหอย และผงเหล็ก” โดยเน้นการพัฒนาจากกระบวนการผลิตที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน มาต่อยอดให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ จากนั้นจึงนำผลิตภัณฑ์ไปประเมินคุณภาพ และความพึงพอใจจากกลุ่มผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผาในชุมชน และกลุ่มผู้บริโภคทั่วไป พบว่า กลุ่มผู้บริโภคมีความพึงพอใจผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่มากกว่ารูปแบบเดิมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่ง ทงศักดิ์ มูลตรี (2554) ได้ศึกษาการผลิตอิฐบล็อกจากปลือกหอยเชอรี โดยการผลิตอิฐบล็อกจากที่มีต้นทุนต่ำ แต่มีคุณภาพสูงจากปลือกหอยเชอรี เป็นการใช้ปลือกหอยเชอรีแทนดินแดงที่ต้องผสมกับปูนซีเมนต์ และทราย ทำให้ช่วยลดจำนวนปูนซีเมนต์ และทรายที่ต้องใช้ ทำให้ต้นทุนในการผลิตต่ำกว่าการผลิตแบบเดิม และเมื่อนำไปทดสอบความสามารถในการรับแรงอัดปรากฏว่า ได้ค่าเฉลี่ยที่ 130 กิโลกรัมต่อตารางกิโลเมตร ขณะที่มาตรฐานอยู่ที่ 70 กิโลกรัมต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งสูงกว่ามาตรฐาน และ ณฐนนท์ ตราชู และคณะ (2550) ได้พัฒนาครีมกันแดดจากปลือกหอยเชอรี โดยการนำปลือกหอยเชอรีมาเป็นส่วนประกอบสำคัญ ในครีมกันแดด เพื่อเพิ่มมูลค่าให้วัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร พบว่า มีความสามารถเทียบเท่ากับครีมกันแดด SPF 30 ที่จำหน่ายในท้องตลาด แต่ปลือกหอยยังคงมีขนาดใหญ่ เมื่อผสมในปริมาณมากจะทำให้เนื้อครีมสากและไม่เนียนได้

ดังนั้น ผู้วิจัยและคณะจึงมีความสนใจในการศึกษาต่อยอดองค์ความรู้ด้านทัศนศิลป์ โดยการนำปลือกหอยเชอรี ซึ่งเป็นวัสดุเหลือทิ้งตามธรรมชาติ มาสร้างรายได้เพิ่มให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ตำบลท่าหลวง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยการพัฒนาประติมากรรมหินทรายต้นแบบจากปลือกหอยเชอรี ให้มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น โดยใช้ส่วนผสมที่สำคัญ คือ ปลือกหอยเชอรี เป็นการสร้างองค์ความรู้ และความร่วมมือของชุมชน สมาชิกในชุมชนใช้เวลาว่างจากการทำนา สร้างอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยการสร้างเป็นสินค้าของที่ระลึก ให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้ที่สนใจ และสามารถพัฒนาต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบและสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ต้นแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
2. เพื่อเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้การสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ให้แก่เกษตรกรและชุมชน
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรและชุมชนที่มีต่อประติมากรรมหินทรายจากเปลือกของหอยเชอรี่

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากเปลือกหอยเชอรี่ ซึ่งเป็นวัสดุที่เหลือทิ้งตามธรรมชาติ ส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มพื้นที่ผิวและรักษาที่เป็นเอกลักษณ์ และส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนโดยอ้อม
2. นำความรู้และมุมมองทางทัศนศิลป์ เพื่อใช้ในการออกแบบและสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ต้นแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
3. สามารถถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากงานวิจัย ให้แก่เกษตรกรและชุมชน ใช้เวลาว่างจากการทำการเกษตรในการสร้างรายได้เพิ่ม สามารถนำไปต่อยอดในเชิงพาณิชย์ และถ่ายทอดความรู้ไปยังชุมชนอื่น ๆ ที่สนใจได้
4. ส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น และสามารถนำไปต่อยอดเพื่อพัฒนาเป็นผลงานในรูปแบบอื่น ๆ ได้

วิธีดำเนินการวิจัย

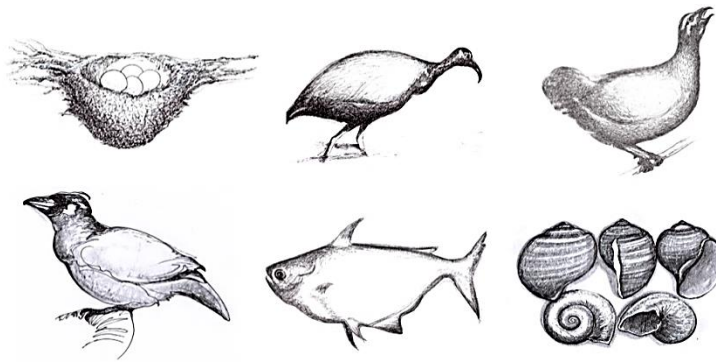
การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยจำแนกวิธีการวิจัยเป็นขั้นตอนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ประชากรซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง และการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญการออกแบบและการสร้างสรรค์ประติมากรรม จำนวน 3 ท่าน คือ อาจารย์ เดช นานกลาง อาจารย์ กิตติชัย ตรีรัตน์วิชา และ นาย มานพ ฉากกลาง และเกษตรกรและประชาชนในชุมชนบ้านท่าหลวง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ที่สมัครใจเข้าร่วมการอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ จำนวน 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ดำเนินการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินผลการออกแบบและสร้างสรรค์ประติมากรรมจากเปลือกหอยเชอรี่ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีเอกลักษณ์ ด้านความสวยงาม ด้านความปลอดภัย และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ และแบบประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรและชุมชนที่มีต่อการสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิทยากร ด้านความรู้ความเข้าใจ/การนำความรู้ไปใช้ ด้านด้านการออกแบบและการสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ และด้านการจัดอบรม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของ Likert โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ 1=เหมาะสม/พึงพอใจน้อยที่สุด 2=เหมาะสม/พึงพอใจน้อย 3=เหมาะสม/พึงพอใจปานกลาง 4=เหมาะสม/พึงพอใจมาก และ 5=เหมาะสม/พึงพอใจมากที่สุด

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย มีดังนี้

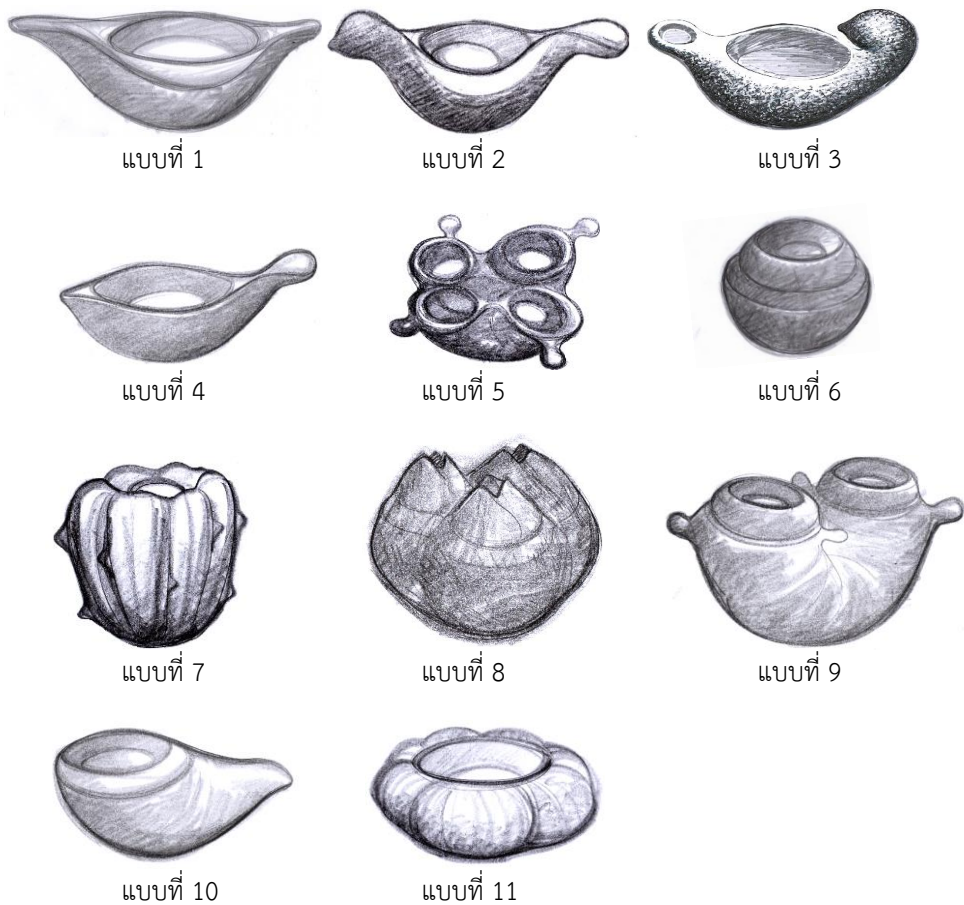
1. ผู้วิจัยใช้แรงบันดาลใจในการออกแบบชิ้นผลงานทั้งหมดมาจากอาภักปฏิกิริยาของ นก ปลา หอย ที่มีความเกี่ยวพันกันในระบบนิเวศวิทยา รวมถึงรูปร่างของสัตว์ชนิดต่าง ๆ ซึ่งองค์ประกอบในผลงานจะถูกแปรเปลี่ยนไปเพื่อหาความลงตัวในผลงานนั้น ๆ โดยการตัดทอน เพิ่มเติมรูปทรงบางส่วนให้เข้ากับเนื้อหา ทำให้เกิดเอกภาพและเกิดสุนทรียภาพในผลงาน สามารถวางโครงสร้างขอบเขตของงานได้อย่างชัดเจน โดยการวาดภาพประกอบ แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาพแรงบันดาลใจในการออกแบบผลงานประติมากรรม

ที่มา : วาดภาพเมื่อ 17 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2559 ณ โปรแกรมวิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

2. ทำการร่างต้นแบบ โดยการออกแบบภาพร่างเพื่อการออกแบบและสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทราย จากเปลือกหอยเชอรี่ แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ร่างการออกแบบประติมากรรมจากเปลือกหอยเชอรี่

ที่มา : วาดภาพเมื่อ 17 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2559 ณ โปรแกรมวิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

3. ทำการประเมินผลการออกแบบโดยการตรวจแบบภาพร่าง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีเอกลักษณ์ ด้านความสวยงาม ด้านความปลอดภัย และ ด้านประโยชน์การใช้งาน โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน จากนั้นทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ
4. ทำการปั้นตัวแบบดินเหนียวตามแบบ จากนั้นทำพิมพ์ต้นแบบด้วยปูนปลาสเตอร์ผสมกับน้ำสะอาดในปริมาณที่เหมาะสม แล้วพอกเข้าไปที่ตัวแบบดินเหนียวจนเต็ม เมื่อปูนปลาสเตอร์แห้งแล้วทำการแกะปูนปลาสเตอร์ออกจากตัวแบบดินเหนียว จึงได้ต้นแบบที่เป็นปูนปลาสเตอร์ ทายางพาราในตัวแบบปูนปลาสเตอร์เพื่อทำการหล่อเป็นต้นแบบปูนปลาสเตอร์
5. ทำการหล่อแบบปูนปลาสเตอร์ โดยการนำพิมพ์ทั้งสองชิ้นมาประกบกันแล้วมัดให้แน่นด้วยลวดหรือยางในรถจักรยานที่ตัดเป็นเส้นเล็ก ๆ แล้วนำปูนปลาสเตอร์ที่ผสมแล้วเทลงไปในพิมพ์ปูนปลาสเตอร์ให้เต็มพิมพ์และทิ้งไว้จนกระทั่งปูนปลาสเตอร์แห้ง เมื่อชิ้นงานเซตตัวแล้วทำการแกะปูนปลาสเตอร์ที่หุ้มด้านนอกออกก็จะได้พิมพ์ต้นแบบปูนปลาสเตอร์ จากนั้น ทำพิมพ์ยางเพื่อหล่อต้นแบบจากเปลือกหอยเชอรี่ นำยางพาราทากับผ้าขาวบางมาทาบลึงที่ต้นแบบปูนปลาสเตอร์ แล้วนำปูนปลาสเตอร์ครอบที่พิมพ์ยางพาราไว้เพื่อไม่ให้พิมพ์ยางพาราเสียรูปทรง
6. กรรมวิธีการสร้างต้นแบบประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ เริ่มจากนำเปลือกหอยเชอรี่ ที่ทำความสะอาดแล้วไปตำในครกหิน ร่อนเปลือกหอยเชอรี่ด้วยผ้าขาวตาข่าย แล้วทำการใส่ส่วนผสมตามสูตรโดยมีอัตราส่วนผสมแบ่งตามสูตร แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การทดลองหาอัตราส่วนที่เหมาะสมของเปลือกหอยเชอรี่เป็นส่วนผสมของประติมากรรมหินทราย

อัตราส่วนผสม	คุณลักษณะของวัสดุที่ได้			ภาพวัสดุทดลอง
	ระยะเวลา แข็งตัว (ชั่วโมง)	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ลักษณะพื้นผิว	
อัตราส่วนผสมแบบดั้งเดิม ใส่เฉพาทราย 100% (ปูนซีเมนต์ขาว 1 ส่วน+ ทรายละเอียด 2 ส่วน+น้ำ)	1.50	0.50	แข็งแรงแรง เนื้อผิวแน่นมาก พื้นผิวเรียบ	
อัตราส่วนผสมสูตรที่ 1 ใส่ทรายและเปลือกหอยเท่ากัน อย่างละ 50% (ปูนซีเมนต์ขาว 1 ส่วน+ทรายละเอียด 1 ส่วน+ เปลือกหอยเชอรี่ 1 ส่วน+น้ำ)	1.49	0.45	แข็งแรงแรงเกือบเท่าอัตราส่วน แบบดั้งเดิม มีพื้นผิวไม่เรียบ เล็กน้อย แทบไม่มีรูพรุน เนื้อผิวแน่น มีเปลือกหอย เชอรี่แทรกให้เห็นเล็กน้อย	
อัตราส่วนผสมสูตรที่ 2 ใส่เปลือกหอยเชอรี่แทนทราย 100% (ปูนซีเมนต์ขาว 1 ส่วน+ เปลือกหอยเชอรี่ 1 ส่วน+น้ำ)	1.49	0.37	แข็งแรงแรงเกือบเท่าอัตราส่วน แบบดั้งเดิม พื้นผิวไม่เรียบ มีรูพรุนมากมีผิวสวยงาม เป็นธรรมชาติ แทรกด้วย เปลือกหอยเชอรี่มากกว่า สูตร 1	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

อัตราส่วนผสม	คุณลักษณะของวัสดุที่ได้		ภาพวัสดุทดลอง
	ระยะเวลา แข็งตัว (ชั่วโมง)	น้ำหนัก (กิโลกรัม) ลักษณะพื้นผิว	
อัตราส่วนผสมสูตรที่ 3 ใส่เปลือกหอยเชอรี่แทนทราย 200% (ปูนซีเมนต์ขาว 1 ส่วน+ เปลือกหอยเชอรี่ 2 ส่วน+น้ำ)	1.50 ชม.	0.31 กก. แข็งแรงแรงน้อยกว่าสูตรที่ 2 พื้นผิวไม่เรียบและผิวหยาบ มาก มีรูพรุนมาก พื้นผิว แตกด้วยเปลือกหอยเชอรี่ หลากสีมากกว่าสูตร 2 มาก	

ทำการคนส่วนผสมทั้งหมดเข้าเป็นเนื้อเดียวกัน จากนั้นใช้ทัพพีหรือกระบวยตักส่วนผสมที่ได้เทลงในพิมพ์ที่เตรียมไว้จนเต็ม นำไปผึ่งลมเพื่อให้ชิ้นงานเซตตัว จากนั้นนำชิ้นงานดังกล่าวมาแกะออกจากพิมพ์แล้วนำไปแช่ในถังน้ำที่ผสมกรดเกลือในอัตราส่วน น้ำ 7 ส่วน กรดเกลือ 1 ส่วน ตามเวลาที่กำหนด ประมาณ 1 วัน จากนั้นนำชิ้นมาล้างขัดทำความสะอาดด้วยน้ำเปล่า

การวิเคราะห์ผลการประเมินความเหมาะสมของการออกแบบและสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ และประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรและประชาชนผู้เข้าร่วมอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ ใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) กำหนดการแปลผลค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 82-83)

- ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง เหมาะสม/พึงพอใจ มากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง เหมาะสม/พึงพอใจ มาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง เหมาะสม/พึงพอใจ ปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง เหมาะสม/พึงพอใจ น้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง เหมาะสม/พึงพอใจ น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การศึกษา ออกแบบและสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ เพื่อมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากเปลือกหอยเชอรี่ มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การออกแบบและสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ต้นแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การออกแบบและสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ จำนวน 9 ต้นแบบ

ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่	คำอธิบาย
แบบที่ 1 (ขนาด กว้าง 8 ซม. ยาว 11 ซม. สูง 11 ซม.)	1. ด้านความมีเอกลักษณ์ มีรูปทรงสะท้อนมาจากลักษณะของนกที่ลอยตัวอยู่ในน้ำ ลำตัวโค้งมีความเป็นอิสระ พลั้วไหว 2. ด้านความสวยงาม มีรูปทรงแปลกตา ทันสมัย สีสันธรรมชาติ มีลักษณะลวดลายเฉพาะของเปลือกหอยเชอรี่ 3. ด้านความปลอดภัย รูปร่างมนไม่มีลักษณะแหลมคมเป็นอันตราย 4. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ มีความสอดคล้องกับการใช้งาน สามารถใช้งานได้หลากหลาย เช่น ใช้ทับกระดาษ ใส่สบู่ ใส่น้ำมันหอมระเหย หรือใช้ประดับตกแต่ง
แบบที่ 2 (ขนาด กว้าง 8 ซม. ยาว 11 ซม. สูง 11 ซม.)	1. ด้านความมีเอกลักษณ์ รูปทรงโครงสร้างของรูปร่างนกที่มองหาเหยื่อจากที่สูง ซึ่งมีโครงสร้างที่สวยงามอ่อนช้อย และแข็งแรง 2. ด้านความสวยงาม มีรูปทรงแปลกตา สวยงาม ทันสมัย น่าสนใจ สีสันเป็นธรรมชาติ มีความโดดเด่นของเปลือกหอยเชอรี่อย่างชัดเจน 3. ด้านความปลอดภัย ผลงานชิ้นดังกล่าวไม่มีลักษณะแหลมคมเป็นอันตราย มีความทนทานไม่แตกหักง่าย 4. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ใช้งานง่าย มีความสอดคล้องกับการใช้งาน สามารถใช้งานได้หลากหลาย เช่น ใช้ทับกระดาษ ใส่สบู่ ใส่ น้ำมันหอมระเหย วางเทียนหอมหรือใช้ประดับตกแต่ง
แบบที่ 3 (ขนาด กว้าง 8 ซม. ยาว 11 ซม. สูง 11 ซม.)	1. ด้านความมีเอกลักษณ์ มีความแปลกใหม่ สะท้อนถึงรูปลักษณะของนกที่กำลังกกไข่ มีความอบอุ่น เปรียบดังการเอาใจใส่ดูแลสมาชิกในครอบครัว 2. ด้านความสวยงาม มีรูปทรงแปลกตา สวยงาม น่าสนใจ สีสันเป็นธรรมชาติ มีความโดดเด่นของเปลือกหอยเชอรี่อย่างชัดเจน 3. ด้านความปลอดภัย ไม่มีลักษณะแหลมคมเป็นอันตราย มีความทนทานไม่แตกหักง่าย 4. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ใช้งานง่าย มีความสอดคล้องกับการใช้งาน สามารถใช้งานได้หลากหลาย เช่น ใช้ทับกระดาษ ใส่สบู่ ใส่ น้ำมันหอมระเหย วางเทียนหอมหรือใช้ประดับตกแต่ง
แบบที่ 4 (ขนาด กว้าง 8 ซม. ยาว 11 ซม. สูง 11 ซม.)	1. ด้านความมีเอกลักษณ์ รูปทรง สะท้อนถึงลักษณะของนกที่กำลังมองหาเหยื่อในน้ำ 2. ด้านความสวยงาม มีรูปทรงแปลกตา สวยงาม ทันสมัย น่าสนใจ สีสันเป็นธรรมชาติ มีความโดดเด่นของเปลือกหอยเชอรี่อย่างชัดเจน 3. ด้านความปลอดภัย ผลงานชิ้นดังกล่าวไม่มีลักษณะแหลมคมเป็นอันตราย มีความทนทานไม่แตกหักง่าย 4. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ มีความสอดคล้องกับการใช้งาน สามารถใช้งานได้หลากหลาย เช่น ใช้ทับกระดาษ ใส่สบู่ ใส่ น้ำมันหอมระเหย วางเทียนหอม หรือประดับตกแต่ง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่	คำอธิบาย
แบบที่ 5 (ขนาด กว้าง 8 ซม. ยาว 11 ซม. สูง 11 ซม.)	1. ด้านความมีเอกลักษณ์ มีลักษณะกลุ่มก้อนของไข่หอยเชอรี่ บ่งบอกถึงความสมัครสมานสามัคคี 2. ด้านความสวยงาม มีรูปทรงแปลกตา สวยงาม น่าสนใจ สีสันเป็นธรรมชาติ มีความโดดเด่นของเปลือกหอยเชอรี่อย่างชัดเจน 3. ด้านความปลอดภัย ไม่มีลักษณะแหลมคมเป็นอันตราย มีความทนทาน ไม่แตกหักง่าย 4. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ใช้งานง่าย สอดคล้องกับการใช้งาน สามารถใช้งานได้หลากหลาย เช่น ใช้สบู่วางเทียนหอม หรือใช้ประดับตกแต่ง
แบบที่ 6 (ขนาด กว้าง 8 ซม. ยาว 11 ซม. สูง 11 ซม.)	1. ด้านความมีเอกลักษณ์ รูปทรงแสดงโครงสร้างของเปลือกหอยเชอรี่ 2. ด้านความสวยงาม มีรูปทรงแปลกตา สวยงาม น่าสนใจ สีสันเป็นธรรมชาติ มีความโดดเด่นของเปลือกหอยเชอรี่อย่างชัดเจน 3. ด้านความปลอดภัย ไม่มีลักษณะแหลมคมเป็นอันตราย มีความทนทาน ไม่แตกหักง่าย 4. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ใช้งานง่าย สอดคล้องกับการใช้งาน สามารถใช้งานได้หลากหลาย เช่น ใส่สบู่วางเทียนหอม หรือใช้ประดับตกแต่ง
แบบที่ 7 (ขนาด กว้าง 6 ซม. ยาว 9 ซม. สูง 12 ซม.)	1. ด้านความมีเอกลักษณ์ รูปร่างลักษณะของเมล็ดพันธุ์ของพืชชนิดต่าง ๆ เช่น ฟัก บวบ เป็นต้น 2. ด้านความสวยงาม มีรูปทรงแปลกตา สวยงาม น่าสนใจ สีสันเป็นธรรมชาติ มีความโดดเด่นของเปลือกหอยเชอรี่อย่างชัดเจน 3. ด้านความปลอดภัย ไม่มีลักษณะแหลมคมเป็นอันตราย มีความทนทาน ไม่แตกหักง่าย 4. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ใช้งานสะดวก สอดคล้องกับการใช้งาน เหมาะสำหรับใช้ปลูกต้นไม้ประเภทไม้น้ำ หรือต้นไม้ขนาดเล็ก ใช้ประดับตกแต่งภายในบ้าน สถานที่ทำงาน หรือที่อื่น ๆ ได้
แบบที่ 8 (ขนาด กว้าง 8 ซม. ยาว 11 ซม. สูง 11 ซม.)	1. ด้านความมีเอกลักษณ์ รูปร่างลักษณะมาจากหน่อไม้ ที่แตกหน่อจากลำต้นไผ่ 2. ด้านความสวยงาม มีรูปทรงแปลกตา สวยงาม น่าสนใจ สีสันเป็นธรรมชาติ มีความโดดเด่นของเปลือกหอยเชอรี่อย่างชัดเจน 3. ด้านความปลอดภัย ไม่มีลักษณะแหลมคมเป็นอันตราย มีความทนทาน ไม่แตกหักง่าย 4. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ใช้งานง่าย มีความสอดคล้องกับการใช้งาน สามารถใช้งานได้หลากหลาย เช่น ใส่สบู่วางเทียนหอมระเหย

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่	คำอธิบาย
แบบที่ 9 (ขนาด กว้าง 7 ซม. ยาว 12 ซม. สูง 6 ซม.)	1. ด้านความมีเอกลักษณ์ รูปร่างลักษณะมาจากรูปทรงฟักทอง 2. ด้านความสวยงาม มีรูปทรงแปลกตา สวยงาม น่าสนใจ สีสันเป็นธรรมชาติ มีความโดดเด่นของเปลือกหอยเชอรี่อย่างชัดเจน 3. ด้านความปลอดภัย ไม่มีลักษณะแหลมคมเป็นอันตราย มีความทนทาน ไม่แตกหักง่าย 4. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ใช้งานสะดวก สอดคล้องกับการใช้งาน เหมาะสำหรับใช้ปลูกต้นไม้ประเภทไม้น้ำ ต้นไม้ขนาดเล็ก ใช้ประดับโต๊ะทำงานหรือบริเวณสำนักงาน

การประเมินผลต้นแบบประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่โดยผู้เชี่ยวชาญ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินต้นแบบประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่

ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านความมีเอกลักษณ์	3.76	0.77	เหมาะสมมาก
2. ด้านความสวยงาม	3.69	0.86	เหมาะสมมาก
3. ด้านความปลอดภัย	3.83	0.68	เหมาะสมมาก
4. ด้านประโยชน์การใช้งาน	3.75	0.78	เหมาะสมมาก
รวมเฉลี่ย	3.75	0.78	เหมาะสมมาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ต้นแบบประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X}=3.75$, S.D.= 0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความเหมาะสมมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความปลอดภัย ($\bar{X}=3.83$, S.D.= 0.68) ด้านความมีเอกลักษณ์ ($\bar{X}=3.76$, S.D.= 0.77) ด้านประโยชน์การใช้งาน ($\bar{X}=3.75$, S.D.= 0.78) และ ด้านความสวยงาม ($\bar{X}=3.69$, S.D.= 0.86)

2. การเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้การสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ให้แก่เกษตรกร และชุมชน ด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เข้าอบรมเชิงปฏิบัติการโดยการแสดงขั้นตอน กระบวนการทำและให้ผู้เข้าร่วมการอบรมได้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ แสดงดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้การสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่
 ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 29 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2559 ณ ห้องประชุม และอาคารเอนกประสงค์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าหลวง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

3. การประเมินผลความพึงพอใจของเกษตรกรและชุมชนที่มีต่อการสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจของเกษตรกรและชุมชนที่มีต่อการสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่

ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านวิทยากร	4.36	0.58	พึงพอใจมาก
2. ด้านความรู้ความเข้าใจ/การนำความรู้ไปใช้	3.85	0.51	พึงพอใจมาก
3. ด้านการออกแบบและการสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่	4.36	0.58	พึงพอใจมาก
4. ด้านการจัดอบรม	4.23	0.57	พึงพอใจมาก
รวมเฉลี่ย	4.20	0.56	พึงพอใจมาก

จากตารางที่ 4 พบว่า เกษตรกรและชุมชนมีความพึงพอใจต่อการสร้างประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$, S.D.=0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านวิทยากร และด้านการออกแบบและการสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.58) ด้านการจัดอบรม ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.57) และ ด้านความรู้ความเข้าใจ/การนำความรู้ไปใช้ ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.51)

อภิปรายผล

การออกแบบประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ต้นแบบ จำนวน 9 รูปแบบ ภายใต้แนวความคิดด้านการออกแบบให้มีความโดดเด่น มีความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น มีความงาม และเน้นประโยชน์ใช้สอยที่สามารถจำหน่ายเป็นของที่ระลึกเพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรและชุมชนได้ ผลการประเมินความพึงพอใจในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการออกแบบและสร้างสรรค์ประติมากรรมหินทรายจากเปลือกหอยเชอรี่ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจ จำนวน 50 ราย พบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรมสามารถเข้าใจกระบวนการผลิต แนวคิดการออกแบบ และสามารถนำแนวคิดการออกแบบและสร้างสรรค์ดังกล่าวไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในรูปแบบอื่น ๆ ได้ เพื่อให้สามารถใช้งานได้จริง มุ่งเน้นการออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ที่ช่วยเผยแพร่บอกเล่าเรื่องราวให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจบริบทของชุมชนที่เป็นแหล่งผลิตผลงาน แสดงให้เห็นถึงคุณค่าและภาพลักษณ์อันดี โดยเฉพาะการนำความงามทางธรรมชาติผสมผสานกับความงามทางทัศนศิลป์ โดยการออกแบบที่ดูทันสมัย น่าสนใจ และมีประโยชน์ใช้สอยได้จริงในชีวิตประจำวัน เป็นหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Koren (2010) นอกจากนี้การสร้างจุดเด่นในการออกแบบเพื่อเป็นสินค้าจำหน่ายนั้น ควรมุ่งเน้นความเป็นเอกลักษณ์ สอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิตชุมชนซึ่งสอดคล้องกับ Austin-Breneman and Yang (2013) เนื่องจากตัวผลิตภัณฑ์สามารถช่วยโฆษณาประชาสัมพันธ์กระตุ้นให้เกิดความสนใจ อยากเรียนรู้แนวคิด กรรมวิธีการผลิต และค้นหาแหล่งผลิต ทำให้เกิดการพัฒนามุ่งเน้นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรม ได้ในอนาคต ซึ่งการพัฒนาเป็นสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้น ควรเพิ่มการผสมผสานนวัตกรรมความทันสมัยและความคิดสร้างสรรค์ด้านการออกแบบเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนเพื่อการจำหน่ายนั้น ควรประกอบด้วย ความแปลกใหม่ สวยงาม เอกลักษณ์ รสนิยม และประโยชน์ใช้สอย (Walker, 2011) ซึ่งการจัดทำผลิตภัณฑ์ของชุมชนนั้นไม่เพียงแต่จะต้องให้ความสนใจด้านการออกแบบ ความงามและประโยชน์ใช้สอยเท่านั้น ยังต้องให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายด้วย (Whitehead, Evans, & Bingham, 2016) ซึ่งสอดคล้องกับการออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานในงานวิจัยนี้ ที่มุ่งเน้นการออกแบบให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะชาวต่างชาติ เพื่อให้เกษตรกรและชุมชนสามารถนำเปลือกหอยเชอรี่มาสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน และสร้างรายได้ให้เกษตรกรอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยพบว่า องค์ความรู้ที่ได้ในงานวิจัยนี้สามารถนำไปถ่ายทอดและต่อยอดงานวิจัย โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. วัสดุที่ใช้ในการทดลองยังมีข้อจำกัดในเรื่องน้ำหนัก เนื่องจากยังมีส่วนผสมหลัก คือ ปูนซีเมนต์ขาว งานวิจัยต่อไปอาจมีการเปลี่ยนเป็นเทคนิคการหล่อ หรือใช้วัสดุอื่นทดแทนให้น้ำหนักเบา เช่น การหล่อกลวง การเสริมหรือผสมด้วยวัสดุอื่น เป็นต้น

2. การถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกรและผู้สนใจ นอกจากการพัฒนาตัวผลงานแล้วควรได้รับการส่งเสริมความรู้ในด้านอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น การส่งเสริมการตลาด การออกแบบหีบห่อบรรจุภัณฑ์ การเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย การตลาดออนไลน์ เป็นต้น เพื่อให้ผู้ผลิตเพื่อขายสามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการของตลาด และมีตลาดรองรับที่ชัดเจนและกว้างขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัย ขอขอบคุณอธิการบดี ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ให้การสนับสนุนงานวิจัยนี้จนสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญด้านประติมากรรม ทั้ง 3 ท่าน คือ อาจารย์เดช นานกลาง อาจารย์กิตติชัย ตริรัตน์วิชา และ นายมานพ ฉากกลาง ที่ให้ความอนุเคราะห์ประเมินผลงาน และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

กมลศิริ พันธนิยะ. (2561). *ชีววิทยาและประโยชน์ของหอยเชอรี่*. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2561, จาก http://www.nicaonline.com/index.php?option=com_content&view=article&id=595:2012-02-22-07-27-13&catid=38:2012-02-20-02-58-39&Itemid=120

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2554). จาก OTOP เป็น TOP OTOP. *วารสารอุตสาหกรรมสาร*, 54(มีนาคม-เมษายน), 14-17.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *รายงานสถิติด้านการท่องเที่ยว ปี 2560 (Tourism Statistics 2017)*. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2561, จาก https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=414&filename=index
คณะทำงานกลุ่มปฏิบัติการจัดการความรู้การจัดการศัตรูพืช. (2556). *ศึกษารูปแบบการจัดการหอยเชอรี่ในนาข้าวของเกษตรกรจังหวัดพัทลุง*. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2561, จาก <http://61.19.248.246/~doae/files/files/news/macea.Pdf>

ณฐนนท์ ตราชู และคณะ. (2550). *การพัฒนาครีมกันแดดจากเปลือกหอยเชอรี่*. มหาสารคาม : คลินิกเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทองศักดิ์ มูลตรี. (2552). *เชรามิกส์จากเปลือกหอยเชอรี่*. กรุงเทพมหานคร : คลินิกเทคโนโลยี กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

_____. (2554). *อิฐบล็อกจากเปลือกหอยเชอรี่*. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2561, จาก http://touristcommunity.blogspot.com/2011/09/blog-post_29.html

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

รัชดาภรณ์ ปันทะรส และคณะ. (2014). *การสังเคราะห์แคลเซียมซิลิเกตจากหอยเชอรี่และแกลบข้าวเพื่อใช้เป็นตัวเร่งปฏิกิริยาในไบโอดีเซล*. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2561, จาก <https://programming.cpe.ku.ad.th/Agrinformatcs/viewProject.php?itemID=3997>

- วรารณ มั่นทุ่ง, วิติยา ปิดตังนาโพธิ์ และ นิรัช สุดสังข์. (2558). ผลของการใช้เปลือกหอยและผงเหล็กที่มีต่อการพัฒนา
รูปแบบ เครื่องปั้นดินเผาบ้านทุ่งหลวง จังหวัดสุโขทัย. *วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 6(1), 77-89.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา. (2559). รายงานคุณภาพชีวิตประชาชน จังหวัดนครราชสีมา. สืบค้นเมื่อ 28
มิถุนายน 2561, จาก <https://www.slideshare.net/ssuser807bbb/2559-77029233>
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2561). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2561,
จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/index.php>
- Austin-Breneman, J., & Yang, M. (2013). *Design for micro-enterprise : An approach to product design
for emerging markets*. USA : Portland.
- Koren, Y. (2010). *The Global Manufacturing Revolution: Product-Process-Business integration and
reconfigurable systems*. New Jersey : John Wiley & Sons.
- Walker, S. (2011). *The Spirit of Design : Objects, Environment and Meaning*. London : Earthscan Publications.
- Whitehead, T., Evans, M. A., & Bingham, G. A. (2016). *Design tool for enhanced new product development
in low income economies. Proceedings of DRS2016 : Design+Research+ Society-Future-Focused
Thinking*, 6, 2241-2256.

ผู้เขียนบทความ

รองศาสตราจารย์ ดร.สามารถ จัปโจร

รองศาสตราจารย์ประจำโปรแกรมวิชาทัศนศิลป์

E-mail : samart.jab@gmail.com

นายอาวุธ คันสร

อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาทัศนศิลป์

E-mail : arwut.kong@gmail.com

นายทองไมย์ เทพราม

อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาทัศนศิลป์

E-mail : thongmail.pp@gmail.com

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

340 ถนนสุนทราราม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดนครราชสีมา 30000

วัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ORGANIZATIONAL CULTURE

AND LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION EFFECTIVENESS

อุษณี มงคลพิทักษ์สุข
USANEE MONGKOLPITAKSUK
มหาวิทยาลัยเกริก
KRIRK UNIVERSITY
กรุงเทพมหานคร
BANGKOK

บทคัดย่อ

วัฒนธรรมองค์การและประสิทธิผลองค์การ เป็นปรากฏการณ์ที่บริหารจัดการได้ ตามนัยยะนี้ทั้งสองย่อมบรรลุผลสำเร็จ หากผู้บริหารท้องถิ่นตระหนักถึงความสำคัญพร้อมกับแสวงหาวิธีการเพิ่มและพัฒนาวัฒนธรรมและประสิทธิผลขององค์การ บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การและประสิทธิผลองค์การ และศึกษารูปแบบวัฒนธรรมองค์การที่มีอำนาจในการทำนายประสิทธิผลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผ่านทฤษฎีวัฒนธรรมองค์การของ Denison 4 รูปแบบ คือ วัฒนธรรมเกี่ยวข้อง วัฒนธรรมสอดคล้อง วัฒนธรรมปรับตัว และวัฒนธรรมพันธกิจและประสิทธิผลองค์การ ตามตัวแบบการแข่งขันเชิงค่านิยมของ Quinn and Rohrbaugh 4 ตัวแบบ ได้แก่ ตัวแบบมนุษยสัมพันธ์ ตัวแบบกระบวนการภายใน ตัวแบบระบบเปิด และตัวแบบเป้าหมายเชิงเหตุผล ประชากรคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในประเทศไทย สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีหลายขั้นตอนหลายชั้นหลายกลุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 120 แห่ง จากเทศบาล 60 แห่ง และ อบต. 60 แห่ง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้น จากผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมองค์การมีสหสัมพันธ์ระดับสูงมากกับประสิทธิผลองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.87$, $p<0.01$) ทั้งพบด้วยว่า รูปแบบวัฒนธรรมองค์การ สามารถทำนายประสิทธิผลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละตัวแบบแตกต่างกัน โดยวัฒนธรรมพันธกิจเป็นวัฒนธรรมโดดเด่นที่สุด ที่ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิผลองค์การขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกตัวแบบ

คำสำคัญ : วัฒนธรรมองค์การ, ประสิทธิผลองค์การตามตัวแบบการแข่งขันเชิงค่านิยม

ABSTRACT

Organizational culture and organizational effectiveness are manageable phenomena. It is meaning that both can be achieved if local administrators have realized the important of the organizational culture and organizational effectiveness and how it grows and expands. This article was aimed to examine relationship between organizational culture and organizational effectiveness, and to determine types of organizational culture, that effect on each effectiveness model in local administrative

organization. The research based on the Denison organizational culture model; involvement culture, consistency culture, adaptability culture and mission culture and the competing value framework of Quinn and Rohrbaugh effectiveness model; human relationship model, internal process model, opened system model and rational goal model. Population was all municipality and Tambon Administrative Organization (TAO) in Thailand, and the sample consists of 60 municipalities and 60 TAOs where were selected through stratified cluster multistage sampling. The statistical analysis methods applied to this research comprised descriptive statistics and inferential statistics, such as Person correlation and linear multiple regression. The Pearson correlation analysis revealed that organizational culture model has a very highly significant relationship with organizational effectiveness ($r=0.87$, $p<0.01$). The different types of organizational culture were also predictors of each effectiveness model in local administrative organization. Furthermore, the mission culture was the most prominent of the four types in term of fostering all organizational effectiveness models.

Keywords : Organizational culture, Competing value framework

บทนำ

ท่ามกลางกระแสการกระจายอำนาจ และการปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ ที่ถูกตั้งคำถามถึงศักยภาพการบริหารจัดการสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ คุ่มค่า ประหยัดที่ผ่านมา และจะต้องดำเนินต่อไปในอนาคต นับเป็นแรงขับเคลื่อนให้ระบบราชการไทยต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากเดิมที่บริการสาธารณะถูกรวมศูนย์อยู่กับรัฐบาลส่วนกลาง ซึ่งมีอาจทำให้ประชาชนได้รับการตอบสนองความต้องการอย่างทั่วถึง โดยส่งมอบหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันมีเจ้าพนักงานเป็นผู้ใกล้ชิดและทราบถึงปัญหาเฉพาะเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อให้การบริการสาธารณะมีคุณภาพ และตอบสนองความต้องการที่แตกต่างหลากหลายของประชาชนแต่ละพื้นที่ แต่ความเป็นจริงที่ปรากฏกลับพบว่า ตลอดระยะเวลานับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540 ที่มีการกระจายอำนาจการปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถบริหารจัดการบริการสาธารณะให้ประสบความสำเร็จ อย่างมีศักยภาพตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ ทั้งยังพบว่า การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมาก มักเน้นการปฏิบัติให้ถูกต้องตามแนวคิระบบราชการ โดยเชื่อว่าหากปฏิบัติตามกฎระเบียบที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างเคร่งครัด ทุกขั้นตอน จะนำไปสู่ประสิทธิภาพของการทำงาน (อุษณีย์ มงคลพิทักษ์สุข, 2556) ความคุ้นเคยต่อวัฒนธรรมระบบราชการ จึงกลายเป็นจุดอ่อนต่อการสร้างความเข้มแข็ง และการพึ่งพาตนเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหลายครั้งทำลายโอกาสการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นผู้ริเริ่มกลยุทธ์หรือวิสัยทัศน์ใหม่ ๆ ในการพัฒนาชุมชนของตนเอง โครงการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีลักษณะเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน และไม่ต้องใช้ความริเริ่มใด ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าจะได้รับการอนุมัติจัดทำ ทั้งที่ทักษะทางความคิดเป็นทักษะสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการองค์การยุคปัจจุบัน

การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการตนเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นองค์การกระจายอำนาจ ผู้ทำหน้าที่เบ็ดเสร็จทั้งด้านการบริหาร การปกครอง และการจัดทำบริการสาธารณะ จึงจำเป็นต้องมีแนวทางที่สะท้อนความต้องการของประชาชน อันสอดคล้องกับขีดความสามารถที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะบริหารจัดการ เพื่อมุ่งไปสู่ผลสัมฤทธิ์ขององค์การและการบริการสาธารณะ ด้วยเหตุว่าบริบทการจัดการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีความซับซ้อนเชิงเทคนิควิธีการ เมื่อผนวกกับความคาดหวังของสังคม ที่ต้องการให้ท้องถิ่นสร้างประโยชน์สุขในการดำรงชีวิตของประชาชน การเพิ่มความมั่นคงและความปลอดภัย การธำรงรักษาความหลากหลายในมิติทางสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การส่งเสริม

คุณค่าและสิทธิความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ฯลฯ (ราชกิจจานุเบกษา, 2550) การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานขององค์กรให้มีรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อบรรลุเป้าหมายการให้บริการสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด จึงเป็นสิ่งมีอาจหลีกเลี่ยงได้อีกต่อไป เพราะวัฒนธรรมองค์กรจะเป็นเครื่องร้อยรัดค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติพื้นฐานการทำงาน อย่างมีอาชีพแก่สมาชิกขององค์กร ให้ได้ใช้ความรู้ ความสามารถ สติปัญญา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงานเชิงรุก เพื่อมุ่งสนองผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติโดยรวม ขณะเดียวกันก็สามารถสร้างความร่วมมือ การประสานงาน การยอมรับ และการสนับสนุนจากองค์กร หน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งในระดับเดียวกันและระดับเหนือกว่า เข้ามาเป็นพันธมิตรในการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการสร้างโอกาสให้กลไกของเวทีทางเมือง แก่ประชาชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการดำเนินงานท้องถิ่น ตามคุณค่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ด้วยสาระสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวมาข้างต้น การค้นหารูปแบบวัฒนธรรมองค์กรที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งยึดถือ จึงเป็นประเด็นท้าทายที่ไม่เพียงสะท้อนภาพความเป็นจริงและทิศทางการบริหารจัดการ กระบวนการภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่ามีส่วนเอื้ออำนวยให้การบรรลุวัตถุประสงค์เป็นไปอย่างมีคุณภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการกิจของรัฐ และสนองตอบปัญหาหรือความต้องการของท้องถิ่นทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตลอดจนถึงความสามารถในการปกครองตนเอง คำตอบที่ได้รับยังเป็นเครื่องมือการแสวงหารูปแบบวัฒนธรรมที่เหมาะสม ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ขององค์กร เพื่อสร้างความเป็นเลิศในการบริหารจัดการตามแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ที่ปรากฏเด่นชัดในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย และเกณฑ์คุณภาพ การบริหารราชการภาครัฐต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษารูปแบบวัฒนธรรมองค์กรที่มีอำนาจทำนายประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เพิ่มพูนองค์ความรู้ทางวิชาการ ด้านวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการตรวจสอบเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรและประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. นำเสนอรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรที่เหมาะสม ต่อการบรรลุเป้าหมายการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล รวมทั้งการสร้าง ความพึงพอใจต่อบุคลากรและประชาชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนวรรณกรรมเพื่อวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบหลักฐานยืนยันว่า วัฒนธรรมองค์กรมีผลกระทบทางตรงกับประสิทธิผลขององค์กร (Sackmann, 2011) ในลักษณะความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linear) โดยตัวแบบวัฒนธรรมองค์กรที่ได้รับการตีพิมพ์และเผยแพร่ในประเทศยุโรปและสหรัฐอเมริกา ตลอดระยะเวลากว่า 20 ปี คือ ตัวแบบวัฒนธรรมองค์กรของ Denison เนื่องจากเป็นตัวแบบแรกที้นำมาใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิผลองค์กร และยังคงได้รับการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง (Denison,

1984, 1990; Denison & Mishra, 1989, 1995; Denison & Fey, 2003; Denison, Haaland & Goelzer, 2003, 2004; Denison, Lief, & Ward, 2004) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี ค.ศ. 1989 Denison ได้ทำงานร่วมกับ Mishra เพื่อบูรณาการสมมติฐานเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสร้างเป็นทฤษฎีทั่วไป สมมติฐานที่ว่านี้ประกอบด้วย 1) สมมติฐานความเกี่ยวข้อง (The involvement hypothesis) อันเป็นการแสดงให้เห็นว่า องค์กรที่พนักงานมีส่วนร่วมในระดับสูง จะมีการพัฒนาศักยภาพของพนักงานทุกระดับ ทั้งยังสร้างความรู้สึกรักความเป็นเจ้าของ ความรับผิดชอบ และความจงรักภักดีที่มีต่อองค์กร 2) สมมติฐานความสอดคล้อง (The consistency hypothesis) สมมติฐานนี้หมายความว่า องค์กรที่มีวัฒนธรรมภายใน แข็งแกร่งและเหนียวแน่น มีแนวโน้มนำองค์กรไปสู่ประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากองค์กรที่มีความสอดคล้อง สมานฉันท์ และฉันทามติของพนักงานสูง ย่อมสามารถบรรลุของตกลงระหว่างมวลหมู่สมาชิกทุกระดับอย่างง่ายดาย เมื่อพวกเขามีจุดเน้นที่แตกต่างของมุมมองเกี่ยวกับคำถามที่ยากลำบากต่อการตัดสินใจ 3) สมมติฐานการปรับตัว (The adaptability hypothesis) สมมติฐานนี้เน้นที่ความสามารถขององค์กรในการปรับตัวอย่างรวดเร็วต่อสัญญาณจากสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น ความต้องการของลูกค้า องค์กรที่มีการปรับตัวที่แข็งแกร่งย่อมสามารถแปลสัญญาณเหล่านั้น สู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายใน เพื่อเพิ่มโอกาสการอยู่รอดและการพัฒนาองค์กร 4) สมมติฐานพันธกิจ (The mission hypothesis) เป็นสมมติฐานที่ใช้สำหรับตรวจสอบความชัดเจนของวิสัยทัศน์ ทิศทาง กลยุทธ์ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ รวมถึงการสอบทวนความเข้าใจ และความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างสมาชิกทั้งหมด ต่อแถลงการณ์ขององค์กร ซึ่งพนักงานทุกคนจะใช้อ้างอิงการทำงานประจำวันของตน สมมติฐานทั้งสี่ดังกล่าว เมื่อ Denison (1990) นำมาวิเคราะห์ผ่านการทบทวนวรรณกรรมทางวิชาการต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดอธิบายกระบวนการอิทธิพลของวัฒนธรรมต่อประสิทธิภาพองค์กร พบว่า สมมติฐานหรือรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรที่มีคุณลักษณะเฉพาะแต่ละรูปแบบ สามารถนำมาใช้ผสมผสานกันเพื่อสร้างประสิทธิผลและความสมดุลให้เกิดขึ้นแก่องค์กร ต่อมาในปี ค.ศ. 1995 Denison and Mishra ได้ร่วมกันพัฒนาเครื่องมือวัด Denison Organizational Culture Survey (DOCS) เพื่อค้นหารูปแบบของวัฒนธรรมองค์กรที่เชื่อมโยงกับประสิทธิภาพองค์กร ผลการศึกษาพบหลักฐานที่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Denison ก่อนหน้านั้น คือ สี่รูปแบบของวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพขององค์กรที่แตกต่างกัน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือวิจัย เครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้คือแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 คุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบวัดวัฒนธรรมองค์กร (DOCS) ประกอบด้วย 4 รูปแบบ คือ วัฒนธรรมเกี่ยวข้อง วัฒนธรรมสอดคล้อง วัฒนธรรมปรับตัว และวัฒนธรรมพันธกิจ แต่ละรูปแบบมีมิติย่อย 3 มิติ แต่ละมิติมีประเด็นหรือข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ รวมเป็น 60 ข้อ ตอนที่ 3 แบบวัดประสิทธิผลองค์กร ประกอบด้วย 4 ตัวแบบ คือ ตัวแบบด้านมนุษยสัมพันธ์ ตัวแบบระบบเปิด ตัวแบบเป้าหมายเชิงเหตุผล ตัวแบบกระบวนการภายใน แต่ละตัวแบบมีประเด็นหรือข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ รวมเป็น 20 ข้อ ทุกข้อคำถามในตอนที่ 2-3 ใช้มาตรวัดประมาณค่า 6 ระดับ คือ จาก 1 ถึง 6 โดยใช้สิ่งบ่งชี้ค่าคะแนนคือ 1) ใช้ที่สุด (6) ไม่ใช่เลย (1) เครื่องมือวิจัยผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้วย 1) การวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.86 2) การวัดความเชื่อมั่นด้วยเทคนิคสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient alpha) ของ Cronbach ด้วยการทดลองใช้กับประชากรที่มีได้นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 35 ชุด ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา วัฒนธรรมเกี่ยวข้อง 0.86 วัฒนธรรมสอดคล้อง 0.83 วัฒนธรรมปรับตัว 0.85 วัฒนธรรมพันธกิจ 0.91 ประสิทธิภาพองค์กรตัวแบบด้านมนุษยสัมพันธ์ 0.88 ตัวแบบระบบเปิด 0.93 ตัวแบบเป้าหมายเชิงเหตุผล 0.92 ตัวแบบกระบวนการภายในองค์กร 0.89

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ประชากรคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนหลายชั้นหลายกลุ่ม เริ่มจาก 1) จำแนกจังหวัดในประเทศไทยที่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ครบทุกรูปแบบ (ส่วนวิจัยและพัฒนากระบวนการแบบและโครงสร้าง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2558) ประกอบด้วย จังหวัดชลบุรี นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ระยอง สมุทรปราการ และสมุทรสาคร 2) สุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยวิธีจับฉลากจำนวน 3 จังหวัด ได้จังหวัดชลบุรี นนทบุรี และ สมุทรปราการ ประกอบด้วย เทศบาล จำนวน 82 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 102 แห่ง 3) ใช้วิธีการ สุ่มแบบไม่ได้สัดส่วนกับขนาด ด้วยวิธีจับฉลากตามข้อมูลรายชื่อเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลรูปแบบละ 60 แห่ง รวมทั้งสิ้น 120 แห่ง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าจากกลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นบุคลากรระดับบริหาร ได้แก่ รองนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รองปลัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่าย/ส่วน และปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ไม่น้อยกว่า 1 ปี แห่งละ 4 คน วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เพื่อทดสอบ ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลองค์กร ส่วนการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้น ใช้ทดสอบ อำนาจการทำนายของชุดตัวแปรวัฒนธรรมองค์การที่มีต่อประสิทธิผลองค์กรแต่ละตัวแบบ

ผลการวิจัย

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการวิเคราะห์ข้อมูล ทางสถิติด้วยเทคนิคการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและประสิทธิผลขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น มีผลการวิจัยแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตัวแปร	ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (r)				
	มนุษย์สัมพันธ์	ระบบเปิด	เป้าหมายเชิงเหตุผล	กระบวนการภายใน	ชุดประสิทธิผลองค์กร
วัฒนธรรมเกี่ยวข้อง	0.73**	0.70**	0.74**	0.74**	0.78**
วัฒนธรรมสอดคล้อง	0.72**	0.72**	0.76**	0.76**	0.79**
วัฒนธรรมปรับตัว	0.75**	0.80**	0.77**	0.75**	0.82**
วัฒนธรรมพันธกิจ	0.77**	0.79**	0.81**	0.76**	0.84**
ชุดวัฒนธรรมองค์การ	0.80**	0.81**	0.82**	0.81**	0.87**

** p<0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า ชุดตัวแปรวัฒนธรรมองค์การมีสหสัมพันธ์เชิงบวกกับชุดตัวแปรประสิทธิผลองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นระดับสูงมาก ($r=0.87$, $p<0.01$) โดยตัวแปรวัฒนธรรมองค์การที่มีสหสัมพันธ์กับชุดตัวแปรประสิทธิผล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรียงตามขนาดค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน ได้แก่ วัฒนธรรมพันธกิจ วัฒนธรรมปรับตัว วัฒนธรรมสอดคล้อง และวัฒนธรรมเกี่ยวข้อง ตามลำดับ ($r=0.84$, $p<0.01$; $r=0.82$, $p<0.01$; $r=0.79$, $p<0.01$; $r=0.78$, $p<0.01$) ไม่ต่างจากจากตัวแปรประสิทธิผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ประกอบด้วย ตัวแบบเป้าหมายเชิงเหตุผล ตัวแบบระบบเปิด ตัวแบบกระบวนการภายใน และตัวแบบมนุษย์สัมพันธ์มีสหสัมพันธ์เชิงบวกกับชุดตัวแปรวัฒนธรรม องค์การ ตามลำดับ ($r=0.82$, $p<0.01$; $r=0.81$, $p<0.01$; $r=0.81$, $p<0.01$; $r=0.80$, $p<0.01$)

อนึ่ง แม้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สันข้างต้น จะให้คำตอบเกี่ยวกับแบบแผนและอัตราความสัมพันธ์ของชุดตัวแปร วัฒนธรรมองค์การกับชุดตัวแปรประสิทธิผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่วัฒนธรรมองค์การตามตัวแบบของ Denison มีที่มาจากการผสมผสานสมมติฐาน (Multi-dimension hypotheses) จำนวนสี่ชุดเข้าด้วยกัน และสมมติฐานดังกล่าว สามารถนำมาใช้อธิบายอิทธิพลของวัฒนธรรมต่อประสิทธิผลองค์กรได้พร้อมกัน

การศึกษาแบบพัฒนธรรมองค์การที่มีอำนาจทำนายประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยจะนำชุดตัวแปรพัฒนธรรมองค์การและประสิทธิผลองค์การแต่ละตัวแบบ มาวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้น เพื่อทดสอบอำนาจการทำนายของพัฒนธรรมองค์การต่อประสิทธิผลองค์การแต่ละตัวแบบ ดังนี้

ขั้นตอนแรก ผู้วิจัยใช้โปรแกรม MINITAB เลือกตัวแบบการถดถอยพหุคูณที่ดีที่สุด พบชุดตัวแปรพัฒนธรรมองค์การสามารถทำนายตัวแปรประสิทธิผลองค์การแต่ละตัวแบบ (≤ 0.05) หลายตัวแบบ จึงคัดเลือกตัวแบบโดยใช้เกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adj R^2) ค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน (MSE) รวมถึงใช้ค่า Mallow Cp ช่วยพิจารณาจำนวนตัวแปร ในตัวแบบที่สร้างขึ้นใหม่ โดยเลือกตัวแบบจากขนาดค่า Cp ต่ำที่สุด และใกล้เคียงจำนวนตัวแปรอิสระเดิมมากที่สุด

ขั้นตอนที่สอง นำตัวแบบที่คัดเลือกมาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ทุกตัวแบบมีขนาดค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจทำนายระดับสูงคือ มากกว่าร้อยละ 60 ผลที่ได้ทำให้แน่ใจว่าตัวแบบที่เลือกมีความเหมาะสม และเมื่อพิจารณาขนาดค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (B) และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (Beta) ของตัวแปรพัฒนธรรมองค์การที่มีอำนาจในการทำนายตัวแปรประสิทธิผลองค์การแต่ละตัวแบบ พบว่า ตัวแบบประสิทธิผลองค์การขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละตัวแบบ ขึ้นอยู่กับการใช้รูปแบบพัฒนธรรมองค์การที่แตกต่างกัน โดยพัฒนธรรมองค์การพันธกิจเป็นรูปแบบที่สร้างประสิทธิผลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกตัวแบบ ขณะที่พัฒนธรรมสอดคล้อง เป็นรูปแบบพัฒนธรรมที่สามารถนำมาใช้ร่วมทำนายประสิทธิผลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตามตัวแบบกระบวนการภายในเพียงตัวแบบเดียว ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้น

พัฒนธรรมองค์การ	t	P	Beta	B	F	df	P
ประสิทธิผลองค์การ : มนุษย์สัมพันธ์			(-0.24)		70.13	3,116	0.00
เกี่ยวข้อง	2.64	0.00	0.35	0.25			
ปรับตัว	1.92	0.05	0.30	0.22			
พันธกิจ	3.27	0.00	0.48	0.38			
$R^2=64.50$, Adj $R^2=63.50$, Cp=3.00, MSE=0.12							
ระบบเปิด			(0.36)		125.94	2,117	0.00
ปรับตัว	4.54	0.00	0.55	0.46			
พันธกิจ	3.84	0.00	0.44	0.39			
$R^2=68.30$, Adj $R^2=67.70$, Cp=1.90, MSE=0.08							
เป้าหมายเชิงเหตุผล			(0.54)		126.82	2,117	0.00
เกี่ยวข้อง	3.07	0.00	0.30	0.20			
พันธกิจ	7.19	0.00	0.65	0.49			
$R^2=68.40$, Adj $R^2=67.90$, Cp=4.70, MSE=0.07							
กระบวนการภายใน			(0.43)		71.40	3,116	0.00
เกี่ยวข้อง	2.18	0.03	0.27	0.22			
สอดคล้อง	2.26	0.02	0.30	0.26			
พันธกิจ	3.55	0.00	0.39	0.36			
$R^2=64.90$, Adj $R^2=64.00$, Cp=5.20, MSE=0.11							

จากผลการทดสอบการถดถอยพหุคูณ สามารถสรุปเป็นโครงสร้างเชิงอำนาจในการอธิบายและทำนายของชุดตัวแปร วัฒนธรรมองค์การต่อตัวแปรประสิทธิผลองค์การ ดังนี้

ตัวแปรที่ 1 วัฒนธรรมพันธกิจ เป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายตัวแปรประสิทธิผลองค์การตามตัวแบบมนุษย์สัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาคือ วัฒนธรรมเกี่ยวข้อง และวัฒนธรรมปรับตัว ตามลำดับ

ตัวแปรที่ 2 วัฒนธรรมปรับตัว เป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายตัวแปรประสิทธิผลองค์การตามตัวแบบระบบเปิดมากที่สุด รองลงมาคือ วัฒนธรรมพันธกิจ

ตัวแปรที่ 3 วัฒนธรรมพันธกิจ เป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายตัวแปรประสิทธิผลองค์การตามตัวแบบเป้าหมายเชิงเหตุผลมากที่สุด รองลงมาคือ วัฒนธรรมเกี่ยวข้อง

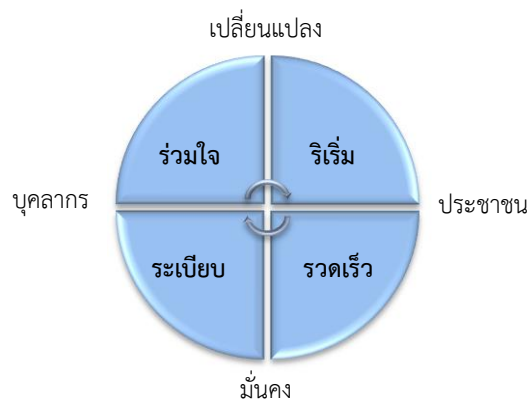
ตัวแปรที่ 4 วัฒนธรรมพันธกิจ เป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายตัวแปรประสิทธิผลองค์การตามตัวแบบกระบวนการภายในมากที่สุด รองลงมาคือ วัฒนธรรมสอดคล้อง และวัฒนธรรมเกี่ยวข้องตามลำดับ

อภิปรายผล

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การและประสิทธิผลองค์การที่มีระดับสูงมาก สามารถยืนยันตามผลการวิจัยที่ผ่านมาได้ว่า วัฒนธรรมองค์การเป็นปัจจัยมูลเหตุสำคัญของประสิทธิผลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (Dension & Neale, 1996; Yilmaz & Ergun, 2008; Sheikhalizadeh, 2014; Shirvani, Ghasemi, & Alzadeh, 2015) โดยเฉพาะวัฒนธรรมพันธกิจ เป็นวัฒนธรรมที่มีคุณลักษณะเด่นในบรรดาคุณลักษณะวัฒนธรรมองค์การ และมีวัฒนธรรมรูปแบบอื่นคือ วัฒนธรรมปรับตัว วัฒนธรรมสอดคล้อง และวัฒนธรรมเกี่ยวข้องร่วมกันเชื่อมโยงบุคลากรให้ทำงานเพื่อผลประโยชน์ขององค์กร กล่าวอีกนัยหนึ่ง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทเทศบาลและ องค์การบริหารส่วนตำบล ในประเทศไทย ต่างพยายามสร้างความสมดุลต่อการบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายองค์การ และการบรรลุผลการสร้างความพึงพอใจแก่บุคลากร จึงทำให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมุ่งเน้นจุดสนใจไปยังสภาพแวดล้อมภายนอกสูงกว่าสภาพแวดล้อมภายในเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เนื่องด้วยวัฒนธรรมองค์การแต่ละรูปแบบ ล้วนเป็นตัวแปรสาเหตุของการบรรลุประสิทธิผลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ แม้เทศบาลและ องค์การบริหารส่วนตำบล จะยึดถือวัฒนธรรมพันธกิจเป็นบรรทัดฐานพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรร่วมกับวัฒนธรรมการปรับตัว เนื่องจากวัฒนธรรมพันธกิจ และวัฒนธรรมปรับตัวมีสหสัมพันธ์เชิงบวกกับปัจจัยด้านผู้ใช้บริการระดับสูง (Zakari, Poku & Owusu-Ansah, 2013) หากสองวัฒนธรรมดังกล่าว มีอาจสร้างการมีส่วนร่วมและเอกภาพระหว่างบุคลากรภายในองค์กร เฉกเช่นวัฒนธรรมสอดคล้องและวัฒนธรรมเกี่ยวข้อง เนื่องจากวัฒนธรรมสอดคล้องและวัฒนธรรมเกี่ยวข้อง เป็นวัฒนธรรมที่มุ่งส่งเสริมให้บุคลากรมีความรัก ความสามัคคี ความผูกพัน และพร้อมร่วมแรง ร่วมใจปฏิบัติงานภายใต้ระเบียบ กฎเกณฑ์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะวัฒนธรรมสอดคล้อง เป็นวัฒนธรรมที่แสดงถึงคุณลักษณะความคงเส้นคงวาของค่านิยมบุคลากรทุกระดับจะมีความเห็นพ้องตรงกันถึงข้อตกลงที่องค์การใช้เป็นแนวปฏิบัติ ดังนั้นไม่ว่าจะอยู่สายงานใดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากรย่อมมีทัศนคติหรือมุมมองต่อประเด็นการทำงานไม่แตกต่างกัน วัฒนธรรมสอดคล้องจึงเป็นแหล่งพลังที่เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ใช้สร้างเสถียรภาพและบูรณาการความหลากหลายที่มีอยู่ ให้เกิดเอกภาพหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Kotrba, Eillespie, Schmidt, Smerek, Ritchie & Denison, 2012) อันส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลองค์การ เช่นเดียวกับ วัฒนธรรมเกี่ยวข้องเป็นวัฒนธรรมที่มุ่งเสริมอำนาจการบริหารงานแก่บุคลากรทุกระดับ ผู้บริหารท้องถิ่นจะใช้ค่านิยมเชื่อมโยงความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความผูกพัน ความไว้วางใจ เป็นแนวทางสร้างการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล บุคลากรในเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล จึงทำงานโดยคำนึงถึงพันธะสัญญาหรือความรู้สึกผูกพันต่อองค์การในระยะยาว มากกว่าทำงานเพื่อผลตอบแทนเฉพาะเพียงค่าจ้างและเงินเดือน (Wanjiku & Agusioma, 2014)

ส่วนผลการทดสอบรูปแบบวัฒนธรรมองค์การที่มีอำนาจทำนายประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แม้พบแบบแผนความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างรูปแบบวัฒนธรรมพันธกิจ วัฒนธรรมปรับตัว วัฒนธรรมสอดคล้อง และวัฒนธรรมเกี่ยวข้อง ทว่า หลายครั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเผชิญกับการบรรลุประสิทธิผลองค์กรบางตัวแบบ ซึ่งผลการวิจัยเชิงประจักษ์พบว่า โครงสร้างความสัมพันธ์และระดับความแข็งแกร่งของรูปแบบวัฒนธรรมองค์การที่มีต่อกันและกัน แต่ละโครงสร้าง สามารถทำนายตัวแบบประสิทธิผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกัน การเลือกใช้รูปแบบวัฒนธรรม ที่ถูกต้อง เหมาะสม ย่อมสอดคล้องกับกฎความประหยัด (Law of parsimony) ของตัวแปร อันจะทำให้ขนาดค่าอิทธิพล ของวัฒนธรรมองค์การต่อประสิทธิผลองค์กร อยู่ในระดับสูงที่สุดด้วย

เมื่อผนวกกับข้อค้นพบของงานวิจัย จากการนำตัวแบบประสิทธิผลองค์กรตามตัวแบบการแข่งขันเชิงค่านิยม มาใช้เป็นแนวทางการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าตัวแบบดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับประสิทธิผลของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีเป้าหมายในการบรรลุประสิทธิผลองค์กร 4 ประการหรือ 4 ร คือ “ร่วมใจ” “ระเบียบ” “ริเริ่ม” และ “รวดเร็ว” โดยตัวแบบประสิทธิผลองค์กร 4 ร นี้ มีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะแตกต่างกันไปตามค่านิยม และจุดมุ่งเน้นขององค์การเช่นกัน แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ตัวแบบประสิทธิผลองค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตัวแบบประสิทธิผลตามแนวตั้งภายในองค์กร สะท้อนค่านิยมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับ “บุคลากร” อันมีตัวแบบ “ร่วมใจ” และ “ระเบียบ” เป็นตัวแทนค่านิยมดังกล่าว โปรดตระหนักว่า บุคลากรคือ กลไก ขับเคลื่อนภารกิจขององค์การให้ประสบผลสำเร็จ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีหน้าที่สร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับ บุคลากร ขณะที่ค่านิยมตามแนวตั้งภายนอกองค์การเป็นค่านิยมเกี่ยวกับ “ประชาชน” ประกอบด้วยตัวแบบ “ริเริ่ม” และ “รวดเร็ว” จะมุ่งความสนใจไปยังประชาชนผู้ใช้บริการตามเป้าหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การจัดบริการ สาธารณะที่ถูกต้อง ทัวถึง ฉับไว เป็นธรรม ตรงกับสภาพความเป็นจริงของแต่ละท้องถิ่น การสร้างความพึงพอใจแก่ ประชาชนจึงเป็นตัวชี้วัดประสิทธิผลองค์กรตามค่านิยมนี้ กระนั้นก็ดี การสร้างความพึงพอใจต่อบุคลากรและการสร้าง ความพึงพอใจต่อประชาชน ก่อเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขสองประการ คือ “เงื่อนไขที่มีแรงกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง” กับ “เงื่อนไขที่องค์การต้องการสร้างเสถียรภาพหรือความมั่นคง” ภายใต้สภาวะที่องค์การต้องปรับตัวเพื่อรองรับการ เปลี่ยนแปลง การใช้ตัวแบบ “ร่วมใจ” และ “ริเริ่ม” จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมุ่งจุดสนใจไปยังการปรับปรุง พัฒนา สร้างสรรค์ระบบวิธีการทำงานใหม่ ๆ ของบุคลากรและองค์การ สอดคล้องกับ Panyachareon (2015) ระบุว่า

ท่ามกลางกระแสของความซับซ้อนและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผลงานในระดับสูงย่อมขึ้นอยู่กับการจัดการความร่วมมือ และกระบวนการเปลี่ยนแปลงขององค์กร แต่เมื่อใดก็ตาม องค์กรต้องการคุณภาพของผลงานและกระบวนการทำงาน ที่มีความชัดเจน แน่นอน การใช้ตัวแบบ “ระเบียบ” และ “รวดเร็ว” จะช่วยเพิ่มบรรลุปริสิทธิภาพสูงสุดขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

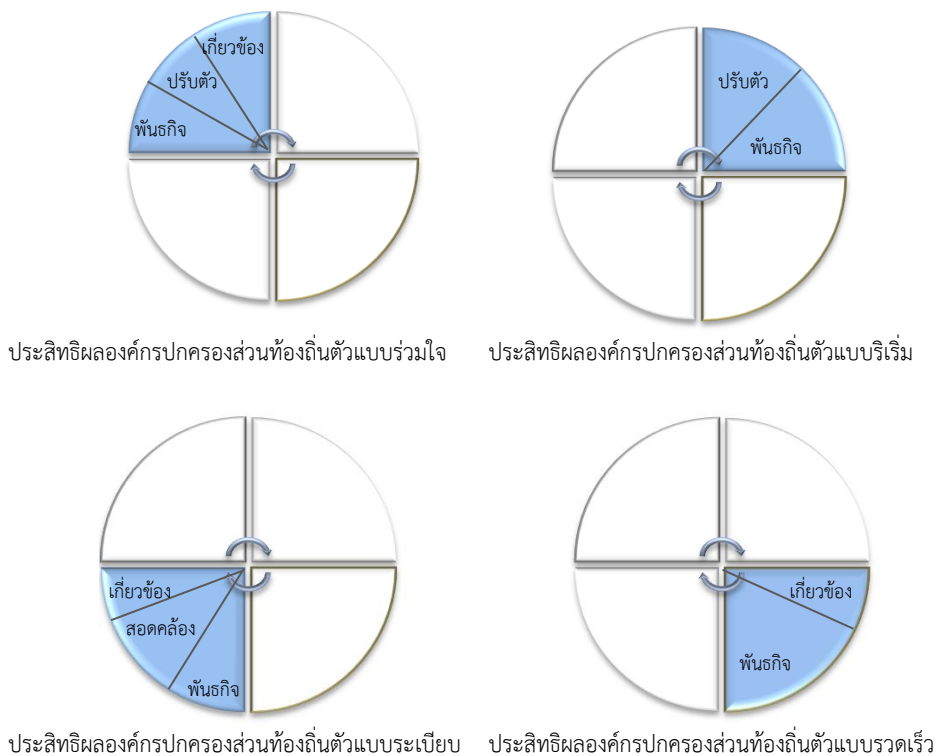
“ร่วมใจ” หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญแก่บุคลากรในฐานะทรัพยากรอันมีคุณค่า ต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความสำเร็จขององค์กร บุคลากรจะรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของ ความไว้วางใจ เชื่อใจ การช่วยเหลือพึ่งพากันและกัน คุณค่าหลักที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยึดถือ จึงเป็นเรื่องของการผูกมัด เกี่ยวโยง และการธำรงไว้ซึ่งสมาชิกภาพของบุคลากร ให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติภารกิจของท้องถิ่นที่มีจำนวนมาก และผกผันไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกับจำนวนบุคลากรที่มีอยู่ในองค์กร ผ่านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน การเอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่ และการใช้ระบบคุณธรรมเป็นตัวชี้ นำการบริหารงานบุคคล ตลอดจนรวมถึงการพัฒนาทักษะ ความชำนาญแก่บุคลากรทุกระดับอย่างต่อเนื่อง การร่วมใจ จึงเป็นตัวแบบประสิทธิผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันมีจุดมุ่งเน้นที่การสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นภายในองค์กร ด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ด้วยเชื่อว่าบุคลากรที่มีขวัญกำลังใจ มีความรัก ความผูกพันต่อกัน มีความพร้อม เชิงสมรรถนะ จะสามารถร่วมมือกันทำงาน เพื่อพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระยะยาวได้

“ระเบียบ” หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแบบแผนและระบบการทำงานที่ชัดเจน สอดคล้อง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตลอดทั่วทั้งองค์กร และแนวปฏิบัติที่นั้นไม่ขัดต่อระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดจากราชการ ส่วนกลาง ตามนัยยะนี้ คุณลักษณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์การทางปกครองที่ถูกจัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติ ทางกฎหมายและนโยบายแห่งรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีภาระรับผิดชอบ ทั้งต่อผลประโยชน์ของประชาชนในชุมชนพื้นที่ และผลประโยชน์ของประเทศชาติโดยรวม การกำกับดูแลของราชการส่วนกลาง ผ่านกฎหรือระเบียบก็เพื่อให้ประชาชน ผู้ใช้บริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหลาย มั่นใจว่าบริการสาธารณะที่จัดหาและส่งมอบโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ภายใต้ มาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้ ประสิทธิภาพด้านระเบียบ จึงเป็นเรื่องของการทำให้ถูกต้อง (Do things right) ด้วยเชื่อว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีกระบวนการทำงานที่ชัดเจน เป็นเอกภาพ การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ทั้งถึงและสอดคล้องกัน การใช้ระเบียบข้อบังคับ ควบคุมและตรวจสอบผลการดำเนินงานและแนวปฏิบัติของบุคลากร เป็นไปอย่างเหมาะสม ย่อมทำให้สภาพการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความราบรื่น สามารถลดขั้นตอน การทำงานที่มีความซับซ้อน รวมถึงลดความขัดแย้งหรือคาดเดาความเลื่องที่อาจเกิดขึ้น เพื่อมิให้กระทบต่อการบรรลุ วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภารกิจการให้บริการสาธารณะนั่นเอง

“ริเริ่ม” หมายถึง การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการแสวงหารูปแบบ กระบวนการ เทคนิค วิธีการใหม่ ๆ ในการบริการสาธารณะ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและอรรถประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน การริเริ่ม จึงไม่ได้เป็นเพียงความคิดเชิงสร้างสรรค์เท่านั้น แต่ต้องสามารถปฏิบัติได้จริง นอกเหนือจากนั้นจะต้องมีความแปลกใหม่ คือ มีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากบริการสาธารณะเดิมที่มีอยู่ หรือเป็นการปรับปรุงการบริการที่มีอยู่ ให้ประชาชน ชุมชน สังคม หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกิดความพึงพอใจต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น การริเริ่มจึงเป็น กระบวนการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีลักษณะเคลื่อนไหวเป็นพลวัต เพราะ องค์กรจะเตรียม ความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำเนินภารกิจใหม่ การให้บุคลากร มีอิสระใช้ความคิดและมุมมองที่แตกต่างหลากหลาย เพื่อแก้ไขปัญหา หรือเสนอวิธีการอันเป็นประโยชน์ และสอดคล้อง กับความต้องการของประชาชนแต่ละชุมชน ซึ่งการเชื่อมโยงบุคลากรกับองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กรนี้ จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์กับคนในชุมชนท้องถิ่น ให้เกิดความไว้วางใจ ซึ่งกันและกัน กระทั่งกลายเป็นเครือข่ายทางสังคมที่ร่วมกันทำงานให้ท้องถิ่นมีความเจริญก้าวหน้า

“รวดเร็ว” หมายถึง การดำเนินการกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องไวต่อการรับรู้และเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงความต้องการของประชาชนผู้ให้บริการในปัจจุบัน ขณะเดียวกันก็ต้องคาดการณ์ความต้องการความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีความคล่องตัว ต่อการสนองตอบต่อความต้องการหรือความจำเป็นของชุมชนท้องถิ่น ทั้งที่เป็นเรื่องเฉพาะหน้าและการนำเสนอบริการสาธารณะใหม่ ๆ อันแตกต่างและโดดเด่นเหนือบริการขั้นพื้นฐานจากที่ได้ดำเนินการอยู่ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ประสิทธิภาพของการด้านความรวดเร็ว จึงเป็นเงาสะท้อนความใส่ใจต่อคุณค่าของประชาชนผู้ให้บริการ ในฐานะศูนย์กลางการบริหารราชการ (Citizen center) เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะออกแบบการบริการสาธารณะที่มุ่งผลสำเร็จหรือผลลัพธ์ที่ดีที่สุดโดยมีระบบและกระบวนการทำงานที่เน้นถึงคุณภาพของผลงาน ประสิทธิภาพ และความคุ้มค่าจากการใช้ทรัพยากร ทั้งนี้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับจากประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น

ฉะนั้น หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการบรรลุประสิทธิผลด้านความรวดเร็ว ระเบียบ และร่วมใจ ควรนำวัฒนธรรมพันธกิจมาใช้เป็นวัฒนธรรมหลัก เนื่องจากวัฒนธรรมพันธกิจมีคุณลักษณะเกี่ยวกับการมุ่งเน้นให้บุคลากรทำงานตามวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ที่ต้องการในอนาคต พร้อมกับมุ่งมั่นทำงานตามภารกิจในการตอบสนองต่อปัญหาหรือความต้องการเร่งด่วนเฉพาะหน้า อันเป็นเป้าหมายระยะสั้น แล้วจึงผสานวัฒนธรรมรูปแบบอื่น แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โครงสร้างเชิงองค์ประกอบวัฒนธรรมองค์การต่อตัวแบบประสิทธิภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การใช้วัฒนธรรมพันธกิจร่วมกับวัฒนธรรมเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการด้าน “รวดเร็ว” การใช้วัฒนธรรมพันธกิจ วัฒนธรรมเกี่ยวข้อง และวัฒนธรรมสอดคล้องเพื่อบรรลุประสิทธิผลด้าน “ระเบียบ” โดยเน้นมิติการประสานงาน ข้อตกลงร่วม และค่านิยมหลักอันเป็นคุณลักษณะวัฒนธรรมสอดคล้อง มากกว่ามิติมอบอำนาจ การมุ่งทีมงาน และการพัฒนาสมรรถนะที่เป็นองค์ประกอบของวัฒนธรรมเกี่ยวข้อง ขณะที่ประสิทธิผลด้าน “ร่วมใจ” ควรให้ความสำคัญ

ต่อวัฒนธรรมพันธกิจ วัฒนธรรมเกี่ยวข้อง รวมถึงวัฒนธรรมปรับตัว อันเป็นวัฒนธรรมด้านการสร้างการเปลี่ยนแปลง การเน้นผู้ให้บริการ และการเรียนรู้ขององค์กร ตามลำดับ การบรรลุประสิทธิผลองค์กรด้าน “ริเริ่ม” สามารถใช้วัฒนธรรมปรับตัว เป็นวัฒนธรรมหลักวัฒนธรรมเดียว หรือใช้ร่วมกับวัฒนธรรมพันธกิจ เพราะผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สันและค่า สัมประสิทธิ์ การถดถอยมาตรฐาน ปรากฏขนาดค่าความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมปรับตัวและประสิทธิผลองค์กรด้าน “ริเริ่ม” (ระบบเปิด) ในระดับสูง สอดคล้องกับ อุษณี มงคลพิทักษ์สุข (2560) ที่ระบุว่า หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำวัฒนธรรม ปรับตัวมาใช้ในองค์กร ก็สามารถสร้างประสิทธิผลขององค์กรได้ เนื่องจากวัฒนธรรมปรับตัว มีเพียงส่งผลต่อความสำเร็จ ในการคิดค้น ริเริ่ม นำเสนอบริการสาธารณะใหม่ เพื่อสร้างคุณค่าและความพึงพอใจแก่ผู้ให้บริการ สังคม ประเทศชาติ ยังมีผลต่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาทิศทาง นโยบาย ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ตลอดจนถึงโครงสร้าง และระบบงานภายในขององค์กรด้วย หากแต่การนำวัฒนธรรมพันธกิจมาใช้ร่วมกับวัฒนธรรมปรับตัว ย่อมสนับสนุน ให้การอธิบายหรือการทำนายประสิทธิผลองค์กรด้านริเริ่มหนักแน่นเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากขนาดค่าความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์กรและประสิทธิผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่อยู่ในระดับสูงมาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรเพิ่มระดับการใช้วัฒนธรรมองค์กร เพื่อสร้างประสิทธิผลองค์กรตามภารกิจ การบริการสาธารณะ ให้เกิดความรวดเร็ว ริเริ่มสร้างสรรค์ พร้อมกับการร่วมแรงร่วมใจ และความรักความสามัคคีในการทำงาน ให้เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติที่ตกลงร่วมกัน เพื่อสร้างมาตรฐานคุณภาพและการบริการที่ดี ซึ่งมีแนวทางดังต่อไปนี้

1. การเพิ่มพูนความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องของบุคลากรทุกระดับให้เกิดขึ้นภายในองค์กร ด้วยการทำงานเป็นทีม เพราะการทำงานเป็นทีมจะช่วยให้บุคลากรมีเพียงสนใจเฉพาะภารกิจที่ได้รับมอบหมาย แต่สามารถรับรู้ และเข้าใจงานในบริบทอื่นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำความเข้าใจถึงความจำเป็นที่ทุกคนต้องทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างมูลค่าสูงสุดต่อบริการสาธารณะแก่ประชาชนผู้ให้บริการ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. การสร้างข้อตกลงร่วมและการประสานการทำงานแบบบูรณาการ เพื่อสร้างความสอดคล้องของทิศทางการทำงาน ด้วยการนำแนวคิดการบริหารผลการปฏิบัติงานมาใช้สร้างความชัดเจน และเชื่อมโยงเป้าหมายการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกระดับให้มุ่งไปสู่ทิศทางเดียวกัน ผ่านกระบวนการสื่อสารสองทางระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรท้องถิ่น ได้ทราบถึงความคาดหวังและร่วมกันจัดทำข้อตกลงการปฏิบัติงาน ตลอดจนร่วมกันรับผิดชอบต่อผลผลิตและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

3. การสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ด้วยการสนับสนุนให้บุคลากร ไม่ยึดติดกับความรู้เดิม และพยายามผลักดันให้เข้าถึงแหล่งความรู้ใหม่ตลอดเวลา ตลอดจนถึงการสร้างกระบวนการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม ให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ทั่วทั้งองค์กร

4. การใช้ระเบียบปฏิบัติเท่าที่จำเป็น เพราะรูปแบบการทำงานที่คำนึงถึงระเบียบ กฎเกณฑ์ เพื่อความถูกต้อง สะดวก ได้มาตรฐาน ไม่สามารถสนองต่อประสิทธิผลด้านความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชน ผู้บริหารท้องถิ่นจึงควรลดบทบาทการควบคุม ติดตาม ตรวจสอบกระบวนการภายในอย่างใกล้ชิด เพื่อใช้เวลาอันมีค่า ในการแสวงหาแนวทางสนองตอบความต้องการของบุคลากรและประชาชน ด้วยแนวคิดหรือวิธีการรูปแบบใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ด้วยผลการวิจัยครั้งนี้ มีข้อค้นพบเกี่ยวกับประสิทธิผลองค์การขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ประการ หรือ 4 ร คือ รวดเร็ว ริเริ่ม ร่วมใจ ระเบียบ ดังนั้นผู้ที่สนใจศึกษาประสิทธิผลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์การอื่น ๆ สามารถนำตัวแบบประสิทธิผลดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ แม้ช่วยยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างชุดแนวคิดวัฒนธรรมองค์การกับแนวคิดประสิทธิผลองค์การ แต่มีอาจสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งของปฏิสัมพันธ์ระหว่างสองแนวคิดดังกล่าว ผู้สนใจจึงอาจนำชุดแนวคิดวัฒนธรรมองค์การ และชุดแนวคิดประสิทธิผลองค์การ หรือเลือกเฉพาะโครงสร้างเชิงองค์ประกอบของวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์การบางตัวแบบ ไปใช้แสวงหาความรู้และอธิบายปรากฏการณ์ที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในทุกมิติ อย่างลุ่มลึกเป็นพลวัตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 (หน้า 1-3). เล่ม 124 ตอนที่ 2 ก, 8 มกราคม 2550.
- ส่วนวิจัยและพัฒนาระบบรูปแบบและโครงสร้าง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2558). ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันที่ 9 มีนาคม 2558. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2558, จาก <http://www.dla.go.th/work/abt/index.jsp>
- อุษณี มงคลพิทักษ์สุข. (2556). ภาวะผู้นำเต็มขอบเขตของปลัด อบต. กับประสิทธิผลขององค์การ: การวิเคราะห์จำแนก พท. วารสารร่มพญักษ์, 31(2), 19-48.
- _____. (2560). วัฒนธรรมองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4. วารสารร่มพญักษ์, 35(2), 143-164.
- Denison, D. R. (1984). Bringing corporate culture to the bottom line. *Organizational Dynamics*, 13(2), 4-22.
- _____. (1990). *Corporate culture and organizational effectiveness*. New York : John Wiley & Sons.
- Denison, D. R., & Fey, C. F. (2003). Organisational culture and effectiveness: Can American theory be applied in Russia?. *Organisation Science*, 14(6), 686-706.
- Denison D. R., & Mishra, A. K. (1989). Organizational culture and organizational effectiveness: A theory and some preliminary empirical evident. *Academy of Management Best Paper Proceedings*, 168-172.
- _____. (1995). Toward a theory of organizational culture and effectiveness. *Organization Science*, 6(2), 204-223.
- Denison, D. R., & Neale, W. S. (1996). *Denison organisation culture survey: Facilitators guide*. Ann Arbor, MI: Aviat.
- Denison, D. R., Haaland, S., & Goelzer, P. (2003). Corporate culture and organizational effectiveness: Is there a similar pattern around the world ? *Advances in Global Leadership*, 3, 205-227.
- _____. (2004). Corporate culture and organizational effectiveness: Is Asia different from the rest of the world? *Organizational Dynamics*, 33(1), 98-109.

- Denison, D. R., Lief, C., & Ward, L. W. (2004). Culture in family-owned enterprises: Recognizing and leveraging unique strengths. *Family Business Review*, 17(1), 61-7.
- Kotrba, L. M., Gillespie, M. A., Schmidt, A. M., Smerek, R. E., Ritchie, S. A., & Denison, D. R. (2012). Do consistent corporate cultures have better business performance? Exploring the interaction effects. *Human Relations*, 65(2), 241-262.
- Quinn, R., & Rohnbaugh, J. (1983). A spatial model of effectiveness criteria: Toward a competing value approach to organizational analysis. *Management Science*, 29(3), 363-377.
- Sackmann, S. A. (2011). Cultural complexity in organizations: The value and limitations of qualitative methodology and approaches. In C. L. Cooper, S. Cartwright, and P. C. Earley (Eds.), *The international handbook of organizational culture and Climate* (pp. 143-163). Chichester, UK : Wiley.
- Sheikhalizadeh, H. M. (2014). Effects of organizational culture on organizational effectiveness in Islamic Azad Universities of Northwest of Iran. *Indian Journal of Fundamental and Applied Life Sciences*, 4(s3), 250-256.
- Shirvani, S. D. N., Ghasemi, H., & Alizadeh, S. (2015). Comparison of the traits of the organizational culture of health-care system with treatment system within the city of Amol (based on Denison model). *Nature and Science*, 13(1), 61-68.
- Panyachareon, S. (2015). Book Review: Handbook of Public Administration (Third Edition). *Thai Journal of Public Administration*, 13(1), 151-163. (In Thai)
- Wanjiku, N. A., & Agusioma, N. L. (2014). Effect of organisation culture on employee performance in non governmental organizations. *International Journal of Scientific and Research Publication*, 4(11), 1-12.
- Yilmaz, C., & Ergun, E. (2008). Organizational culture and firm effectiveness: An examination of relative effects of culture traits and the balanced culture hypothesis in an emerging economy. *Journal of World Business*, 43(3), 290-306.
- Zakari, M., Poku, K., & Owusu-Ansah, W. (2013). Organisational culture and organizational performance: Empirical evidence from the banking industry in Ghana. *International Journal of Business, Human and Technology*, 3(1), 95-107.

ผู้เขียนบทความ

ดร. อุษณีย์ มงคลพิทักษ์สุข

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

เลขที่ 3 ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน

กรุงเทพมหานคร

E-mail : nujumm@yahoo.com

เปรียบเทียบกระบวนการรักษาโรคมะเร็งระหว่างหมอพื้นบ้านไทยและลาว

COMPARISON ABOUT PROCESS OF CANCER TREATMENT BETWEEN THAI AND LAO TRADITIONAL HEALERS

ธนิดา ผาติเสนาะ

TANIDA PHATISENA

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA RAJABHAT UNIVERSITY

นครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการรักษาโรคมะเร็งของหมอพื้นบ้านไทยและลาว การดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย หมอพื้นบ้านด้านสมุนไพรที่รักษาโรคมะเร็ง ในประเทศ สปป.ลาว จำนวน 1 คน และในประเทศไทย จำนวน 1 คน 2) กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้ป่วยโรคมะเร็ง และญาติผู้ป่วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสำรวจข้อมูล แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสำรวจ การสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ด้านบริบทของหมอพื้นบ้าน ในประเทศสปป.ลาว พบว่า ผู้ให้ข้อมูลคือหมอพื้นบ้านลาว อายุ 68 ปี มีบุตรชาย 1 คน ความเชี่ยวชาญในการรักษาโรค คือ โรคมะเร็ง เบาหวาน ความดันโลหิตสูง และโรครุมะตอยด์ มีการให้บริการรักษาทั้งแบบ ผู้ป่วยใน คือมีที่พักรักษาในสถานบริการ และแบบผู้ป่วยนอก ส่วนบริบทของหมอพื้นบ้านในประเทศไทย พบว่า ผู้ให้ข้อมูล คือหมอพื้นบ้านไทย อายุ 83 ปี มีบุตรชาย 1 คน หญิง 5 คน ความเชี่ยวชาญในการรักษาโรค คือ โรคมะเร็ง มีการให้บริการรักษาทั้งแบบผู้ป่วยนอกเท่านั้น

2. เปรียบเทียบกระบวนการรักษาโรคมะเร็งของหมอพื้นบ้านไทยและลาว พบว่า หมอพื้นบ้านลาวมีกระบวนการรักษาโรค คือ 1) ชักประวัติ 2) ตรวจร่างกาย โดยใช้มือคลำ และใช้เครื่องมือตรวจวัดค่าความดันโลหิต และระดับไขมันในเลือด 3) วินิจฉัยโรค 4) จ่ายยาสมุนไพรเป็นห่อ ๆ ให้ไปรับประทานต่อไป สำหรับการถ่ายทอดองค์ความรู้นั้น หมอพื้นบ้านลาว มีบุตรชายเป็นผู้สืบทอดหมอพื้นบ้านต่อจากตนเอง ในส่วนหมอพื้นบ้านไทยพบว่ามีกระบวนการรักษาโรคดังนี้ 1) ลงทะเบียน ชักประวัติ 2) ขึ้นครุ 3) สวดวิชาวาเปมะเร็ง 4) เป่า 5) ให้อาไปกิน สำหรับการถ่ายทอดองค์ความรู้ การแพทย์แผนไทยด้วยสมุนไพรพื้นบ้าน มีดังนี้คือเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนของโรงเรียนในพื้นที่ ตามหลักสูตรวิชาสมุนไพรพื้นบ้านไทย และถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนทั่วไปที่มาสอบถาม เรียนรู้ที่บ้านซึ่งจัดเป็น ศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรครบวงจรสามารถนำความรู้ทักษะไปปฏิบัติด้วยตนเองได้

คำสำคัญ : กระบวนการรักษา, โรคมะเร็ง, หมอพื้นบ้าน

ABSTRACT

This research aims to compare about process of cancer treatment between Thai and Laos PDR traditional healers. Qualitative approach was used in this research with major informants of 2 traditional healers of cancer from Laos PDR and Thailand. This includes cancer patients and relatives. Survey, observation and interview forms are used in data collection through survey, observation and in-depth interview. Content analysis is used and the results are as follows; 1. Results from the context of traditional healer in Laos PDR showed that traditional healers, 68 years with 1 son had his expertise in cancer, diabetic, high blood pressure and rheumatoid. He provided the treatment for both in- and out-patient. In Thailand, traditional healer, 83 years with 1 son and 5 daughters had their expertise in cancer and provided the treatment only for being out patient. 2. Results from comparison between Thai and Laos PDR traditional healers found that treatment procedures consisted of 1) interview for the background of the patient, 2) physical check up, using hands and blood pressure and fat level, 3) diagnosis and 4) herbal medicine providing. For knowledge transfer, his son received the knowledge. For Thai healer, treatment procedures consisted of (1) registration and interview for the background of the patient, (2) worship the knowledge, (3) praying for cancer treatment, (4) blowing and chanting and (5) providing herbal medicine. For knowledge transfer, the healer acknowledged the students in traditional Thai medicine curriculum and the locals at the learning center to bring the theory into practice.

Keywords : Treatment process, Cancer, Traditional healer

บทนำ

ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านมีจุดยืนในระบบสุขภาพชุมชน ซึ่งมีประโยชน์ในหลายมิติทั้งมิติของการส่งเสริมสุขภาพและมิติของการรักษาความเจ็บป่วย โดยเฉพาะโรคที่เป็นข้อจำกัดของการแพทย์แผนปัจจุบัน รวมถึง การฟื้นฟูสุขภาพ (ชนิดา มัททวงกูร, 2557) ดังนั้นการหันไปศึกษาภูมิปัญญาในการดูแลรักษาสุขภาพของการแพทย์พื้นบ้านอย่างลุ่มลึกในทุกมิติเพื่อสิ่งที่ยังเหมาะสมกับยุคสมัยมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในสถานการณ์จริงของชุมชน ย่อมเป็นสิ่งที่ควรพิจารณา ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่นมีความหลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ ที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งในอดีตจวบจนปัจจุบันต่างมีความเกี่ยวข้องและสามารถตอบสนองความต้องการด้านการดูแลสุขภาพและความเจ็บป่วยของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านมารวบรวมศึกษาและวิเคราะห์ถึงวิธีการและกลไกต่าง ๆ ทางด้านสุขภาพของแพทย์พื้นบ้าน ไม่ว่าจะเป็นตัวหมอพื้นบ้าน ตำรา พันธุ์พืชที่ใช้เป็นยาสมุนไพร วิธีการรักษาโรค ตลอดจนสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และเป็นสิ่งที่ล้ำค่าที่ควรจะได้รวบรวมอนุรักษ์ และฟื้นฟู ภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านให้อยู่คู่กับประเทศ เพื่อเป็นมรดกให้แก่ลูกหลานในการส่งเสริมให้เกิดความรู้ และเกิดการสืบทอดต่อไปในอนาคต

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ตั้งอยู่ติดกับภาคภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นประเทศที่มีความสำคัญทางธรรมชาติ และเป็นแหล่งวัฒนธรรมรวมถึงมรดกโลกที่สำคัญ จากการที่ผู้วิจัยได้ลงไปศึกษาข้อมูลบริบทอาเซียนด้านต่าง ๆ รวมถึงด้านสุขภาพ ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อปี พ.ศ.2557

พบว่า ประชาชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังมีปัญหาสุขภาพทั้งโรคติดต่อ และโรคเรื้อรังหลายโรค สถานบริการสาธารณสุขยังมีความขาดแคลนทั้งด้านบุคลากรทางการแพทย์ สาธารณสุข รวมถึง ครุภัณฑ์ทางการแพทย์ ไม่เพียงพอ การดูแลสุขภาพตนเองยังมีปัญหาหลายประการ เช่น พฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสม และจากการลงพื้นที่ ในครั้งนั้น ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากมัคคุเทศก์ ซึ่งเป็นคนลาวได้ให้ข้อมูลว่า พื้นที่บ้านน้ำหลวง เมืองนาทรายทอง แขวงนครเวียงจันทน์ มีหมอพื้นบ้านด้านสมุนไพรที่ดูแลรักษาโรคเรื้อรังหลายโรค โดยเฉพาะโรคมะเร็ง และมีผู้ไปรับการรักษาซึ่งมาจากที่ต่าง ๆ มากมาย จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านด้านสมุนไพรดังกล่าว โดยเฉพาะโรคมะเร็งซึ่งเป็นสาเหตุ การตายอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย การรักษาโรคมะเร็งทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก และถ้าเป็นผู้ป่วยโรคมะเร็ง ระยะสุดท้าย ผลการรักษาจะไม่ค่อยดี ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อตัวผู้ป่วยเอง และส่งผลกระทบต่อครอบครัว ทั้งสภาพร่างกาย และจิตใจ ถ้าได้ค้นพบข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการรักษา และข้อมูลตำรับยารักษาโรคของหมอพื้นบ้าน ก็คาดว่า จะมีประโยชน์ ต่อผู้ป่วยโรคมะเร็ง ครอบครัว ชุมชน และนำไปสู่การพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพต่อไป

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการรักษาโรคมะเร็งของหมอพื้นบ้านไทย และลาว ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่องานแพทย์แผนไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและองค์ความรู้ในการดูแลรักษาโรคของหมอพื้นบ้านลาวและไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการรักษาโรคมะเร็งของหมอพื้นบ้านลาวและไทย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบบริบทภูมิปัญญาของหมอพื้นบ้าน และได้องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการรักษาโรคมะเร็งของหมอพื้นบ้านลาวและไทย
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำความรู้จากฐานข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการดูแลสุขภาพตนเองได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการรักษาโรคมะเร็งของหมอพื้นบ้านไทยและลาว โดยกำหนดขอบเขตการวิจัยด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

1.1 ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ได้กำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองแห่งหนึ่งในนครหลวงเวียงจันทน์

1.2 ประเทศไทย ได้กำหนดพื้นที่แห่งหนึ่งในจังหวัดบุรีรัมย์

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

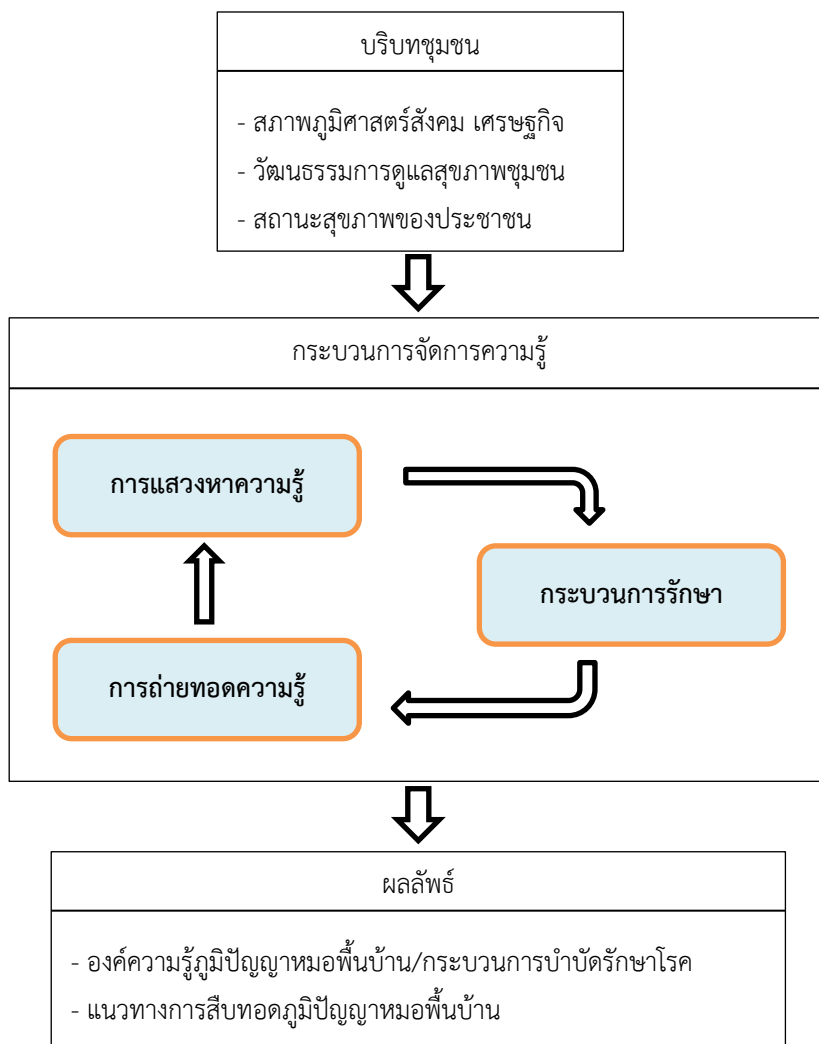
2.1 บริบทชุมชนและบริบทภูมิปัญญาหมอพื้นบ้าน

2.2 กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือการแสวงหาความรู้ การประมวลความรู้ และการใช้ความรู้

2.3 ผลลัพธ์จากกระบวนการจัดการความรู้ ได้แก่ องค์ความรู้ภูมิปัญญาหมอพื้นบ้าน กระบวนการ บำบัดโรค และตำรับยาจากพืชสมุนไพร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นรากฐานของการสร้างกรอบแนวคิด และกระบวนการวิจัย ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) กำหนดพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจงใน 2 พื้นที่ คือ ประเทศสปป.ลาว ได้แก่ เมืองแห่งหนึ่ง ในนครหลวงเวียงจันทน์ และประเทศไทย ได้แก่ ตำบลแห่งหนึ่ง ในจังหวัดบุรีรัมย์

1. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมาย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 กลุ่มผู้รู้ (Key informant) คือ หมอพื้นบ้านด้านสมุนไพรที่รักษาโรคมะเร็ง ในประเทศ สปป.ลาว จำนวน 1 คน และในประเทศไทย จำนวน 1 คน

1.2 กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (Casual information) คือ ผู้ป่วย และญาติผู้ป่วย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้น แบบสังเกต และแนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ใช้ในการสัมภาษณ์หมอพื้นบ้าน ผู้ป่วย และญาติผู้ป่วย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา หลังจากนั้นนำไปแก้ไขปรับปรุงและดำเนินการเก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ศึกษาบริบทชุมชน สภาพภูมิศาสตร์ สภาพป่าชุมชน องค์ความรู้ภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านลาวและไทย โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสำรวจ และแนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

3.2 ศึกษากระบวนการรักษา และการใช้สมุนไพรในการรักษาโรคของหมอพื้นบ้านลาวและไทย โดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และแบบสังเกต

3.3 ตรวจสอบชนิดของสมุนไพรและลักษณะทางพฤกษศาสตร์ โดยจัดทำตารางเปรียบเทียบระหว่างชื่อทั่วไป และชื่อวิทยาศาสตร์ และเปรียบเทียบสรรพคุณสมุนไพรจากคำบอกเล่าของหมอพื้นบ้าน กับเอกสารอ้างอิง

3.4 จัดทำฐานข้อมูลพืชสมุนไพร ที่ใช้เป็นยารักษาโรค

4. จริยธรรมในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคำนึงถึงหลักจริยธรรมในการวิจัย คือการวิจัยจะไม่เป็นอันตรายหรือเป็นภัยคุกคามต่อการให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลให้ความยินยอม โดยการได้รับการบอกกล่าวจากผู้วิจัย การวิจัยไม่มีการละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล การวิจัยมีการปิดบังข้อมูลที่จะมีผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้อง และการวิจัยมีการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล โดยในการวิจัยครั้งนี้ ได้มีการยื่นขอคำรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัย ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยได้รับการอนุมัติเลขที่ใบรับรอง HE_010_2559 รับรองวันที่ 21 มิถุนายน 2559

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1. บริบทภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านลาว

1.1 ประวัติชีวิตของหมอพื้นบ้านลาว

หมอพื้นบ้านลาว อายุ 68 ปี ภรรยา อายุ 54 ปี มีบุตรชาย อายุ 21 ปี ได้เรียนรู้การรักษาโรคจากหมอหายชาลือ (แพทย์จีน) ซึ่งเป็นหมอยาพื้นเมืองที่ได้รับการรักษาโรคเบาหวานให้กับหมอพื้นบ้านลาวจนหาย

1.2 สถานพยาบาลพื้นเมือง

สถานพยาบาลพื้นเมือง มีเนื้อที่ทั้งหมด 1 เฮกตาร์ (10,000 ตารางวา) กับ 2 ไร่ สถานที่ดังกล่าวตั้งในพื้นที่เป็นเนินสูง (ดอน/โพน) และมีความลาดชันไปสู่อ่างน้ำ ธรรมชาติที่นิ่งดงาม ได้รับใบอนุญาตให้เปิดอย่างเป็นทางการจากกระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ 6 ก.พ. พ.ศ. 2547 นับแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบันภายใต้การนำของหมอพื้นบ้านลาวและความร่วมแรงร่วมใจกันของครอบครัว ก็คือลูกๆ หลานๆ ได้ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคไตวาย โรคกระดูกเสื่อม โรคผู้หญิง โรคผู้ชายประเภทต่าง ๆ โรคกระดูกอักเสบ ตับ โรคโลหิตจาง กระเพาะลำไส้ และอื่น ๆ ที่ทำให้คนลาว และคนในต่างประเทศรู้จักเป็นอย่างดีและเข้ามารักษาเป็นจำนวนมากขึ้นทุกวัน

โครงสร้างของสถานพยาบาล ประกอบด้วย ห้องรับแขก ห้องตรวจของหมอ และฉีดยา ห้องจ่ายยา เตาอบยา คลังเก็บยา เตียงนอนคนไข้ สวนยาสมุนไพร อ่างเลี้ยงปลา เพื่อทดลองประเภทยาที่ประสมคิดค้นใหม่ ลานจอดรถ ที่อยู่อาศัยของท่านหมอและครอบครัว ดังภาพที่ 2 ถึงภาพที่ 5

ภาพที่ 2 ห้องตรวจโรค

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ.2560 ณ สถานพยาบาลพื้นเมืองของหมอพื้นบ้านลาว

ภาพที่ 3 ห้องจ่ายยา

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ.2560 ณ สถานพยาบาลพื้นเมืองของหมอพื้นบ้านลาว

ภาพที่ 4 อาคารเก็บสมุนไพรที่ตากแห้งแล้ว

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ.2560 ณ สถานพยาบาลพื้นเมืองของหมอพื้นบ้านลาว

ภาพที่ 5 สมุนไพรแห้งตากแห้ง

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ.2560 ณ สถานพยาบาลพื้นเมืองของหมอพื้นบ้านลาว

2. บริบทภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านไทย

2.1 ประวัติชีวิตของหมอพื้นบ้านไทย

หมอพื้นบ้านไทย อายุ 83 ปี เป็นบุตรคนที่ 3 ในจำนวนพี่น้อง 3 คน การศึกษา จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสบการณ์การรักษาดูแลผู้ป่วยโรคมาเรียม แรงบันดาลใจในการศึกษาเรื่องพืชสมุนไพร เกิดจากเคยป่วยเป็นโรคไตเรื้อรัง มาหลายปี ได้กินยาสมุนไพร 108 แล้วอาการของโรคก็หายเป็นปกติทั้ง ทำให้หมอพื้นบ้านไทย เริ่มสนใจสมุนไพร

2.2 ศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรชุมชนด้านการแพทย์แผนไทย

ศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรชุมชนด้านการแพทย์แผนไทย ตั้งอยู่ที่ตำบลแห่งหนึ่งในจังหวัดบุรีรัมย์ หมอพื้นบ้านไทยได้จัดบ้าน และพื้นที่บ้านเป็นศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรครบวงจรให้เรียนรู้ตามความสนใจ โดยมีเอกสารแผ่นพับ บอร์ดความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งสวนพืชผัก สมุนไพรพื้นบ้านให้ศึกษา เรียนรู้ตามอัธยาศัย แสดงดังภาพที่ 6 และภาพที่ 7

ภาพที่ 6 สวนสมุนไพรรอบ ๆ บริเวณบ้าน

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2560 ณ ศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรชุมชนด้านการแพทย์แผนไทย

ภาพที่ 7 อาคารเก็บสมุนไพรตากแห้ง

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2560 ณ ศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรชุมชนด้านการแพทย์แผนไทย

3. ผลการเปรียบเทียบกระบวนการรักษาโรคมะเร็งของหมอพื้นบ้านลาวและไทย

จากการศึกษาบริบทภูมิปัญญาหมอพื้นบ้าน และกระบวนการจัดการความรู้ของหมอพื้นบ้าน ในประเทศ สปป.ลาว และประเทศไทย สรุปผลการเปรียบเทียบกระบวนการและผลการรักษาโรคมะเร็งของหมอพื้นบ้าน สปป.ลาว และ หมอพื้นบ้านไทยได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบกระบวนการรักษาโรคมะเร็งของหมอพื้นบ้านลาวและไทย

หมอพื้นบ้านลาว	หมอพื้นบ้านไทย
กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญา	กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญา
1. การแสวงหาความรู้ (การเรียนรู้วิชาหมอยา) ได้เรียนรู้การรักษาโรคจากหมอหายงาฮาลือ (แพทย์จีน) ซึ่งเป็นหมอยาพื้นเมืองที่ได้อบรมโรคเบาหวานให้กับหมอพื้นบ้านลาวจนหาย	1. การแสวงหาความรู้ แร้งบันดาลใจในการศึกษาเรื่องพืชสมุนไพร เกิดจากเคยป่วยเป็นโรคไตเรื้อรังมาหลายปี ได้กินยาสมุนไพร 108 แล้วอาการของโรคก็หายเป็นปกติทั้งทำให้หมอพื้นบ้านไทย เริ่มสนใจสมุนไพร
2. กระบวนการรักษาโรค มีขั้นตอนดังนี้ 1) การซักประวัติ 2) ตรวจร่างกาย ใช้มีดคลำ และมีการใช้เครื่องมือตรวจวัดค่าความดันโลหิต ค่าระดับไขมันในเลือด 3) การวินิจฉัยโรค และรักษาโรคด้วยยาสมุนไพร ประเภทยาพื้นเมือง ให้คนไข้ไปต้มกิน 4) ในส่วนของผู้ป่วยใน หมอพื้นบ้านลาวจะมีการตรวจเลือด ดูอาการทุกวันตอนเช้า และจะมีการปรับยาตามอาการ การตรวจสอบคุณภาพยา ได้มีการทดสอบด้วยยาที่ประสมขึ้นมาใหม่ นำไปให้ปลากิน ถ้าปลากินแล้วแข็งแรงดี ก็คือว่ายาชนิดนั้นมีคุณภาพสามารถรักษาคนป่วยได้	2. กระบวนการรักษาโรค มีขั้นตอนดังนี้ 1) ลงทะเบียน 2) ขึ้นครุเงิน 6 สลึง กรวย 5 เทียน 5 ผ้าขาว 1 ห่อ 3) สวดวิชา เป่ามะเร็ง 4) เป่า มีขันน้ำ ผู้ป่วยนั่งหันหน้าไปหาเทพหมอมอน้ำพัน แล้วให้คนไข้ ลูกขึ้นมาหาเรา แล้วให้กินน้ำ ส่วนที่เหลือสาตทั้ง 5) ให้ยาไปกินเป็นเวลา 4-5 วันหมด ถ้าอาการดีขึ้นคือมีกำลังก็มาขอยา มารอบ 2 ก็มารับยา หมอพื้นบ้านจะตรวจดูเลือด โดยดูมือ ฝ่าเท้า ถ้าแดงดี ก็คือเลือดไหลเวียนดี การตรวจสอบคุณภาพยา ได้มีการทดลองยา โดยทดลองยากับตัวเองว่ากินแล้วไม่เสียชีวิต
3. การดูแลสุขภาพผู้ป่วยแบบองค์รวม หมอพื้นบ้านลาวได้มีการดูแลสุขภาพผู้ป่วยแบบองค์รวม ดังนี้	3. การดูแลสุขภาพผู้ป่วยแบบองค์รวม หมอพื้นบ้านไทยได้มีการดูแลสุขภาพผู้ป่วยแบบองค์รวม ดังนี้
3.1 ด้านร่างกาย ผู้ป่วยจะได้รับการตรวจวินิจฉัยโรค และได้รับการรักษาด้วยสมุนไพร มีการอบสมุนไพร มีการให้คำแนะนำการปฏิบัติตัวในเรื่องการรับประทานอาหาร เน้นอาหารประเภทปลา และการออกกำลังกายโดยการเดิน	3.1 ด้านร่างกาย ผู้ป่วยจะได้รับการตรวจซักประวัติ และได้รับการรักษาด้วยสมุนไพร มีการอบสมุนไพร มีการให้คำแนะนำปฏิบัติตัวและข้อห้ามต่างๆ ที่เกี่ยวกับการรักษาโรคที่เป็น
3.2 ด้านจิตใจ มีการสอนให้ผู้ป่วยนั่งสมาธิ มีการให้กำลังใจผู้ป่วย โดยมีการตรวจโรค ติดตามอาการของผู้ป่วยทุกวัน	3.2 ด้านจิตใจ ในกระบวนการรักษาผู้ป่วยมีขึ้นครุ สวดวิชาเป่ามะเร็ง ทำให้ผู้ป่วยเกิดความเชื่อและศรัทธา และการที่ผู้ป่วยได้กินยาสมุนไพร ทำให้ผู้ป่วยสบายใจ ไม่เครียด
3.3 ด้านสังคม หมอพื้นบ้านลาวได้ใส่ใจกับครอบครัว มีการสอนให้คำแนะนำกับญาติและครอบครัว เพื่อให้มีการช่วยเหลือและการดูแลสุขภาพผู้ป่วยให้มีความแข็งแรงและกำลังใจดีขึ้น	3.3 ด้านสังคม หมอพื้นบ้านไทยได้ใส่ใจกับครอบครัว ผู้ป่วย มีการสอนให้คำแนะนำ และติดตามผลการรักษา

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หมอพื้นบ้านลาว	หมอพื้นบ้านไทย
การถ่ายทอดองค์ความรู้ หมอพื้นบ้านลาว มีบุตรชาย อายุ 21 ปี เรียนจบแพทย์ชั้นกลาง เป็นผู้สืบทอดหมอยาพื้นเมืองต่อจากหมอพื้นบ้านลาว	การถ่ายทอดองค์ความรู้ หมอพื้นบ้านไทยเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนของโรงเรียนในพื้นที่ตามหลักสูตรวิชาสมุนไพรพื้นบ้านไทยและถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนทั่วไปที่มาสอบถาม เรียนรู้ที่บ้านซึ่งจัดเป็นศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรครบวงจรสามารถนำความรู้ทักษะไปปฏิบัติด้วยตนเอง

4. ความคิดเห็นของผู้ป่วยที่มารักษากับหมอพื้นบ้านลาว

รายที่ 1 ผู้ป่วย เพศชาย อายุ 32 ปี อยู่บ้านหนองพง เมืองหาดทรายพอง นครหลวงเวียงจันทน์ ได้กล่าวว่า “ผมปวดท้องมากจนหน้าตาเนื้อตัวเหลือง ผอมลงมาก แน่นหน้าอก ผมได้ไปรักษาที่โรงพยาบาลโดยได้ให้เลือดหนึ่งถุง หมอบอกว่าจะผ่าก็ไม่ได้อีกแล้ว เพราะเม็ดเลือดขาวมีมากกว่าเม็ดเลือดแดง ผมได้ไปตรวจที่โรงพยาบาลมิตรภาพ 150 เพียงหมอก็บอกว่าผมเป็นโรคโลหิตจาง รักษายาก และจากนั้นผมไปตรวจรักษาที่โรงพยาบาลมะโสดหมอบอกว่าจะรับรักษาแต่ต้องรอนานหน่อย เพราะคนไข้ยังเยอะอยู่ ไม่มีเตียง ขณะนั้นมีพี่น้องอาศัยอยู่ที่บ้านเชียงดา คือนายสิบ ได้แนะนำให้ผมไปรักษาโรคที่สถานพยาบาลยาพื้นเมืองดอนไซคุนกับหมอพื้นบ้านลาว หลังจากการรักษาไป 10 วัน อาการป่วยก็ดีขึ้น ปัสสาวะใสขึ้น ไม่ขุ่นเหมือนก่อนหน้านี้ ไม่แน่นหรือเจ็บหน้าอก กินข้าวได้ นอนหลับดี หมอพื้นบ้านลาวท่านเป็นคนดีมาก ท่านลงมาตรวจอาการและดูแลคนไข้ทุกวัน”

รายที่ 2 ผู้ป่วย เพศหญิง อายุ 54 ปี อยู่ชะนะคาม อาชีพทำนา มีลูก 5 คน เป็นมะเร็งเต้านม ปี พ.ศ. 2556 ได้กล่าวว่า “ฉันเริ่มมีก้อนแข็งอยู่ที่นมและเปื่อยอยู่ข้างหัวนม ฉันรู้สึกเจ็บมาก และได้เข้ารักษาที่โรงพยาบาลเซษฐาธิราชเป็นเวลา 4 เดือน หมอบอกว่าต้องผ่าตัด แต่ฉันไม่เห็นดีด้วย เพราะกลัวว่าฉันจะไม่ดี แต่ถ้ากลับบ้านก็กลัวจะตายจากลูกเต้า ครอบครัวฉันเลยปรึกษาและมารักษากับท่านหมอพื้นบ้านลาว ปัจจุบันอาการของฉันก็ดีขึ้นเรื่อย ๆ และเชื่อว่าต้องหาย”

รายที่ 3 ผู้ป่วย เพศหญิง อายุ 43 ปี อยู่ปักเซ เมืองสามัคคีไชย อาชีพทำนา เป็นโรคไวรัสตับอักเสบบีมีอาการมือ เท้าเย็น ได้กล่าวว่า “ฉันได้ไปรักษาหลายโรงหมอ เคยกินยาแผนปัจจุบัน แต่อาการไม่ดีขึ้น มีคนบอกจึงมารักษาโรคกับท่านหมอพื้นบ้านลาว นอนรักษาอยู่ที่นี้ อาการดีขึ้นไม่เวียนหัว อ้วนขึ้น กินปลา เดินตอนเช้า ๆ อากาศดี กินข้าวแซบ นอนหลับดีขึ้น”

รายที่ 5 ผู้ป่วย เพศหญิง อายุ 48 ปี มาจากนครหลวงเวียงจันทน์ เป็นโรคมะเร็งลำไส้ นอนรักษาอยู่ห้องพิเศษ มีลูกสาวนอนเฝ้า ได้รับคำบอกเล่าจากเพื่อนบ้านจึงมารักษากับหมอพื้นบ้านลาว มานอนได้ 5 วัน ได้กล่าวว่า “อาการยังไม่ดีขึ้น ยังเจ็บท้อง ขยับถ่ายเบ่งยาก บดต มีอาการอาเจียน ไม่อยากข้าว หมอพื้นบ้านลาวมาตรวจทุกเช้า ต้มยา กิน และมีการปรับยา”

5. ความคิดเห็นของผู้ป่วยที่มารับการรักษาจากหมอพื้นบ้านไทย

รายที่ 1 ผู้ป่วย เพศหญิง อายุ 63 ปีป่วยเป็นโรคไตวาย ได้รับการวินิจฉัยจากโรงพยาบาลบุรีรัมย์ มีอาการบวมเหนื่อย น้ำท่วมปอด ไปฟอกเลือดที่โรงพยาบาลเอกชนบุรีรัมย์ อาทิตย์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 8,000 บาท หลังฟอกเลือด ไม่บวมไม่เหนื่อย ผลเลือดดีขึ้น ได้มารับการรักษาจากหมอพื้นบ้านไทยด้วย เหตุผลที่ไปหาหมอพื้นบ้านไทย เพราะมีคนแถวบ้านแนะนำ ได้กล่าวว่า “ได้ยามาต้มกิน ก็ดีไป 2 ครั้ง กินอยู่พักนึง” ตัวยาสุนทร ประกอบด้วย สับปะรด สารส้ม และหญ้าคาสด ต้มกิน หลังกินปัสสาวะดี และยังกล่าวอีกว่า “หมอพื้นบ้านไทยไม่คิดเงินค่ารักษา แล้วแต่จะให้ ให้ 500 บาท เอา 200 บาท”

รายที่ 2 ผู้ป่วย เพศชาย อายุ 54 ปี อยู่ที่อยู่ตำบลกระสัง อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ อาชีพทำนาป่วยเป็นเนื้องอกในกระเพาะปัสสาวะ ไม่รู้สาเหตุ มีอาการปัสสาวะบ่อย ปัสสาวะเป็นเลือด ไปรักษาที่โรงพยาบาลบุรีรัมย์ แพทย์วินิจฉัยว่าเป็นโรคมะเร็ง ได้รับการผ่าตัดมาแล้ว 9 เดือน ได้เคยไปรักษากับหมอฟันบ้านไทย ไป 3-4 ครั้ง ผู้ป่วยกล่าวว่า “การรักษาด้วยสมุนไพร กินแล้วสบายใจ ไม่เครียด”

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาด้านบริบทของหมอฟันบ้านลาวและไทย

ด้านข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับหมอฟันบ้าน พบว่าหมอฟันบ้านลาวและไทย จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเป็นผู้สูงอายุ มีอายุมากกว่า 60 ปี เป็นคนธรรมดาสามัญชนทั่วไป ได้สืบทอดภูมิปัญญาหมอฟันบ้านมาจากบรรพบุรุษหมอฟันบ้าน และการศึกษาจากตำราสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุริยา มาตย์คำ (2553) ที่พบว่าหมอฟันบ้านส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 71-80 ปี และจบชั้นประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกร มีความชำนาญในการรักษาโรคแตกต่างกัน

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการรักษาโรคมะเร็งของหมอฟันบ้านไทยและลาว

2.1 การแสวงหาความรู้

หมอฟันบ้านมีแรงบันดาลใจในการศึกษาเรื่องสมุนไพรมาจากเคยป่วยด้วยโรคมามาก่อน และได้กินยาสมุนไพรแล้วอาการของโรคหายไป จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการรักษาและยาสมุนไพร รวมถึงการสืบทอดความรู้จากบรรพบุรุษที่เป็นหมอฟันบ้าน และศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุริยา มาตย์คำ (2552) ที่พบว่าหมอฟันบ้านเป็นชาวบ้านที่ใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนที่ให้บริการบำบัดรักษาความเจ็บป่วย อาศัยความรู้ด้านการแพทย์พื้นบ้านที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรประสิทธิ์ ไชยชาติ (2552) ที่พบว่า หมอฟันบ้านมีการแสวงหาความรู้จากบรรพบุรุษที่เป็นหมอฟันบ้าน และศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เช่น การเข้ารักษาอบรม การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และการเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายหมอฟันบ้าน

2.2 กระบวนการรักษาโรคมะเร็งของหมอฟันบ้านลาวและไทย

ขั้นตอนในการรักษาโรคด้วยสมุนไพรจะมีวิธีการหลากหลายขั้นตอน หมอฟันบ้านลาวมีกระบวนการวินิจฉัยและรักษาโรคโดยใช้สมุนไพร ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การซักประวัติ หมอฟันบ้านลาวจะมีการซักประวัติผู้ป่วยเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป อาการ และการเจ็บป่วยที่มารับการรักษา ขั้นที่ 2 การตรวจร่างกาย จะพิจารณาลักษณะทั่วไป จะใช้มือคลำและมีการใช้เครื่องมือตรวจวัดค่าความดันโลหิต ค่ำระดับไขมันในเลือด ขั้นที่ 3 การวินิจฉัยโรค ขั้นที่ 4 การรักษาโรคโดยใช้สมุนไพร ส่วนหมอฟันบ้านไทยมีกระบวนการวินิจฉัยและรักษาโรคโดยใช้สมุนไพร ประกอบด้วยขั้นที่ 1 ลงทะเบียน ขั้นที่ 2 ขึ้นครุ เงิน 6 สลึง กรวย 5 เทียน 5 ผ้าขาว 1 ห่อ ขั้นที่ 3 สวดวิชาวาปะมะเร็ง ตั้งนะโม 3 จบ แล้วสวด เอาบทสวดมาจาก “อาจารย์วปะมะเร็ง” ซึ่งเป็นคนโบราณ ขั้นที่ 4 เป่า มีขนน้ำ ผู้ป่วยนั่งหันหน้าไปหาเทพ หมอมมน้ำพ่น แล้วให้คนไข้มือขึ้นมาหาเรา แล้วให้กินน้ำ ส่วนที่เหลือสาดทิ้ง ขั้นที่ 5 ให้อาบน้ำกินเป็นเวลา 4-5 วันหมด ถ้าอาการดีขึ้นคือมีกำลังก็มาขอยา มารอบ 2 ก็มารับยา สอดคล้องกับ ปัทมานันท์ หินวิเศษ (2549) ได้ศึกษาหมอฟันบ้านกับการรักษาผู้ป่วยด้วยสมุนไพร พบว่ากระบวนการรักษาผู้ป่วยของหมอฟันบ้าน แบ่งออกเป็น 1) ขั้นตอนประวัติ 2) ขั้นตอนตรวจร่างกาย 3) ขั้นรักษา และสอดคล้องกับ พระสุริยา มาตย์คำ (2552) ที่พบว่า ขั้นตอนวิธีการในการรักษาโรคด้วยสมุนไพรมีดังนี้ 1) การเตรียมการ 2) การวินิจฉัยโรค 3) วิธีการบำบัดโรค 4) การติดตามผล 5) การปลงศพและสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาทองจันทร์ ทิพย์วัฒน์ (2553) ที่พบว่าขั้นตอนในการรักษามี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การซักประวัติและวินิจฉัยโรคของผู้ป่วย ขั้นตอนที่ 2

พิธีกรรมไหว้ครูหรือยกครู เป็นการสร้างความเชื่อ ความศรัทธา โดยวิธีทางไสยศาสตร์ ขั้นตอนที่ 3 การรักษาโรค โดยบริกรรม เวทมนต์คาถาเสกเป่าน้ำมันต์ น้ำมันงาและจัดกระดูกให้เข้าที่ ขั้นตอนที่ 4 การติดตามผลการรักษา และขั้นตอนที่ 5 การสมนาคุณหรือปลงกาย

2.3 การถ่ายทอดองค์ความรู้

การถ่ายทอดองค์ความรู้นั้นหมอพื้นบ้านลาวมีบุตรชายเป็นผู้สืบทอดหมอยาพื้นบ้านต่อจากตนเอง ส่วนหมอพื้นบ้านไทยมีการถ่ายทอดองค์ความรู้การแพทย์แผนไทยด้วยสมุนไพรพื้นบ้านมีดังนี้คือเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนของโรงเรียนในพื้นที่ตามหลักสูตรวิชาสมุนไพรพื้นบ้านไทย และถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนทั่วไปที่มาสอบถาม เรียนรู้ที่บ้านซึ่งจัดเป็นศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรสามารถนำความรู้ทักษะไปปฏิบัติด้วยตนเองได้ สอดคล้องกับ พระประสิทธิ์ ไชยชาติ (2553) ที่พบว่า การถ่ายทอดและส่งต่อความรู้ หมอพื้นบ้านได้มีการปรับเปลี่ยน โดยการขยายจากการถ่ายทอดให้กับคนในครอบครัวไปสู่กลุ่มประชาชนวงกว้างมากขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เป็นวิทยากร การเปิดเป็นศูนย์เรียนรู้ให้ประชาชนได้เข้ามาศึกษาตามอัธยาศัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาพบว่า หมอพื้นบ้านลาวได้มีการจัดตั้งสถานพยาบาลพื้นเมือง หรือโรงหมอพื้นบ้าน สามารถให้บริการ ตรวจวินิจฉัย บำบัดรักษาโรคด้วยภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านที่มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับ เนื่องจากได้รับการสนับสนุนและอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุข ดังนั้นหน่วยงานกระทรวงสาธารณสุขควรให้การส่งเสริมให้การดำเนินการบำบัดรักษาโรคด้วยระบบการแพทย์ทางเลือกเพื่อสุขภาพของชุมชน ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้รับบริการได้อย่างทั่วถึง

2. ผลการศึกษาพบว่า หมอพื้นบ้านเป็นผู้สูงอายุ เป็นผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์ในการบำบัดรักษาโรค แต่ยังขาดการบันทึกข้อมูลในการรักษาโรคที่เป็นระบบ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล หรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือในการจัดการทำระบบการบันทึกข้อมูลการศึกษา และการติดตามผู้ป่วยต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับการแสวงหาการรักษาของผู้ป่วยโรคมะเร็งด้วยภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก เพื่อจะได้ทราบความเชื่อของชุมชน และผลการบำบัดรักษาด้วยสมุนไพร และการแพทย์ทางเลือก

2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาต่อยอด เปรียบเทียบสมุนไพร และตำรายาที่ใช้รักษาโรคมะเร็งของหมอพื้นบ้านไทยและลาว

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลหลัก คือหมอพื้นบ้านลาวและหมอพื้นบ้านไทยรวมถึงผู้ป่วยที่ได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในงานวิจัยนี้ ขอขอบคุณอาจารย์กมลแพง พันทะวง หัวหน้าภาควิชาเคมีเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ สปป.ลาว ที่ได้ไปร่วมเก็บข้อมูลในพื้นที่วิจัย ขอขอบคุณอาจารย์ทิพย์วารี สงนอก จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ได้อนุเคราะห์ช่วยตรวจสอบและแปลภาษาลาว สุดท้ายนี้ขอขอบคุณกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมที่ได้สนับสนุนงบประมาณในการจัดทำโครงการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชนิดา มัททวงกูร. (2557). *จุดเปลี่ยน จุดยืน และจุดเชื่อมประสานภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านกับระบบสุขภาพชุมชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษยและชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ธนิดา ขุนบุญจันทร์ (บรรณาธิการ). (2554). *สมุนไพรพื้นบ้านลดความเสี่ยงโรคมะเร็ง ตามภูมิปัญญาของหมอพื้นบ้าน*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- บัวทอง จุมพะบุตร. (2554). *วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของหมอพื้นบ้านไทยอีสานและลาว*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, สุรินทร์.
- ปัทมานันท์ หินวิเศษ. (2549). *หมอพื้นบ้านกับการรักษาผู้ป่วยด้วยสมุนไพร:กรณีศึกษาตำบลขามป้อม อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- พระประสิทธิ์ ไชยชาติ. (2553). *การจัดการความรู้ของหมอพื้นบ้านด้านการรักษาพยาบาลในชุมชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พระสุริยา มาตย์คำ. (2552). *การพัฒนากระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- สำนักงานแพทย์พื้นบ้านไทย. (2550). *สมุนไพรพื้นบ้านลดความเสี่ยงโรคมะเร็ง ตามภูมิปัญญาของหมอพื้นบ้าน*. นนทบุรี: กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข.

ผู้เขียนบทความ

รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิดา ผาติแสนะ

รองศาสตราจารย์ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดนครราชสีมา 30000

E-mail: drtanida@hotmail.com

การพัฒนาโรงเรียนต้นแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
โดยชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์
A DEVELOPMENT OF SCHOOL INSTRUCTION IN 21ST CENTURY MODEL
BY PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY

ชยพล ธงภักดี

CHAYAPOL THONGPHUKDEE

สมบูรณ์ ตันยะ

SOMBOON TANYA

สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์

SITTISAK JULSIRIPONG

สิรินาถ จงกลกลาง

SIRINAT JONGKONKLANG

ลลิตา ธงภักดี

LALITA THONGPHUKDEE

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Nakhonratchasima Rajabhat University

นครราชสีมา

Nakhonratchasima

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะผู้เรียน พัฒนาความสามารถในการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะผู้เรียน ของครูผู้สอนในโรงเรียนต้นแบบโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ของครูเพื่อศิษย์ และ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนต้นแบบ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะผู้เรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูผู้สอน และนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 ที่มีความพร้อมและสนใจเข้าร่วมเป็น PLC ปีการศึกษา 2558 ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านโกรกกลี อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำแนกเป็น ครูผู้สอน จำนวน 8 คน และ นักเรียน จำนวน 47 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินชั้นเรียน และแบบบันทึกการสะท้อนผลในการจัดกิจกรรม ทดสอบค่าความสอดคล้องได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

ความสามารถในการออกแบบหน่วยการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน มีความสอดคล้อง เชื่อมโยง และความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$, S.D.=0.36) โดยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดความสามารถทางด้านภาษา และแบบทดสอบวัดความสามารถทางด้านเหตุผล มีค่าความสอดคล้องผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกมีความเหมาะสม และมีความเชื่อมั่นได้ ส่งผลให้นักเรียนมีคะแนนความก้าวหน้าด้านผลสัมฤทธิ์ (ระหว่าง 9.40-12.53) ด้านความสามารถทางภาษา (ระหว่าง 5.00-5.92) และด้านความสามารถทางเหตุผล (ระหว่าง 4.50-6.20) แสดงว่า นักเรียนมีความสามารถทั้ง 3 ด้าน หลังเรียนเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21, ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์

ABSTRACT

The objectives of this study had been proposed to develop teachers' abilities in managing not only their educational management but also their measurement and evaluation for students' learning skills in 21st century with the school instruction in 21st century model by professional learning community. Moreover, students' learning achievement and learning skills had been improved by using the school instruction in 21st century model by professional learning community. The population was teachers and students in primary schools in Nakhon Ratchasima province, which were voluntarily participated in a Programmable Logic Controller (PLC) Project in academic 2016. Purposive sampling was explored. Ban Krok Leak School was the target group, 8 teachers and 47 students in 4th-6th grades were examined. Research implements were lesson plan, evaluation form, and classroom management evaluation form and activity reflection memo. They were tested and found that the coherences were 0.67-1.00. Descriptive statistical analyses were percentage, means, standard deviation, and content analysis.

The research findings were as follows;

Coherence, cohesion and suitability of Teachers' lesson plan ability were highest level ($\bar{X}=4.68$, S.D.=0.36). Achievement test, Language skills test and cognitive skill test were coherence and more than the target score. Their difficulty and easiness index including discrimination index and reliability index were accepted. Students' achievement (9.40-12.53), language skills (5.00-5.92) and cognitive skills (4.50-6.20) were progressive. Professional learning community increased students' abilities after using the school instruction in 21st century model.

Keywords : Learning management for students' 21st, Professional learning community

บทนำ

ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาครูผู้เรียน เป็นโจทย์สำคัญในมิติของการนำหลักสูตรไปใช้ให้สอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ที่ทำให้โลกทั้งโลกเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะพึงประสงค์ เพื่อให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น การเรียนรู้ในสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนไปจากเดิม ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอน (Teacher)

มาเป็นครูฝึก (Coach) หรือ ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน (Learning Facilitator) ห้องเรียนต้องเปลี่ยนจากห้องสอน (Class room) มาเป็นห้องทำงาน (Studio) ในเวลาเรียนส่วนใหญ่ นักเรียนจะเรียนเป็นกลุ่มและทำงานร่วมกันที่เรียกว่า การเรียนแบบโครงการ (Project-Based Learning : PBL) การศึกษาต้องเปลี่ยนจากเน้นการสอนของครูมาเน้นการเรียนรู้ของนักเรียนเปลี่ยนจากเน้นการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล (Individual learning) มาเป็นเรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม (Team learning) เปลี่ยนจากการเรียนแบบแข่งขันมาเป็นเน้นความร่วมมือช่วยเหลือแบ่งปัน

ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากการบอกเนื้อหาสาระมาเป็นผู้ทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความท้าทาย ความสนุก ในการเรียนให้แก่ศิษย์ โดยเน้นออกแบบโครงการให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันลงมือทำเพื่อเรียนรู้จากการลงมือทำ (Learning by doing) เพื่อให้ได้ฝึกฝนทักษะเพื่อการดำรงชีวิต แล้วครูชวนศิษย์ร่วมกันทบทวนไตร่ตรอง (Reflection หรือ After Action Review : AAR) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้หรือทักษะที่ลึกและเชื่อมโยง รวมทั้งเชื่อมโยงประสบการณ์ตรงเข้ากับทฤษฎี ทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงทฤษฎีจากการปฏิบัติ หัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลง คือเปลี่ยนจากเรียนรู้จากฟังครูสอน มาเป็นเรียนรู้จากการลงมือทำทั้งหมดเป็นการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนและวงการการศึกษาทั้งในระดับจิตสำนึก ระดับรากฐาน และระดับโครงสร้าง ซึ่งต้องมีการจัดการการเปลี่ยนแปลง (Change management) อย่างจริงจังและเป็นระบบชุมชน การเรียนรู้ของครู (Professional Learning Community : PLC) PLC เป็นเครื่องมือสำหรับให้ครูรวมตัวกันเป็นชุมชน (Community) ทำหน้าที่เป็นผู้นำและขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในระดับปฏิบัติการเรียนรู้ เป็นการปฏิรูปที่ครูร่วมกัน ดำเนินการ กล่าวคือ PLC เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ครูและนักการศึกษาทำงานร่วมกันในวงจรของการร่วมกันตั้งคำถาม และการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อบรรลุผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้นของนักเรียน โดยมีความเชื่อว่า หัวใจของการพัฒนาการเรียนรู้ ของนักเรียนให้ดีขึ้นอยู่ที่การเรียนรู้ที่ฝังอยู่ในการทำงานของครู PLC จึงมีลักษณะสำคัญคือ เป็นกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ มีวัฒนธรรมร่วมมือกันเพื่อการเรียนรู้ของทุกคน ทุกฝ่ายร่วมกันตั้งคำถามต่อวิธีการที่ดี เน้นการลงมือทำ มุ่งพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของศิษย์ (วิจารณ์ พานิช, 2555, น. 18-21)

จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นจำนวนมาก หากมีการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การสร้างชุมชนการเรียนรู้ ครูเพื่อศิษย์ ที่ประกอบไปด้วยผู้บริหาร ครูผู้สอน และชุมชน มาร่วมมือกันขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงหรือปฏิรูปการเรียนรู้ ในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดีขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน เนื่องจากเป็นความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบ การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเริ่มจากการพัฒนาครูให้มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้กับนักเรียน ผ่านชุมชนการเรียนรู้ของครู จะทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และประชาคมอาเซียน และการพร้อมรับการเป็นพลเมืองไทย และพลเมืองโลก จึงเห็นสมควรที่จะมีการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ของครูเพื่อศิษย์ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีและมีคุณลักษณะพึงประสงค์ตามแนวทางของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวคือ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น การจัดการเรียนรู้ แบบเน้นโครงการ (Project-based instruction) ที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิด ซึ่งเป็นทักษะที่คนไทยควรได้รับการพัฒนา ได้แก่ ทักษะในการคิดวิจารณ์ญาณและการประเมิน (Critical thinking & evaluation) ทักษะการคิด วิเคราะห์และสังเคราะห์ (Analysis and synthesis) และทักษะการคิดสร้างสรรค์และมีจินตนาการ (Creativity and imagination) อันเป็นทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2557, น. 26-28) โครงการวิจัยนี้จึงมีแนวคิด ที่จะนำกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู (PLC) มาเป็นกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนต้นแบบเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ ของครูเพื่อพัฒนาผู้เรียนหรือชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาในห้องเรียน ทั้งในมิติ ของการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปลูกฝังทักษะการเรียนรู้

ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ในมิติของการขยายผลการปฏิบัติสู่พื้นที่ กล่าวคือ โรงเรียนต้นแบบจะเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น เมื่อเกิดครูแกนนำในโรงเรียนต้นแบบที่มีความเข้มแข็งเพียงพอจะสามารถขยายเครือข่ายการจัดการเรียนรู้แห่งทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ให้แก่เพื่อนครูในโรงเรียนใกล้เคียงได้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครราชสีมาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น มีความสอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา และสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาในท้องถิ่นให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษาของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในโรงเรียนต้นแบบ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ของครูเพื่อศิษย์
2. เพื่อพัฒนาความสามารถในการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ทักษะผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในโรงเรียนต้นแบบ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ของครูเพื่อศิษย์
3. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนต้นแบบ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้โรงเรียนต้นแบบ และครูต้นแบบในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูในท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา
2. ได้ชุดความรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้กับผู้เรียนและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีความเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น และสามารถขยายผลสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของพื้นที่อื่น ๆ ได้อย่างกว้างขวางต่อไป
3. ผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นและเกิดทักษะการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสังคมแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อันจะเป็นทักษะการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาโรงเรียนต้นแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยชุมชนการเรียนรู้ของครูเพื่อศิษย์ ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอน และนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1-7 ที่มีความพร้อมและสมัครใจเข้าร่วมเป็น PLC ปีการศึกษา 2558 กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนที่มีคุณสมบัติโดยมีเหตุผล คือ ผู้บริหารและคณะครูเห็นความสำคัญ ความสามัคคีของคณะครูในโรงเรียน เนื่องจากส่วนใหญ่อยู่ในตำบลเดียวกัน มีครูครบชั้น และคณะครูมีความพร้อมที่จะเรียนรู้นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นหลัก ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านโนกรกลี อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวนเป็น ครูผู้สอน จำนวน 8 คน และ นักเรียน จำนวน 47 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินชั้นเรียน และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ แบบวัดความสามารถทางด้านภาษาและความสามารถทางด้านเหตุผล ซึ่งคณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์และสร้างขึ้น โดยผ่านการหาคุณภาพของเครื่องมือ ด้วยการพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถาม จากผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 2 ท่าน และ ด้านหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ทุกฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ขั้นตอนการดำเนินการและการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัยด้วยวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ร่วมกับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการและการเก็บรวบรวมข้อมูล แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่	ขั้นตอนหลัก	กิจกรรม
1	การจัดตั้งชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ (PLC)	1) รับสมัครโรงเรียนที่มีความพร้อมและสมัครใจเข้าร่วมเป็น PLC 2) จัดประชุมกลุ่มสร้างความรู้ ความเข้าใจให้ครูและผู้บริหารของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2	ดำเนินการจัดกระบวนการ PLC เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้	
	2.1 กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน (Shared vision)	1) ครูผู้สอนศึกษาและทบทวนกระบวนการจัดการเรียนรู้ของตนเองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) ประชุมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกับเพื่อนครูด้านการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อกำหนดเป้าหมาย แนวปฏิบัติ และจัดทำแผนในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน และนำเสนอปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ แล้วคณะผู้วิจัยนำเสนอทิศทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3) คณะผู้วิจัยและคณะครูผู้สอนโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างไปศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จ คือ โรงเรียนบ้านท่าเสา อำเภอบ้านค่าย จังหวัดชลบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2
	2.2 การปฏิบัติการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีเป้าหมาย (Collective focus on student learning)	1) ประชุมปฏิบัติการวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันใน 4 กลุ่มสาระ ประกอบด้วย กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระภาษาไทย และ กลุ่มสาระภาษาอังกฤษ โดยทำการสอนทุกวันในคาบที่ 1-4

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชั้นที่	ขั้นตอนหลัก	กิจกรรม
		2) กลุ่มสาระสังคมศึกษา กลุ่มสาระการงานพื้นฐานอาชีพ กลุ่มสาระสุขศึกษา และกลุ่มสาระศิลปะ จัดการเรียนรู้ โดยใช้หน่วยบูรณาการกลุ่มสาระ เป็นการจัดการเรียนรู้ แบบโครงงาน ทำการสอนทุกวันในคาบที่ 5-6 3) หน่วยบูรณาการ จัดการเรียนการสอน 2 ภาคเรียน 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ใช้กลุ่มสาระสังคมเป็นแกน ระยะที่ 2 ใช้กลุ่มสาระสุขศึกษา เป็นแกน ระยะที่ 3 ใช้กลุ่มสาระการงานพื้นฐานอาชีพ เป็นแกน และ ระยะที่ 4 ใช้กลุ่มสาระ ศิลปศึกษา เป็นแกน 4) คณะผู้วิจัยและคณะครูผู้สอน ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ เพิ่มเติม คือ โรงเรียนลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ 5) คณะผู้วิจัยและคณะครูผู้สอนจัดประชุมปฏิบัติการ ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาเครื่องมือวัด และประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน 6) ครูผู้สอนปฏิบัติการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ใหม่และนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น 7) คณะผู้วิจัยดำเนินการจัดกระบวนการกำกับ ติดตามการ เรียนรู้ พัฒนาการและความก้าวหน้า และจัดให้มีการ รายงานผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและนักเรียน
	2.3 การร่วมมือรวมพลัง (Collaboration)	ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทบทวนการปฏิบัติในการพัฒนา การจัดการเรียนรู้ ร่วมกำหนดวิธีการแก้ปัญหาการจัดการ เรียนรู้ที่กำลังเผชิญอยู่ระหว่างเพื่อนครู นำมาสะท้อน แนวความคิดในการปฏิบัติและการนำไปสู่แนวปฏิบัติที่ดี
	2.4 การเปิดรับการชี้แนะในการปฏิบัติ (Deprivatized practice)	1) จัดเวทีรายงานความก้าวหน้าการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ของครู โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร เพื่อนครูและผู้เกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมรับฟัง ให้ข้อเสนอแนะ ร่วมแบ่งปันและ แลกเปลี่ยนเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ให้กับเพื่อนครูภายในโรงเรียน 2) ครูผู้สอนดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางของเพื่อนครูที่มีผลการปฏิบัติที่ดี 3) ครูผู้สอนดำเนินการรวบรวมและจัดเก็บผลการพัฒนา การจัดการเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบเพื่อให้สืบค้นได้ง่าย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นที่	ขั้นตอนหลัก	กิจกรรม
2.5	การสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ (Reflective dialogue)	จัดประชุมรายงานผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน โดยสะท้อนประสิทธิภาพของเทคนิคการจัดการเรียนรู้ และ ผลลัพธ์ที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ พร้อมสรุปปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน
3	ขั้นสรุปและประเมินผลการจัดกระบวนการ PLC เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้	จัดเวทีสรุปบทเรียนจากกิจกรรมการดำเนินงานของ โครงการร่วมกันระหว่างครูผู้สอนและคณะผู้วิจัย และ ประเมินความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรม PLC

ผลการวิจัย

การพัฒนาโรงเรียนต้นแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) ในขั้นที่ 1 การจัดตั้งชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ (PLC) ได้คัดเลือกโรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านโกรกกลี อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งในขั้นที่ 2 ได้ผลจากการดำเนินการจัดกระบวนการ PLC เพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนจัดการเรียนการสอนผ่านระบบทางไกลเป็นหลักไม่น้อยกว่า 10 ปี ทำให้นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียน นักเรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นจำนวนมาก เนื่องจากนักเรียนเน้นการท่องจำ คนที่อ่านออกเขียนได้ แต่ขาดการคิดวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบางสาระกลุ่มเรียนรู้ต่ำมาก ได้แก่ ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์ และผลการทดสอบ O-Net ของโรงเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ จึงทำการสรุปและประเมินผลการจัดกระบวนการ PLC เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ในขั้นที่ 3 แสดงผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในโรงเรียนต้นแบบโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ของครูเพื่อศิษย์ แสดงผลการวิจัยดังตารางที่ 2 และ ตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ของครูผู้สอน มีความสอดคล้อง/ความเชื่อมโยง/ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอน

ประเด็น การประเมิน	ผลการประเมินครูผู้สอน								
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4			ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5			ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	5.00	0.00	มากที่สุด	4.40	0.20	มาก	4.60	0.21	มากที่สุด
2. สาระสำคัญ	4.82	0.27	มากที่สุด	4.67	0.18	มากที่สุด	4.52	0.18	มากที่สุด
3. จุดประสงค์การเรียนรู้	4.96	0.19	มากที่สุด	4.86	0.21	มากที่สุด	4.56	0.15	มากที่สุด
4. สาระการเรียนรู้	4.92	0.27	มากที่สุด	4.77	0.24	มากที่สุด	4.47	0.18	มาก
5. กิจกรรมการเรียนรู้	4.67	0.42	มากที่สุด	4.61	0.35	มากที่สุด	4.64	0.32	มากที่สุด
6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้	4.88	0.43	มากที่สุด	4.73	0.28	มากที่สุด	4.63	0.18	มากที่สุด
7. การวัด และประเมินผล	4.67	0.73	มากที่สุด	4.57	0.68	มากที่สุด	4.57	0.43	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.84	0.33	มากที่สุด	4.65	0.30	มากที่สุด	4.57	0.46	มากที่สุด
ภาพรวมเฉลี่ย	$\bar{X} = 4.68$, S.D.=0.36 ระดับมากที่สุด								

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ของครูผู้สอน มีความสอดคล้อง/ความเชื่อมโยง/ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$, S.D.=0.36) พิจารณาตามระดับชั้น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกชั้น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ($\bar{X}=4.84$, S.D.=0.73) โดยมีรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มาตรฐาน/ตัวชี้วัด ($\bar{X}=5.00$, S.D.=0.00) จุดประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{X}=4.96$, S.D.=0.19) สารการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.92$, S.D.=0.27) สื่อ/แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}=4.88$, S.D.=0.43) สารสำคัญ ($\bar{X}=4.82$, S.D.=0.27) การวัดและประเมินผล ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.73) และ กิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.42)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ($\bar{X}=4.65$, S.D.=0.30) โดยมีรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ จุดประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{X}=4.86$, S.D.=0.21) สารการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.77$, S.D.=0.24) สื่อ/แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}=4.73$, S.D.=0.28) สารสำคัญ ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.18) กิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.61$, S.D.=0.35) และ การวัดและประเมินผล ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.68) สำหรับ มาตรฐาน/ตัวชี้วัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$, S.D.=0.20)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.46) โดยมีรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ กิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.64$, S.D.=0.32) สื่อ/แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}=4.63$, S.D.=0.18) มาตรฐาน/ตัวชี้วัด ($\bar{X}=4.60$, S.D.=0.21) การวัดและประเมินผล ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.43) จุดประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{X}=4.56$, S.D.=0.15) และ สารสำคัญ ($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.18) สำหรับ สารการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.18)

ตารางที่ 3 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน

ประเด็น การประเมิน	ผลการประเมินครูผู้สอน								
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4			ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5			ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.47	0.46	มาก	4.49	0.41	มาก	4.48	0.43	มาก
2. บรรยากาศในการจัดการเรียนรู้	4.52	0.48	มากที่สุด	4.51	0.43	มากที่สุด	4.50	0.41	มาก
รวมเฉลี่ย	4.49	0.47	มาก	4.50	0.42	มาก	4.49	0.42	มาก
ภาพรวมเฉลี่ย	$\bar{X}=4.49$, S.D.=0.43 ระดับมาก								

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.43) พิจารณาตามระดับชั้น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกชั้น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.42) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.47) และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.42) ตามลำดับ

2. การพัฒนาความสามารถในการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ทักษะผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอน ในโรงเรียนต้นแบบ แสดงผลการวิจัยดังตารางที่ 4 ถึง ตารางที่ 6

ตารางที่ 4 ความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญของแบบทดสอบ

ประเภทของแบบทดสอบ	ค่าความสอดคล้อง (IOC)					
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4		ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5		ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	
	IOC	ความหมาย	IOC	ความหมาย	IOC	ความหมาย
1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์						
ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ	0.67-1.00	ผ่านเกณฑ์	0.67-1.00	ผ่านเกณฑ์	0.67-1.00	ผ่านเกณฑ์
2. แบบทดสอบวัดความสามารถ						
ทางด้านภาษา จำนวน 20 ข้อ	0.67-1.00	ผ่านเกณฑ์	0.67-1.00	ผ่านเกณฑ์	0.67-1.00	ผ่านเกณฑ์
3. แบบทดสอบวัดความสามารถ						
ทางด้านเหตุผล จำนวน 20 ข้อ	0.67-1.00	ผ่านเกณฑ์	0.67-1.00	ผ่านเกณฑ์	0.67-1.00	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 4 พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดความสามารถทางด้านภาษา และแบบทดสอบวัดความสามารถทางด้านเหตุผล สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีค่าความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตารางที่ 5 ค่าความยากง่าย (p) และอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ

ประเภทของแบบทดสอบ	ค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนก								
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4			ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5			ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6		
	p	r	ผล	p	r	ผล	p	r	ผล
1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์									
ทางการเรียน จำนวน	0.32-	0.25-	เหมาะสม	0.26-	0.21-	เหมาะสม	0.34-	0.31-	เหมาะสม
30 ข้อ	0.67	0.73		0.68	0.60		0.58	0.70	
2. แบบทดสอบวัด									
ความสามารถทางด้าน	0.45-	0.26-	เหมาะสม	0.40-	0.22-	เหมาะสม	0.47-	0.42-	เหมาะสม
ภาษา จำนวน 20 ข้อ	0.71	0.57		0.61	0.47		0.54	0.67	
3. แบบทดสอบวัด									
ความสามารถทางด้าน	0.54-	0.37-	เหมาะสม	0.36-	0.56-	เหมาะสม	0.54-	0.27-	เหมาะสม
เหตุผล จำนวน 20 ข้อ	0.66	0.68		0.59	0.48		0.65	0.58	

จากตารางที่ 5 พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดความสามารถทางด้านภาษา และแบบทดสอบวัดความสามารถทางด้านเหตุผล สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีค่าความยากง่าย (p) และอำนาจจำแนก (r) ที่เหมาะสม

ตารางที่ 6 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

ประเภทของแบบทดสอบ	ค่าความเชื่อมั่น					
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4		ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5		ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	
	ค่าความเชื่อมั่น	ความหมาย	ค่าความเชื่อมั่น	ความหมาย	ค่าความเชื่อมั่น	ความหมาย
1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	0.86	เชื่อมั่นได้	0.89	เชื่อมั่นได้	0.90	เชื่อมั่นได้
2. แบบทดสอบวัดความสามารถทางด้านภาษา	0.85	เชื่อมั่นได้	0.88	เชื่อมั่นได้	0.87	เชื่อมั่นได้
3. แบบทดสอบวัดความสามารถทางด้านเหตุผล	0.87	เชื่อมั่นได้	0.97	เชื่อมั่นได้	0.92	เชื่อมั่นได้

จากตารางที่ 6 พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดความสามารถทางด้านภาษา และแบบทดสอบวัดความสามารถทางด้านเหตุผล สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีความเชื่อมั่นได้

3. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนต้นแบบ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 แสดงผลการวิจัยดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21

ด้าน/ระดับชั้น	คะแนนก่อนเรียน (เต็ม 20 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (เต็ม 20 คะแนน)	คะแนน ความก้าวหน้า	ร้อยละคะแนน ความก้าวหน้า
ด้านผลสัมฤทธิ์				
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	6.04	15.44	9.40	47.00
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	3.97	13.23	9.26	46.30
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	4.52	16.87	12.53	62.65
ด้านความสามารถทางภาษา				
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	10.42	15.52	5.10	25.50
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	10.20	16.12	5.92	29.60
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	13.70	18.70	5.00	25.00
ด้านความสามารถทางเหตุผล				
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	11.50	16.00	4.50	22.50
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	12.00	18.20	6.20	31.00
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	11.40	17.00	5.60	28.00

จากตารางที่ 7 พบว่า ด้านผลสัมฤทธิ์ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีคะแนนความก้าวหน้าอยู่ระหว่าง 9.40-12.53 (ร้อยละ 47.00-62.65) แสดงว่า มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนเพิ่มขึ้น ด้านความสามารถทางภาษา นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีคะแนนความก้าวหน้าอยู่ระหว่าง 5.00-5.92 (ร้อยละ 25.00-29.60) แสดงว่า มีความสามารถทางภาษาหลังเรียนเพิ่มขึ้น และ ด้านความสามารถทางเหตุผล นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีคะแนนความก้าวหน้าอยู่ระหว่าง 4.50-6.20 (ร้อยละ 22.50-28.00) แสดงว่า มีความสามารถทางเหตุผลหลังเรียนเพิ่มขึ้น

อภิปรายผล

1. การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในโรงเรียนต้นแบบ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ของครูเพื่อศิษย์ มีความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่สอดคล้อง เชื่อมโยง และเหมาะสม โดยภาพรวมของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อยู่ในระดับมากที่สุด และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการพัฒนาครูในการวิจัยครั้งนี้ใช้การขับเคลื่อนด้วยชุมชนการเรียนรู้ของครูเพื่อศิษย์ หรือกระบวนการ PLC ซึ่งเป็นกระบวนการการรวมตัว รวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษาในโรงเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยในกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ PLC ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน 2) การปฏิบัติการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีเป้าหมาย 3) การร่วมมือรวมพลัง 4) เปิดรับการชี้แนะ และ 5) การสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ หากพิจารณาถึงความสำคัญของกระบวนการ PLC มีนักวิชาการคือ Sergiovanni (1994) ได้กล่าวว่า PLC เป็นสถานที่สำหรับ “ปฏิสัมพันธ์” ลด “ความโดดเดี่ยว” ของมวลสมาชิกวิชาชีพครูของโรงเรียนในการทำงานเพื่อปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน หรืองานวิชาการ โรงเรียน ดังที่ Hord (1997) ได้มองในมุมมองเดียวกัน โดยมองการรวมตัวกันดังกล่าวมีนัยยะแสดงถึงการเป็นผู้นำร่วมกันของ ครู หรือเปิดโอกาสให้ครูเป็น “ประธาน” ในการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาวิชาชีพให้เป็น “ครูเพื่อศิษย์” (วิจารณ์ พานิช, 2555) การมีคุณค่าร่วม และวิสัยทัศน์ร่วมกัน ไปถึงการเรียนรู้ร่วมกัน และการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ร่วมกับการรวมตัวในรูปแบบนี้เป็นเหมือน แร่พลักดัน โดยอาศัยความต้องการและความสนใจของสมาชิกใน PLC เพื่อการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพสู่มาตรฐานการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นหลัก (Senge, 1990)

นอกจากนี้ Hord (1997) ยืนยันว่า การดำเนินการในรูปแบบ PLC นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพ และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ผลดีที่เกิดขึ้นกับตัวครู คือลดความรู้สึกโดดเดี่ยวงานสอนของครู เพิ่มความรู้สึกผูกพันต่อพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้นโดยเพิ่มความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติให้บรรลุพันธกิจอย่างเข้มข้น จนเกิดความรู้สึกว่าต้องการร่วมกันเรียนรู้และรับผิดชอบต่อการพัฒนาการโดยรวมของนักเรียน ถือเป็น “พลังการเรียนรู้” ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนให้มีผลดียิ่งขึ้นกล่าวคือ มีการค้นพบความรู้และความเชื่อที่เกี่ยวกับวิธีการสอนและตัวผู้เรียน ซึ่งที่เกิดจากการคอยสังเกตอย่างสนใจ รวมถึงความเข้าใจในด้านเนื้อหาสาระที่ต้องจัดการเรียนรู้ได้แตกฉานยิ่งขึ้น

2. การพัฒนาความสามารถในการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ทักษะผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในโรงเรียนต้นแบบ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ ด้วยการประเมินผลแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบทดสอบวัดความสามารถทางด้านภาษา และแบบทดสอบวัดความสามารถทางเหตุผล จากผู้เชี่ยวชาญโดยพิจารณาความสอดคล้องผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกมีความเหมาะสม และมีความเชื่อมั่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2556) ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการ

รวบรวมข้อมูล และได้ระบุความเหมาะสมของค่าความยากง่าย อำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบด้วย แสดงให้เห็นว่านอกจากจะมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่ดีแล้วยังมีความสามารถในการวัดและประเมินผลที่ดีด้วย จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าครูมีการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนการสอนที่ดีขึ้นทั้งด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ บรรยากาศในการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลด้วย

3. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนต้นแบบ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ เพื่อทักษะผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 ด้านผลสัมฤทธิ์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ด้านความสามารถทางภาษา และด้านความสามารถทางเหตุผล มีคะแนนความก้าวหน้าหลังเรียนเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าภายหลังจากที่ครูได้รับพัฒนา ความสามารถในการจัดการเรียนรู้และความสามารถในการวัดและประเมินผลด้วยกระบวนการ PLC ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนและทักษะการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Hord (1997) ที่ยืนยันว่าการดำเนินการในรูปแบบ PLC นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพ และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และส่งผลดีต่อนักเรียน กล่าวคือ สามารถลด อัตราการตกซ้ำชั้น และจำนวนชั้นเรียนที่ต้องเลื่อนหรือชะลอการจัดการเรียนรู้ให้น้อยลง อัตราการขาดเรียนลดลง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์และวิชาการอ่านที่สูงขึ้นอย่างเด่นชัด

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบในการจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ ครูเพื่อศิษย์ มีประเด็นที่นำมาเสนอแนะ ดังนี้

1. การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ของครูภายในโรงเรียนทำให้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นจึงควรนำกระบวนการของชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ มาใช้ในการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง

2. กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสะท้อนผลเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนระหว่างครูผู้สอน ผู้บริหารและนักวิจัยเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การพัฒนาความสามารถในการจัดการกระบวนการเรียนรู้และเกิดผลที่ตัวผู้เรียนได้ อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นในการพัฒนาครูจึงควรมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสะท้อนผลกันเป็นระยะทั้งขณะพัฒนา แผนการจัดการเรียนการสอน ระหว่างจัดการเรียนการสอน และระยะหลังการจัดการเรียนการสอน

3. การพัฒนาครูผ่านการกระบวนการของชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ทำให้ครูจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น และมีทักษะการเรียนรู้ที่ดีขึ้นด้วย จึงเหมาะที่จะนำแนวทางการพัฒนาครูในลักษณะนี้ไปใช้ต่อไป โดยในการนำไปใช้ควรศึกษาแนวคิดและขั้นตอนของการจัดชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ ให้เข้าใจ เนื่องจากแต่ละขั้นตอนต้องมีการออกแบบกิจกรรมที่ชัดเจนจึงจะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

4. การขยายผลการวิจัยหรือการทำวิจัยต่อยอดควรทำในลักษณะการพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนต้นแบบในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในระดับสถานศึกษาโดยใช้ครูแกนนำที่เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ เป็นจุดเริ่มต้น ในการสร้างเครือข่ายภายในและภายนอกโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง “การวิจัยเพื่อพัฒนาโรงเรียนต้นแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยชุมชนการเรียนรู้ ของครูเพื่อศิษย์” ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 คณะผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบคุณนายการุณ ขาววิชานนท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโกรกกลี อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมาที่เห็นถึงความสำคัญและให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี โดยสนับสนุนให้บุคลากร

ในสังกัดเข้าร่วมปฏิบัติการวิจัยร่วมกับคณะผู้วิจัย ท้ายที่สุด ขอขอบคุณครูโรงเรียนบ้านโกรกกลีทุกคน ที่เข้าร่วมโครงการวิจัย และได้ทุ่มเทแรงกาย สติปัญญา และกำลังความสามารถในการนำนวัตกรรมการสอนไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน จนส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้นอย่างเป็นที่น่าพอใจ

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ที่สนใจด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2557). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวให้พ้นกับดักของตะวันตก*. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร : ตถาตา พับลิเคชั่น.
- Hord, S. M. (1997). Professional Learning Communities:Communities of Continuous Inquiry and Improvement [Internet]. Southwest EducationalDevelopment Laboratory. Retrieved March 17, 2017, from <http://www.sedl.org/siss/plcccredit.html>
- Senge, P. M. (1990). *The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization*. Doubleday, New York, NY: MCB UP Ltd.
- Sergiovanni, T. (1994). *Building community in schools*. San Francisco, CA : Jossey Bass.

ผู้เขียนบทความ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชยพล ธงภักดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา

E-mail : chayapol22@hotmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ตันยะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

รองศาสตราจารย์สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์

รองศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

E-mail : sittisak_j@yahoo.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินาถ จงกลกลาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

E-mail : sirinat1969@gmail.com

ดร.ลลิตา ธงภักดิ์

อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา

E-mail : lalita0409@hotmail.com

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา

จังหวัดนครราชสีมา 30000

การวิจัยสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม เรื่อง ดินสาระความงามปราสาทหินพิมาย
RESEARCH ON THE CREATION OF PAINTING WHICH WORKS ON THE SOIL
BEAUTY, THE BEAUTY OF PHIMAI SOIL, THE BEAUTY PHASATHINPHIMAI

อารยะ มนูญศักดิ์

ARAYA MANOONSAK

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA RAJABHAT UNIVERSITY

นครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของดินในเขตอำเภอพิมายและความงามทางสถาปัตยกรรมของปราสาทหินพิมาย และสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสมด้วยดินจากอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยสร้างสรรค์โดยการลงพื้นที่เก็บตัวอย่างดินในอำเภอพิมาย จำนวน 13 ตำบล โดยคัดเลือก 4 ตำบล ทำการถ่ายภาพมุมมองโดยรวมของปราสาทหินพิมาย ทำการทดลองผลงานภาพทางเทคนิค จำนวน 4 ชิ้น โดยใช้ทัศนธาตุทางด้านองค์ประกอบศิลป์ ประกอบด้วย เส้น น้ำหนักแสงเงา สีดิน และพื้นผิว การสร้างสรรค์ผลงานพบว่า ได้แนวทางการทดลองสร้างสรรค์จากวัสดุดินที่ให้คุณค่าสีในตัวและองค์ความรู้ใหม่ทางทฤษฎีโดยมีน้ำหนักสีของ ดินทรายสีเหลือง คือ สีเหลือง ดินทรายสีส้มอมชมพู คือ สีส้มอมชมพู ดินทรายผสมดินร่วน คือ สีน้ำเงินและสีม่วงน้ำเงิน ดินเหนียวปนทราย คือ สีแสด ดินร่วนปนเหนียว คือ สีน้ำตาลอมแดง ดินร่วนปนเหนียวสีขาว สีเหลือง คือ สีเหลืองปนขาว และ ดินทรายสีแดง คือ สีแดงอมส้ม มุมมองของปราสาทหินพิมายที่นำมาสร้างสรรค์ ได้แก่ ด้านทิศใต้ และด้านทิศเหนือ สามารถสร้างสรรค์ผลงานเทคนิคสีจากดินบนผืนผ้าใบที่เกิดจากแรงบันดาลใจได้ จำนวน 4 ชิ้น คือ ทรัพย์บนดิน บนผืนดินเกิด ความสมบูรณ์ของวัฒนธรรม และ ความผสมผสานวัฒนธรรม ดิน น้ำ

คำสำคัญ : จิตรกรรมผสม, ดินสาระความงาม

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the soil characteristics in Phimai District and the beauty of architecture of Phimai Historical Stone Palace (Prasat Hin Phimai), and to create a painting technique by using the mixed soil from Phimai district area in Nakhon Ratchasima province for this creative research. By submerging the soil sampling from Phimai District, 13 different sub-districts were selected. Experimental work on four techniques by using essential elements in composition art, including lines, weight, light, shadow, soil and texture were conducted. The experimental design was based on the material of soil that provided creatively the color and built-in theoretical knowledge. Using the natural material, as soil in Phimai, yellow color is from the yellow sand; pink-orange color is from pink-orange sand; blue and purple color are form mixed fine sandy

loam; reddish-brown color is from clay loam; white- yellow color is from white clay loam, and reddish orange color is from red loam. The observations of Prasat Hin Phimai are used as parts of creativity, in stance, in the south and north of Prasat Hin Phimai, a four-color canvas technique inspired by soil on the canvas; the Phimai soil can present the integrity of culture and the combination of culture using water and soil.

Keywords : Painting mixed, The soil beauty

บทนำ

จังหวัดนครราชสีมามีพื้นที่มากที่สุดในประเทศไทย มีพื้นที่ประมาณ 20,494 ตารางกิโลเมตร ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 เขต คือ 1) พื้นที่ภูเขาสูงทางตะวันตกเฉียงใต้และทางใต้ มีพื้นที่ประมาณ 4,421.76 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสูงมากกว่า 300 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลางมีเทือกเขาที่สำคัญ 3 แนว ได้แก่ เทือกเขาตองภูยาเย็น เทือกเขาสนกำพวด เทือกเขาผาแดง เขายายเที่ยง เขาเคลียด ภูมิประเทศส่วนใหญ่ของเขตนี้นี้เป็นพื้นที่ลูกคลื่น 2) เขตที่ราบลูกคลื่นทางตะวันตกเฉียงใต้ มีพื้นที่ประมาณ 986.39 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 4.80 ของพื้นที่จังหวัด มีความสูงในช่วง 250-400 เมตร ภูมิประเทศส่วนใหญ่ 3) พื้นที่ราบลูกคลื่นตอนกลาง มีพื้นที่ประมาณ 8,203.06 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 39.90 ของพื้นที่จังหวัด มีความสูงในช่วง 200-300 เมตร ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นลอนคลื่น ราบุ่มริมฝั่งแม่น้ำมูล 4) เขตที่ราบคลื่นตอนเหนือมีพื้นที่ประมาณ 783.60 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 3.80 ของพื้นที่จังหวัด มีความสูงอยู่ในช่วง 200-250 เมตร ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลูกคลื่นสลับกับที่นา และ 5) เขตที่ราบลุ่มตอนเหนือมีพื้นที่ประมาณ 6,175.23 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 30 ของพื้นที่จังหวัด มีความสูงในช่วง 130-200 เมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบจนถึงค่อนข้างเรียบของกลุ่มแม่น้ำมูลและสาขา และเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำที่กว้างที่สุดในจังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการทำนา ในส่วนของดินนั้น ย่อมเกิดมาจากหินโดยพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาได้พบลักษณะหินแบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่ หินตะกอน หินแปร หินอัคนี เป็นต้น (อภิชาติ ศรีสะอาด และ จันทรา อู่สุวรรณ, 2556, น. 5-15)

อำเภอพิมาย เป็นอำเภอที่มีขนาดใหญ่อำเภอหนึ่ง เดิมมีชื่อเรียกว่า อำเภอเมืองพิมาย เมื่อปี พ.ศ. 2454 สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 5 หรือ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ได้เสด็จประพาสเมืองพิมายและได้เสด็จพักผ่อนที่ไทรงาม คณะกรรมการเมืองพิมายได้พร้อมกันรับเสด็จโดยจัดสถานที่ประทับที่ลำน้ำตลาด ซึ่งเรียกว่า วังเก่า และได้รับปรุงถนนสายต่าง ๆ ในบริเวณที่ตั้งอำเภอให้สะอาดสวยงามเป็นจำนวนทั้งสิ้น 6 สาย และได้ตั้งชื่อถนนเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ คือ ถนนจอมสุตาสเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ถนนอนันตจินดา ถนนบุษยาลัย ถนนราชชนนี และถนนจวนเก่า ปี พ.ศ. 2457 ได้สร้างที่ว่าการอำเภอพิมาย บริเวณด้านตะวันออกเฉียงเหนือด้านใต้ของปราสาทหินพิมายและทางราชการได้ตัดคำว่า เมือง ออกเมื่อปี พ.ศ. 2483 และให้เรียกว่า อำเภอพิมาย จนถึงปัจจุบัน มีพื้นที่ 966.834 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองระดับตำบล 12 แห่ง หมู่บ้าน 212 แห่ง เทศบาล 2 แห่ง และ องค์การบริหารส่วนตำบล 11 แห่ง (ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ, 2557) ลักษณะของพื้นดินในอำเภอพิมายนั้น ส่วนใหญ่เกิดจากตะกอนน้ำทับถมอยู่บนที่ราบน้ำท่วมถึง พื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะแก่การทำนา ปลูกพืชไร่ พืชสวน ส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวและมีแร่เหล็กหรือแมงกานีสปนอยู่ในดินชั้นล่าง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรในอำเภอพิมาย ทั้งนี้อุทยานประวัติศาสตร์พิมายโบราณสถานตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก มีปราสาทหินศิลปะสมัยลพบุรีขนาดใหญ่มีรูปแบบผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีคูน้ำและกำแพงล้อมรอบ เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เพื่อนำมาใช้อุปโภคและบริโภค ปราสาทหินพิมายเป็นสิ่งสะท้อนถึงความงามและความศรัทธาต่อศาสนาฮินดู และศาสนาพุทธ จากหลักฐานการขุดค้นพบวัตถุโบราณ (สมมาตร เกิดผล, 2554, น. 9-10) ซึ่งทำให้แน่ชัดว่าสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของประชาชนมาถึงปัจจุบันนี้ อันมีบทบาทเกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสม โดยใช้ดินเป็นสื่อในการแสดงออกที่สะท้อนความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนความศรัทธาต่อปราสาทหินของชาวอำเภอฟิมาย จึงทำให้เกิดความสนใจในการที่จะศึกษาสีของดินเพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม โดยผู้วิจัยได้เลือกดินในเขตอำเภอฟิมาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นที่ราบลุ่มที่รวมตะกอนดินเอาไว้ ตลอดจนอำเภอฟิมายยังมีประวัติศาสตร์ทางด้านวิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมที่น่าสนใจ รวมถึงสถาปัตยกรรมโบราณสถานอันโดดเด่น โดยใช้มุมมองของปราสาทหินฟิมายนำมาสร้างรูปทรงที่เป็นประธานของภาพและใช้โครงสร้างของปราสาทหินฟิมายเป็นสัญลักษณ์ ซึ่งใช้ทัศนธาตุทางด้านองค์ประกอบศิลป์ ที่ประกอบด้วย เส้น น้ำหนักแสงเงา สีดิน และพื้นผิว เป็นส่วนประกอบ โดยแสดงถึง เส้นของสายน้ำที่กำลังไหล เส้นของดินที่มีลักษณะการไถเตรียมดินทำการเกษตร รวมถึงบรรยากาศท้องฟ้าที่พัดเอาดินฝุ่นฝนน้ำมาจึงทำให้พื้นที่นี้ได้ผ่านกาลเวลาและได้ส่งสมอุดมสมบูรณ์ในดินไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของดินในเขตอำเภอฟิมายและความงามทางสถาปัตยกรรมของปราสาทหินฟิมาย
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสมด้วย ดินจากความงามของปราสาทหินฟิมาย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ให้นำไปเป็นสื่อการสอนในรายวิชา 203421 จิตรกรรมสร้างสรรค์ 203463 ศิลปศึกษานพนธ์ ในรายวิชาของหลักสูตรศิลปศึกษา
2. ได้แนวทางการทดลองสร้างสรรค์จากวัสดุดินที่ให้คุณค่าในตัวเองและองค์ความรู้ใหม่ทางทฤษฎีสี
3. นำผลงานไปเผยแพร่สู่สาธารณชนได้รับชม ทั้งในประเทศและระดับความร่วมมือระหว่างชาติในงาน Work shop มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่ได้เชิญให้เข้าร่วมแสดงผลงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม เรื่อง ดินและสาระความงามปราสาทหินฟิมาย มีวิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาลักษณะดินในเขตอำเภอฟิมายและความงามทางสถาปัตยกรรมของปราสาทหินฟิมาย มีดังนี้

1. พื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย คือ พื้นที่ในอำเภอฟิมาย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 12 ตำบล และปราสาทหินฟิมาย จังหวัดนครราชสีมา
2. ลงพื้นที่เพื่อเก็บตัวอย่างของประเภทดินที่สามารถใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสม ทำการเก็บดินที่มีคุณค่าของน้ำหนักสีดินที่มีค่าสีแสง สีดินที่มีค่าสีน้ำหนักกลาง และสีดินที่มีค่าสีน้ำหนักเงาหรือทึบ โดยผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงใน 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลฟิมาย ตำบลหนองระเวียง ตำบลรังกาใหญ่ ตำบลนิคมสร้างตนเอง และ ตำบลสัมฤทธิ์
3. ลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยการถ่ายภาพปราสาทหินฟิมายเพื่อที่จะนำไปใช้ในการสร้างแรงบันดาลใจ ตลอดจนองค์ประกอบที่สัมพันธ์ต่อเรื่องและเนื้อหาในการสร้างสรรค์ ได้แก่ สะพานนาคร มุมมองปราสาทหินฟิมาย ด้านทิศเหนือ ด้านทิศตะวันออก ด้านทิศตะวันตก และด้านทิศใต้ ผู้วิจัยทำการเลือกมุมมองปราสาทหินฟิมายที่มีองค์ประกอบสัมพันธ์ในการสร้างสรรค์ 2 ทิศ คือ ด้านทิศเหนือ และ ทิศใต้

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสมด้วยดินจากความงามของปราสาทหินพิมาย มีดังนี้

1. อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ ได้แก่ ดินสอ ผ้าใบแคนวาส กาว ดินที่ได้จากการลงพื้นที่อำเภอพิมาย หวี ไม้แหลม ตะปู ไม้ไผ่ทำความร้อน สีอะคริลิก

2. ทำภาพร่างต้นแบบ เริ่มจากกระบวนการร่างภาพด้วยดินสอ และจากนั้นใช้กาวทา โดยแยกระยะที่ไกลที่สุดของภาพก่อนจนถึงระยะด้านหน้าของภาพ แยกน้ำหนักของแสงและเงา

3. ทำการร่างภาพที่ใช้กาวเขียน เมื่อลงกาวและโรยดินเต็มแล้วจึงเริ่มเขียนเส้นด้วยกาว ในลักษณะคลื่นน้ำ และลักษณะเส้นคล้ายลายนิ้วมือ ทำการร่างภาพที่ใช้กาวเขียนเป็นเส้น และทำการร่างภาพที่ใช้กาวเขียนโดยการโรยดิน

การทดลองทางเทคนิคก่อนลงมือปฏิบัติงานสร้างสรรค์จิตรกรรมเทคนิคผสมเป็นผลงานจริง จำนวน 4 ชั้น แสดงดังภาพที่ 1

ชั้นที่ 1

ชั้นที่ 2

ชั้นที่ 3

ชั้นที่ 4

ภาพที่ 1 ผลงานภาพทดลองเทคนิค

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2559 ณ ห้องศิลปะ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา

4. ทำการสร้างสรรค์ผลงานจริง มีกระบวนการดังนี้

4.1 การร่างภาพ

4.2 การถมดินเพื่อให้เกิดน้ำหนักที่มีสีของดินเข้มอ่อนต่างกัน ให้เกิดน้ำหนักและเส้นให้มีสีเข้มอ่อนต่างกัน และสร้างเส้นที่มีสีเข้มอ่อนต่างกัน

4.3 เก็บรายละเอียดของงานและเพิ่มเติมน้ำหนักสีของดินบางจุดให้สมบูรณ์

4.4 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขในชิ้นงานต่อไป

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ดินที่เก็บเป็นตัวอย่างใน 5 ตำบล ของอำเภอฟิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยทำการเทียบองค์ประกอบของซิลปะ (ชูลุด นิมเสมอ, 2557, น. 77) และนำภาพถ่ายปราสาทหินพิมายด้านทิศเหนือและด้านทิศใต้ มาสร้างสรรค์ผลงาน นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของตาราง ภาพ และการอธิบายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. การศึกษาลักษณะของดินในเขตอำเภอฟิมายและความงามทางสถาปัตยกรรมของปราสาทหินพิมาย ซึ่งมีประเภทของดินที่สามารถใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสม แสดงผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ตัวอย่างดินใน 5 ตำบล อำเภอฟิมาย จังหวัดนครราชสีมา

ตำบล	ตัวอย่างดิน	วงจรัส	น้ำหนักสี
ตำบลพิมาย	ดินทรายสีเหลือง		สีเหลือง โดยเทียบน้ำหนัก ขาว เทาและดำ ตามวงจรรน้ำหนักจะได้ น้ำหนักที่ขาวที่สุด หรือสว่างที่สุด
	ดินทรายสีส้มอมชมพู		สีส้มอมชมพู โดยเทียบน้ำหนัก ขาว เทา และดำ ตามวงจรรน้ำหนักจะได้ น้ำหนักที่เทาอ่อน หรือหรือเทาที่ใกล้ น้ำหนักสว่าง
ตำบลหนองระเวียง	ดินทรายผสมดินร่วน		สีเข้มในเฉดสี น้ำเงินและม่วงน้ำเงิน โดยเทียบน้ำหนัก ขาว เทาและดำ ตามวงจรรน้ำหนักจะได้ น้ำหนักที่ เทาเข้ม-ดำ หรือหรือเทาที่ใกล้ น้ำหนักมืด หรือดำ
	ดินเหนียวปนดินทราย		สีแสด โดยเทียบน้ำหนัก ขาว เทา และดำ ตามวงจรรน้ำหนักจะได้ น้ำหนักที่ เทาหรือหรือเทาที่ใกล้ น้ำหนักเทาเข้ม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตำบล	ตัวอย่างดิน	วงจรสี	น้ำหนักสี
ตำบล รังกาใหญ่	ดินร่วนปนเหนียว 		สีน้ำตาลอมแดง โดยเทียบน้ำหนัก ขาว เทาและดำ ตามวงจรน้ำหนัก จะได้น้ำหนัก เทา หรือหรือเทาที่ใกล้ น้ำหนักเทาเข้ม
ตำบลนิคม สร้างตนเอง	ดินร่วนปนเหนียว สีขาว สีเหลือง 		สีเหลืองปนสีขาว โดยเทียบน้ำหนัก ขาว เทาและดำ ตามวงจรน้ำหนัก จะได้น้ำหนัก เทาอ่อน หรือหรือ เทาที่ใกล้น้ำหนักที่สว่างที่สุด
	ดินทรายสีแดง 		สีแดงอมส้ม โดยเทียบน้ำหนัก ขาว เทาและดำ ตามวงจรน้ำหนักจะได้ น้ำหนัก เทา
ตำบลสัมฤทธิ์	ดินร่วน 		สีเข้มในเฉดสี น้ำเงินและม่วงน้ำเงิน โดยเทียบน้ำหนัก ขาว เทาและดำ ตามวงจรน้ำหนักจะได้น้ำหนักที่ เทาเข้ม-ดำ หรือหรือเทาที่ใกล้น้ำหนัก มืดหรือดำ

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2559 ณ ห้องศิลปะ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา;
องค์ประกอบของศิลปะ (ชะลูด นิมเสมอ, 2557, น. 77)

2. การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสมด้วย ดินจากความงามของปราสาทหินพิมาย แสดงผลการวิจัยนี้
มุมมองของปราสาทหินพิมายแบบมุมมองรวมทางด้านทิศใต้และด้านทิศเหนือที่ผู้วิจัยได้เลือกใช้ในการ
สร้างสรรค์ผลงาน ในผลงานบางชิ้นยังได้เพิ่มสัญลักษณ์บางอย่างเข้าไป เช่น เคารพพญานาค เพื่อให้เกิดเนื้อหาที่แฝงด้วยความเชื่อ
ที่ว่าพญานาคเป็นผู้ให้น้ำดูแลน้ำ และความศรัทธาของปราสาทหินพิมาย ที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตทางด้านวัฒนธรรม
และการเกษตร ของประชากรในอำเภอพิมาย ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เทคนิค จิตรกรรมผสม นั้น ได้มีแนวคิด

ในการสร้างสรรค์ สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างโดยรวมของปราสาทหินพิมายอันเป็นเทวสถานที่สวยงาม เป็นแหล่งที่ทำให้เกิดวัฒนธรรมและอารยธรรมที่รุ่งเรือง ด้วยพื้นที่นี้มีสายน้ำไหลมารวมกันทำให้ทำการเกษตรได้ดี สิ่งเหล่านี้เป็นแรงบันดาลใจเบื้องต้นที่ได้นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ โดยนำโครงสร้างของปราสาทหินพิมายมาเป็นสัญลักษณ์ทางรูปทรงในการแสดงออก ซึ่งใช้ทัศนธาตุทางด้านองค์ประกอบศิลป์ ที่ประกอบด้วย เส้น น้ำหนักแสงเงา สีดิน และพื้นผิว โดยแสดงถึง เส้นของสายน้ำที่กำลังไหล เส้นของดินที่มีลักษณะการไถเตรียมดินทำการเกษตร รวมถึงบรรยากาศท้องฟ้าที่พัดเอาดินฝุ่นผงน้ำมาจึงทำให้พื้นที่นี้ได้ผ่านกาลเวลา และได้สั่งสมอุดมสมบูรณ์ในดินไว้ จำนวน 4 ชั้น แสดงดังภาพที่ 2 ถึงภาพที่ 5

ภาพที่ 2 ผลงานชิ้นที่ 1 ชื่อ ทรัพย์บนดิน โดยใช้เทคนิคสีจากดิน บนผืนผ้าใบ (ขนาด 180 x 140 เซนติเมตร)

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2559 ณ ห้องศิลปะ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา

ภาพที่ 3 ผลงานชิ้นที่ 2 ชื่อ บนผืนดินเกิด โดยใช้เทคนิค สีจากดิน บนผืนผ้าใบ (ขนาด 190 x 140 เซนติเมตร)

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2559 ณ ห้องศิลปะ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา

ภาพที่ 4 ผลงานชิ้นที่ 3 ชื่อ ความสมบูรณ์ของวัฒนธรรม โดยใช้เทคนิค สีจากดิน บนผืนผ้าใบ
(ขนาด 180 x 140 เซนติเมตร)

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2559 ณ ห้องศิลปะ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา

ภาพที่ 5 ผลงานชิ้นที่ 4 ชื่อ ความผสมผสานวัฒนธรรม ดิน น้ำ โดยใช้เทคนิค สีจากดิน บนผืนผ้าใบ
(ขนาด 190 x 140 เซนติเมตร)

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2559 ณ ห้องศิลปะ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา

อภิปรายผล

การศึกษาลักษณะของดินในเขตอำเภอพิมายและความงามทางสถาปัตยกรรมของปราสาทหินพิมาย พบว่า ดินนำมาเปรียบเทียบกับวงจรสีและกลับค่าสีให้เป็นน้ำหนักรวม น้ำหนักเทา และน้ำหนักรดำ เป็นการเปรียบเทียบค่าของสีดิน และค่าของสีและแสง ได้แก่ ดินทรายสีเหลือง ดินทรายสีส้มอมชมพู จากตำบลพิมาย ดินทรายผสมดินร่วน สีเทา-ดำ ดินเหนียวปนดินทราย จากตำบลหนองระเวียง ดินร่วนปนดินเหนียวสีแดง จากตำบลรังนกใหญ่ ดินร่วนปนดินเหนียว สีขาว

สีเหลือง ดินทรายสีแดง จากตำบลิคมสร้างตนเอง และ ดินร่วน จากตำบลสัมฤทธิ์ สามารถนำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสมด้วยดินจากความงามของปราสาทหินพิมายได้ นอกจากจะได้สีจากดินดังที่กล่าวไว้แล้วยังได้พบลักษณะดินที่มีคุณสมบัติของสีที่แตกต่างกัน จึงได้นำมาเปรียบเทียบทางทฤษฎีสีในวงจรสีและได้ทำการกลับค่าน้ำหนักสีเพื่อหาค่าน้ำหนักของแสง จึงได้น้ำหนักขาว น้ำหนักเทา และน้ำหนักเข้มสุดคือดำ ได้พบว่าดินแต่ละสีแต่ละชนิดยังให้คุณสมบัติของพื้นผิวที่แตกต่างกันออกไป ซึ่ง กำจร สุนพงษ์ศรี (2556, น. 233-234) ได้กล่าวว่า เนื้อสี (Colour pigments) ในการสร้างสรรค์ผลงานทางทัศนศิลป์เป็นการการรับรู้เชิงสุนทรียภาพ สีในงานทัศนศิลป์อาจไม่เป็นไปตามหลักทางวิทยาศาสตร์เสมอไป เพราะจุดมุ่งหมายแตกต่างกันสีในงานทัศนศิลป์สร้างขึ้นมามีผลทางอารมณ์ความรู้สึกและความผันจินตนาการ เนื้อสีคือสารที่เป็นสีเกิดจากหลายแหล่งหลายสาเหตุ สีอนินทรีย์วัตถุ (Inorganic pigments) หรือสารจากธรรมชาติที่ไม่มีชีวิต เช่น ดิน หิน และแร่ธาตุ มีทั้งการนำมาใช้โดยตรง ดินมีสีที่มีลักษณะทึบแสง เป็นสีประเภทดิน (Earth color)

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสมด้วยดินจากความงามของปราสาทหินพิมายโดยใช้เทคนิคสีจากดินบนผืนผ้าใบ ได้จำนวน 4 ชิ้น คือ ชิ้นที่ 1 ชื่อ ทรัพย์บนดิน ชิ้นที่ 2 ชื่อ บนผืนดินเกิด ชิ้นที่ 3 ชื่อ ความสมบูรณ์ของวัฒนธรรม และ ชิ้นที่ 4 ชื่อ ความผสมผสานวัฒนธรรม ดิน น้ำ จึงกล่าวได้ว่า เป็นการปฏิบัติตามกระบวนการขั้นตอนที่จะได้ทำการศึกษาค้นคว้าเนื้อหา เรื่องราว ที่มีการทดลองค้นคว้าและสร้างสรรค์ผลงานตามเนื้อหาและรูปทรงและเทคนิคกระบวนการวิจัยที่ต้องการสะท้อนบรรยากาศความงาม อารมณ์ ความรู้สึกที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ด้วยจินตนาการ (Imagination) 2 ลักษณะ คือ จินตนาการทางสมอง (Imaginatal) เป็นส่วนที่เกิดจากความฝันความจำ และจินตนาการในความคิดสร้างสรรค์ (Creative thought) เป็นส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ศิลปะที่ทำให้เกิดภาพลักษณ์ หมายถึง ลักษณะหนึ่งหรือท่าทางของบุคคลหรือความนึกคิดสาธารณชน ส่วนอีกความหมายหนึ่งคือ จินตนาภาพ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นในจิตข้อดีหรือผลงานศิลปะที่เร้าประสาทสัมผัสและสร้างภาพในจิตหรือข้อคิดให้เกิดขึ้น (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2556, น. 160-161) สอดคล้องกับรูปทรง (Form) ที่เป็นศิลปะจะต้องมาจากการเห็นแจ้งของผู้สร้างสรรค์ผลงาน รูปทรงไม่ใช่ผลของปัญหาแต่ ๆ แต่เกิดจากการนำของอารมณ์เมื่อผู้สร้างสรรค์ได้รับอารมณ์สะท้อนใจ จากสิ่งเร้าภายในและภายนอก จนเกิดเป็นความจำเป็นในการแสดงออกจนเขาจะต้องหาหรือรูปทรงนั้นขึ้นเพื่อเป็นสื่อของการแสดงออกนั้น กระบวนการทั้ง 3 ขั้น คือ การเกิดอารมณ์ การสร้างรูปทรง การเห็นแจ้ง รูปทรงในงานศิลปะจะเป็นสากลที่สื่อความหมายได้ทุกระดับของอารยธรรม สามารถสร้างอารมณ์ ความรู้สึกทางสุนทรียภาพ อารมณ์คือ ความสะท้อนใจเป็นสภาพของจิตที่มีความสัมพันธ์สะท้อนจากความรู้สึกต่าง ๆ ส่วนความรู้สึกคือ ปฏิกริยาการรับรู้ (Perception) จากสิ่งเร้าภายนอกและภายใน ถ้าความรู้สึกนี้เกิดขึ้นอย่างรุนแรง จะแล่นเข้าสู่สะท้อนถึงภายในจนกลายเป็นอารมณ์สะท้อนใจ แต่ถ้าไม่ถึงขั้นสะท้อนใจก็เป็นแค่ความรู้สึก ความรู้สึกแบ่งเป็น 4 จำพวก คือ ความรู้สึกที่ได้จากการสัมผัส ความรู้สึกทางพุทธิปัญญา ความรู้สึกทางสังคม และ ความรู้สึกทางสุนทรียภาพ (ขลุฑ นิยมเสมอ, 2557, 268, 422-423) ดังนั้นจึงทำให้การวิจัยสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม เรื่อง ดินและสาระความงามปราสาทหินพิมาย เป็นความงามที่มีความกลมกลืนและความเป็นระเบียบในธรรมชาติ หรืออารมณ์ ความรู้สึกที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและก่อให้เกิดสุนทรียภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในด้านเทคนิควิธีการ

การวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์นั้นผู้วิจัยเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนศิลปะ ในการใช้สัจจะวัสดุดินที่หาได้ง่ายนำมาสร้างสรรค์ผลงานโดยไม่ต้องใช้สีที่จะต้องไปหาซื้อจากร้านค้าขายอุปกรณ์ทางด้านศิลปะ โดยสีที่นำมาใช้นั้นเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สามารถนำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้เลย และยังสะท้อนลักษณะเฉพาะของผู้สร้างสรรค์ ในการหยิบดินที่มีสีและน้ำหนัก ที่สะท้อนเรื่องราวออกมาจากประสบการณ์จริง และมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในชีวิตของผู้สร้างสรรค์ ในการทำงานวิจัยขึ้นมาแล้วจะต้องนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำงานวิจัยไปร่วมเผยแพร่กับสถาบันที่เปิดสอนต่าง ๆ ในประเทศ และได้นำไปสอนนักศึกษาในรายวิชาจิตรกรรม วิชาศิลปศึกษานิพนธ์ ตลอดจนการสอนเรื่องสัจจะวัสดุในงานจิตรกรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาทดลองสีดินแหล่งที่อื่น ชนิดอื่นเพื่อให้ได้สีใหม่มาทดแทน
2. ควรศึกษาเรื่องราวเนื้อหาที่สัมพันธ์กับพื้นที่อื่นบ้างเพื่อที่จะได้เกิดมุมมองในการสร้างสรรค์ในประเด็นใหม่
3. ควรสร้างสรรค์โดยใช้เทคนิคดินการวาดรูปในเนื้อหาและเรื่องราวที่มีความแตกต่าง หลากหลาย
4. ควรมีการทดลองสีฝุ่น หรือสีอื่นที่ผสมกับดินให้ได้สีต่าง ๆ
5. ควรทดลองนำเนื้อดินปั้นผสมกับฝุ่นสีสแตน เพื่อนำมาใช้ในงานเครื่องปั้นดินเผาหรือเซรามิกส์

เอกสารอ้างอิง

- กำจร สุนพงษ์ศรี. (2556). *สุนทรียศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลุด นิมเสมอ. (2557). *องค์ประกอบของศิลปะ*. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ. (2557). *อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา*. สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2560, จาก <http://www.amphoe.com/menu.php?mid=1&am=229&pv=20>
- สมมาตร เกิดผล. (2554). *ปราสาทหินพิมาย : เพชรน้ำเอกแห่งวิมายปุระ*. กรุงเทพมหานคร : ดวงกมลพับลิชชิ่ง.
- อภิชาติ ศรีสะอาด และ จันทรา อุสุวรรณ. (2556). *จากภูมิปัญญา...สู่นวัตกรรมใหม่ การปรับปรุงดินเพื่อการเกษตร*. กรุงเทพมหานคร : นาคาอินเตอร์มีเดีย.

ผู้เขียนบทความ

นายอารยะ มนูญศักดิ์

อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศึกษา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดนครราชสีมา 30000

E-mail : araya.kawseam@gmail.com

ความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมะอี อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

INFORMATION NEEDS TO IMPROVE QUALITY OF LIFE FOR THE ELDERLY
OF ELDERLY SCHOOL IN MA-AUE SUB-DISTRICT,
THAWATBURI DISTRICT, ROI-ET PROVINCE

ธิดารัตน์ สารพล

THIDARAT SARAPHON

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ROI ET RAJABHAT UNIVERSITY

ร้อยเอ็ด

ROI-ET

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมะอี อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีประชากรเป็นผู้สูงอายุในโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมะอี จำนวน 55 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์โดยใช้เทคนิคการอ้างอิงแบบต่อเนื่องปากต่อปาก (Snowball sampling technique) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 14 คน ที่สามารถตอบข้อคำถามงานวิจัยได้อย่างสมบูรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง ด้วยวิธีการสัมภาษณ์และอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมเพื่ออำนวยความสะดวกในการอ่าน การรับรู้ทางการฟัง และการมองเห็นไม่ชัดเจนของผู้สูงอายุซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง เนื้อหาประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การรับรู้สารสนเทศของผู้สูงอายุ คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุสามารถรับรู้สารสนเทศได้จากการฟัง มีคุณภาพชีวิตชีวิตด้านที่อยู่อาศัย และ มีความต้องการสารสนเทศด้านเนื้อหาสารสนเทศ คือ คุณภาพชีวิตที่เกี่ยวกับความต้องการเรื่องการดูแลสุขภาพในแต่ละโรค เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูงมากที่สุด ด้านเนื้อหาของสารสนเทศที่สำคัญ คือ เรื่องการศึกษา การเรียนรู้ที่จัดให้กับผู้สูงอายุ ด้านรูปแบบของสารสนเทศ คือ สื่อโสตวัสดุ เช่น รายการวิทยุเสียงตามสาย ด้านแหล่งสารสนเทศ คือ มีบุคลากรเฉพาะประสานงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และ ด้านอื่น ๆ คือ มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

คำสำคัญ : ความต้องการสารสนเทศ, สารสนเทศผู้สูงอายุ, โรงเรียนผู้สูงอายุ

ABSTRACT

The research aimed to study information needs to improve quality of life for the elderly people of Elderly School in Ma-Aue Aub-district, Thawatburi District, Roi-Et Province by using 55 elderly people from the Elderly school in Ma-Aue Sub-district. Snowball sampling technique was used for find participants who could completely answer to question. Structured-interview was used

for elderly people by more descriptive interview and when informants were unclear by reading, listening, or viewing the interview form. Interview guideline includes general information of participants, information perception of elderly, quality of elderly people's lives, and information needs of elderly people. Data were analyzed by using descriptive statistics include mean and standard deviation. The research findings were as follows: 1) information perception of elderly people was mainly listening, respectively, reading and viewing 2) quality of elderly people's life was at high level by respectively habitat, health and incomes and expansion, and 3) information needs of elderly people were at high level. Content of information about quality of life was mainly needs, in found that health care in each disease such as diabetes, high blood pressure were important; legal rights of the elderly people and moral sustain such as religious activities, the least was occupation and entertainment contents. The least information requirement also was the information format.

Keywords : Information needs, Elderly information, Elderly school

บทนำ

“สังคมผู้สูงอายุ” คือ สังคมที่มีผู้สูงอายุจำนวนมากจนอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแรงงานครั้งใหญ่ของระบบเศรษฐกิจและสังคม ประชากรโลกในอนาคตจำเป็นต้องพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงและเตรียมรับมือกับสังคมผู้สูงอายุ โดยองค์การสหประชาชาติได้ตระหนักถึงปัญหาและเตรียมความพร้อมรับมือการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และได้ดำเนินการประชุมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เมื่อปี พ.ศ.2545 เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับภาวะประชากรผู้สูงอายุจากการประชุมดังกล่าว มีการลงมติยอมรับแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ (Madrid International Plan of Action on Aging : MIPAA) ที่เน้นการพัฒนา 3 ประการ คือ 1) ผู้สูงอายุกับการพัฒนา 2) สูงวัยอย่างสุขภาพดี และ 3) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนต่อการดำรงชีวิต (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2559; คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2553)

สำหรับประเทศไทยนั้น สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2557) นำเสนอข้อมูลว่าประเทศไทยได้สำรวจผู้สูงอายุครั้งแรกในปี พ.ศ. 2537 และก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 โดยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง มีประชากรผู้สูงอายุปัจจุบันร้อยละ 14.9 ของประชากรทั้งหมด จำนวนผู้สูงอายุมีมากถึง 10 ล้านคน นอกจากนี้ รายงานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ปี พ.ศ. 2552 ระบุว่าประเทศไทยจะมีประชากรสูงอายุมากขึ้น โดยคาดการณ์ว่าจำนวนผู้มีอายุมากกว่า 65 ปี จะมีจำนวนประมาณร้อยละ 20 ของประชากร พ.ศ. 2568 และเพิ่มขึ้นร้อยละ 30 ใน พ.ศ. 2593 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบกับการแบ่งการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุขององค์การสหประชาชาติแล้ว ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2568 และจากสถานการณ์และแนวโน้มการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ของประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยได้เตรียมความพร้อมและหาทางรับมือกับปัญหาในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นปัญหาผู้สูงอายุขาดคนดูแล ปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุ ปัญหาการเข้าถึงสวัสดิการของผู้สูงอายุ ปัญหาการสร้างกับรับรู้ในผู้สูงอายุ ปัญหาการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ จะเห็นได้จากนโยบายต่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในตนเอง ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สิ่งแวดล้อม ความเป็นอยู่ สถานะความสัมพันธ์ในสังคมและครอบครัว เช่น การให้ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพ การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุผ่านกองทุนหลักประกันสุขภาพ สปสช. การจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ หรือการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าถึงสารสนเทศที่สนใจและเป็นประโยชน์กับผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ต้องการให้ประชาชนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต

โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าถึงสารสนเทศที่สนใจและเป็นประโยชน์กับผู้สูงอายุ ดำเนินการโดยส่วนงานปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นรูปแบบหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็น แต่ที่ผ่านมาการเรียนการสอนของผู้สูงอายุ ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากบทเรียนที่ไม่มีน่าสนใจ หรือถ่ายทอดข้อมูลไม่ตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถมาเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุแต่มีความต้องการสารสนเทศการไม่สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้ เพราะช่องทางการเข้าถึงสารสนเทศของผู้สูงอายุยังไม่มีประสิทธิภาพ (เกษกรินทร์ ใจแก้ว, 2557; พรชิตา อุปลัมภ์, 2559; Hirakawa, Kuzuya, Enoki, & Uemura, 2011) โดยปัจจัยสำคัญที่จะช่วยพัฒนาให้โรงเรียนผู้สูงอายุประสบผลสำเร็จนั้น คือ สารสนเทศ ซึ่งในแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดเกี่ยวกับผู้สูงอายุชี้ให้เห็นว่าการเข้าถึงสารสนเทศความรู้ การศึกษา และการฝึกอบรมเป็นพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ และเป็นส่วนหนึ่งของสังคมฐานความรู้ ทั้งนี้ต้องจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้สูงอายุมีโอกาสทางการเรียนรู้หรือเข้าถึงสารสนเทศที่เท่าเทียมกัน ทั้งการส่งเสริมการรู้หนังสือ การศึกษาตลอดชีวิต การฝึกอบรมทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การจัดการบริการสารสนเทศที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ตลอดจนการออกแบบสื่อ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งพิมพ์ เสียงหรือคอมพิวเตอร์ ให้สอดคล้องกับสภาพร่างกายผู้สูงอายุ โดยประเทศไทยได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับสารสนเทศผู้สูงอายุไว้ในแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 3) และแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2559) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างสังคมคุณภาพที่ทั่วถึงเท่าเทียมกันด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล จะมุ่งสร้างประเทศไทยที่ประชาชนทุกกลุ่มโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเกษตรกร ผู้ที่อยู่ในชุมชนห่างไกล ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส และคนพิการ สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากการบริการต่าง ๆ ของรัฐผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล มีข้อมูลองค์ความรู้ ทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น

ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุ โดยนำแนวคิดความต้องการสารสนเทศ การศึกษา ผู้ใช้และพฤติกรรมสารสนเทศ ตั้งแต่กระบวนการศึกษาความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ การศึกษาการใช้สารสนเทศ การให้การสนับสนุนด้านสารสนเทศให้แก่ผู้สูงอายุที่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ (Case, 2002; Nicholas, 2005; Fidel, 2012) ผลการศึกษาวิจัยนี้ทำให้ทราบความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ นำสู่การเสนอต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและระดับพื้นที่ที่ต้องการนำความต้องการสารสนเทศไปพัฒนาหรือปรับปรุงการให้บริการสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุรองรับการก้าวเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ”

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลมะอึ อำเภอบัวชุม จังหวัดร้อยเอ็ด

ประโยชน์ของการวิจัย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลทราบข้อมูลความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ นำไปสู่การพัฒนาโครงการ/กิจกรรม/ระบบสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุในอนาคต
2. นักวิจัย สถาบันการศึกษา ทราบความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ สามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ผู้สูงอายุในการพัฒนาการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการเชิงสำรวจ (Survey research) เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวก (Convenience sampling) เนื่องจากผู้สูงอายุบางคนสุขภาพไม่แข็งแรง ไม่สามารถให้ข้อมูลได้ในเวลาที่ผู้วิจัยเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูล บางคนเดินทางไปพบแพทย์ตามอาการโรค เช่น คลินิกเบาหวานและความดันโลหิตสูง ประชากรในการศึกษานี้เป็นผู้สูงอายุจำนวน 55 คน เป็นผู้สูงอายุที่ลงทะเบียนเป็นนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลมะอึ ปี 2560 (โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลมะอึ, 2560) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550) จากประชากร 55 คน กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 11 คน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่สำนักงานเทศบาลตำบลมะอึเพื่อขอบัญชีรายชื่อของผู้เข้าร่วมโครงการฯ และขออนุญาตลงพื้นที่ตามวันเวลาที่กำหนด
2. ลงพื้นที่ที่บ้านผู้อำนวยความสะดวกโรงเรียนผู้สูงอายุฯ แนะนำตัวและอธิบายวัตถุประสงค์การวิจัยและสอบถามข้อมูลเบื้องต้น
3. ผู้วิจัยใช้เทคนิคการอ้างอิงต่อเนื่องแบบปากต่อปาก (Snowball sampling technique) ให้ผู้อำนวยความสะดวกกลุ่มตัวอย่างคนแรกและคนที่สอง จากนั้นใช้ดำเนินการ Snowball โดยตรวจสอบพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงกันและตรวจสอบว่าเป็นผู้สูงอายุที่อยู่ในโครงการฯ จนกระทั่งได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 14 คน

เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบ

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม แต่ใช้วิธีการสัมภาษณ์เนื่องจากต้องการอธิบายรายละเอียดที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่จำเป็น รวมถึงการทำความเข้าใจกับคุณลักษณะของผู้สูงอายุ เนื่องจาก ผู้สูงอายุมีข้อจำกัดด้านสภาวะร่างกายที่ส่งผลต่อการรับรู้สารสนเทศ เช่น อ่านไม่ชัดหรืออ่านช้า การรับรู้ทางการฟังและการมองเห็นไม่ชัดเจน ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือวิจัยจากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ (เกษกรินทร์ ใจแก้ว, 2557; พรชิตา อุปลัมภ์, 2559; Case, 2002; Nicholas, 2005; Hirakawa, Kuzuya, Enoki, & Uemura, 2011; Fidel, 2012) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมะอึ อำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ตอนที่ 3 ความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมะอึ อำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด และตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ นำแบบสอบถาม เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อนำมาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยค่า IOC (Index of item objective congruence) โดยใช้สูตรของ บุญชม ศรีสะอาด (2553) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.84 จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามและอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปลความหมายแล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นนำเสนอข้อมูลสรุปภาพกราฟเส้นและตารางพร้อมกับการอธิบายเชิงพรรณนา

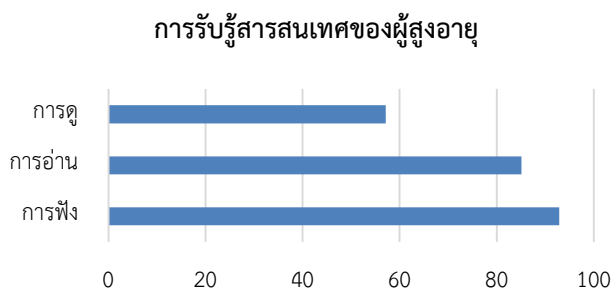
ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมะอี อำเภอรวิชัย จังหวัดร้อยเอ็ด แสดงผลการวิจัยดังนี้

1. การรับรู้สารสนเทศของผู้สูงอายุ

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 78.60) ส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 60-69 ปี (ร้อยละ 71.40) ส่วนใหญ่ยังคงสถานภาพสมรส (ร้อยละ 57.10) อาศัยอยู่ร่วมกับบุตรหลานในครัวเรือน (ร้อยละ 50.00) ระดับการศึกษาประถมศึกษา (ร้อยละ 57.10) ส่วนใหญ่การทำงานหรือประกอบอาชีพจะทำงานเพียงเล็กน้อยในครัวเรือน เช่น ทำความสะอาดบ้าน ดูแลบ้าน (ร้อยละ 71.40) ส่วนการตัดสินใจในครอบครัวนั้นส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทุกครั้ง (ร้อยละ 50.00) และผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่ได้มีบทบาทหรือตำแหน่งทางสังคม (ร้อยละ 57.10)

การรับรู้สารสนเทศ พบว่าส่วนใหญ่สามารถรับรู้สารสนเทศได้จากการฟัง (ร้อยละ 92.90) การอ่าน (ร้อยละ 85.10) และการดู (ร้อยละ 57.10) แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การรับรู้สารสนเทศของผู้สูงอายุ

โดยสื่อที่ใช้คือรายการจากโทรทัศน์ (ร้อยละ 85.70) รองลงมาคือข่าววิทยุ (ร้อยละ 57.10) และหนังสือ (ร้อยละ 42.90) โดยแหล่งที่ใช้สารสนเทศมาจากโทรทัศน์ (ร้อยละ 85.70) รองลงมาคือวิทยุ (ร้อยละ 57.10) และโทรศัพท์ (ร้อยละ 50.00) อุปกรณ์ที่ใช้ส่วนใหญ่คือโทรทัศน์ (ร้อยละ 85.70) รองลงมาคือโทรศัพท์ (ร้อยละ 71.40) และวิทยุ (ร้อยละ 64.30) ช่วงเวลาที่ใช้สารสนเทศส่วนใหญ่เป็นช่วงเย็น (ร้อยละ 50.00) โดยวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศส่วนใหญ่คือติดตามข่าวสารบ้านเมือง (ร้อยละ 85.70) รองลงมาคือเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ (ร้อยละ 71.40)

2. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมะอี อำเภอรวิชัย จังหวัดร้อยเอ็ด แสดงผลการวิจัยดังตารางที่ 1

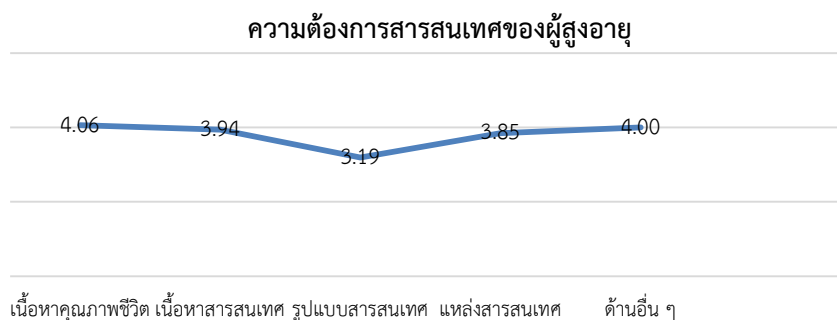
ตารางที่ 1 คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านสภาพร่างกายและจิตใจ	4.33	0.76	มาก
2. ด้านที่อยู่อาศัย	4.36	0.64	มาก
3. ด้านอาหารและโภชนาการ	4.17	0.65	มาก
4. ด้านรายได้รายจ่าย	3.09	0.89	ปานกลาง
5. ด้านสวัสดิการทางสังคม	3.95	0.83	มาก
รวม	3.98	0.76	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.76) จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากจำนวน 4 ด้าน คือ ด้านที่อยู่อาศัย ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.64) ด้านสภาพร่างกายและจิตใจ ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.76) ด้านอาหารและโภชนาการ ($\bar{X}=4.17$, S.D.=0.65) และด้านสวัสดิการทางสังคม ($\bar{X}=3.95$, S.D.=0.83) สำหรับ ด้านรายได้รายจ่าย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.09$, S.D.=0.89)

3. ความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ

ความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ แสดงผลการวิจัยดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ค่าเฉลี่ยความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ

จากภาพที่ 2 ผู้สูงอายุมีความต้องการสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.81$) จำแนกรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาสารสนเทศที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ($\bar{X}=4.06$) ด้านอื่น ๆ ($\bar{X}=4.00$) ด้านเนื้อหาสารสนเทศที่สำคัญ ($\bar{X}=3.94$) และ ด้านแหล่งสารสนเทศ ($\bar{X}=3.85$) สำหรับ ด้านรูปแบบของสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.19$, S.D.=1.04) โดยแสดงผลการวิจัยจำแนกเป็นรายด้านดังตารางที่ 2 ถึง ตารางที่ 6

ตารางที่ 2 ความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ ด้านเนื้อหาสารสนเทศที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

ด้านเนื้อหาของสารสนเทศที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. เรื่องการดูแลสุขภาพในแต่ละโรค เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง	4.36	0.63	มาก
2. เรื่องเกี่ยวกับสวัสดิการ บริการที่รัฐจัดให้ผู้สูงอายุ	4.14	0.77	มาก
3. เรื่องเกี่ยวกับสิทธิทางกฎหมายของผู้สูงอายุ	4.29	0.73	มาก
4. เรื่องการจรรโลงใจ สบายใจ เช่น เรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา	4.29	0.47	มาก
รวมเฉลี่ย	4.27	0.65	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการด้านเนื้อหาที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.27$, S.D.=0.65) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ เรื่องการดูแลสุขภาพในแต่ละโรค เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.63) เรื่องเกี่ยวกับสิทธิทางกฎหมายของผู้สูงอายุ ($\bar{X}=4.29$, S.D.=0.73) เรื่องจรรโลงใจ สบายใจ เช่น เรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา ($\bar{X}=4.29$, S.D.=0.47) และ เรื่องเกี่ยวกับสวัสดิการ บริการที่รัฐจัดให้ผู้สูงอายุ ($\bar{X}=4.14$, S.D.=0.77) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ ด้านเนื้อหาสารสนเทศที่สำคัญ

ด้านเนื้อหาของสารสนเทศที่สำคัญ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. เรื่องเร่งด่วนและความเสี่ยง เช่น นโยบายเกี่ยวกับผู้สูงอายุ การเตรียมความพร้อมการเป็นสังคมผู้สูงอายุ หรือเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันความเสี่ยง เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง	4.14	0.66	มาก
2. เรื่องสุขภาพและสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุ	4.21	0.70	มาก
3. เรื่องการศึกษา การเรียนรู้ที่จัดให้กับผู้สูงอายุ	4.29	0.47	มาก
รวมเฉลี่ย	4.21	0.61	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ความต้องการด้านเนื้อหาของสารสนเทศที่สำคัญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$, S.D.=0.61) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ เรื่องการศึกษา การเรียนรู้ที่จัดให้กับผู้สูงอายุ ($\bar{X}=4.29$, S.D.=0.47) เรื่องสุขภาพและสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุ ($\bar{X}=4.21$, S.D.=0.70) และ เรื่องเร่งด่วนและความเสี่ยง เช่น นโยบายเกี่ยวกับผู้สูงอายุ การเตรียมความพร้อมการเป็นสังคมผู้สูงอายุ หรือเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันความเสี่ยง เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง ($\bar{X}=4.14$, S.D.=0.66) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ ด้านรูปแบบของสารสนเทศ

ด้านรูปแบบของสารสนเทศ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. สิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ	3.14	1.10	ปานกลาง
2. สื่อโสตวัสดุ เช่น รายการวิทยุ เสียงตามสาย	3.50	0.76	ปานกลาง
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ข้อมูลในอินเทอร์เน็ต	2.93	1.27	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.19	1.04	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 พบว่า ความต้องการด้านรูปแบบของสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.19$, S.D.=1.04) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ดังนี้ สื่อโสตวัสดุ เช่น รายการวิทยุ เสียงตามสาย ($\bar{X}=3.50$, S.D.=0.76) สิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ ($\bar{X}=3.14$, S.D.=1.10) และ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ข้อมูลในอินเทอร์เน็ต ($\bar{X}=2.93$, S.D.=1.27) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ ด้านแหล่งสารสนเทศ

ด้านแหล่งสารสนเทศ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. มีวิทยากรที่มีความรู้เฉพาะด้านมาให้ความรู้	4.21	0.70	มาก
2. มีบุคลากรเฉพาะประสานงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ	4.36	0.63	มาก
3. มีหนังสือ หนังสือพิมพ์ที่จัดให้บริการในชุมชน	4.07	0.92	มาก
รวมเฉลี่ย	4.21	0.75	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ความต้องการด้านแหล่งสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$, S.D.=0.75) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ มีบุคลากรเฉพาะประสานงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.63) มีวิทยากรที่มีความรู้เฉพาะด้านมาให้ความรู้ ($\bar{X}=4.21$, S.D.=0.70) และ มีหนังสือ หนังสือพิมพ์ที่จัดให้บริการในชุมชน ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.92) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ ด้านอื่น ๆ

ด้านอื่น ๆ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ	4.50	0.65	มาก
2. มีการจัดกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมได้	4.43	0.65	มาก
3. เชิญผู้สูงอายุเป็นวิทยากร/ที่ปรึกษา	4.00	0.78	มาก
รวมเฉลี่ย	4.31	0.69	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ความต้องการด้านอื่น ๆ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.31$, S.D.=0.69) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.65) มีการจัดกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมได้ ($\bar{X}=4.43$, S.D.=0.65) และ เชิญผู้สูงอายุเป็นวิทยากร/ที่ปรึกษา ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.78) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ผู้สูงอายุสามารถรับรู้สารสนเทศได้จากการฟัง โดยสื่อที่ใช้คือรายการโทรทัศน์ แหล่งที่ใช้สารสนเทศมาจากโทรทัศน์ และอุปกรณ์ที่ใช้คือ โทรทัศน์ ช่วงเวลาที่ใช้สารสนเทศเป็นช่วงเย็น โดยมีวัตถุประสงค์คือการติดตามข่าวสารบ้านเมือง ทั้งนี้อาจเกิดจากสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจเสื่อมถอยลง ทำให้การรับรู้สารสนเทศน้อยลงได้เช่นกัน จึงสรุปได้ว่า การรับรู้ที่เหมาะสมสำหรับช่วงวัยของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ คือการฟัง ซึ่งสอดคล้องกับ เกษศรีรินทร์ ใจแก้ว (2557) ที่พบว่า ช่องทางที่ผู้สูงอายุใช้คือ ผู้สูงอายุเลือกช่องทางในการรับข้อมูลข่าวสารทางโทรทัศน์มากที่สุดและเชื่อมั่นความถูกต้องของสารสนเทศที่มาจากสื่อโทรทัศน์ สำหรับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากจำนวน 4 ด้าน คือ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสภาพร่างกายและจิตใจ ด้านอาหารและโภชนาการ และด้านสวัสดิการทางสังคม สำหรับ ด้านรายได้รายจ่าย อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผู้สูงอายุมีความต้องการสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จำแนกรายด้าน ดังนี้ ด้านเนื้อหาสารสนเทศที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต คือ เรื่องการดูแลสุขภาพในแต่ละโรค เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ด้านเนื้อหาของสารสนเทศที่สำคัญ คือ เรื่องการศึกษา การเรียนรู้ที่จัดให้กับผู้สูงอายุ ด้านรูปแบบของสารสนเทศ คือ สื่อโสตวัสดุ เช่น รายการวิทยุ เสียงตามสาย ด้านแหล่งสารสนเทศ คือ มีบุคลากรเฉพาะประสานงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และ ด้านอื่น ๆ คือ มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ทั้งนี้อาจเนื่องจากปัญหาโรคภัยไข้เจ็บที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องเผชิญจึงส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความต้องการรับรู้เนื้อหาสารสนเทศที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้มีสุขภาพที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ต่อไป สอดคล้องกับ เนติยา แจ่มทิม และ สนิพร ยืนยง (2560) ที่ได้ศึกษาการใช้สื่อออนไลน์ และการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศสุขภาพออนไลน์ ที่ต้องการสารสนเทศเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างมีสุขภาพสมบูรณ์ ประกอบกับผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายและจิตใจเสื่อมถอยลง ทำให้การรับรู้สารสนเทศน้อยลงได้เช่นกัน

ดังนั้น การดำเนินกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุจึงเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าต่อจิตใจของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ได้นำความรู้มาเผยแพร่หรือได้มีบทบาทเป็นสมาชิกของกลุ่ม สอดคล้องกับ รัตนา แสงสว่าง (2552) ที่ได้ศึกษาการจัดการความรู้ห้องสมุดชุมชนเคลื่อนที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีฐาน อำเภอภูประดิ่ง จังหวัดเลย พบว่า ด้านบุคลากรที่ให้บริการมีการจัดเตรียมผู้ให้บริการผู้ดำเนินกิจกรรมอาจมีทั้งต้นแบบวิทยากรและอาสาสมัครที่ผ่านการคัดกรองสามารถเล่าเรื่องและอธิบายเกี่ยวกับสารสนเทศต่าง ๆ ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ควรมีการศึกษาความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุโรงเรียนผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จและมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

1.2 ควรศึกษาความพร้อมและศักยภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ

1.3 ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสารสนเทศให้แก่ผู้สูงอายุทั้งในเชิงนโยบายและการดำเนินงาน

2. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน

2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุนำผลการศึกษามาพัฒนาหรือปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ ประกอบกับวิเคราะห์ความพร้อมและศักยภาพของหน่วยงานให้การดำเนินกิจกรรม

2.2 แนวทางและนโยบายเกี่ยวกับสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุควรมีการระบุไว้ในแผนการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2559). การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของประเทศไทยตามแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ พ.ศ. 2545-2559. กรุงเทพมหานคร : กรมกิจการผู้สูงอายุ.
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- เกษศรีรินทร์ ใจแก้ว. (2557). ความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชราของรัฐในจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2553). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ.2552. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ.
- เนติยา แจ่มทิม และ ลินพร ยืนยง. (2560). การใช้สื่อออนไลน์ และการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศสุขภาพออนไลน์ของผู้สูงอายุ จังหวัดสุพรรณบุรี. สุพรรณบุรี : วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น
- พรชิตา อุปลัมภ์. (2559). พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ. วารสารปาริชาติ, 29(2), 71-87.
- รัตนา แสงสว่าง. (2552). การจัดการความรู้ห้องสมุดชุมชนเคลื่อนที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย. เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

- โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลมะอึ. (2560). *โครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ*. ร้อยเอ็ด : สำนักงานเทศบาลตำบลมะอึ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). *การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2557*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : สามลดา.
- Case, D. O. (2002). *Looking for information: A survey of research on information seeking, needs, and behavior*. San Diego, Cali : Academic Press.
- Fidel, R. (2012). *Human information interaction: An ecological approach to information behavior*. Cambridge, Mass : The MIT Press.
- Hirakawa, Y., Kuzuya, M., Enoki, H., & Uemura, K. (2011). Information needs and sources of family caregivers of home elderly patients. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 52, 202-205.
- Nicholas, D. (2005). *Assessing information needs: Tools, techniques and concepts for the internet age* (2nd ed.). London : Aslib.

ผู้เขียนบทความ

นางธิดารัตน์ สารพล

อาจารย์ประจำสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์
ภาควิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด 45120
E-mail : thidarat@reru.ac.th

ภูมิปัญญาด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านในจังหวัดนครราชสีมา

LOCAL WISDOM IN TREATMENT OF TRADITIONAL CHEMISTS IN NAKHON RATCHASIMA

ทิพย์วารี สงนอก

THIPWARI SONGNOK

นนทียา จันทรเนตร์

NONTHIYA CHANNETE

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

NAKHONRATCHASIMA RAJABHAT UNIVERSITY

นครราชสีมา

NAKHONRATCHASIMA

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านในจังหวัดนครราชสีมา ศึกษาวิเคราะห์วิธีการรักษาและผลการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านที่ยังคงอยู่ในสภาวะปัจจุบัน และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการรักษาบำบัดโรคของหมอพื้นบ้าน กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 13 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว มีลักษณะเป็นแบบมีโครงสร้าง ได้แก่ การสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบำบัดรักษาโรค และสัมภาษณ์ผู้ที่มารักษากับหมอพื้นบ้าน และแบบไม่มีโครงสร้าง ได้แก่ การบำบัดรักษาโรคของหมอยาพื้นบ้าน ด้วยการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป

ผลการวิจัยพบว่า องค์ความรู้ด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน ได้แก่ การเรียนวิชาจากบรรพบุรุษ ครูหมอพื้นบ้านที่ไม่ใช่เครือญาติ พระ และฆราวาส มีการคัดเลือกการสืบทอดจากสายเลือด หรือผู้ที่มีความสนใจและรักในการบำบัดรักษาโรค ชยัน อดทนในการท่องจำคาถาและมีคุณธรรม วิธีการรักษาโดยใช้สมุนไพรเป็นส่วนใหญ่ ในการบำบัดรักษาด้วยการนวดพื้นบ้าน การรักษากระดูกด้วยน้ำมัน และ การเผยแพร่องค์ความรู้ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยการจัดเวทีเสวนา และมอบเกียรติบัตรเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับหมอพื้นบ้านที่ยังมีบทบาทในการช่วยเหลือคนในชุมชนจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ หมอนวดจับเส้น 2 คน หมอนวดน้ำมันมะพร้าว 1 คน และ หมอสมุนไพร 3 คน

คำสำคัญ : ภูมิปัญญา, ภูมิปัญญาการรักษาโรค, หมอพื้นบ้าน

ABSTRACT

This research aimed at collecting the knowledge asset about local wisdom treatment of folk medicine men in Nakhon Ratchasima province, examining their know-how and results of the local treatment that exist in the present days and disseminating the folk wisdom about healing techniques from folk medicine men. The research has chosen the purposive sampling with 13 folk medicine

men, collecting information by interviewing that was approved by the experts. There was a structured interview questioning about the treatment and interview with the patient who is healed by the folk medicine men and unstructured interview questioning about the treatment from folk medicine men and group interview and discussion and analytic conclusion.

The results revealed that the knowledge asset of local wisdom treatment of folk medicine men is the learning from their ancestor and non-ancestor, which are priests and laypersons. The folk medicine men select their heirs, who must be member of the same family or someone who interested and passionate in local wisdom, diligent, high attempt on remembering sacred healing spells and be a moral-person. The treatment major based on natural herbs and coconut-oil bone therapy. And knowledge asset promoting is supported by Nakhon Ratchasima Ratchabhat University arranging a public forum and giving them the certificates to honor the folk medicine men, who currently play the role of healers; some people in the communities in Nakhon Ratchasima, which consisted of two osteopaths, one coconut-oil massage therapist and threeherbal therapists.

Keywords : Local wisdom, Local wisdom in treatment, Traditional chemists

บทนำ

ภูมิปัญญา หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถือเป็นมรดกวัฒนธรรมอันเกิดจากพัฒนาการปรับตัว และปรับวิถีชีวิตของคน เป็นความรู้ที่เกิดจากการทดลองปฏิบัติจริงในท้องทดลองทางสังคม ความรู้เหล่านี้ถูกค้นพบ ลองใช้ ดัดแปลง ถ่ายทอดกันมา เป็นเวลายาวนาน ผ่านกระบวนการขัดเกลาของกลุ่มคน จึงมีค่าและมีความสำคัญยิ่งนัก เป็นมรดกทางภูมิปัญญาของมนุษย์ ที่ทุกคนควรรู้ รักษา พัฒนา และนำมาปรับใช้พัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน (ประภารมย์ แก้ววรรณ, 2554, น. 184)

ภูมิปัญญาจะมีความสัมพันธ์ระหว่างคนกับโลกธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สัตว์ พืช เป็นปราชญ์ในการดำรงชีวิต เกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ซึ่งมนุษย์จำเป็นต้องนำมาใช้เพื่อดำเนินชีวิตให้อยู่รอด ระบบการแพทย์พื้นบ้านของไทย เป็นการผสมผสานระหว่างการแพทย์ของไทย ซึ่งมีทั้งแบบประสบการณ์หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อทางไสยศาสตร์ กับวิชาอายุรเวชของอินเดียและการแพทย์ของจีนที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทย การแพทย์เหล่านี้ได้กลายเป็นแพทย์แผนโบราณ หรือการแพทย์พื้นบ้านในชนบทไทย นอกจากนี้ความเชื่อเป็นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดพิธีกรรม การประกอบพิธีกรรมเป็นการถ่ายทอด ความรู้และประสบการณ์ของคนรุ่นก่อนให้แก่คนรุ่นต่อมา จึงมักพบว่าเมื่อยามใดที่มนุษย์มีความทุกข์ ความเดือดร้อน เจ็บไข้ด้วยสาเหตุต่าง ๆ จึงจัดพิธีกรรมด้วยการเซ่นไหว้หรือบูชา เพราะเชื่อว่าเป็นการกระทำของสิ่งเหนือธรรมชาติคือผีสาร เทวดานั้นเอง วิธีการป้องกันหรือการรักษาโรคต่าง ๆ จึงต้องพึ่งหมอยา การรักษาโรคที่ประสบความสำเร็จจะต้องรักษา ทั้งทางกายและทางใจ ผู้ป่วยจึงต้องการหมอที่เข้าใจ มากกว่าหมอที่จะรักษาเพียงอย่างเดียว หมอยาพื้นบ้านจะมีชีวิต ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมที่ใกล้ชิดกับชาวบ้าน จึงมีความเข้าใจและสื่อสารกับคนไข้ได้ดีและเป็นกันเอง จึงเป็นจุดสำคัญ ที่ทำให้ชาวบ้านยอมรับและนิยมไปรักษา บทบาทที่สำคัญอีกประการของหมอยาพื้นบ้าน คือเป็นผู้เชื่อมสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้าน เพราะเป็นการรักษาแบบพึ่งพาอาศัยกัน ดูแลเอาใจใส่กันอย่างใกล้ชิด พุดคุย ให้กำลังใจทั้งคนไข้และญาติพร้อมกัน ดังนั้นหมอยาพื้นบ้านจึงมีความสำคัญอย่างสูงในการเชื่อมสายใยสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านนั้น ๆ (โอภาส ขามะรัตน์, 2548, น. 122-125)

“หมอพื้นบ้าน” เป็นบุคคลซึ่งมีความรู้ความสามารถในการส่งเสริมและดูแลสุขภาพของประชาชนในท้องถิ่นด้วย ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย ตามวัฒนธรรมของชุมชนสืบทอดกันมานาน เป็นที่นิยมยกย่องจากชุมชน โดยมีประชาชน ในหมู่บ้านรับรองไม่น้อยกว่าสิบคน หรือเป็นผู้ที่ได้รับการรับรองจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (รัชนิ จันทรเกษ ประพจน์ เภตราภาค และ วิชัย จันทรภักดีวัฒน์, 2553, น.46) หมอพื้นบ้านสามารถให้การช่วยเหลือผู้ป่วยได้ ตามข้อยกเว้นในมาตรา 30(2) แห่งพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ.2542 นั่นคือสามารถให้ “การช่วยเหลือหรือเยียวยาผู้ป่วย...ตามธรรมเนียมจรรยา โดยมิได้รับผลประโยชน์ตอบแทน” แต่ขอบเขตดังกล่าวย่อมทำให้หมอพื้นบ้านไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่โดยอาศัยแต่การประกอบอาชีพ เป็นพื้นบ้านเท่านั้น ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งของหมอพื้นบ้านคือ จะจัดการความรู้ของบุคคลกลุ่มนี้ได้อย่างไร ทั้งในแง่การพัฒนาความรู้ความสามารถของหมอพื้นบ้านให้สามารถช่วยเหลือเยียวยาผู้ป่วยในชุมชนได้ดียิ่งขึ้น และในแง่ของการดึงความรู้ที่เป็นความรู้แฝงของหมอพื้นบ้านแต่ละคนออกมา เพื่อให้สังคมได้ประโยชน์ยิ่งขึ้น จากความจริง ที่ปราชญ์ท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงระดับชาติอย่างอาจารย์ล้อม เพ็งแก้ว ได้ส่งสมความรู้นอกระบบการศึกษา และตำรับตำราแล้ว ยังใช้วิธี “อาศัยสองเท้าเข้าไปทุกวัดทุกหมู่บ้านเรียนรู้เรื่องราวในท้องถิ่นด้วยการพูดคุยหาความรู้กับคนทุกอาชีพทุกวัย” และได้ข้อสรุปว่า “อยากได้ปริญญาให้มุ่งไปมหาวิทยาลัย อยากได้ความรู้ให้มุ่งสู่ชาวบ้าน” (วิชัย โชควิวัฒน์, 2551, น. 16-17)

จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญมาแต่อดีต ในด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และวิถีชีวิต สภาพสังคม ส่วนใหญ่เป็นสังคมชนบทที่มีความสัมพันธ์ของครอบครัวและญาติพี่น้องที่ยังเหนียวแน่นมากกว่าสังคมเมือง การยึดมั่น เกาะเกี่ยวทางวัฒนธรรมเป็นไปตามลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัย กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ ได้แก่ กลุ่มไทย ไครยาและกลุ่มไทยอีสาน นอกจากนี้เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ย่อย ได้แก่ ยวน ส่วย มอญ จีน แขก กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้จะใช้ภาษา ตามกลุ่มของตัวเอง มีประเพณีความเชื่อวิถีชีวิตของตนเอง ในด้านภูมิปัญญาชาวบ้าน ชาวบ้านในจังหวัดนครราชสีมา มีความรู้ด้านต่าง ๆ ที่ได้สั่งสมสืบทอดต่อกันมาอย่างไม่ขาดสาย เพื่อวิถีชีวิตที่สงบสุขดีงาม เกิดเป็นภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนกระบวนการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน ทำให้ชุมชนมีความแข็งแกร่ง มั่นคงและพึ่งตนเองได้ ในด้านภูมิปัญญาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของชาวจังหวัดนครราชสีมา เป็นภูมิปัญญาที่ผ่านการสังเกต ทดลองใช้ คัดเลือก และสั่งสมสืบทอดสู่ชนรุ่นหลัง การดูแลสุขภาพเริ่มตั้งแต่ แรกเกิด พัฒนาสู่วัยเจริญพันธุ์ถึงวัยชรา รวมทั้ง เมื่อยามเจ็บไข้ได้ป่วย การดูแลสุขภาพอาจเป็นการดูแลสุขภาพกันเองในครอบครัว ใช้สมุนไพรเป็นอาหาร หรือเป็นยา รักษาโรค แต่หากเจ็บป่วยจะมีหมอพื้นบ้านมารักษา จากการรวบรวมข้อมูลของสำนักงานจังหวัดนครราชสีมา (สำนักงาน วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา, 2549 น. 53) พบว่า จังหวัดนครราชสีมามีหมอพื้นบ้าน รักษาหลากหลายประเภท ได้แก่ หมอยา หมอดำยา หมอนวด หมอผี หมอสู่ขวัญ หมอเป่า หมอกระดุก เป็นต้น

จากการศึกษาวิจัยและลงพื้นที่ของนักวิชาการที่ผ่านมา (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา, 2549, น.53) พบว่า จังหวัดนครราชสีมามีหมอพื้นบ้านที่มีบทบาทดูแลสุขภาพคนในชุมชนที่น่าสนใจหลากหลาย ได้แก่ 1) หมอยาสมุนไพร เช่น นางสัมฤทธิ์ ระวังสำโรง รักษาโรคผ่านความเชื่อ โดยเชื่อว่าผีพระมากระซิบบอกด้วยยาในการรักษาผู้ป่วย และได้รักษา ผู้ป่วยที่เป็นโรคมะเร็งระยะสุดท้ายหายไประยะหนึ่ง แต่ที่น่าสนใจยิ่งกว่านั้นข้อมูลระบุว่ายังมีแพทย์ที่โรงพยาบาลรามาริบัติ ได้มาขอเป็นลูกศิษย์ หมอยาท่านนี้ก็ไม่หวงวิชาถ่ายทอดความรู้ทุกอย่างให้กับแพทย์แผนปัจจุบัน แต่เมื่อแพทย์นำด้วยสมุนไพร ไปรักษาเองกลับไม่หาย นายเสาร์ บัวนอก รักษาโรคมะเร็งเต้านม มะเร็งมดลูก ด้วยสมุนไพร และสามารถงดจับเส้น รักษาอัมพฤกษ์ อัมพาต ได้อีกด้วย นายประมวล สายสระน้อย รักษาโรค อัมพฤกษ์ อัมพาต นายจรูญ ฟันงูเหลือม นายแป้น ส่องงาม และ นายชัยณรงค์ บึงจ้อย 2) หมอน้ำมันรักษากระดูก คือ นายบุญถม ตอนนอก 3) หมอนวด คือ นางสุพรรณ แซ่เอ็ง จากข้อมูลทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่า จังหวัดนครราชสีมาหมอยาพื้นบ้านซึ่งบำบัดรักษาและเยียวยาผู้ป่วยในสังคม อยู่จำนวนไม่น้อย หลายรายช่วยรักษาโรคหลังจากที่ผู้ป่วยเข้ารักษาที่โรงพยาบาลไม่หาย หลายรายเริ่มต้นเป็นหมอยา จากการแสวงหาสมุนไพรเพื่อรักษาโรคที่ตนเป็นอยู่เมื่อหายถึงเริ่มเยียวยาผู้อื่น

ในปัจจุบันความสำคัญด้านการรักษาโรคด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านในหลายภูมิภาคได้รับความสนใจและได้รับการฟื้นฟู มีการวิจัยรวบรวมองค์ความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้ดังกล่าวสู่ชุมชน ผู้วิจัยมองว่าการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน ในจังหวัดนครราชสีมา เมื่อ 11 ปีที่ผ่านมา คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2549-2561 หมอพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญมากโดยเฉพาะโรค ที่แพทย์แผนปัจจุบันรักษาไม่หายและหมอพื้นบ้านกลับรักษาหาย จึงเกิดคำถามว่าในการวิจัยว่าองค์ความรู้ด้านการรักษาโรค ของหมอพื้นบ้านยังคงเหลือมากน้อยเพียงใด ความศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อหมอพื้นบ้านยังคงอยู่หรือไม่ สมุนไพรสรรพคุณ หรือขอบเขตของการรักษาโรคต่าง ๆ มากน้อยขนาดไหน หมอแต่ละท่านมีการสานต่อองค์ความรู้ดังกล่าวให้กับคนในท้องถิ่นหรือไม่ เมื่อรวบรวมองค์ความรู้ดังกล่าวครบถ้วนแล้วจึงเป็นขั้นตอนหรือกระบวนการของการเผยแพร่ข้อมูลข้อมูลดังกล่าวสู่สาธารณชนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

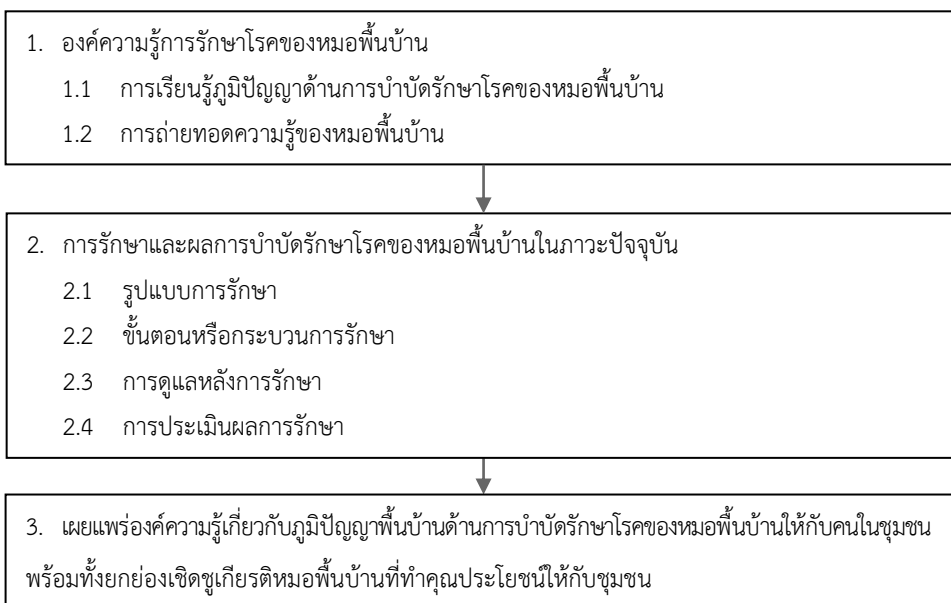
1. เพื่อรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์วิธีการรักษาและผลการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านที่ยังคงอยู่ในสภาวะปัจจุบัน
3. เผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านให้กับคนในชุมชน พร้อมทั้งยกย่องเชิดชูเกียรติหมอพื้นบ้านที่ทำคุณประโยชน์ให้กับชุมชน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านในจังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
2. คนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการบำบัดรักษา ด้วยสมุนไพร สรรพคุณของสมุนไพร ที่เป็นประโยชน์ อย่างแท้จริง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาด้านการรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน (รัชณี จันทรเกษ ประพจน์ เกตธากาศ และ วิชัย จันทรกิตติวัฒน์, 2553, น. 45-68) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ดังกล่าวและนำมากำหนด กรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านในจังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือ หมอพื้นบ้านจังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากเป็นงานวิจัยเชิงเปรียบเทียบให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของภูมิปัญญาทางการรักษาของหมอพื้นบ้านในช่วงเวลา 11 ปีที่ผ่านมา ผู้วิจัยจึงเลือกหมอพื้นบ้านที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา ใต้ระบุข้อมูลไว้ในหนังสือปฐมเบื้องโคราช บันทึกคำบอกเล่า จากภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวนทั้งสิ้น 13 คน (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา, 2549)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview form) และแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview form) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์หมอพื้นบ้าน มีลักษณะเป็นแบบไม่มีโครงสร้าง จำนวน 13 ข้อ ดังนี้ 1) ชื่อ-นามสกุล หมอพื้นบ้าน 2) ภูมิลาเนาปัจจุบัน 3) เบอร์โทรศัพท์ 4) ท่านเริ่มรักษาตั้งแต่อายุเท่าใด 5) ท่านมีข้อห้ามในการปฏิบัติในชีวิตประจำวันอะไรบ้าง 6) ท่านรักษาโรคหรืออาการใดเป็นประจำ 7) ท่านมีวิธีการวินิจฉัยอาการของคนไข้อย่างไร 8) ท่านมีขั้นตอนในการรักษาคนไข้อย่างไร 9) ท่านใช้สมุนไพรใด (บ้าง) มีสรรพคุณอย่างไร ในการรักษาโรคแต่ละโรค 10) ท่านมีวิธีการใดนอกเหนือจากการรักษาด้วยสมุนไพรหรือไม่ อย่างไร 11) ท่านมีวิธีการติดตามผลการรักษาของท่านอย่างไร 12) ท่านได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับใครหรือไม่ อย่างไร และ 13) ผู้สืบทอดความรู้จากท่านต้องมีคุณสมบัติอย่างไร

2. แบบสัมภาษณ์หมอพื้นบ้าน มีลักษณะเป็นแบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 สถานภาพและบทบาทของหมอพื้นบ้าน ส่วนที่ 3 โรคหรืออาการที่หมอรักษา และ ส่วนที่ 4 วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร สิ่งพิมพ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องการเรื่องภูมิปัญญาการรักษาของหมอพื้นบ้าน แล้วนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ภายใต้คำแนะนำของที่ปรึกษาโครงการวิจัย และนำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญปรับปรุงประเด็นต่าง ๆ คือ ใช้ภาษาให้กระชับในประเด็นที่ต้องการรู้ และครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา ตลอดจนการแก้ไขการใช้สำนวนภาษาเพื่อการสื่อความหมายให้ตรงกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูล ความถูกต้องและความชัดเจนของคำถาม ความเหมาะสมและถูกต้องกับเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้อง จนได้แบบสัมภาษณ์เพื่อนำไปใช้ในการวิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับองค์ความรู้ทางภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านในจังหวัดนครราชสีมา และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อให้ได้ข้อมูลวิธีการรักษาและผลการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านที่ยังคงอยู่ในสภาวะปัจจุบัน โดยมีการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ พร้อมบันทึกข้อมูล ภาพ และเสียงที่ได้จากการสัมภาษณ์ จนครบตามจำนวน และผู้วิจัยได้จัดเวทีเสวนาความรู้ภูมิปัญญาด้านการบำบัดรักษาโรคจากหมอพื้นบ้านสู่คนในสังคม พร้อมทั้งยกย่องเชิดชูเกียรติหมอพื้นบ้านที่ทำคุณประโยชน์ให้กับชุมชน โดยเสวนาเรื่องการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านในจังหวัดนครราชสีมา พร้อมกับจัดนิทรรศการนำเสนอประวัติและความเชี่ยวชาญด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านแต่ละคน มีการแจกแผ่นพับเผยแพร่ประวัติและความเชี่ยวชาญด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านให้กับผู้ร่วมฟังเสวนา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ จะเป็นข้อความลักษณะบรรยาย (Descriptive) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนา และจดบันทึก นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

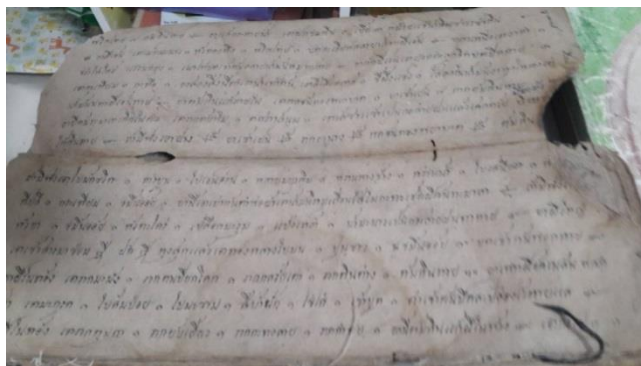
ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านในจังหวัดนครราชสีมา สามารถแสดงผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านในจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

1.1 การเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน

หมอพื้นบ้านในจังหวัดนครราชสีมา หลายคนเรียนรู้ภูมิปัญญาการรักษาจากบรรพบุรุษ ซึ่งหากบรรพบุรุษเป็นหมอพื้นบ้าน บุตรหลานมักจะเป็นผู้ช่วยในการรักษา หยิบจับตัวยาจนเกิดความชำนาญและสามารถรักษาคนในชุมชนต่อบรรพบุรุษได้ เช่น นายมวญ สายสร้อย หมอสมุนไพโร นายทับ สังข์สูงเนิน หมอเป่า นายเสาร์ บัวนอก หมอจับเส้น นายเฉลิม ไทยมะเร็ง หมอสมุนไพโร เป็นต้น หมอพื้นบ้านบางคนต้องไปฝากตัวเป็นศิษย์และช่วยครูทำงานครูถึงจะยอมถ่ายทอดวิชาให้ เช่น นายบุญถม ตอนนอก หมอน้ำมัน เรียนรู้จากครูซึ่งเป็นหมอพื้นบ้านอยู่ที่อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยไปฝากตัวเป็นศิษย์ช่วยครูทำนาและอาศัยเรียนวิชาความรู้ไปด้วยในช่วงว่างงาน ครูจะสอนให้ท่องคาถาให้ได้ก่อนเมื่อท่องคาถาได้แล้วให้นำตำราที่เรียนไปเผา เรียนอยู่กับครู 1 ปี จึงมาช่วยรักษาคนในชุมชน เริ่มรักษาเมื่ออายุ 20 ปี ปัจจุบันอายุ 70 ปี ยังพัฒนาความรู้ตนเองโดยการศึกษาความรู้จากเอกสารโบราณ การเข้าอบรม สัมมนา ตามที่หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นจัดขึ้น นอกจากเรียนรู้จากครูที่เป็นฆราวาสแล้ว หมอพื้นบ้านบางคนเรียนวิชาจากหมอพื้นบ้านที่เป็นพระสงฆ์ เช่น นายชั้น หวังวัดกลาง เริ่มสนใจศาสตร์ทางด้านหมอพื้นบ้านจากความศรัทธาและมีใญ่อยากช่วยเหลือคนในชุมชน จึงเรียนวิชาจากพระอาจารย์ และศึกษาด้วยตนเองจากเอกสารโบราณและตำราที่เกี่ยวข้องกับการรักษาแบบแพทย์แผนโบราณ

ภาพที่ 1 เอกสารโบราณที่ใช้ในการศึกษาของนายชั้น หวังวัดกลาง

ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อ 23 มิถุนายน 2560 ณ บ้านเลขที่ 68 หมู่ 5 ตำบลสีสุก อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

นอกจากหมอพื้นบ้านจะเรียนรู้วิชาจากความศรัทธาและมีใญ่อยากช่วยเหลือผู้ป่วยแล้ว ยังพบว่า หลายคนมีอาการป่วยจึงหาวิธีการรักษาตนเองด้วยการพึ่งหมอพื้นบ้าน เมื่อเห็นผลจึงจดจำและนำมารักษาผู้อื่นต่อ เช่น นายชัยณรงค์ ปัจจัย เคยเป็นริดสีดวงทวาร เมื่ออายุ 40 ปี และได้ซื้อยาสมุนไพรรักษาจากหมอพื้นบ้านมาต้มดื่ม จำนวน 7 หม้อ ปรากฏว่าอาการ

ริดสีดวงทวาร จึงถามตัวยาสมุนไพรจากหมอชาพื้นบ้านคนนั้น และนำมารักษาคคนในชุมชนต่อปรากฏว่าคนในชุมชนหาย จึงรักษาผู้ป่วยที่เป็นริดสีดวงมาตั้งแต่ตอนนั้นจนถึงปัจจุบัน หรือนางสุพรรณ แซ่เฮง หมอนวดจับเส้น เริ่มเรียนรู้การจับเส้น เนื่องจากตนเองป่วยเดินหรือทำงานไม่ได้ จึงไปเรียนรู้หาวิธีการรักษาตนเองจากหมอนวดพื้นบ้าน จนหาย จากนั้นจึงนำความรู้ที่ได้เรียนมาไปรักษาคคนอื่นต่อจนถึงปัจจุบัน

1.2 การถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอชาพื้นบ้าน แสดงผลการวิจัยดังนี้

หมอพื้นบ้านจังหวัดนครราชสีมา มีกฎเกณฑ์ในการถ่ายทอดความรู้และคัดเลือกบุคคล คือ จะต้องเป็นผู้ที่สืบสายเลือดโดยตรง หรือเป็นบุคคลที่มีความอดทน มีใจรักและอยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ อันเนื่องมาจากโรคร้ายไข้เจ็บ หมอพื้นบ้านหลายคนจำต้องท่องคาถาให้ได้เสียก่อนถึงจะรักษาผู้อื่นได้ เมื่อเป็นผู้ทำหน้าที่รักษาผู้อื่นแล้ว จะต้องเป็นผู้มีคุณธรรม และสามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของครูได้อย่างเคร่งครัด เช่น ห้ามรับประทานอาหารในงานศพ ห้ามพูดจาหยาบค้าย ห้ามสบถ หรือด่า แม้จะโกรธมากก็ต้องพูดออกมาเฉพาะคำที่เป็นมงคล มีความซื่อสัตย์ สุจริต วางตัวดีจนเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน มีความมุ่งมั่นที่จะรักษาคคนป่วย ไม่ดื่มสุราหรือของมีเมา เป็นต้น

2. การศึกษาวิเคราะห์วิธีการรักษาและผลการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านที่ยังคงอยู่ในสภาวะปัจจุบัน

จากการศึกษาวิจัยหมอพื้นบ้านส่วนใหญ่มีรูปแบบการการรักษาโดยใช้สมุนไพร มีการนวด การเป่า และการใช้น้ำมันมะพร้าว ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รูปแบบการรักษาโดยใช้สมุนไพร

อาการเจ็บป่วย	หมอพื้นบ้าน	วิธีการรักษา
1. มะเร็ง	นายเสาร์ บ้วนนอก	รักษาด้วยสมุนไพร หัวพิสมัย (ทุ้ง) 1 รากหนามพรม 1 แล้วเสกด้วยพระเจ้า 5 พระองค์ ต้มกิน
2. มะเร็งเต้านม	นายชั้น หวังวัดกลาง	รักษาด้วยสมุนไพร ต้นครามผีทั้งต้น ทั้งราก 1 แก่นปฐ 1 ฟันตาล 1 พญากัน แดง 1 หัวยาโคกใต้ 1 ต้มกินก็ได้ บดผงใส่แคปซูลก็ได้
3. มะเร็งปากมดลูก	นายชั้น หวังวัดกลาง	รักษาด้วยสมุนไพร (ขนานที่ 1) สหสสุณ 5 บาท เหมือดคน 1 บาท รากสีหวด 1 บาท เปล้าใหญ่ 1 บาท รากปับ 1 บาท หัวยาโคก 1 บาท พญายา 1 บาท หัวสองฟ้า 3 หัว ต้มกิน (ขนานที่ 2) เครือหาวยขม 1 กำมือ รากหญ้าคา 1 กำมือ ต้นหัวคำ 1 กำมือลูกฟักขาว 1 ลูก ต้มกินหลังอาหาร
4. ตับแข็ง	นายเสาร์ บ้วนนอก	รักษาด้วยสมุนไพร มัดกา (กิ่งสด) 1 หัวยาโคก (ข้าวเย็นเหนือ – ใต้) 1 ตะไคร้ต้น 1 ต้นคีน 1 เสกด้วยพระเจ้า 5 พระองค์ ต้มกิน
	นายชั้น หวังวัดกลาง	รักษาด้วยสมุนไพร โดไม่รู้ล้ม 1 รากชิงชี 1 สะเดานา/สะเดาดิน 1 หล้าหางช้าง 1 รากสหัสสุณ 1 คีน 1 เหมือดคน 1 ต้มกิน
5. อัมพฤกษ์-อัมพาต	นายมวญ สายสร้อย	1) รักษาด้วยสมุนไพร แสมสาร 1 แก่นคูณ 1 แก่นขี้เหล็ก 1 ใบมัดกา 1 แก่นลั่นทม 1 นำมาต้มใส่เกลือชนิดน้อยต้มเข้า-เย็น จนรสยาจืด 2) ยาประคบคลายเส้น ใบหนาด 1 ใบกระวาน 1 ข่า 1 ตะไคร้ 1 ขี้เหล็ก 1 มะขาม 1 พญายา 1 ตากให้แห้งตำให้ละเอียดห่อผ้าทำลูกประคบ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

อาการเจ็บป่วย	หมอพื้นบ้าน	วิธีการรักษา
	นายชั้น หวังวัดกลาง	1) รักษาด้วยสมุนไพร (ยาต้ม) สะแก 1 กำมือ คนทา 1 กำมือ เถวัลย์เปรียง 1 กำมือ รากพุด 1 กำมือ หัวหมู 1 กำมือ ขมิ้น อ้อย 7 ชิ้น ขี้เหล็กทั้ง 5 ต้มกินเช้า-เย็น 2) ยาประคบ (ขนานที่ 1) ใบขี้เหล็ก 9 ยอด ข้าวสารข้าวเหนียว 1 กำมือ ว่านไพล 7 ชิ้น เครื่องด่าง 7 ท่อน ตำผสมกัน 3) ยาประคบ (ขนานที่ 2) ตะไคร้หอม 1 กำมือ ใบตะแบก 1 กำมือ ใบช่อย 1 กำมือ ใบเอนอ่อน 1 กำมือ ตำผสมกัน
6. ยาริดสีดวงทวาร	นายชัยณรงค์ ปัจฉัย	รักษาด้วยสมุนไพร แก้ปวดริดสีดวง รากชะมัดน้อย 1 รากชะมัดใหญ่ 1 หัวยาหัวโอ 1 ต้น แอศดกวาง 1 เปลือกตูมตัง 1 เปลือกต้นมะตูม 1 ต้นตาไก่ 1 เปลือก ส้มกบ 1 นำมาตากแห้งแล้วต้มใส่น้ำ 1 หม้อ ยาตัดรากลิดสีดวงทวาร ราก/ต้นชะมัดน้อย 1 ราก/ต้นชะมัดใหญ่ 1 ยาหัวโอ 1 เปลือกส้มกบ 1 ต้นแอศดกวาง 1 นำไปตากแห้งแล้วต้ม ต้มกิน แต่ต้องกินยาแก้ปวดเสียก่อนแล้วจึงกินยาตัดรากลิดสีดวง
7. ยาสำหรับสตรี หลังคลอดบุตร	นางสุพรรณ แซ่เฮง	รักษาด้วยสมุนไพร ยาขับน้ำคาวปลา ขายชูดละ 100 บาท มีตัวยาคือ พริกไทย 7 เม็ด ดีปลี 7 เม็ด กระเทียม 7 กลีบ มะขามสุก 7 ฝัก ตำละลายน้ำร้อนกินจนหมดยา หรือตำจนเป็นผงปั้นเป็นลูกกลอนกิน
8. นวดจับเส้น	นายเสาร์ บ้วนนอก	รักษาด้วยการนวดจับเส้น
แก้ปวดเมื่อย	นางสุพรรณ แซ่เฮง	รักษาด้วยการนวดจับเส้น
เจ็บตามข้อ เข่า กระดูก	นายบุญถม ตอนนอก	รักษาด้วยการนวดและใช้น้ำมันมะพร้าวปลุกเสกให้ผู้ป่วยนำไปรักษาต่อที่บ้าน
9. งู หรือแมลงมีพิษ กัดต่อย	นายทับ สังข์สูงเนิน	รักษาด้วยคาถาเสกและเป่าน้ำมันต์
10. ลมชัก ลมบ้าหมู	นางสุพรรณ แซ่เฮง	ใช้สมุนไพร เมล็ดมะละกอสุกตากแห้ง 3 ส่วน เมล็ดพริกไทยแห้ง 2 ส่วน ตำจนละเอียดใส่น้ำผึ้งปั้นเป็นเม็ดกิน

ขั้นตอนโดยภาพรวมของการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านในจังหวัดนครราชสีมา จะเริ่มต้นด้วยการวินิจฉัยโรค ซึ่งหมอพื้นบ้านทั้งหมดจะซักประวัติผู้ที่มาได้รับการรักษาเพื่อหาสาเหตุและอาการของการเจ็บป่วยร่วมกับการสอบถามผลการวินิจฉัยของแพทย์ปัจจุบัน เพื่อใช้ประกอบการหาสาเหตุของโรคและหาวิธีการรักษา นอกจากนี้ยังพบการทำนายดวงชะตาก่อนเพื่อหาสาเหตุของการป่วยและหาวิธีการรักษา ส่วนขั้นตอนการรักษา หมอพื้นบ้านจะรักษาตามความชำนาญของแต่ละคน ได้แก่ นวดจับเส้น นวดทาน้ำมันมะพร้าว การให้ยาสมุนไพรไปต้มดื่มแทนน้ำ หรือดื่มก่อนและหลังอาหาร การใช้คาถาร่วมกับการรักษา การทำน้ำมันต์เพื่อเสริมกำลังใจ เป็นต้น และขั้นตอนการดูแลหลังการรักษา โดยส่วนมากไม่ปรากฏ เนื่องจากปัจจุบันหมอชาวบ้านเน้นการจำหน่ายตัวยาสสมุนไพรรักษา หรือหากเป็นการรักษาด้วยการนวดในแต่ละครั้งก็คิดค่าตอบแทน หากหายก็ไม่ต้องมารักษาต่อ หากไม่หายก็หาวิธีการรักษาใหม่ โดยการหาหมอพื้นบ้านคนอื่น ๆ หรือพึ่งแพทย์แผนปัจจุบัน

3. เผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านให้กับคนในชุมชน พร้อมทั้งยกย่องเชิดชูเกียรติหมอพื้นบ้านที่ทำคุณประโยชน์ให้กับชุมชน

การเผยแพร่องค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งจากผลการเสวนาพบว่า หมอพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชายเรียนจบในระดับประถมศึกษา อาชีพหลักคือการทำนาทำไร่ จำแนกได้ มี 2 ประเภท คือ หมอสมุนไพร และหมอนวดพื้นบ้าน โดยการรักษาโรคส่วนใหญ่คนไข้มาปรึกษาที่บ้าน แต่จะมีบางส่วนที่หมอไปรักษาที่บ้านคนไข้ หรือคนไข้มาซื้อยาไปกินเอง ซึ่งการรักษาโรคส่วนใหญ่จะเริ่มจากการซักประวัติคนไข้ การตรวจร่างกาย การสอบถามการตรวจวินิจฉัยจากแพทย์แผนปัจจุบัน (ในกรณีที่คนไข้ได้เข้ารับการรักษาจากแพทย์แผนปัจจุบันมาก่อน) รวมทั้งการรักษาที่มีความเชื่อเข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นด้านโหราศาสตร์ ด้านไสยศาสตร์ เป็นต้น และมีวิธีการรักษาโดยสมุนไพร การบีบนิ้วด้วยน้ำมัน หรือการใช้คาถาหรือวิธีไสยศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีการรักษาด้วยการเป่าพ่น เข้าเผือกอยู่บ้าง ซึ่งการรักษาโรคของหมอพื้นบ้านเกือบทั้งหมดจะไม่ละทิ้งเรื่องของความเชื่อ เวทมนตร์คาถา นับเป็นการรักษาทางด้านจิตใจควบคู่กับการรักษาทางกาย และประเด็นการรักษาในสภาวะปัจจุบัน ผลการเสวนาพบว่า หมอพื้นบ้าน ในปัจจุบันมีอายุมาก รวมทั้งสมุนไพรในท้องถิ่นมีจำนวนลดลง นอกจากนี้บทบาทของแพทย์แผนปัจจุบันมีมากขึ้นจึงทำให้หมอพื้นบ้านลดบทบาทลง

อภิปรายผล

จากการศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านในจังหวัดนครราชสีมา พบประเด็นที่น่าสนใจบางประเด็น จึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน พบว่า หากบรรพบุรุษเป็นหมอพื้นบ้าน บุตรหลานมักจะเป็นผู้ช่วยในการรักษา นอกจากนี้หากบุคคลใดยากเป็นหมอพื้นบ้านแต่บรรพบุรุษไม่ได้เป็นหมอพื้นบ้าน ก็มักจะไปฝากตัวเป็นศิษย์และช่วยครูทำงานครูถึงจะยอมถ่ายทอดวิชาให้ โดยบุคคลนั้นจะต้องช่วยครูทำนาและอาศัยเรียนวิชาความรู้ไปด้วยในช่วงว่างงาน ครูจะสอนให้ท่องคาถาให้ได้ก่อน เมื่อท่องคาถาได้แล้วให้นาคาราที่เรียนไปเผา เรียนอยู่กับครู 1 ปี จึงมาช่วยรักษาคนในชุมชน เมื่อมีบทบาทในการช่วยเหลือคนในชุมชนแล้ว หมอพื้นบ้านยังต้องพัฒนาความรู้ตนเองอยู่เสมอ โดยการศึกษาความรู้จากเอกสารโบราณและตำราที่เกี่ยวข้องกับการรักษาแบบแพทย์แผนโบราณ การเข้าอบรม สัมมนา ตามที่หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นจัดขึ้น นอกจากนี้ยังพบหมอพื้นบ้านบางคนเลือกเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านการรักษา กับหมอพื้นบ้านที่เป็นพระสงฆ์ และหลายคนมีอาการป่วยจึงหาวิธีรักษาตนเองด้วยการพึ่งหมอพื้นบ้าน เมื่อเห็นผลจึงจดจำ และนำมารักษาผู้อื่นต่อ ซึ่งผลการศึกษครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุริยา มาตย์คำ (2552, น. ข) เรื่อง การพัฒนากระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการศึกษาระบุว่า หมอพื้นบ้านมีระบบการสืบทอดหรือเรียนรู้ภูมิปัญญา 6 ระบบ ได้แก่ มีการสืบทอดหรือเรียนรู้ภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษ การเรียนรู้ในระดับเครือญาติ การเรียนรู้จากหมอพื้นบ้านสู่บุคคลผู้สนใจ การเรียนรู้จากหมอพื้นบ้านสู่ผู้ได้รับการบำบัดรักษา ที่หายแล้ว การเรียนรู้จากสถาบันการศึกษา และการเรียนรู้ด้วยตนเองจากตำราโบราณ

การถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน หมอพื้นบ้านจังหวัดนครราชสีมา หลายคนมีกฎเกณฑ์ในการถ่ายทอดความรู้และคัดเลือกบุคคล คือ จะต้องเป็นผู้ที่สืบสายเลือดโดยตรง หรือเป็นบุคคลที่มีความอดทน มีใจรักและอยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์อันเนื่องมาจากโรคร้ายไข้เจ็บ หมอพื้นบ้านหลายคนจำต้องท่องคาถาให้ได้เสียก่อนถึงจะรักษาผู้อื่นได้ เมื่อเป็นผู้ทำหน้าที่รักษาผู้อื่นแล้ว จะต้องเป็นผู้มีคุณธรรม และสามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของครูได้อย่างเคร่งครัด ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ นักวิชาการสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2550, น. 24) ที่ระบุว่า บุคคลที่จะเป็นหมอพื้นบ้าน ต้องอาศัยความพยายาม ความอดทน ความพากเพียร

ต้องจดจำคำสอน คาถาอาคมต่าง ๆ และต้องหมั่นคอยสังเกตติดตามไต่ถามจากครูอาจารย์อยู่เสมอ ครูหมอพื้นบ้านจึงจำเป็นต้องมีการคัดเลือกความเหมาะสมและคุณสมบัติของลูกศิษย์ เพราะนอกจากความรู้ ความชำนาญในศาสตร์การแพทย์พื้นบ้านแล้ว คุณธรรมและจริยธรรมก็มีส่วนสำคัญ เนื่องจากชีวิตผู้ป่วยอยู่ในกำมือของหมอนั่นเอง และงานวิจัยของ บัวทอง จุมพรีบุตร (2554, น. ๖) เรื่องวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของหมอยาพื้นบ้านไทยอีสานและลาว ผลการวิจัยพบว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาของหมอยาพื้นบ้านเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ใช้วิธีเรียนตัวต่อตัว ผ่านประสบการณ์จริง ระหว่างครูกับศิษย์ หรือระหว่างคนในตระกูล การเลือกศิษย์ครูจะเป็นผู้เลือกด้วยตัวเอง จะต้องศึกษาจิตใจ ลักษณะนิสัย สติปัญญา การเสียสละของลูกศิษย์ สังเกตความประพฤติปฏิบัติของลูกศิษย์อย่างใกล้ชิด คุณสมบัติของลูกศิษย์ต้องเป็นคนดี มีศีลธรรม มีเมตตา เสียสละ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีความอดทน มีใจรักต่อการรักษาผู้ป่วย บวชเรียนมาแล้ว มีสติปัญญาดี มีไหวพริบ มีความเฉลียวฉลาด มีความจำแนกในการท่องจำตำรายาหรือคาถา

2. วิธีการบำบัดรักษาโรคและผลของการรักษาโรคของหมอพื้นบ้านจังหวัดนครราชสีมา ปัจจุบันพบว่าหมอที่รักษาโดยไม่ใช้สมุนไพร คือ หมอนวด ยังมีบทบาทในการช่วยเยียวยาหรือรักษาคนในชุมชนและยังมีการสืบทอดองค์ความรู้ไปยังบุตรหลาน ทั้งนี้เนื่องจากเป็นภูมิปัญญาที่สามารถสืบทอดได้โดยการปฏิบัติให้ดู ผู้เรียนรู้อีกจะจดจำ ทดลองปฏิบัติ เมื่อเกิดความชำนาญก็สามารถช่วยเหลือคนในชุมชนต่อไปได้ วิธีการรักษาก็ไม่ยุ่งยากซับซ้อน โดยเริ่มจากการซักประวัติ ตรวจร่างกาย วินิจฉัยอาการ และนวดรักษาตามอาการ นอกจากการนวดโดยวิธีการที่ร่ำเรียนมาแล้วยังใช้คาถาและน้ำมันเข้าช่วยในการรักษาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มารักษาได้เป็นอย่างดี หมอสมุนไพร เป็นหมอพื้นบ้านอีกประเภทหนึ่งที่ยังคงมีบทบาทในการรักษา หาสุนไพร และจำหน่ายไปตามโรคหรืออาการเจ็บป่วยของผู้ที่มาขอความช่วยเหลือ และพบหมอสมุนไพรบางคนที่ทำหน้าที่หลายบทบาท กล่าวคือ นอกจากจะเป็นหมอสมุนไพรแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นหมอรักษาด้วยคาถา น้ำมัน การดูดวง สะเดาเคราะห์ และเป็นผู้นำทางพิธีกรรมอีกด้วย ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าหมอสมุนไพรในจังหวัดนครราชสีมาโดยมากมีอายุระหว่าง 60-80 ปี แต่ยังไม่มีส่วนสืบทอดองค์ความรู้ดังกล่าว กระบวนการรักษาของหมอสมุนไพรพบว่าคล้ายคลึงกับหมอนวดพื้นบ้าน เพียงแต่เปลี่ยนจากนวดตามอาการ เป็นการใช้สมุนไพรรักษา อาจเป็นรูปแบบยาลูกกลอนหรือยาต้ม และอาจมีการใช้คาถา พิธีกรรมเข้าช่วยในการรักษา สอดคล้องกับ รัชณี จันทรเกษ ประพจน์ เกตุรากาศ และ วิชัย จันทรกิตติวัฒน์ (2553, น. 52-63) ที่ระบุว่า หมอพื้นบ้านส่วนใหญ่มีความสามารถมากกว่าหนึ่งประเภทจะประกอบไปด้วยหมอพิธีกรรม หมอสมุนไพร หมอนวด หมอดำยาและหมออื่น ๆ ซึ่งส่วนมากจะมีอายุ 60 ปีขึ้นไป และ ธรณีส ทองชูช่วย (2557, น. 1) ให้ข้อมูลว่าวิธีการรักษาโรคด้วยการใช้สมุนไพรของหมอพื้นบ้านก่อนการรักษาทุกครั้ง หมอพื้นบ้านจะทำการตรวจโรคโดยการซักประวัติ การตรวจร่างกายและจิตใจ เสร็จแล้วจะวินิจฉัยโรค และดำเนินกระบวนการในการรักษาโรคด้วยการใช้สมุนไพร ที่แตกต่างกันไปตามชนิด และลักษณะอาการของโรคหรือความเจ็บป่วยที่ปรากฏ เพื่อมุ่งปรับธาตุทั้ง 4 ให้เกิดความสมดุลเป็นหลัก มีการใช้คาถา และรวมถึงพิธีกรรมตามความเชื่อ มาใช้ในกระบวนการของการบำบัดรักษา มีข้อห้าม ข้อแนะนำสำหรับการปฏิบัติตนของผู้ป่วยในระหว่างการรักษา และมีการติดตามผลของการรักษาเป็นระยะ

3. การเผยแพร่ความรู้หนึ่งการจัดทำโครงการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดเวทีเสวนาเกี่ยวกับการสืบทอดภูมิปัญญาด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านในจังหวัดนครราชสีมา มีผู้สนใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 100 คน และมีการเชิญเกียรติหมอพื้นบ้าน โดยการมอบเกียรติบัตร จัดทำนิตยสารให้ความรู้เกี่ยวกับชีวประวัติของหมอพื้นบ้านแต่ละท่าน โดยมีคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการจัดเสวนาวิชาการ ซึ่งการจัดกิจกรรมเสวนาวิชาการและเชิญเกียรติหมอพื้นบ้านดังกล่าวส่งผลให้หมอพื้นบ้านเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น เยาวชนรุ่นใหม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับวิธีการรักษาและสรรพคุณของยาสมุนไพร รวมทั้งเป็นการเสริมรายได้ให้กับหมอพื้นบ้านได้อีกทางหนึ่งอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สามารถนำผลการศึกษาไปจัดทำฐานข้อมูลทางด้านมรดกวัฒนธรรมของจังหวัดนครราชสีมาได้
2. สามารถนำผลการศึกษาไปพัฒนาเป็นเอกสารวิชาการ หรือจัดทำสื่อวีดิทัศน์เพื่อสืบทอดองค์ความรู้ด้านนี้

ให้กับเยาวชนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านการบำบัดรักษาโรคที่ปรากฏในเอกสารโบราณของจังหวัดนครราชสีมา
2. การพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาด้านการบำบัดรักษาโรคโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์สุกุล วงษ์กาฬสินธุ์ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ให้ความอนุเคราะห์และสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดทำวิจัย กระบวนการจัดทำวิจัย และเป็นส่วนหนึ่งในการจัดงานสัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับภูมิปัญญาหมอยาพื้นบ้าน

ขอบพระคุณรองศาสตราจารย์วัฒนา วิสเพ็ญ ผู้วางรากฐานทางด้านการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านการบำบัดรักษาโรค ขอบพระคุณ ดร.สมัย วรรณนุตร ที่ปรึกษางานวิจัยที่ให้คำชี้แนะและให้คำปรึกษาจนทำให้รายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอบพระคุณปราชญ์ชาวบ้านทั้ง 13 ท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์และความเมตตาแก่ผู้วิจัยทางด้านข้อมูลเกี่ยวกับการบำบัดรักษาโรคอย่างละเอียดลออ และสามารถเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวไปยังชุมชน นักศึกษา และครูอาจารย์ได้อย่างลึกซึ้ง

ขอขอบพระคุณพ่อแม่ พี่น้องชาวจังหวัดนครราชสีมาทุกท่านที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการบำบัดรักษาโรคของหมอยาพื้นบ้าน ท้ายที่สุดขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลิต ชัยครรชิต ที่กรุณาให้คำชี้แนะเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

เอกสารอ้างอิง

ธณีส ทองชูช่วย. (2557). ภูมิปัญญาของหมอยาพื้นบ้านในด้านการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค ของอำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, สงขลา.

บัวทอง จุมพระบุตร. (2554). วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของหมอยาพื้นบ้านไทยอีสานและลาว. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค (กลุ่มสาธารณสุขชุมชน) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, สุรินทร์.

ประภากร แก้ววรรณ. (2554). ตำราการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

พระสุริยา มาตย์คำ. (2552). การพัฒนากระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาหมอยาพื้นบ้านในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2550). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพการแพทย์แผนไทย. หน่วยที่ 8-15 (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รัชนี้ จันทรเกษ ประพจน์ เกตุราภาค และ วิชัย จันทรกิตติวัฒน์. (2553). สถานการณ์หมอยาพื้นบ้านในส่วนภูมิภาคในประเทศไทย. รายงานสถานการณ์ : การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือก ประจำปี พ.ศ. 2550-2552. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์ สำนักวิชาการ กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก.

วิชัย โชควิวัฒน์. (2551). การพัฒนากำลังคนภูมิปัญญาไทยสุขภาพวิถีไท. นนทบุรี : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา. (2549). ปุ่มเมืองโคราช บันทึกคำบอกเล่า จากภูมิปัญญาท้องถิ่น. นครราชสีมา : สมบูรณ์การพิมพ์.

โอภาส ชามะรัตน์. (2545). ภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านกับการใช้สมุนไพรบำบัดรักษาความเจ็บป่วย: กรณีศึกษานายแหว วงศ์คำโสม บ้านโคกผาง ตำบลसानตม อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏเลย, เลย.

ผู้เขียนบทความ

นางทิพย์วารี สมนอก

อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาภาษาไทย

E-mail: thipwari_s@hotmail.com

นางสาวนนทียา จันทรเนตร์

อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาภาษาไทย

E-mail: ch.nontiya@gmail.com

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดนครราชสีมา 30000

บทความวิจัย (ภาษาอังกฤษ : เผยแพร่วิทยานิพนธ์)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพนวัตกรรมองค์การเชิงกลยุทธ์ :

การตรวจสอบเชิงประจักษ์ของธุรกิจบรรจุภัณฑ์ในประเทศไทย

FACTORS INFLUENCE ON STRATEGIC ORGANIZATIONAL INNOVATION
CAPABILITY: AN EMPIRICAL INVESTIGATION OF PACKAGING BUSINESSES
IN THAILAND

ยุพาภรณ์ ชัยเสนา

YUPAPORN CHAISENA

สุธนา บุญเหลือ

SUTTANA BOONLUA

นิติพงษ์ ส่งศรีโรจน์

NITIPHONG SONGSRIROTE

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มหาสารคาม

MAHASARAKHAM

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพนวัตกรรมองค์การเชิงกลยุทธ์ ภายใต้ทฤษฎีเชิงสถานการณ์ โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับธุรกิจบรรจุภัณฑ์ในประเทศไทย จำนวน 1,073 กิจการ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการหรือหุ้นส่วนผู้จัดการโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 232 คน ใช้แบบสอบถามซึ่งพัฒนาขึ้นโดยการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์การที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการองค์การให้สูงขึ้น ทดสอบค่า IOC ได้เท่ากับ 0.67-1.00 เก็บรวบรวมข้อมูลได้กลับมาจำนวน 228 คน คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 21.20 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีสมการถดถอยแบบกำลังสองน้อยที่สุดและนำเสนอด้วยวิธีการอนุมานเพื่อสรุปข้อค้นพบ ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนของผู้บริหาร ($\beta_1=0.15$, $p<0.05$) วัฒนธรรมองค์การที่ยั่งยืน ($\beta_2=0.30$, $p<0.01$) การมุ่งเน้นความมั่นคงของความรู้ ($\beta_3=0.23$, $p<0.01$) การเจริญเติบโตของการเอื้ออำนวยทางเทคโนโลยี ($\beta_4=0.18$, $p<0.05$) และบรรยากาศที่เอื้ออำนวยทางสภาพแวดล้อม ($\beta_5=0.11$, $p<0.05$) ส่งผลกระทบบนเชิงบวกต่อศักยภาพนวัตกรรมองค์การเชิงกลยุทธ์ ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้กิจการมีปัจจัยทั้งห้าด้านในการดำเนินธุรกิจ แสดงให้เห็นว่าการมุ่งเน้นนโยบายพัฒนาวัฒนธรรมองค์การให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและส่งเสริมความรู้ใหม่ๆ มาพัฒนาบรรจุภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง เป็นแนวทางที่สำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพนวัตกรรมองค์การเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจบรรจุภัณฑ์ในปัจจุบันเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้เร็วกว่าคู่แข่ง

คำสำคัญ : นวัตกรรมองค์การเชิงกลยุทธ์, ธุรกิจบรรจุภัณฑ์

ABSTRACT

The purpose of this research aims to investigate the influencing factors which affect the strategic organizational innovation capability. The contingency theory was used as a theoretical framework. The study was conducted with the packaging business in Thailand. Data collection uses questionnaires to gather information from managing directors or managing partners. The questionnaire was developed from a literature review on organizational innovation the enhances organizational management competence. In the quality test, IOC of each item ranged from 0.67-1.00. The completely and returned questionnaires are 228 questionnaires, which indicate the response rate as 21.25%. Data analysis with inferential statistics was conducted by choosing the ordinary least square regression (OLS). The results indicate the executive support policy ($\beta_1=0.15$, $p<0.05$), sustainable organizational culture ($\beta_2=0.30$, $p<0.01$), knowledge richness orientation ($\beta_3=0.23$, $p<0.01$), technological complementarity growth ($\beta_4=0.18$, $p<0.05$), and environmental munificence climate ($\beta_5=0.111$, $p<0.05$), have a positive influence on strategic organizational innovation capability. Therefore, the managers should pay the more concentration on corporate culture development policy, which consistent with the growth of technology and continuous improving the novel knowledge are the key factors of packaging business, which lead the firmness to meet the more competitive advantage than the other competitors, such the quick respond to serve the customer need.

Keywords : Strategic organizational innovation, Packaging businesses

INTRODUCTION

Global business competition is a result of the impact of an information technology, quality of goods and services, productions' proficiency and adaptive ability, which provide more flexibility of all businesses. It is necessary for all companies that operate in such circumstances look for effective tools to enhance adaptively capability. Innovation is one of the management tools to deal with rapidly changing environments by producing distinctive goods and services which are modified from something existing to be more modern and more effective (Pagell & Krause, 2004). Therefore, an innovation capability is the key factor which leads the organization to attain firms' success (Tsai, 2001).

However, creating innovative organizational strategies for success is still a challenge for executives (Cormican & O'Sullivan, 2004). Because of the factors that can promote organizational innovative behavior are based on causal factors which affect the creation of novel work and perception of creative climate in the organization. These climates are directly correlated with the organizational innovation support. An acceptance of knowledge and skill diversity which includes; the development of technology and the external environment, which are the key-driven factors to stimulate organizational innovation (Klein & Kozlowski, 2000).

Innovative ability is an antecedence of innovation which demonstrates the firm capability in new creation, whereas innovation is like an organizational instrument for improving competitive advantage (Hult, Snow, & Kandemir, 2003). It could, therefore, be concluded that firm needs to have the innovative competence. This was because the innovative competence lifts competitive advantage up significantly from gaining higher performance. Moreover, the innovative capability was a crucial strategic concept for the invention of strategic innovation in order to achieve the long-term goal (Noble, Sinha, & Kumar, 2002). Creativity of strategic innovation in organization has been remaining challenged for executives. This was because of most organizations have the problems in innovative retention for longer period of time. One of the main reasons was the creation of effective innovation in organization which has been ambiguous for managerial characteristic. Consequently, these organizations may not be able to understand the concept of innovative creation in the overview of organization and could not adapt this concept into practical (Wong & Chin, 2007). According to prior researches, although various types of innovation were emphasized on utilization for organization, but there was few researches mentioned on the development of firm capability to enhance new idea leading to innovative organization. Therefore, the purpose of this study was to contribute to this gap in the literature. For doing so, this led to the research question which was “How do antecedent factors that affect strategic organizational innovation capability?”. The packaging businesses in Thailand were chosen as samples of this research.

RESEARCH OBJECTIVES

To examine the effect of five antecedents, including executive support policy, sustainable organizational culture, knowledge richness orientation, technological complementarity growth, and environmental munificence climate on strategic organizational innovation capability.

Literature review

This research investigated the relationships between five factors and strategic organizational innovation capability. The contingency theory was employed to support the linkage among variables in the model. The contingency theory explained that organizational structure is viewed as a function of context simultaneously determined by the external business environment, history, and other organizational factors (Anderson & Lanen, 1999). These external factors are environmental or industrial factors such as industry competition, government regulations, business environmental uncertainty, stakeholder involvements and expectations, technological change, society, and economic conditions (Sauser, Reilly & Shenhar, 2009). Furthermore, endogenous factors are the organizational factors or internal factors such as corporate vision, organizational climate, firm resources, experience, leadership, and firm policy. This leads to establishment or improvement of appropriate organizational management within changed situations in order to obtain growth and survival (Chenhall & Langfield-Smith, 1998). The antecedent factors include executive support policy, sustainable organizational culture, knowledge richness orientation, technological complementarity growth, and environmental munificence climate. The conceptual model of strategic organizational innovation capability is illustrated in Figure 1.

1. Factors of strategic organizational innovation capability

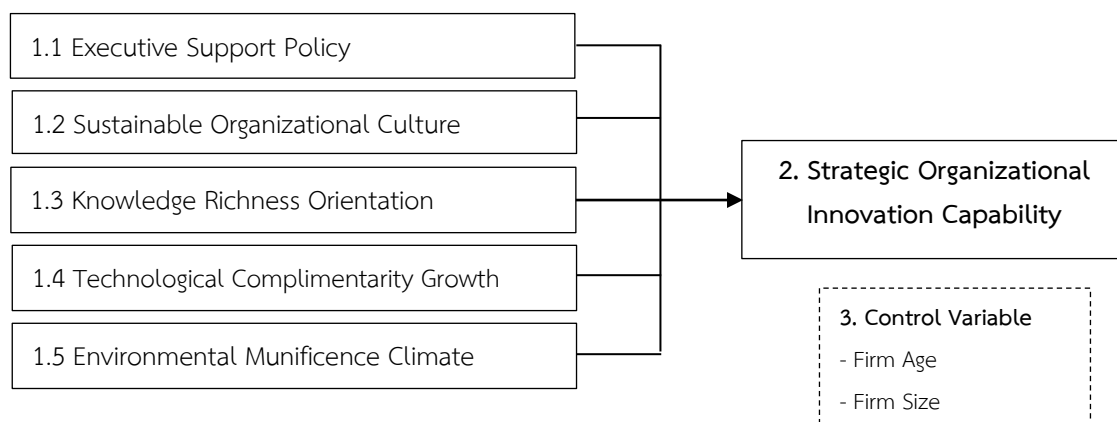

Figure 1 Conceptual Model of factors of strategic organizational innovation capability

1. Executive support policy (ESP) refers to the abilities of the executives to formulate principles and guidelines for supporting work processes to achieve organizational goals (Elkins & Keller, 2003). The policy of executives is crucial for the operation of the organization because it is the beginning of the administration and also affects a company's success. Many researchers have studied about executive support policy and found that top management team impacts on the firm's strategy to focus on innovation development (Talke, Salomo, & Rost, 2010). Besides, executive policies that support organizational innovation by serving a reward for employee can enhance the idea and support innovation, autonomy and challenges, and the inspiration and motivation by encouraging the process of new ideas generation. The hypothesis is, therefore, provided as follows:

Hypothesis 1 : Executive support policy has a positive influence on strategic organizational innovation capability.

2. Sustainable organizational culture (SOC) refers to the extent of the firm in supporting the systematic exchanges of personnel and it is used as a guideline for ongoing creative their works continuously (James et al., 2007). Prior research has discussed on organizational culture, such as: Jaca et al. (2016) which indicated that organizational culture contributed the innovation development. Likewise, Damanpour and Schneider (2006) stated that the managers influence on the outcome of the organization by creating a culture influencing the environment within the organization, and create the ability to change and innovation. Moreover, diversity of culture, and organizational structure are contributed the organizational innovation. Matinaro and Liu (2017) stated that the organizational culture and the ability of managers to support and contribute to innovative and organizational culture were important elements for the increase of innovativeness. Organizational culture affects innovativeness development. Therefore, the hypothesis is provided as follows:

Hypothesis 2 : Sustainable organizational culture has a positive influence on strategic organizational innovation capability.

3. Knowledge richness orientation (KRO) refers to the firm focusing on the creations, collections, exchanges, and applications of information in the systematic ways for leading to effective information management to increase the level of innovation to be higher than competitors (Becerra-Fernandez, Gonzalez, & Sabherwal, 2000). Knowledge helps in the production of information from data or information that is of little value as a data or information that is very valuable. Knowledge can help recognize and analyze data into valuable information. Accordingly, Delone & Mclean (2003) indicated that the use of the knowledge that flexibility would help in the innovativeness development of the organization. Moreover, Yu et al. (2013) found that the use of knowledge management system and organizational learning was the process of converting strategy into real innovation capability. It was consistent with Psomas and Jaca (2016) who found that knowledge management contributed to innovation capability. Therefore, the hypothesis is provided as follows:

Hypothesis 3 : Knowledge richness orientation has a positive influence on strategic organizational innovation capability.

4. Technological complementarity growth (TCG) refers to the technological advancements which are continually development affecting the performances of the businesses and the causes of the new business practices (Tutar, Nart, & Bingol, 2015). Previous research found that the technology oriented strategy is essential for the development of innovativeness and performance of Asian firms (Li & Zhou, 2005). This is in accordance with Tuominen, Rajala, and Möller (2004) who proposed that a technology-oriented for the firm to the modifications of the environment dynamic was associated with organizational innovativeness. Additionally, Omerzel (2015) also indicated that the technology growth and technology development was a key factor for the firm innovativeness. Moreover, Tutar et al. (2015) stated that the executive with focusing on technology would intend to the creativity, invention, new techniques, technologies, and methods to adjust the company's strategy and activities. They also found the focus on technology was positively correlated with innovation capabilities. Therefore, the hypothesis is provided as follows:

Hypothesis 4 : Technological complementarity growth has a positive influence on strategic organizational innovation capability.

5. Environmental munificence climate (EMC) refers to the rapid economic and social conditions change in business that support the operation to the facility quickly (Jung, Chow & Wu, 2003). In an intense competitive environment that full of technologies and developments in information technology, products and services are increasing by the expectations of customers and the intensity of the global economy. As a result, all companies applied competitive strategies to gain competitive advantage (Acar, 2012). Many organizations are facing rapidly changing environment, changing technology, shorter product life cycles, and globalization as a result organization needs to be creative and innovative in order to gain competitive advantage and survival. Previous research also indicated that the technology growth and environmental climate are key factors for the firm innovativeness. Therefore, the hypothesis is provided as follows:

Hypothesis 5 : Environment munificence climate has a positive influence on strategic organizational innovation capability.

Strategic Organizational Innovation Capability

Strategic organizational innovation capability refers to the ability the firm to adopt the new systems, policies, processes, concepts, products, and services to serve as a method and guideline for conducting business (Battisti & Stoneman, 2010). Environmental change affects the development of innovation within the organization. Organizations need to establish innovation to keep their existence in fierce competition striations. The organization must adapt for the more complicated environment than before, and in this context, innovation in business is an important factor for survival, and a lasting and effective competitive advantage (Floyd & Lane, 2000).

Control Variables.

There were two control variables as follow:

1. Firm age is measured by the period of time in business. It is a critical control variable that may have effects on management. Firm age is normally associated with better resource ability and higher competitiveness (Lau, Yiu, Yeung & Lu, 2008).
2. Firm size refers to how large or small the firm is, and is measured by the operational capital (Rothaermel & Deeds, 2006). On the other hand, some authors consider that large companies develop more innovations, while other studies advocate greater results of innovation by small businesses (Orfila-Sintes & Mattsson, 2009). Consequently, smaller firms are more likely to rapidly modernize their strategy than large ones. This research measured firm size by the operational capital in order to control for possible side effects (Zahra, Neubaum & Larrañeta, 2007).

RESEARCH METHODOLOGY

Data collection

The populations of this research were 1,073 packaging businesses in Thailand obtained from the online database of the Packaging Intelligence Unit, the Division of Industrial Economics, Ministry of Industry in Thailand (Ministry of Industry, 2017). The packaging businesses have become increasingly competitive due to the diverse and dynamic demands of consumers, for this reason, packaging businesses need to develop products and services that are creative and innovative at all times to survive (Garcia & Calantone, 2002). Hence, this industry should be aware to develop their innovations which reflect in the development of modern packaging and response to the changeable need of customers. A mailing questionnaire was used to collected data and 1,073 of them were sent to the key informants including managing directors or managing partners and the follow-up calls were made two weeks after mailing. There were 232 were returned with 228 usable which was 21.25% response rate. The testing of non-response bias is to investigate the responding results after questionnaire is returned. The important reason for this procedure is to avoid the bias problem occurring between respondents and non- respondents. The results provide that there were no statistically significant differences between two groups at a 95% confidence level (Armstrong & Overton, 1977). The instrument was developed from literature reviews on organizational innovation. While its validity and reliability were tested using a pre-test. The multiple regression analysis was used to improve all hypotheses testing.

The testing of non-response bias is to investigate the responding results after questionnaire is returned. The important reason for this procedure is to avoid the bias problem occurring between respondents and non-respondents. The results provide that there were no statistically significant differences between two groups at a 95% confidence level (Armstrong & Overton, 1977).

1. Variable Measurement

The instrument was developed from literature reviews on organizational innovation. The dependent variables, independent variables, and control variables were measured by using five-point likert scale.

2. Control Variables

There were two control variables in this study including firm size and firm age, which may influence on the relationships between variable in the conceptual model. Firm size was the operational capital (Rothaermel & Deeds, 2006), which was measured by dummy variable: 0 (50,000,000 Baht or less than) and 1 (more than 50,000,001 Baht). Whereas, firm age referred to the period of time in business (Lau, Yiu, Yeung, & Lu, 2008), which was measured by dummy variable: 0 (10 years or less than) and 1 (more than 11 years).

3. Reliability and Validity

The questionnaires were tested content validity by 5 experts. The content validity was checked by item objective congruence (IOC) of each item ranged from 0.67-1.00. The reliability of the measurements were evaluated by Cronbach Alpha coefficients. The result of the Cronbach Alpha coefficients was between 0.76-0.88 which were higher than standard score of 0.70. Factor analysis was employed to test the validity of data in the questionnaires. All items were measured in each construct which was extracted to be one principal component. Factor loading of each construct presented a value between 0.68-0.89 which were higher than the cut-off 0.40 indicating the acceptable construct validity (Hair et al., 2010). The result of measurement validation was presented in Table 1.

Table 1 Result of Measure Validation

Variables	Factor Loadings	Cronbach's Alpha
Executive Support Policy (ESP)	0.74-0.84	0.82
Sustainable Organizational Culture (SOC)	0.68-0.83	0.76
Knowledge Richness Orientation (KRO)	0.79-0.88	0.87
Technological Complementarity Growth (TCG)	0.84-0.89	0.88
Environment Munificence Climate (EMC)	0.73-0.89	0.80
Strategic Organizational Innovation Capability (SOIC)	0.76-0.80	0.84

4. Statistical Techniques

This research employed the ordinary least squares (OLS) regression analysis for examining the hypothesized relationship provided in prior sessions. In order to understand the relationship, the equation was provided as follows.

$$\text{Equation: SOIC} = \alpha + \beta_1 \text{ESP} + \beta_2 \text{SOC} + \beta_3 \text{KRO} + \beta_4 \text{TCG} + \beta_5 \text{EMC} + \beta_6 \text{FA} + \beta_7 \text{FS} + \varepsilon$$

RESULTS

Table 2 Descriptive Statistics and Correlation Matrix

Variables	ESP	SOC	KRO	TCG	EMC	SOIC
Mean	4.34	4.33	4.36	4.37	4.34	4.33
S.D	0.43	0.47	0.47	0.42	0.46	0.36
ESP	1					
SOC	0.56**	1				
KRO	0.48**	0.53**	1			
TCG	0.56**	0.59**	0.51**	1		
EMC	0.50**	0.47**	0.49**	0.48**	1	
SOIC	0.60**	0.68**	0.62**	0.63**	0.53**	1

** p < 0.05, N = 228

The results in Table 2 showed that all correlations were less than 0.80 and as between 0.47-0.68, $p < 0.01$. In addition the correlations suggested that the maximum value of VIF was 1.94, which was lower than the cutoff score of 10. Thus, the multicollinearity problem was not found in this research.

Table 3 the testing of hypotheses 1 to 5 revealed that the causal factors have affected the strategic organizational innovation capability as explained below:

Table 3 Results of OLS Regression Analysis

Independent Variables	Dependent Variable (SOIC)
Executive Support Policy (ESP)	0.15**
H ₁	(0.05)
Sustainable Organizational Culture (SOC)	0.30***
H ₂	(0.05)
Knowledge Richness Orientation (KRO)	0.23***
H ₃	(0.05)

Table 3 (Cont.)

Independent Variables	Dependent Variable (SOIC)
Technological Complimentarity Growth (TCG)	0.18**
H ₄	(0.05)
Environment Munificence Climate (EMC)	0.11**
H ₅	(0.05)
Firm Age	-0.03
(FA)	(0.08)
Firm Size	0.03
(FS)	(0.08)
Adjusted R ²	0.61
Maximum VIF	1.94

p < 0.05, *p < 0.01

The results presented that executive support policy, sustainable organizational culture, knowledge richness orientation, technological complimentarity growth, environmental munificence climate were significantly and positively related to strategic organizational innovation capability ($\beta_1=0.15$, $p<0.05$; $\beta_2=0.30$, $p<0.01$; $\beta_3=0.23$, $p<0.01$; $\beta_4=0.18$, $p<0.05$; $\beta_5=0.11$, $p<0.05$, respectively). Thus, Hypothesis 1-5 were supported.

DISCUSSION

This research indicated that the executive support policy executive support policy is the main driving about the innovation project. Consistent with Tutar et al. (2015), confirmed that the executive with policy which focuses on technology will intend to creativity, invention, new techniques, technologies, and methods to adapt the company's strategies and activities. Furthermore, the focus on technology is positively correlated with innovation capabilities.

The results also presented positive significant relationship between sustainable organizational culture and strategic organizational innovation capability. It could explain that the sustainable organizational culture influenced with the environment within the organization, and generated the ability to change innovation. This was correspondent with Jaca et al. (2016) who indicated that the organizational culture and the ability of managers to support and contribute to innovative and organizational culture is an important element for the increase of innovativeness. Furthermore, the organizational culture is important in dealing with product innovativeness, because it affects innovativeness development (Abdullah, Shamsuddin, Wahab, & Hamid, 2014).

Moreover, the finding found that knowledge richness orientation was significantly and positively related to strategic organizational innovation capability. The finding shown that knowledge richness orientation with the integration of knowledge and the flexibility to use knowledge would help innovativeness development of organization (Delone & Mclean, 2003). Furthermore, fruitful of knowledge was essential for innovative organization to enhance long-term survival (Prajogo & Ahmed, 2006).

Furthermore, the result revealed that technological complementarity growth was significantly and positively related to strategic organizational innovation capability. It mean that technology growth and technology development was a key factor for the firm innovativeness. Consistent with Omerzel (2015), Yu et al. (2013), and Tuominen, Rajala, & Möller (2004) who indicated that technology oriented strategy was essential for the development of innovativeness and performance of firms.

Finally, the results indicated that the environmental munificence climate was significantly related to strategic organizational innovation capability. The finding was consistent with Amabile et al. (1996) who stated that the features of the environment affected the level of innovation of the firm. The perception of the work environment of the individual is an important factor of the creativity establishment. It was a key factor for the firm's innovativeness (Omerzel, 2015). Thus, Hypothesis 5 was supported.

Conclusion

The purpose of this research was to examine the investigated factor; executive support policy, sustainable organizational culture, knowledge richness orientation, technological complementarity growth, and environmental munificence climate on strategic organizational innovation capability. The results found that internal and external factors have a significant positive influence on strategic organizational innovation capability and are key factors to improve efficiency of strategic. Meanwhile, environment munificence climate resulted in the clear and concrete effect to together with the understanding innovation of personnel and to follow the specific procedure. However, there may be other external factors that affect strategic organizational innovation capability beyond this research. Thus, future research should consider additional variables, especially antecedent variables that may further explain the strategic organizational innovation capability such as government policy or economic fluctuations. Additionally, future research should consider other moderator variables such as knowledge management and learning orientation that more influence on the relationship between strategic organizational innovation capability and organizational.

SUGGESTION

1. Theoretical Contribution

This research expanded the existing knowledge and literature of the key causal factors leading to strategic organizational innovation capability, and to provide empirical investigation. It contingency theory to explain organization factors which affected strategic organizational innovation capability. Furthermore, this research also provided the important implications regarding the causal factors leading to the encouragement of strategic organizational innovation capability.

2. Professional Contribution

The creation of a strategic organizational innovation capability was upon on organizational key factors including executive support policy, sustainable organizational culture, and knowledge richness orientation. The organizations should, therefore, focus on determining their policy relate to the supporting collaborative personnel learning together with emphasizes the integration and application of organizational knowledge in order to development of strategic organizational innovation capability. Moreover, technological complimentarity growth and environment munificence climate were the key external factors that the firms should consider. The choosing technology that is appropriate and consistent with organizational features and environmental conditions impacting on firm performance.

REFERENCES

- Abdullah, N. H., Shamsuddin, A., Wahab, E., & Hamid, N. A. A. (2014). The relationship between organizational culture and product innovativeness. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 129(3), 140-147.
- Acar, A. Z. (2012). Organizational culture, leadership styles and organizational commitment in Turkish logistics industry. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 58(3), 217-226.
- Amabile, T. M., Conti, R., Coon, H., Lazenby, J., & Herron, M. (1996). Assessing the work environment for creativity. *Academy of management journal*, 39(5), 1154-1184.
- Anderson, S. W., & Lanen, W. N. (1999). Economic transition, strategy and the evolution of management accounting practices: the case of India. *Accounting, Organizations and Society*, 24(5-6), 379-412.
- Armstrong, J. S., & Overton, T. S. (1977). Estimating nonresponse bias in mail surveys. *Journal of marketing research*, 14(8), 396-402.
- Battisti, G., & Stoneman, P. (2010). How innovative are UK firms? Evidence from the fourth UK community innovation survey on synergies between technological and organizational innovations. *British Journal of Management*, 21(1), 187-206.
- Becerra-Fernandez, I., Gonzalez, A., & Sabherwal, R. (2004). Knowledge Management: Challenges. *Solutions and Technologies*. Pearson/Prentice Hall.
- Chenhall, R. H., & Langfield-Smith, K. (1998). The relationship between strategic priorities, management techniques and management accounting: an empirical investigation using a systems approach. *Accounting, Organizations and Society*, 23(3), 243-264.
- Cornican, K., & O'Sullivan, D. (2004). Auditing best practice for effective product innovation management. *Technovation*, 24(10), 819-829.
- Damanpour, F., & Schneider, M. (2006). Phases of the adoption of innovation in organizations: Effects of environment, organization and top Managers. *British Journal of Management*, 17(3), 215-236.
- Delone, W. H., & McLean, E. R. (2003). The DeLone and McLean model of information systems success: a ten-year update. *Journal of management information systems*, 19(4), 9-30.
- Elkins, T., & Keller, R. T. (2003). Leadership in research and development organizations: A literature review and conceptual framework. *The Leadership Quarterly*, 14(4-5), 587-606.

- Floyd, S. W., & Lane, P. J. (2000). Strategizing throughout the organization: Managing role conflict in strategic renewal. *Academy of management review*, 25(1), 154-177.
- Garcia, R., & Calantone, R. (2002). A critical look at technological innovation typology and innovativeness terminology: a literature review. *Journal of product innovation management*, 19(2), 110-132.
- Hair, Jr. J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: A Global perspective*. New Jersey : Prentice Hall.
- Hult, G. T. M., Snow, C. C., & Kandemir, D. (2003). The role of entrepreneurship in building cultural competitiveness in different organizational types. *Journal of Management*, 29(3), 401-426.
- Jaca, C., Zárraga-Rodriguez, M., Viles, E., & Álvarez, M. J. (2016). Papel en la innovación de la gestión y uso eficiente de la información. *Globalización, Competitividad y Gobernabilidad de Georgetown /Universia*, 10(1). 66-68.
- James, L. R., Choi, C. C., & Ko, C. H. E., McNeil, PK, Minton, MK, Wright, MA, Kim, K. (2007), Organizational and psychological climate: A review of theory and research. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 18(17), 1-34.
- Jung, D. I., Chow, C., & Wu, A. (2003). The role of transformational leadership in enhancing organizational innovation: Hypotheses and some preliminary findings. *The leadership quarterly*, 14(4-5), 525-544.
- Klein, K. J., & Kozlowski, S. W. (2000). From micro to meso: Critical steps in conceptualizing and conducting multilevel research. *Organizational research methods*, 3(3), 211-236.
- Lau, C. M., Yiu, D. W., Yeung, P. K., & Lu, Y. (2008). Strategic orientation of high-technology firms in a transitional economy. *Journal of Business Research*, 61(7), 765-777.
- Li, H., & Zhou, L. A. (2005). Political turnover and economic performance: the incentive role of personnel control in China. *Journal of public economics*, 89(9-10), 1743-1762.
- Matinaro, V., & Liu, Y. (2017). Towards increased innovativeness and sustainability through organizational culture: A case study of a Finnish construction business. *Journal of cleaner production*, 14(2), 3184-3193.
- Ministry of Industry. (2017). Packaging intelligence unit. Retrieved May 1, 2017, from http://packaging.oie.go.th/new/search_data_entrepreneur.php.
- Noble, C. H., Sinha, R. K., & Kumar, A. (2002). Market orientation and alternative strategic orientations: a longitudinal assessment of performance implications. *Journal of marketing*, 66(4), 25-39.
- Omerzel, D. G. (2015). Innovativeness in tourism: model development. *Procedia Economics and Finance*, 23(4), 750-756.
- Orfila-Sintes, F., & Mattsson, J. (2009). Innovation behavior in the hotel industry. *Omega*, 37(2), 380-394.
- Pagell, M., & Krause, D. R. (2004). Re-exploring the relationship between flexibility and the external environment. *Journal of Operations Management*, 21(6), 629-649.
- Prajogo, D. I., & Ahmed, P. K. (2006). Relationships between innovation stimulus, innovation capacity, and innovation performance. *R&D Management*, 36(5), 499-515.

- Psomas, E. L., & Jaca, C. (2016). The impact of total quality management on service company performance: evidence from Spain. *International Journal of Quality & Reliability Management*, 33(3), 380-398.
- Rothaermel, F. T., & Deeds, D. L. (2006). Alliance type, alliance experience and alliance management capability in high-technology ventures. *Journal of business venturing*, 21(4), 429-460.
- Sauser, B. J., Reilly, R. R., & Shenhar, A. J. (2009). Why projects fail? How contingency theory can provide new insights—A comparative analysis of NASA's Mars Climate Orbiter loss. *International Journal of Project Management*, 27(7), 665-679.
- Talke, K., Salomo, S., & Rost, K. (2010). How top management team diversity affects innovativeness and performance via the strategic choice to focus on innovation fields. *Research Policy*, 39(7), 907-918.
- Tsai, W. (2001). Knowledge transfer in intraorganizational networks: Effects of network position and absorptive capacity on business unit innovation and performance. *Academy of management journal*, 44(5), 996-1004.
- Tuominen, M., Rajala, A., & Möller, K. (2004). Market-driving versus market-driven: Divergent roles of market orientation in business relationships. *Industrial marketing management*, 33(3), 207-217.
- Tutar, H., Nart, S., & Bingöl, D. (2015). The effects of strategic orientations on innovation capabilities and market performance: The case of ASEM. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 207, 709-719.
- Tutar, L., Tutar, E., Özgür, A., & Tutar, Y. (2015). Therapeutic targeting of microRNAs in cancer: future perspectives. *Drug development research*, 76(7), 382-388.
- Wong, S. Y., & Chin, K. S. (2007). Organizational innovation management: An organization-wide perspective. *Industrial Management & Data Systems*, 107(9), 1290-1315.
- Yu, Q., Zhuang, X., Yuan, Z., Qi, W., Wang, W., Wang, Q., & Tan, X. (2013). Pretreatment of sugarcane bagasse with liquid hot water and aqueous ammonia. *Bioresource technology*, 144(6), 210-215.
- Zahra, S. A., Neubaum, D. O., & Larrañeta, B. (2007). Knowledge sharing and technological capabilities: The moderating role of family involvement. *Journal of business Research*, 60(10), 1070-1079.

ผู้เขียนบทความ

นางยุพารณ์ ชัยเสนา

นักศึกษาระดับปริญญาเอก

หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขที่ 41/20 ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย

จังหวัดมหาสารคาม 44150

E-mail: yupaporn.chaise@gmail.com

ดร.สุรนา บุญเหลือ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิติพงษ์ ส่งศรีโรจน์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทความวิจัย (ภาษาไทย : เผยแพร่วิทยานิพนธ์)

การศึกษาผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา

A STUDY OF LEARNING OUTCOMES ON MATERIALS AND PROPERTIES
OF GRADE 5 STUDENTS' LEARNING UNIT USING STEM EDUCATION

ช่อทิพย์ มารัตนะ

CHOTHIP MARATTANA

วาสนา กิรติจำเริญ

WASANA KEERATICHAMROEN

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA RAJABHAT UNIVERSITY

นครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA

บทคัดย่อ

การศึกษาผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 70 และศึกษาคุณภาพชิ้นงานจากการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 โรงเรียนบ้านประคำ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 13 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุ จำนวน 4 แผน 16 ชั่วโมง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินคุณภาพชิ้นงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (t-test) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับการประเมินคุณภาพชิ้นงานของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา พบว่า คะแนนคุณภาพชิ้นงานของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 81.06 และมีคะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 15.75 ถึง 16.75 คะแนน

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา, ผลการเรียนรู้, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, คุณภาพชิ้นงาน

ABSTRACT

The purposes of a study of learning outcomes on materials and properties of the 5th grade students' learning unit using STEM education were to compare students learning achievement before and after learning on materials and properties of grade 5 students' learning unit using STEM education, to compare students learning achievement after learning using STEM education with the criterion score of 70%, and to study student's tasks after learning using STEM education. The samples were 13 students from the 5th grade of Banprakhom School, under primary educational area office 6, Khong district, Nakhon Ratchasima province, in the first semester of academic year 2017 by simple random sampling. The research instruments were composed of 4 lesson plans in total for 16 hours. The data collection instruments were the achievement test and student's tasks. The data was analyzed by using the t-test, percentage, mean ($\bar{X}$), and standard deviation (S.D).

The findings of the research of the 5th grade students' learning achievement after learning scores were significantly higher than 70% criterion at the .05 level. The evaluation of students' tasks quality after learning using STEM education revealed that the scores of students' tasks quality were very good level and 81.06%. The average score was from 15.75 to 16.75.

Keywords : STEM education, Learning outcomes, Learning achievement, Task quality

บทนำ

การพัฒนาประเทศเพื่อให้อยู่ได้ในยุคศตวรรษที่ 21 กำลังเป็นประเด็นที่ท้าทายสำหรับผู้นำประเทศทั่วโลก สิ่งสำคัญที่นานาประเทศมุ่งหวังคือ การพัฒนาให้เยาวชนในประเทศมีความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีควบคู่ไปกับการมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีอาจยังไม่เพียงพอสำหรับประเทศที่กำลังขาดแคลนแรงงานคุณภาพดีหรือแรงงานที่สามารถนำความรู้ทั้งหลายมาประยุกต์ใช้เพื่อออกแบบและสร้างเครื่องใช้ต่าง ๆ สำหรับการดำรงชีวิตในปัจจุบันและอนาคต (สิรินภา กิจเกื้อกูล, 2558, น. 202) จากการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตราที่ 66 จึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญว่า ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553, น. 22) ซึ่งสอดคล้องกับ สุพรรณิ ขาญประเสริฐ (2558, น. 14-17) ได้กล่าวในบทความ “การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21” ในนิตยสารสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีว่า การเตรียมคนรุ่นใหม่ให้มีทักษะที่จำเป็นเพื่อให้ดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนั้น นอกจากการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีแล้ว ทักษะที่ควรคำนึงคือ ทักษะการเรียนรู้ในวัฒนธรรม ทักษะชีวิตการทำงาน ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยีซึ่งถือได้ว่าเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

ในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะดังกล่าว แนวคิดหนึ่งที่ใช้ในการจัดการศึกษา คือ สะเต็มศึกษา (STEM Education) ซึ่งเป็นแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ 4 สาขา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรม (Engineering) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามแนวสะเต็มศึกษามีความสำคัญต่อผู้เรียนคือส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และสร้างนวัตกรรมที่ใช้ความรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยีและกระบวนการออกแบบทางวิศวกรรม ผู้เรียนเข้าใจสาระและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มากขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์

ระหว่างความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์และคุณค่าของสิ่งที่เรียน สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริง (จำรัส อินทลาภาพร, มารุต พัฒนาผล, วิชัย วงษ์ใหญ่ และ ศรีสุม พุ่มสะอาด, 2558, น. 63-64)

สะเต็มศึกษา หรือ STEM Education เป็นคำย่อมาจาก วิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรม (Engineering) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการระหว่างสาขาวิชาให้มีความเชื่อมโยงกับชีวิตจริงในการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพเพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ในชั้นเรียนกับบริบทโลกของความเป็นจริง เกิดทักษะสำคัญเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมและการนำมาซึ่งการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ หรือนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาขีดความสามารถของประเทศ (อภิสิทธิ์ ังไชย, 2556, น. 35) นอกจากนี้ การจัดการศึกษาแบบบูรณาการที่เน้นให้ความสำคัญกับวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ อย่างเท่าเทียมกันหรือสะเต็มศึกษายังเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อการเตรียมคนไทยรุ่นใหม่ในศตวรรษที่ 21 เพราะธรรมชาติของทั้ง 4 วิชาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และความสามารถที่จะดำรงชีวิตได้ดีในศตวรรษที่ 21 สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนนำความรู้ทุกแขนง ทั้งด้านความรู้ ทักษะการคิด และทักษะอื่น ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหา ค้นคว้า สร้าง และพัฒนาคิดค้นสิ่งต่าง ๆ ในโลกปัจจุบัน การเน้นความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง การมีส่วนร่วมของผู้เรียนกับข้อมูลเครื่องมือทางเทคโนโลยีการสร้างความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชา ความท้าทาย การสร้างสรรค์ความแปลกใหม่ และการแก้ปัญหาในโลกอนาคตได้อย่างแท้จริง (นัสรินทร์ ปือชา, 2558, น. 3) รวมถึงการได้ลงมือปฏิบัติออกแบบและสร้างชิ้นงานภายใต้สถานการณ์ที่กำหนด ได้เรียนรู้จากการทำผิดพลาด มีการอภิปราย ซักถาม ไต่ถามกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มเป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจหลักการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น (รักษพล ธนาวงศ์, 2556, น. 41) โดยชิ้นงานหรือโครงการมักมีการกำหนดเป้าหมายหรือสถานการณ์ปัญหาเพื่อนำผลงานไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันหรือช่วยให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สะดวกสบายขึ้น เช่น สบู่จากสมุนไพรและพืชพื้นบ้าน อุปกรณ์รดน้ำต้นไม้อัตโนมัติ ของเล่นพื้นบ้าน จรวดขวดน้ำ หุ่นยนต์เตะฟุตบอล รมซูชิฟ ไม่เท่าสำหรับผู้สูงอายุ จะเห็นได้ว่ากิจกรรมเหล่านี้ล้วนต้องใช้ความรู้และทักษะในการทำหลายด้าน และส่งเสริมให้ผู้เรียนพยายามแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ รวมถึงสร้างแรงกระตุ้นและสร้างความท้าทายให้ผู้เรียนเรียนรู้ มีการเชื่อมโยงกับปัญหาที่ประสบในชีวิตประจำวัน เพื่อให้นักเรียนได้แก้ปัญหตามสภาพจริง จึงเป็นเรื่องง่ายที่ครูจะนำกิจกรรมเหล่านี้มาปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และประยุกต์ ให้สอดคล้องตามแนวทางสะเต็มศึกษา (จินดาพร หมวกหมื่นไวย, 2560, น. 50) ซึ่งจากงานวิจัยการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลัง การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ และคุณภาพของชิ้นงานของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 (อุไรวรรณ ภูจำพล, 2560) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่องโปรตีน จากการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (เพชรศิรินทร์ ตุ่นคำ, 2559)

บริบทของโรงเรียนบ้านประคำ มีการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนในชั้นเรียนมีความแตกต่างกันทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสนใจ ความถนัด และจิตวิทยาศาสตร์ ทำให้นักเรียนมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร สภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูยังไม่ตอบสนองต่อความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ส่งผลให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ขาดความสนใจใฝ่รู้ ไม่กระตือรือร้นขาดทักษะ การคิด การแก้ปัญหา การสังเกต การตั้งคำถามที่สงสัย และจากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในปีการศึกษา 2559 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านประคำ มีคะแนนเฉลี่ยวิชาวิทยาศาสตร์ร้อยละ 40.63 ซึ่งต่ำกว่าระดับเขตพื้นที่ ที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 41.34 และระดับประเทศ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 41.22 (โรงเรียนบ้านประคำ, 2560)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยได้สนใจศึกษาการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุ เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สนใจศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณภาพชิ้นงาน และนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา ในประเด็นดังต่อไปนี้

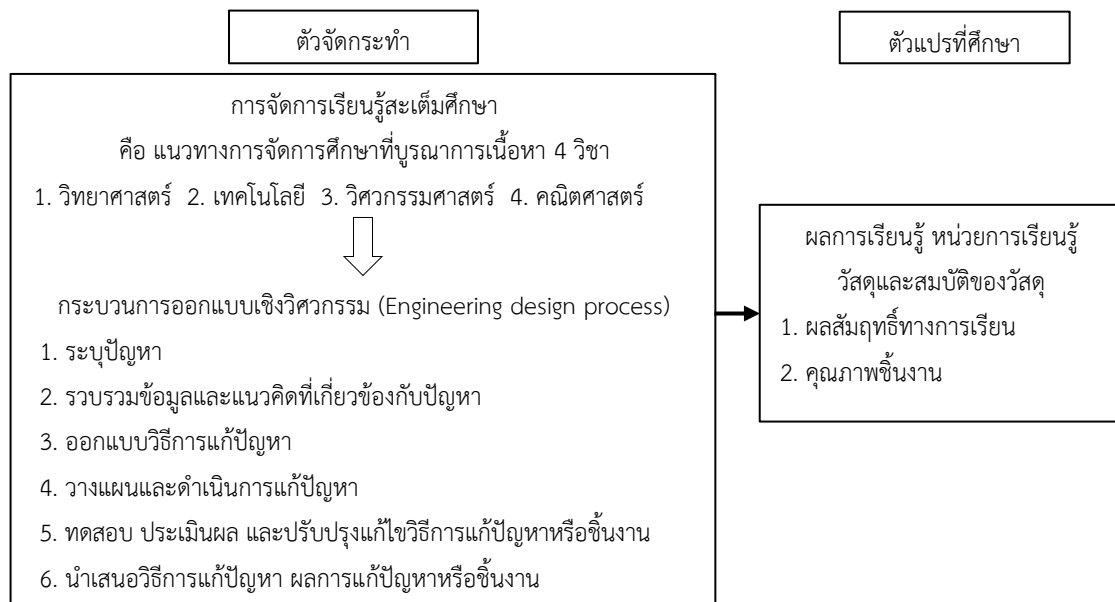
1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. ศึกษาคุณภาพชิ้นงาน หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาสำหรับครูเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา เป็นการบูรณาการผสมผสานเชื่อมโยงความรู้วิทยาศาสตร์ (Science) คณิตศาสตร์ (Mathematics) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) และ เทคโนโลยี (Technology) เข้าด้วยกัน เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณภาพชิ้นงานของนักเรียน โดยค้นหาคำตอบของปัญหาด้วยการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา จุดเด่นของการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา คือ การผนวกแนวคิดการออกแบบเชิงวิศวกรรมเข้ากับการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีของผู้เรียนในขณะที่ทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจและฝึกทักษะด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้มาออกแบบชิ้นงานหรือวิธีการเพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เพื่อให้ได้เทคโนโลยีซึ่งเป็นผลผลิตจากกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม ของ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2557, น. 16-17) ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ระบุปัญหา (Problem identification) 2) รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา (Related information search) 3) ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา (Solution design) 4) วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา (Planning and Development) 5) ทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน (Testing, Evaluation and Design) 6) นำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน (Presentation) มากำหนดเป็น กรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา คอง 5 ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 จำนวน 179 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ซึ่งแยกเป็นรายโรงเรียน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา คอง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6

ลำดับที่	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน (คน)
1	บ้านประคำ	13
2	บ้านปรางค์	23
3	บ้านดอนแก้วพัฒนา	18
4	บ้านดอนทะแยง	15
5	บ้านตะโก	22
6	บ้านทัพมะขาม	12
7	บ้านตากิม	26
8	บ้านหนองสะแก	8
9	บ้านหนองหญ้าขาว	14
10	วนาประชารัฐบำรุง	9
11	ห้วยไหวพัฒนา	8
12	บ้านหนองบัว	11
รวม		179

ที่มา : “ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6, 2560.

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านประคำ อำเภอดงจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 13 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) (วาโร พึ่งสวัสดิ์, 2551, น. 198-199)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุ จำนวน 4 แผน 16 ชั่วโมง โดยมีขั้นตอนการพัฒนา เริ่มจากศึกษาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของโรงเรียนบ้านประคำ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ทำการวิเคราะห์เนื้อหาสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จากสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ วัสดุสมบัติของวัสดุ และศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมศึกษา จากนั้น สร้างแผนการจัดการเรียนรู้เพิ่มเติมศึกษา หน่วยการเรียนรู้ วัสดุสมบัติของวัสดุ จำนวน 4 แผน ๆ ละ 4 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมตามองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ปรับปรุงแก้ไข สาระสำคัญและกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำจนสมบูรณ์ จากนั้น นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ 7 ด้าน คือ 1) สาระสำคัญ 2) ตัวชี้วัด 3) จุดประสงค์การเรียนรู้ 4) สาระการเรียนรู้ 5) กิจกรรมการเรียนรู้ 6) สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล กำหนดให้คะแนนด้านละ 5 คะแนน เท่ากับ 25 คะแนน คะแนนที่ได้ให้เขียนลงในช่องระดับคะแนนความเหมาะสม ได้แก่ ระดับ 5=มากที่สุด, 4=มาก, 3=ปานกลาง, 2 =น้อย, 1=น้อยที่สุด นำคะแนนทั้งหมดมารวมกันแล้วหาเฉลี่ย ได้เท่ากับ 4.29 มีความเหมาะสมมาก

นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่อเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและชัดเจนของเนื้อหาอีกครั้งแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วนำทุกแผนการจัดการเรียนรู้ที่แก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านปรางค์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 23 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของขั้นตอนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน คุณภาพของสื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และเวลาที่ใช้ จากการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้พบว่า ในใบกิจกรรมมีคำถามมากเกินไป ทำให้นักเรียนทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนเกินเวลา จึงได้ปรับให้มีคำถาม 5 คำถาม ทำให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตามระยะเวลาที่กำหนด และนำแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุ และแบบประเมินคุณภาพชิ้นงาน มีขั้นตอนในการดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

2.2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามแนวการวัดและประเมินผลสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยการศึกษาค้นคว้า ตำราต่าง ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการเขียนข้อสอบ และการวิเคราะห์ข้อสอบ ทำการศึกษาวิเคราะห์ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ ในแผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุ สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียวให้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

จากการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละแผน จำนวน 50 ข้อ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขการใช้คำถามและตัวเลือกให้เหมาะสม เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการวัดผล จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) พิจารณาแสดงความเห็นและให้คะแนนความสอดคล้องระหว่างคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยกำหนดตารางแบบวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ได้ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการสร้างแบบทดสอบและความชัดเจนของแบบทดสอบอีกครั้ง และนำไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านประคำ และโรงเรียนบ้านปรังค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ที่เรียนหน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุมาแล้ว จำนวน 30 คน จากนั้น ทำการวิเคราะห์และคัดเลือกข้อสอบ โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.30-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20-0.47 ที่ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนดจำนวน 30 ข้อ สำหรับใช้เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ตามวิธีการของ Kuder-Richardson Method (Kbel & Frisbie, 1986, pp. 77-78) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 แสดงว่า สามารถจัดพิมพ์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อใช้ในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างได้

2.2.2 แบบประเมินคุณภาพชิ้นงาน ลักษณะแบบประเมินผลชิ้นงานที่ผู้วิจัยใช้ในการประเมินชิ้นงานของนักเรียนหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา มีลักษณะเป็นแบบประเมินที่มีมาตรวัดเป็นแบบเกณฑ์การประเมิน (Rubric) ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างเริ่มจากศึกษาเอกสาร ตำรางานวิจัย ที่มีแนวคิด ทฤษฎีการสร้างเครื่องมือวัดแบบประเมินชิ้นงาน โดยจากการศึกษาผู้วิจัยเลือกสร้างแบบประเมินที่มีมาตรวัดเป็นแบบ Rubric ตามวิธีการสร้างของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สร้างแบบประเมินคุณภาพชิ้นงานและกำหนดมาตรวัดเป็นแบบ Rubric 4 ระดับ นำแบบประเมินชิ้นงานที่สร้างขึ้นเสนอต่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบการใช้ภาษาและความเหมาะสมทำการปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อแบบประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินคุณภาพชิ้นงาน จำนวน 5 ด้าน คือ 1) การเลือกใช้วัสดุ 2) การออกแบบชิ้นงาน 3) ตรงตามเกณฑ์/ข้อกำหนด 4) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5) คุณค่าของชิ้นงาน กำหนดให้คะแนนด้านละ 5 คะแนน เท่ากับ 25 คะแนน ที่ได้ให้เขียนลงในช่องระดับคะแนนความเหมาะสม ได้แก่ ระดับ 5=มากที่สุด, 4=มาก, 3=ปานกลาง, 2 =น้อย, 1=น้อยที่สุด นำคะแนนทั้งหมดมารวมกันแล้วหาเฉลี่ยได้เท่ากับ 5.00 มีความเหมาะสมมากที่สุด

นำแบบประเมินชิ้นงานที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยจัดพิมพ์แบบประเมินชิ้นงานเพื่อใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดการให้คะแนน ดังนี้ (สมบูรณ์ ตันยะ, 2556, น. 161-162)

- 5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก
- 3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย
- 1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

และใช้เกณฑ์การประเมิน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง เห็นด้วย

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ไม่แน่ใจ

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาศึกษาปีที่ 5 ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อเก็บคะแนนเป็นข้อมูลไว้สำหรับการเปรียบเทียบหลังการทดลองสอนเสร็จสิ้นแล้ว

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุ โรงเรียนบ้านประชา อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ชั่วโมง แผนละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง

3.3 หลังการทดลองสอน นักเรียนทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประเมิน คุณภาพของชิ้นงาน เพื่อเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์ผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา โดยตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติโดยใช้ Kolmogorov-smimov test พบว่า คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่า Sig. เท่ากับ 0.20 ซึ่งมากกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานหลัก ข้อมูลจึงมีการแจกแจงแบบปกติ แล้วจึงทำการทดสอบค่าที (t-test for dependent) แสดงผลการทดสอบ ดังนี้

ตารางที่ 2 การตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติโดยใช้ Kolmogorov-smimov test ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน-หลังเรียน

Tests of Normality ^a						
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
ก่อนเรียน	0.18	13	0.20 [*]	0.92	13	0.26
หลังเรียน	0.17	13	0.20 [*]	0.95	13	0.62

*. This is a lower bound of the true significance.

a. Lilliefors Significance Correction

4.2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยทดสอบค่าที (t-test for one sample)

4.3 การศึกษาคุณภาพชิ้นงาน หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาโดยหาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยประเมิน คุณภาพชิ้นงาน 5 ด้าน ๆ 4 คะแนน รวม 20 คะแนน ได้คะแนน 1-5=ปรับปรุง, 6-10=พอใช้, 11-15=ดี, 16-20=ดีมาก คะแนนร้อยละ 70 ขึ้นไป ถือว่าผ่าน

ตารางที่ 3 เกณฑ์การประเมินคุณภาพชิ้นงาน

ประเด็น การประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	4=ดีมาก	3=ดี	2=พอใช้	1=ปรับปรุง
1. การเลือกใช้วัสดุ	เลือกใช้วัสดุตามที่ได้ ออกแบบไว้ได้เหมาะสม กับปัญหาได้อย่าง ถูกต้อง	เลือกใช้วัสดุตามที่ได้ ออกแบบไว้ส่วนใหญ่ เหมาะสมกับปัญหา	เลือกใช้วัสดุตามที่ได้ ออกแบบไว้บางส่วน เหมาะสมกับปัญหา	เลือกใช้วัสดุตามที่ได้ ออกแบบไว้ส่วนน้อย เหมาะสมกับปัญหา
2. การออกแบบ ชิ้นงาน	ผลงาน/ชิ้นงาน มีความสวยงาม โดดเด่น น่าสนใจ ถูกต้องตามเกณฑ์	ผลงาน/ชิ้นงาน ส่วนใหญ่มีความ สวยงาม โดดเด่น น่าสนใจ ถูกต้อง ตามเกณฑ์	ผลงาน/ชิ้นงาน บางส่วนมีความ สวยงามโดดเด่น น่าสนใจถูกต้อง ตามเกณฑ์	ผลงาน/ชิ้นงาน ส่วนน้อยมีความ สวยงาม โดดเด่น น่าสนใจ ถูกต้อง ตามเกณฑ์
3. ตรงตามเกณฑ์/ ข้อกำหนด	ผลงาน/ชิ้นงาน เป็นไปตามเกณฑ์ หรือข้อกำหนด ครบทุกข้อ	ผลงาน/ชิ้นงาน ส่วนใหญ่เป็นไปตาม เกณฑ์หรือกำหนด	ผลงาน/ชิ้นงาน บางส่วนเป็นไปตาม เกณฑ์หรือกำหนด	ผลงาน/ชิ้นงาน ส่วนน้อยเป็นไปตาม เกณฑ์หรือข้อกำหนด
4. ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	ผลงาน/ชิ้นงาน ดู แปลกใหม่ไม่ซ้ำใคร	ผลงาน/ชิ้นงาน ส่วนใหญ่ดูแปลกใหม่	ผลงาน/ชิ้นงาน บางส่วนดูแปลกใหม่	ผลงาน/ชิ้นงาน ส่วนน้อยดูแปลกใหม่
5. คุณค่าของชิ้นงาน	ผลงาน/ชิ้นงาน มีประโยชน์ ปลอดภัย คงทน สวยงาม ประณีต สามารถ นำไปต่อยอดได้	ผลงาน/ชิ้นงาน มีประโยชน์ ปลอดภัย คงทน สวยงามประณีต	ผลงาน/ชิ้นงาน มีประโยชน์ ปลอดภัย คงทน	ผลงาน/ชิ้นงาน มีประโยชน์ ปลอดภัย

ผลการวิจัย

การศึกษาผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้
สะเต็มศึกษา แสดงผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	13	14.31	3.28	15.80*	0.00
หลังเรียน	13	22.54	2.03		

* p<0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ได้ค่า t เท่ากับ 15.80 และ ค่า p เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุ จากการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 70 แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุหลังการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 70

	n	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	13	30	21	22.54	2.03	2.73*	0.01

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 5 พบว่า ได้ค่า t เท่ากับ 2.73 และ ค่า p เท่ากับ 0.01 ซึ่งน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุ จากการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

3. การศึกษาคุณภาพชิ้นงาน หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา โดยการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ โดยนักเรียนเลือกใช้วัสดุตามที่ได้ออกแบบไว้ สร้างชิ้นงานได้สวยงามตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยผ่านการทดสอบประเมินความเหมาะสมและปรับปรุงชิ้นงานจนสามารถสร้างชิ้นงานได้จำนวน 4 ชิ้น คือ รถพลังยาง โมบาย เตาย่าง และ ชิ้นงานที่นักเรียนได้นำความรู้จากการเรียน หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุ มาสร้างชิ้นงานได้ตามความสนใจภายใต้เงื่อนไขและเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่ รถไฟฟ้า บ้าน และเรือ แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 คุณภาพชิ้นงาน หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา

เลขที่	คะแนนชิ้นงาน					คะแนนเฉลี่ย	คะแนนร้อยละ	ระดับคุณภาพ
	ชิ้นที่ 1	ชิ้นที่ 2	ชิ้นที่ 3	ชิ้นที่ 4				
	(20)	(20)	(20)	(20)	(20)			ชิ้นงาน
1	17	17	14	19	16.75	83.75		ดีมาก
2	17	15	14	17	15.75	78.75		ดี
3	17	15	14	17	15.75	78.75		ดี
4	17	15	14	18	16.00	80.00		ดีมาก
5	17	17	14	19	16.75	83.75		ดีมาก
6	17	15	14	18	16.00	80.00		ดีมาก
7	17	17	14	19	16.75	83.75		ดีมาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

เลขที่	คะแนนชิ้นงาน						ระดับ
	ชิ้นที่ 1	ชิ้นที่ 2	ชิ้นที่ 3	ชิ้นที่ 4	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนร้อยละ	คุณภาพชิ้นงาน
	(20)	(20)	(20)	(20)	(20)		
8	17	15	14	17	15.75	78.75	ดี
9	17	17	14	19	16.75	83.75	ดีมาก
10	17	15	14	17	15.75	78.75	ดี
11	17	15	14	18	16.00	80.00	ดีมาก
12	17	15	14	18	16.00	80.00	ดีมาก
13	17	17	14	19	16.75	83.75	ดีมาก
($\bar{X}$)	17.00	15.77	14.00	18.08	16.21	81.06	ดีมาก
S.D.					0.45		

จากตารางที่ 6 พบว่า คุณภาพชิ้นงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา โดยภาพรวมมีคะแนนคุณภาพชิ้นงานอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 81.06 โดยมีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 15.75 ถึง 16.75 คะแนน

อภิปรายผล

การศึกษาผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และคุณภาพชิ้นงานอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาเป็นกระบวนการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ระบุปัญหา รวบรวมข้อมูลแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาภายใต้สถานการณ์ที่กำหนด ออกแบบการทดลองได้อย่างเหมาะสม วางแผนการดำเนินงานเลือกใช้อุปกรณ์ได้เหมาะสม ทำการทดลองบันทึกผลได้อย่างถูกต้อง และนำเสนอผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงานได้ครอบคลุมตรงประเด็น จากการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์มาใช้ในการแก้ปัญหาหรือสร้างชิ้นงานได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ มนตรี จุฬารัตนพล (2556, น. 16) ที่กล่าวไว้ว่า สะเต็มศึกษา คือ วิธีการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ใน ทุกระดับชั้น ตั้งแต่อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ไปจนถึงอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา โดยไม่เน้นเพียงการท่องจำสูตรหรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์หรือสมการคณิตศาสตร์เพียงอย่างเดียว แต่สะเต็มศึกษาจะฝึกให้นักเรียนรู้จักวิธีคิด การตั้งคำถาม แก้ปัญหาและสร้างทักษะการหาข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อค้นพบใหม่ ๆ ทำให้นักเรียนรู้จักนำองค์ความรู้จากวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาบูรณาการกันเพื่อมุ่งแก้ปัญหาสำคัญ ๆ ที่พบในชีวิตจริง และ ชลาธิป สมานทิโด (2558, น. 103) ที่กล่าวว่า สะเต็มศึกษาเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่บูรณาการกลุ่มสาระและทักษะกระบวนการของทั้ง 4 สาระ โดยนำลักษณะธรรมชาติของแต่ละสาระวิชาและกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนมาผสมผสานกันเพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิต โดยจะเน้นให้นักเรียนได้ฝึกคิด ตั้งคำถามแก้ปัญหา พัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูล และวิเคราะห์ข้อค้นพบใหม่ ๆ โดยประเด็นสำคัญหลักคือเน้นที่จะให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาสำคัญ ๆ ในชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยทางการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาของ พลศักดิ์ แสงพรมศรี (2558, น. 68) นัสนรินทร์ บือชา

(2558, น. 48) รวบรวม ทิลาพันธ์ (2558, น. 102) เพชรศิริพันธ์ ตุ่นคำ (2559, น. 227-228) อุไรวรรณ ภูจำพล และ วาสนา กิรติจำเริญ (2560, น. 247) ที่พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ Ceylan and Ozdilek (2015, p. 227) ที่พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับ การประเมินผลคุณภาพชิ้นงานของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา พบว่า หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษาคุณภาพของชิ้นงานอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษา เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจากการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ โดยนักเรียนเลือกใช้วัสดุตามที่ได้ออกแบบไว้ สร้างชิ้นงานได้สวยงามตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยผ่านการทดสอบประเมินความเหมาะสมและปรับปรุงชิ้นงานจนสามารถสร้างชิ้นงานได้จำนวน 4 ชิ้น คือ รถพลังยาง โม่บาย เตาย่าง และ ชิ้นงานที่นักเรียนได้นำความรู้จากการเรียน หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสมบัติของวัสดุ มาสร้างชิ้นงานได้ตามความสนใจภายใต้เงื่อนไขและเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่ รถไถไฟฟ้า บ้าน และเรือ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2557, น. 16-17) ที่นำเสนอเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาว่า เป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมหรือโครงการที่บูรณาการการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี ผนวกกับแนวคิดการออกแบบเชิงวิศวกรรม โดยนักเรียนจะได้ทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจและฝึกทักษะด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี และได้้นำความรู้มาออกแบบเป็นชิ้นงานหรือวิธีการ เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเพื่อให้ได้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นผลผลิตจากกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม โดย พรทิพย์ ศิริภักทรชัย (2556, น. 50) ได้ให้ความหมายของสะเต็มศึกษา คือ การสอนแบบบูรณาการ ข้ามกลุ่มสาระวิชา ระหว่างศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ โดยนำจุดเด่นของธรรมชาติตลอดจนวิธีการสอนของแต่ละสาขาวิชามาสผสมผสานกันอย่างลงตัว เพื่อให้นักเรียนนำความรู้ทุกแขนงมาใช้ในการแก้ปัญหา การค้นคว้า และการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ในสถานการณ์โลกปัจจุบัน สอดคล้องกับ Roberts (2013, p. 23) ที่อธิบายว่า สะเต็มศึกษา คือ วิธีการหลอมรวม 4 ศาสตร์วิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ คณิตศาสตร์ เป็นหนึ่งเดียว การหลอมรวมทำได้โดยจัดการเรียนรู้ที่ตั้งอยู่บนฐานของการปฏิบัติการออกแบบ การแก้ปัญหา การค้นพบ และการใช้ทฤษฎีวิธีการสำรวจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรวรรณ ภูจำพล และ วาสนา กิรติจำเริญ (2560, น. 247) ที่พบว่า คุณภาพชิ้นงานหลังการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ Quang, Hoang, Chaun, Nam, Anh, and Nhung (2015, pp. 7-9) ที่พบว่า การบูรณาการสะเต็มศึกษาผ่านการออกแบบของเล่นเชิงเทคนิค ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และเห็นประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาช่วยส่งเสริมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและนักเรียนสามารถออกแบบและสร้างชิ้นงานได้ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษามาใช้จัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ ที่เหมาะสม

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม มี 6 ขั้นตอน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนต้องกำหนดระยะเวลาและการทำกิจกรรมแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน รวมทั้งต้องเตรียมความพร้อมและวางแผนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.3 ในขั้นตอนกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม เป็นเรื่องที่ใหม่สำหรับนักเรียน ทำกระบวนการจัดการเรียนการสอนล่าช้า ดังนั้น ครูผู้สอนจะต้องดูแลและให้คำปรึกษากับนักเรียนในทุกขั้นตอน ชี้แนะให้นักเรียนแก้ปัญหา จนผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้ถูกต้องด้วยตนเอง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับครูผู้สอนที่สอนในรายวิชาคณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ เพื่อช่วยกันออกแบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาผลของการเรียนรู้สะเต็มศึกษาในรายวิชาอื่น ๆ ได้แก่ คณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์ รวมทั้งนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป

2.3 ควรทำการศึกษาวิจัยผลการเรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษากับตัวแปรอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

จำรัส อินทลาภพร, มารุต พัฒนา, วิชัย วงษ์ใหญ่ และ ศรีสุม พุ่มสะอาด. (2558). การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษา. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*, 8(Suppl. 1), 61-73.

จินดาพร หมวกหมื่นไวย. (2560). ปรับกิจกรรมเก่าให้เข้ากับเทรนด์สะเต็ม. *วารสารสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 45(205), 50-53.

ชลธิป สมานิต. (2558). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาในระดับการศึกษาปฐมวัย. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 30(Suppl. 2), 102-111.

นัสรินทร์ ปือชา. (2558). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา ความสามารถในการแก้ปัญหาและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

บุญชุม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พลศักดิ์ แสงพรมศรี. (2558). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นบูรณาการ และเจตคติต่อการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษากับแบบปกติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเคมีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

เพชรสิรินทร์ ตุ่นคำ. (2559). การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในวิชาเคมีเกี่ยวกับโปรตีน สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 16(Suppl.3), 217-234.

มนตรี จุฬวัฒน์ทล. (2556). สะเต็มศึกษาประเทศไทยและทูตสะเต็ม (STEM Education Thailand and STEM Ambassadors). *วารสารสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 42(Suppl. 185), 14-18.

รักษพล ธนานุวงศ์. (2556). กิจกรรมรถไฟเหาะ. *วารสารสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 42(Suppl. 185), 38-41.

ราวรรณ ทิลาพันธ์. (2558). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานสะเต็มศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.

โรงเรียนบ้านประคำ. (2560). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพินฐาน. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). นครราชสีมา : โรงเรียนบ้านประคำ. อัดสำเนา.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2557). *สะเต็ม*. กรุงเทพมหานคร : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สมบูรณ์ ดันยะ. (2556). *วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา*. นครราชสีมา : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6. (2560). ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2560, จากกลุ่มสารสนเทศ สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน เว็บไซต์: http://data.bopp-obec.info/emis/school.php?Area_CODE=3006
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- สิรินภา กิจเกื้อกูล. (2558). สะเต็มศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 17(Suppl. 2), 201-207.
- สุพรรณิ ชาญประเสริฐ. (2558). การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21. *วารสารสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 43(Suppl. 192), 14-17.
- อภิสิทธิ์ จงไชย. (2556). เทคโนโลยีและวิศวกรรมคืออะไรในสะเต็มศึกษา. *วารสารสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 42(Suppl. 185), 35-37.
- อุไรวรรณ ภูจำพล และ วาสนา กิริติจำเริญ. (2560). การศึกษาผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ ไฟฟ้า และแม่เหล็กไฟฟ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 12(Suppl. 1), 243-250.
- อุไรวรรณ ภูจำพล. (2560). การศึกษาผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ ไฟฟ้าและแม่เหล็กไฟฟ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับ การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, นครราชสีมา.
- Ceylan, S., & Ozdilek, Z. (2015). Improveing a Sample Lesson Plan for Secondary Science Courses within the STEM Education. *Procedia-Social and BehavioralSciences*, pp. 223-228.
- Ebel, R. L., & Frisbie, D. A. (1986). *Essentials of Educational Measurement*. New Jersey : Prentice-Hall.
- Quang, L. T., Hoang, L. H., Chaun, V. D., Nam, N. H., Anh, N. T., & Nhung, V. T. (2015). *Integrated Science, Technology, Engineering and Mathematics (STEM) education through active experience of designing technical toys in Vietnamese schools*.
- Roberts, A. (2013). *STEM is here. Now what? Technology and Engineering Teacher*, September, pp. 22-27.

ผู้เขียนบทความ

นางสาวช่อทิพย์ มารัตนะ

ดร.วาสนา กิริติจำเริญ

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา 30000
E-mail: tunmaichemistry_28@hotmail.com
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

รูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว
LEADERSHIP STYLES AFFECT TO ADMINISTRATOR'S LOCAL GOVERNMENT
ORGANIZATION ALONG THAI-CAMBODIAN BORDER, SA KAEO PROVINCE

ชยภัทท์ เทสินทโชติ

CHAYAPHATTH THESINTHACHOT

ชิตพล ชัยมะดัน

CHITTAPOL CHAIMADAN

จักรชัย สือประเสริฐสิทธิ์

CHAKCHAI SUEPRASERTSITH

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

GRADUATE SCHOOL OF PUBLIC ADMINISTRATION

ชลบุรี

CHON BURI

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ระดับการปฏิบัติตามรูปแบบผู้นำ ระดับการบริหารงาน และรูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรเป็นพนักงานที่ปฏิบัติงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 8 แห่ง จำนวน 600 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่างของ Kerjcie and Morgan จำนวน 234 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.96 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบผู้นำของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว รูปแบบผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้นำแบบสร้างสรรค์ ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.55) รองลงมาได้แก่ ผู้นำแบบทางสายกลาง ($\bar{X}=3.82$, S.D.=0.56) ผู้นำแบบทีมงาน ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.57) ผู้นำแบบถดถอย ($\bar{X}=3.24$, S.D.=0.70) และผู้นำแบบใช้อำนาจหน้าที่ ($\bar{X}=3.22$, S.D.=0.47)

การบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการควบคุม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.60) รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดองค์การ ($\bar{X}=3.95$, S.D.=0.59) ด้านการนำ ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.61) และด้านการวางแผน ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.64)

รูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว ได้แก่ รูปแบบผู้นำแบบทีมงาน และรูปแบบผู้นำแบบทางสายกลาง สมการถดถอยมีอำนาจการทำนายหรือพยากรณ์ร้อยละ 57.00 โดย มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนายหรือพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.34

คำสำคัญ : ผู้นำ, การบริหาร, ท้องถิ่น, ชายแดน

ABSTRACT

The research aimed to study the leadership behavior level, the management level and leadership styles affect to Administrator's Local Government Organization along Thai-Cambodian Border, Sa Kaeo Province. This research on Quantitative research. The population size was 600 staffs from 8 locations who worked at Local Government Organization. Sample size was identified by Krejcie and Morgan's Table were 234 staffs. The instrument used to collect the data was a questionnaire and was tested for reliability were 0.96. Data were analyzed using descriptive statistics: Mean, Standard Deviation and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The research found that the leadership styles of Administrator's Local Government Organization that have the highest average was Country club management style ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.55), followed by Middle of the road management style ($\bar{X}=3.82$, S.D.=0.56), Team management style ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.57), Impoverished management style ($\bar{X}=3.24$, S.D.=0.70) and Authority compliance management style ($\bar{X}=3.22$, S.D.=0.47).

The management of Administrator's Local Government Organization in overall were high level ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.52). According to each aspect, found that Controlling was high level ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.60), followed by Organizing ($\bar{X}=3.95$, S.D.=0.59), Leading ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.61) and Planning ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.64).

The leadership styles affected to Administrator's Local Government Organization, was Team management style and Middle of the road management style. The regression equation had a predictive power of 57 %, with a standard error of estimate equal ± 0.34 .

Keywords : Leader, Management, Local, Border

บทนำ

ประเทศไทยปัจจุบันประชาชนในแต่ละพื้นที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงซับซ้อนมากขึ้น ความต้องการมีความหลากหลายตามไปด้วย ราชการส่วนภูมิภาคซึ่งเป็นตัวแทนของส่วนราชการกลางไม่อาจตอบสนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้อย่างทันทั่วถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เพราะนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้แทนที่คนในท้องถิ่นเลือกตั้งเข้ามานั้นย่อมมีความรู้ความเข้าใจในท้องถิ่นของตนเอง ทำให้ทราบความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ดี และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงถือว่าเป็นผู้นำขององค์กรซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งต่อความสำเร็จขององค์กร เนื่องจากผู้นำเป็นผู้ที่มีบทบาท อำนาจ และหน้าที่สูงสุดขององค์กร ทั้งยังเป็นผู้กำหนดเป้าหมาย ทิศทางในอนาคตขององค์กร และเป็นตัวขับเคลื่อนองค์กรที่สำคัญที่สุด (ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2554, น. 5-7) จึงจำเป็นต้องมีรูปแบบผู้นำที่เหมาะสมในการบริหารงาน สภาพขององค์กร และสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่อยู่ในพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ มีความหลากหลายทางมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ความเจริญทางด้านเทคโนโลยี และความหลากหลายทางวัฒนธรรม การนำพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาที่วางไว้ รูปแบบผู้นำที่เหมาะสมของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จึงมีความสำคัญต่อผลความสำเร็จเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบผู้นำของนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เอื้ออำนวยต่อการบริหารงาน ภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเหตุปัจจัยรูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ในจังหวัดสระแก้ว เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบของผู้นำรวมทั้งแนวทางการบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้วในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

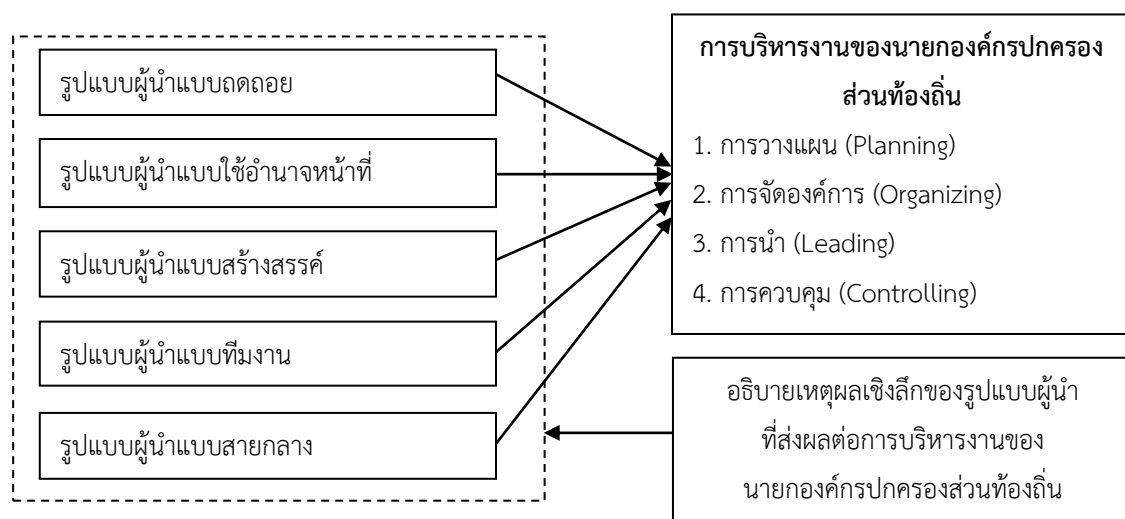
1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตามรูปแบบผู้นำแบบถดถอย รูปแบบผู้นำแบบใช้อำนาจหน้าที่ รูปแบบผู้นำแบบสร้างสรรค์ รูปแบบผู้นำแบบทีมงาน และรูปแบบผู้นำแบบทางสายกลาง ของนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานของนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว
3. เพื่อศึกษารูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงรูปแบบผู้นำของนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว
2. ทำให้ทราบถึงการบริหารงานของนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว
3. ทำให้ทราบถึงรูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว
4. สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบผู้นำและการบริหารงานของนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดรูปแบบผู้นำของ Blake and Mouton (1985) เป็นแนวคิดหลักในการวิจัย ซึ่งมีรูปแบบของผู้นำ 5 รูปแบบ คือรูปแบบผู้นำแบบถดถอย รูปแบบผู้นำแบบใช้อำนาจหน้าที่ รูปแบบผู้นำแบบสร้างสรรค์ รูปแบบผู้นำแบบทีมงาน และรูปแบบผู้นำแบบสายกลาง แนวคิดการบริหารของ Bartol and Martin (1997, p. 7) เป็นแนวคิดหลักในการวิจัย ซึ่งมีหลักในการบริหาร 4 หลัก คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) นอกจากนี้ยังได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบผู้นำและการบริหารงาน นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เพื่อสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อตอบคำถามในการวิจัยที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรในการวิจัย เป็นพนักงานที่ปฏิบัติงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว ประกอบด้วยเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบคำนึงถึงความน่าจะเป็น (Probability sampling) ได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 แห่ง (สำนักงานสถิติจังหวัดสระแก้ว, 2556, น. 10) จำนวน 600 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นพนักงานที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว ได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970, p. 608) ได้ตัวอย่างจำนวน 234 คน และเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร ทุกพื้นที่ที่มีโอกาสเท่า ๆ กันที่จะได้รับการคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จึงสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (Stratified random sampling) ตามจำนวนตัวอย่างต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบประเมินค่า (Rating scale) เป็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบผู้นำ และการบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว ตามวัตถุประสงค์การวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สังกัด เป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบผู้นำของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว จำนวน 5 รูปแบบ ได้แก่ ผู้นำแบบถดถอย ผู้นำแบบใช้อำนาจหน้าที่ ผู้นำแบบสร้างสรรค์ ผู้นำแบบทีม และผู้นำแบบสายกลาง เป็นแบบประเมินค่า (Rating scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการนำ และด้านการควบคุม เป็นแบบประเมินค่า (Rating scale)

นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) เพื่อดูความครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีคุณวุฒิทางรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก 3 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการปกครองท้องถิ่น และมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก 2 ท่าน แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบคุณภาพและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of item objective congruence) โดยใช้ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (สุวิมล ติรภานันท์, 2557, น. 148) นำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) หรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม แบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยแบบสอบถามด้านรูปแบบผู้นำมีค่าความเชื่อมั่น 0.90 และแบบสอบถามด้านการบริหารมีค่าความเชื่อมั่น 0.98 รวมค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม รูปแบบผู้นำ และการบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว

กำหนดเกณฑ์จากการแปลผลค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การตัดสินของ Best (1977, p. 134) อ้างถึงใน วินิต วิไลวงษ์วัฒนกิจ, 2550, น. 24) ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{สูตรช่วงกว้างของอันตรภาคชั้น} &= (\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}) / \text{จำนวนระดับชั้น} \\ &= (5 - 1) / 5 \\ &= 0.80\end{aligned}$$

ได้เกณฑ์ในการแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.21-5.00	หมายถึง	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	หมายถึง	มาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	หมายถึง	น้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด

จากนั้นนำเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยมากำหนดให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

รูปแบบผู้นำของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว กำหนดเกณฑ์ในการแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.21-5.00	หมายถึง	ผู้นำมีการปฏิบัติมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	หมายถึง	ผู้นำมีการปฏิบัติมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	หมายถึง	ผู้นำมีการปฏิบัติปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	หมายถึง	ผู้นำมีการปฏิบัติน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	หมายถึง	ผู้นำมีการปฏิบัติน้อยที่สุด

การบริหารงานของนายกองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว กำหนดเกณฑ์ในการแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21–5.00	หมายถึง	การบริหารอยู่ในระดับดีมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41–4.20	หมายถึง	การบริหารอยู่ในระดับดีมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61–3.40	หมายถึง	การบริหารอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81–2.60	หมายถึง	การบริหารอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.80	หมายถึง	การบริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple regression analysis) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว

5. การนำเสนอข้อมูล โดยผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลผลการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) โดยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ อธิบายและสรุปผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบ

ผลการวิจัย

1. การศึกษาระดับการปฏิบัติตามรูปแบบผู้นำแบบถดถอย รูปแบบผู้นำแบบใช้อำนาจหน้าที่ รูปแบบผู้นำแบบสร้างสรรค์ รูปแบบผู้นำแบบทีมงาน และรูปแบบผู้นำแบบทางสายกลาง ของนายกองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการปฏิบัติตามรูปแบบผู้นำของนายกองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว

รูปแบบผู้นำ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ผู้นำแบบถดถอย	3.24	0.70	ปานกลาง
ผู้นำแบบใช้อำนาจหน้าที่	3.22	0.47	ปานกลาง
ผู้นำแบบสร้างสรรค์	3.86	0.55	มาก
ผู้นำแบบทีม	3.81	0.57	มาก
ผู้นำแบบสายกลาง	3.82	0.56	มาก
เฉลี่ย	3.59	0.57	มาก

จากตารางที่ 1 ระดับการปฏิบัติตามรูปแบบผู้นำของนายกองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว พบว่า รูปแบบผู้นำแบบสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.55) รองลงมา ได้แก่ ผู้นำแบบทางสายกลาง ($\bar{X}=3.82$, S.D.=0.56) ผู้นำแบบทีม ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.57) ผู้นำแบบถดถอย ($\bar{X}=3.24$, S.D.=0.70) และ ผู้นำแบบใช้อำนาจหน้าที่ ($\bar{X}=3.22$, S.D.=0.47) ตามลำดับ

2. การศึกษาระดับการบริหารงานของนายกองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับการบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว

การบริหารงาน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ด้านการวางแผน	3.77	0.64	มาก
ด้านการจัดองค์การ	3.95	0.59	มาก
ด้านการนำ	3.79	0.61	มาก
ด้านการควบคุม	4.00	0.60	มาก
เฉลี่ย	3.88	0.52	มาก

จากตารางที่ 2 การบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการควบคุม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.60) รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดองค์การ ($\bar{X}=3.95$, S.D.=0.59) ด้านการนำ ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.61) และ ด้านการวางแผน ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.64) ตามลำดับ

3. การศึกษารูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว แสดงดังตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยรูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกในตัวแทนหรือสมการ (Model)	R	R ²	Adjusted R ²	Std. Error of the Estimate	F	Sig.
รูปแบบผู้นำแบบทีมงาน, รูปแบบผู้นำแบบสายกลาง	0.76 ^b	0.57	0.57	0.34	153.39	0.00 ^c

b. Predictors: (Constant), รูปแบบผู้นำแบบทีมงาน, รูปแบบผู้นำแบบทางสายกลาง

c. Dependent Variable: ผลรวมด้านบริหาร

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยทำนายรูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) พบว่า มีตัวแปรที่สามารถทำนายรูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ รูปแบบผู้นำแบบทีมงาน (tld) และรูปแบบผู้นำแบบทางสายกลาง (tle) โดยที่ $R=0.76$, $R^2=0.57$, Adjusted $R^2=0.57$, Std. Error of the Estimate=0.34, $F=153.39$, Sig.=0.00

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์รูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกในตัวแบบหรือสมการ (Model)	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	1.18	0.16		7.57	0.00
รูปแบบผู้นำแบบทีมงาน (tld)	0.48	0.09	0.52	5.22	0.00
รูปแบบผู้นำแบบสายกลาง (tle)	0.23	0.09	0.25	2.49	0.01

*p<0.05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์รูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) พบว่า มีตัวแปรที่สามารถทำนายรูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ รูปแบบผู้นำแบบทีมงาน (tld) และรูปแบบผู้นำแบบทางสายกลาง (tle)

โดยนำรูปแบบมาเข้าสมการพยากรณ์ $Y = c + bx$ เมื่อ

Y = คะแนนตัวแปรเกณฑ์ที่ใช้ทำนายหรือพยากรณ์รูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว

c = จุดตัดแกน Y หรือค่าคงที่ (Constant)

b = สัมประสิทธิ์การถดถอยของคะแนนดิบ (ความชันของเส้นถดถอย)

x = คะแนนดิบ

tld = รูปแบบผู้นำแบบทีมงาน

tle = รูปแบบผู้นำแบบสายกลาง

Z = สมการคะแนนมาตรฐาน

พบว่า มีตัวแปรที่สามารถทำนายรูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ รูปแบบผู้นำแบบทีมงาน (tld) และรูปแบบผู้นำแบบทางสายกลาง (tle)

ได้สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$Y = 1.18 + 0.48 (tld) + 0.23 (tle)$$

จากสมการถดถอย พบว่า

ถ้าตัวแปร tld เปลี่ยนไปหนึ่งหน่วยขณะที่ตัวแปรอื่นคงที่ ตัวแปร Y จะเปลี่ยนไป 0.48

ถ้าตัวแปร tle เปลี่ยนไปหนึ่งหน่วยขณะที่ตัวแปรอื่นคงที่ ตัวแปร Y จะเปลี่ยนไป 0.23

ได้สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z = 0.52 (Z_{tld}) + 0.25 (Z_{tle})$$

จากสมการคะแนนมาตรฐาน พบว่า ตัวแปรที่มีค่าคะแนนสูงสุดคือ รูปแบบผู้นำแบบทีมงาน (tld) และรูปแบบผู้นำแบบทางสายกลาง (tle)

$$R^2 = 0.57 \text{ หรือ } 57 \%$$

สมการถดถอยมีอำนาจการทำนายหรือพยากรณ์ร้อยละ 57.00 สามารถใช้ทำนายรูปแบบผู้นำแบบทีมงาน (tld) และแบบทางสายกลาง (tle) ที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว ได้ร้อยละ 57.00 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนายหรือพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.34 และจากการศึกษา ยังพบว่า นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว ที่มีพฤติกรรมผู้นำแบบทีมงาน จะมีพฤติกรรมที่มุ่งเน้นให้ทุกคนในองค์กรได้มีโอกาสทำงานร่วมกันเป็นทีมงาน สร้างการมีส่วนร่วมในองค์กร ทำบรรยากาศของกลุ่มให้มีความน่าอยู่ สร้างการยอมรับในความสามารถของกันและกัน ให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็น อย่างเปิดเผยให้ทุกฝ่ายได้ร่วมกันตัดสินใจหรือชี้ชะตาขององค์กรไปด้วยกัน ส่วนนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว ที่มีพฤติกรรมผู้นำแบบทางสายกลาง จะมีพฤติกรรมที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับผลงาน และให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาไปพร้อมกัน ถึงแม้ว่าผู้นำจะมีความต้องการผลงานแต่ก็ไม่ได้คาดหวังไว้สูงจนเกินไป และในขณะเดียวกันก็มีความต้องการที่จะสร้างความร่วมมือภายในองค์กรด้วย โดยการทำให้พนักงานมีความพึงพอใจในการทำงาน มีขวัญกำลังใจที่ดี ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าในอาชีพการงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา มีความไว้วางใจกันในการทำงาน มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในองค์กร

จากผลการศึกษาผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผู้นำแบบทีมงาน และผู้นำแบบทางสายกลางนี้ ส่งผลทางบวกต่อความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานและการยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา จึงทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความตั้งใจและพยายามในการปฏิบัติงาน ให้เกิดความสำเร็จลุล่วง ส่งผลให้ผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และโดยส่วนใหญ่แล้วพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงออก จะเป็นงานนโยบายทั้งจากหน่วยงานระดับที่สูงกว่า นโยบายของตัวผู้นำเอง งานโครงการหรือกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในองค์กร การจัดงานร่วมกับประชาชน หรืองานชุมชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง รูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยอภิปรายผลดังนี้

1. ระดับการปฏิบัติตามรูปแบบผู้นำของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว

จากการศึกษารูปแบบผู้นำของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว พบว่า นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว มีพฤติกรรมผู้นำแบบสร้างสรรค์ (Country club leader) ผู้นำแบบทางสายกลาง (Middle-of-the-road leader) ผู้นำแบบทีม (Team management) ผู้นำแบบถดถอย (Impoverished leader) และผู้นำแบบใช้อำนาจหน้าที่ (Authority-compliance leader) โดยส่วนใหญ่ รูปแบบผู้นำที่พบมาก ได้แก่ ผู้นำแบบสร้างสรรค์ ผู้นำแบบทางสายกลาง และผู้นำแบบทีมงาน ซึ่งรูปแบบผู้นำดังกล่าวนี้ ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติของผู้ใต้บังคับบัญชาอัน ส่งผลให้ผลการปฏิบัติงานรวมถึงการผสมผสานความร่วมมือ มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นด้วย ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับ ฐิติกาญจน์ อนุวารีพงษ์ (2550) ศึกษาพบว่า รูปแบบภาวะผู้นำ ของผู้บังคับบัญชาระดับชั้นต่าง ๆ ของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า มีรูปแบบผู้นำแบบทีมงาน (Team management) รูปแบบผู้นำแบบทางสายกลาง (Middle-of-the-road leader) รูปแบบผู้นำแบบมุ่งแต่งงาน (Authority-compliance leader) รูปแบบผู้นำแบบขมขื่นสร้างสรรค์ (Country club leader) และรูปแบบผู้นำแบบเฉื่อยงาน (Impoverished

leader) สอดคล้องกับ คณิงนิจ ธรรมทิ (2553) พบว่า หัวหน้าส่วนราชการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เขตพื้นที่อำเภอ ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีรูปแบบผู้นำแบบ 9,9 (Team management) รูปแบบผู้นำแบบ 5,5 (Middle-of-the-road leader) รูปแบบผู้นำแบบ 1,9 (Country club leader) รูปแบบผู้นำแบบ 9,1 (Authority-compliance leader) และรูปแบบผู้นำแบบ 1,1 (Impoverished leader) ทิพาริ กาญจนพิบูลย์ (2550) พบว่า ผู้บริหารวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีรูปแบบภาวะผู้นำแบบทีมงาน (Team management) ผู้นำแบบประนีประนอม (Middle-of-the-road leader) ผู้นำแบบเน้นงาน (Authority-compliance leader) ผู้นำแบบเน้นคน (Country club leader) และผู้นำแบบปล่อยปละละเลย (Impoverished leader) อัญชลี ไม้ดา (2550) พบว่า พยาบาลโรงพยาบาลรัฐบาลแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร มีภาวะผู้นำแบบทีมงาน (Team management) ภาวะผู้นำแบบเน้นคน (Country club leader) ภาวะผู้นำแบบประนีประนอม (Middle-of-the-road leader) ภาวะผู้นำแบบเน้นงาน (Authority-compliance leader) และภาวะผู้นำแบบปล่อยปละละเลย (Impoverished leader) สุภาพร อ่อนแก้ว (2554) พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหาร สำนักข่าวกรองแห่งชาติ เป็นรูปแบบภาวะผู้นำแบบทีมงาน (Team management) และแบบประนีประนอม (Middle-of-the-road leader) อยู่ในระดับมาก แบบเน้นคน (Country club leader) อยู่ในระดับปานกลาง และแบบปล่อยปละละเลย (Impoverished leader) และแบบเน้นงาน (Authority-compliance leader) อยู่ในระดับน้อย และธนวัฒน์ ไคร้วาณิช (2550) พบว่า พนักงานบริษัท บวิค-ไทย จำกัด มีรูปแบบภาวะผู้นำแบบประนีประนอม (Middle of the Road Management) รองลงมาคือ รูปแบบภาวะผู้นำแบบเน้นงาน (Authority obedience) รูปแบบภาวะผู้นำแบบทีมงาน (Team management) รูปแบบภาวะผู้นำแบบเน้นคน (Country club management) และรูปแบบภาวะผู้นำแบบปล่อยปละละเลย (Impoverished management)

2. ระดับการบริหารงานของนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว

จากการศึกษาการบริหารงานของนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว พบว่า ด้านการควบคุม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดองค์การ ด้านการนำ และด้านการวางแผนโดยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณรงค์ฤทธิ์ ปริสุทธิกุล (2557) พบว่า ระดับการปฏิบัติของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเกี่ยวกับการบริหารองค์การ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการควบคุมและด้านการประสานงาน อยู่ในระดับมาก จุฬารณย์ กลางถิ่น (2553) พบว่า พลดิกรรม การบริหารงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลอนนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการสั่งการ และด้านการควบคุม อยู่ในระดับมาก อมร กิ่งเกษม (2551) พบว่า พลดิกรรม การบริหารงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านสหกรณ์ อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการสั่งการ และด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมาก สุพัตรา บริบาล (2554) พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ด้านการวางแผน ด้านการจัดงบประมาณ ด้านการจัดองค์การ ด้านการจัดบุคลากร ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการประสานงาน และด้านการรายงานผล อยู่ในระดับมากทุกด้าน และถาวร ยมรัตน์ (2551) พบว่า การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการวางแผน การจัดองค์การ การตัดสินใจสั่งการ การติดต่อสื่อสาร การใช้อิทธิพลหรือการจูงใจ การประสานงาน และการประเมินผลงาน อยู่ในระดับมาก

3. รูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว

จากการวิเคราะห์ปัจจัยทำนายรูปแบบผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว พบว่า มีเพียงรูปแบบผู้นำแบบทีมงาน และรูปแบบผู้นำแบบทางสายกลาง ที่ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิถีกาญจน์ อนุวารีพงษ์ (2550) พบว่า รูปแบบผู้นำแบบทีมงาน มีและรูปแบบผู้นำ

แบบทางสายกลาง มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการบังคับบัญชาอยู่ในระดับมาก และจะทำให้ความสำเร็จในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ลีอชา เกลียรวรรณ (2550) พบว่า ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความพึงพอใจกับผู้บังคับบัญชาที่มีภาวะผู้นำแบบทีมงาน (Team management) มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ภาวะผู้นำแบบทางสายกลาง (Middle-of-the-road leader) ทิพาริ กาญจนพิบูลย์ (2550) พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำแบบทีมงาน (Team management) และผู้นำแบบประนีประนอม (Middle-of-the-road leader) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของผู้บริหาร ธนวัฒน์ ไคร์วานิช (2550) พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำแบบประนีประนอม (Middle of the road management) ของพนักงานบริษัท บวิค-ไทย จำกัด ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีรูปแบบภาวะผู้นำแบบประนีประนอมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และรูปแบบภาวะผู้นำแบบทีมงาน (Team management) ของพนักงานบริษัท บวิค-ไทย จำกัด ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีรูปแบบภาวะผู้นำแบบทีมงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อัญชลี ไม้ดา (2550) พบว่า ภาวะผู้นำแบบประนีประนอม (Middle-of-the-road leader) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเสริมสร้างอำนาจในงานของโรงพยาบาล โรงพยาบาลรัฐบาลแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร กล่าวคือหากมีภาวะผู้นำแบบประนีประนอมในระดับสูงแล้วจะมีการเสริมสร้างอำนาจในงานให้มีระดับสูงตามไปด้วย รวีวรรณ สุดเสนหา (2555) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลองค์การขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดสกลนคร มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ภิษณาภา สนิทพจน์ (2552) พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กร สุพัตรา บริบาล (2554) พบว่า ภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล โดยรูปแบบภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจ และ ลักษณะ ภาษา (2552) พบว่ารูปแบบภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแบบผสมผสานกัน ควรมีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ และทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาว่า ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ในฐานะผู้นำองค์กรจำเป็นต้องพิจารณาว่าช่วงเวลา และสถานการณ์ใดเหมาะสมสำหรับการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้นำ การใช้รูปแบบผู้นำแบบทีมงาน และผู้นำแบบทางสายกลาง รวมไปถึงการผสมผสานรูปแบบภาวะผู้นำแบบต่าง ๆ จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา สามารถพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปสู่ความสำเร็จได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากการศึกษา พบว่า รูปแบบผู้นำแบบทีมงาน และรูปแบบผู้นำแบบทางสายกลาง ส่งผลต่อการบริหารงานของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว ดังนั้นหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่ระดับกระทรวง กรม จังหวัด หรืออำเภอ ควรจะมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น การจัดฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำ การจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ ฯลฯ เพื่อส่งเสริมให้นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้พัฒนาตนเองให้มีรูปแบบผู้นำที่เหมาะสมและปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเอง
2. จากการศึกษาพบว่า การบริหารงานด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นยังมีปัญหาหรือยังไม่สามารถบริหารงานในด้านการวางแผนให้เกิดความสำเร็จสูงสุดได้ ทั้งที่การวางแผนขั้นตอนสำคัญที่เป็นหัวใจของการบริหารงานในองค์กร ดังนั้น ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว จำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการวางแผนงาน แผนการปฏิบัติงานในองค์กร และกำกับดูแลให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะพื้นที่ในเขตจังหวัดสระแก้ว ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีพื้นที่ติดต่อแนวชายแดนประเทศอื่น ๆ อาทิเช่น ลาว พม่า และมาเลเซีย เนื่องจากแต่ละพื้นที่อาจมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน และอาจมีข้อมูลหรือประเด็นในการศึกษาที่เพิ่มเติมมากขึ้น
2. การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป จึงควรมีการศึกษาข้อมูลจากภายนอกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิเช่น ชุมชน หน่วยงานราชการที่ปฏิบัติงานร่วมกัน และประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและเจาะลึกมากขึ้น
3. การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดน ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาข้อมูลจากหน่วยงาน องค์กร ชุมชน หรือประชาชนของประเทศเพื่อนบ้านเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คณินิจ ธรรมทิ. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำกับการจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จุฬารณณ์ กลางถิ่น. (2553). *พฤติกรรมกรรมการบริหารงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย*. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการพัฒนา สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2554). *ภาวะผู้นำองค์กรยุคใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : เอ็กสเปอร์เน็ท.
- จิตติกาญจน์ อนาวารีพงษ์, ร้อยเอกหญิง. (2550). *รูปแบบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บังคับบัญชาระดับชั้นต่าง ๆ กรณีศึกษาโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ณรงค์ฤทธิ์ ปริสุทธิกุล. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารองค์การกับภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดในประเทศไทย*. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ นวัตกรรมการบริหารการจัดการภาครัฐ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, ปทุมธานี.
- ถาวร ยมรัตน์. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำกับกระบวนการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, สุรินทร์.
- ทิพาริ กาญจนพิบูลย์. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำตามทฤษฎีตาข่ายการบริหาร ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคกับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของผู้บริหารวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ธนวัฒน์ ไคว์วานิช. (2550). *การศึกษารูปแบบภาวะผู้นำตามทฤษฎีตาข่ายภาวะผู้นำของพนักงานบริษัท บิวด-ไทย จำกัด*. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

- ภิขญา สนิทพจน์. (2552). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดตาก*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- รวิวรรณ สุดเสนหา. (2555). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลองค์การขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- ลักขณา ฤาชา. (2552). *ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ลือชา เสถียรวิริภาพ. (2550). *ภาวะผู้นำกับความพึงพอใจในงานของผู้ได้บังคับบัญชา กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล 6 แห่ง ในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*. รายงานการศึกษานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- วินิต วิไลวงษ์วัฒนกิจ. (2551). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานอนามัยระดับตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สำนักงานสถิติจังหวัดสระแก้ว. (2556). *รายงานสถิติจังหวัด พ.ศ. 2556*. สระแก้ว : ไทยแก้ว.
- สุพัตรา บริบาล. (2554). *ภาวะผู้นำกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.
- สุภาพร อ่อนแก้ว. (2554). *รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสำนักข่าวกรองแห่งชาติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- สุวิมล ติรกันันท์. (2557). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมร กิ่งเกษม. (2551). *พฤติกรรมกรรมการบริหารงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านสหกรณ์ อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการพัฒนา สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- อัญชลี ไม้ดา. (2550). *การศึกษาการรับรู้ความสามารถในตัวเอง และภาวะผู้นำแบบตาข่ายบริหาร ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างอำนาจในงานของโรงพยาบาล โรงพยาบาลรัฐบาลแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- Bartol, K. M., & Martin, D. C. (1997). *Management* (2nd ed.). New York : McGraw-Hill.
- Blake, R., & Mouton, J. S. (1985). *The Managerial Grid III*. Houston : Gulf Publishing.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". *Educational and Psychological Measurement*. 30, 607-610.

ผู้เขียนบทความ

นายชยภัทน์ เทสินทโชติ

ดร.ชิตพล ชัยมะดัน

ดร.จักรชัย สือประเสริฐสิทธิ

นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ
มหาวิทยาลัยบูรพา

169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง
จังหวัดชลบุรี 20131

E-mail : pattara_91@hotmail.com

อาจารย์ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทพทัน
LEARNING ACHIEVEMENT APPLYING INSTRUCTIONAL PACKAGE FOR BASIC
READING AND WRITING MUSICAL NOTES FOR THE SECOND STRAND
STUDENTS AT THAP THAN KINDERGARTEN

อิสระ กิตา

ISSRAR KEETA

อินทิรา รอบรู้

INTIRA ROBROO

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

SUAN SUNANDHA RAJABHAT UNIVERSITY

กรุงเทพมหานคร

BANGKOK

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการใช้ชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน และ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยชุดการสอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทพทัน มีรูปแบบการวิจัยแบบ One group pretest-posttest ประชากรคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทพทัน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 289 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น วิธีเลือกแบบเจาะจงจากนักเรียนที่สมัครเข้าชุมนุมดนตรีสากลตามแผนการออกแบบการเรียนรู้ 5 แผน เป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์ ๆ ละ 3 ชั่วโมง ด้วยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จำนวน 30 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน และชุดการสอน มีค่าความเชื่อมั่น 0.67-1.00 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความยากง่าย (p) 0.23-0.63 ค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20-0.80 และ ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบเท่ากับ 0.92 ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนใช้การทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายของ Wilcoxon signed ranks test ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของการใช้ชุดการสอน มีค่าเท่ากับ 88.40/88.17 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการใช้ชุดการสอนสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า การใช้ชุดการสอนมีรูปแบบน่าสนใจ เนื้อหาเข้าใจง่าย สามารถพัฒนาทักษะทางการเรียนและการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐานได้อย่างเต็มศักยภาพ เป็นไปในทิศทางที่ดี เป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ การวิเคราะห์ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และส่งผลให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : ชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ต, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้

ABSTRACT

Learning achievement applying instructional package for basic reading and writing musical notes for the second strand students at THAP THAN Anuban School. This research uses one-group pretest-posttest methods. The subject is for the students of 4th-6th Primary level. The purposes of this research are as follows: 1) to develop instructional package for basic reading and writing musical notes for the second strand students, and 2) to compare learning achievement before and after applying the package. This study involved experimental research, applying the Purposive sampling method which gained a sample set of 30 second strand students. The tools employed for collecting data were learning management plan, instructional package and achievement test. The main findings were: 1) the efficiency of the package (E1/E2) is at 88.40/88.17, meeting the criteria, and 2) learning achievement after applying the package is higher, having the statistical significance at the level of 0.5. In conclusion, this research offers two principle contributions: (1) the knowledge-new learning package that helps develop learning and note reading and writing skills at top potential; and (2) the innovation-the instructional package that is easier and more interesting, leading to positive learning skill, learning and critical thinking skill stimulation, and self-study skill. As a result, higher learning achievement can be gained.

Keywords : Instructional package for basic reading and writing musical notes, Learning achievement, Learning management efficiency

บทนำ

ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่มีคุณค่าอย่างมากทางการศึกษา การจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสามารถสร้างบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจอันเป็นผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาศักยภาพที่พึงประสงค์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ดนตรีเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการทำงานทำให้ร่างกายมีการเคลื่อนไหวอย่างมีระเบียบ มีแบบแผนและขั้นตอนยังสามารถสร้างอารมณ์เสียงของดนตรีถ่ายทอดความรู้สึกผ่านไปยังประสาทสัมผัสของร่างกายได้ และยังเป็นพื้นฐานสำคัญทั้งในด้านความคิดสร้างสรรค์ มีความฉลาดทางอารมณ์และยังเป็นศาสตร์พื้นฐานที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ (ฐิติพัฒน์ โกเมนพรณกุลม, 2554, น. 5) ดนตรีสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความถนัดหรือความสนใจหรือเรียนรู้ได้จากจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน บางคนเริ่มต้นตั้งแต่อายุสองขวบครึ่ง ด้วยวัยขนาดนี้เด็กจะได้รับการเรียนรู้ได้ดีที่สุดในการพัฒนาการรับรู้ทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ การฟัง พูด อ่าน เขียน (พรวิไล จุลเสวก, 2550, น. 3) ดนตรีมีความสำคัญในการเรียนการสอนในการศึกษา สามารถส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ เสริมสร้างความคิดจินตนาการ ช่วยกระตุ้นให้มีการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์ระหว่างประสาทหู กล้ามเนื้อมือ ให้สอดคล้องกับการใช้ความคิด ทำให้หายเหนื่อย และผ่อนคลายความตึงเครียด

การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) วิชาดนตรีจึงบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษา ซึ่งได้รับรองว่า ดนตรีสนับสนุนวิชาอื่น ๆ

ดังนั้นวงการศึกษาก็จัดวิชาดนตรีไว้ในกลุ่มของวิชาศิลปะดนตรีเป็นวิชาอดเยี่ยมในการพัฒนาศติปัญญา รวมไปถึงมีหลักเกณฑ์ในการคิด ประสพการณ์ต่าง ๆ สนับสนุนการทำงานร่วมกันของร่างกายและสมอง ดังนั้นกลุ่มสาระดนตรีเป็นกลุ่มที่ช่วยพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนา ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ (สุชัยมา รักยินดี, 2555, น. 2)

การเรียนวิชาดนตรีนักเรียนมักจะมีปัญหาเรื่องโน้ตสากล คือ ไม่สามารถบอกค่าของตัวโน้ตและไม่สามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีตามโน้ตที่กำหนดให้ได้ซึ่งส่งผลทำให้การสอนของครูไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และนักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนวิชาดนตรีทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำครูส่วนใหญ่ไม่ได้ทำการสอนดนตรีตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ โดยเฉพาะเรื่องโน้ตสากลเบื้องต้นทั้งนี้เพราะครูไม่มีความรู้ความสามารถในการอ่านและเขียนโน้ตสากล ประกอบกับสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ เมื่อเป็นเช่นนี้ครูจึงไม่สนใจที่จะสอนวิชาดนตรีถึงแม้ว่าครูบางคนจะผ่านการอบรมการสอนดนตรีมาแล้วก็ตาม ซึ่งทำให้เกิดการสูญเปล่าทางการศึกษา (พรวิไล จุลเสวก, 2550, น. 2)

ชุดการเรียนการสอนมีความสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ดังที่ผู้สอนตั้งใจไว้ ซึ่งชุดการสอนที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาประสพการณ์สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการนำเอาสื่อการสอนหลาย ๆ อย่างมาสัมพันธ์กันอย่างมีระบบ เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาสาระใน ลักษณะที่สื่อแต่ละชนิดส่งเสริมสนับสนุนและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด (รพีพล หล้าวงษา, 2557 น. 3) การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้สอนเป็นคู่มือ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดกิจกรรมและประสพการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน การศึกษาสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้เต็มความสามารถความแตกต่างของแต่ละคน ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองนักศึกษาได้ผ่านการเรียนการอ่านโน้ตสากลโดยวิธีนี้แล้วจะทำให้ให้นักศึกษาสามารถอ่านโน้ตสากลได้ (ภราดา ไรจนสุพจน์, 2551, น. 4)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องของการอ่านเขียนโน้ตสากลเบื้องต้นที่เป็นพื้นฐานสากลทั่วโลกที่เป็นภาษาทางดนตรี การเรียนการสอนโน้ตดนตรีสากลในระดับชั้นประถมศึกษาผู้เรียนไม่ให้ความสำคัญกับการอ่านโน้ตพื้นฐานดนตรีสากล จะให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีและไปแสดงในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ได้ก่อน จึงเกิดปัญหาขึ้นเวลาผู้เรียนจะสอบเข้าศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ผู้เรียนบรรเลงเพลงได้แต่ไม่สามารถอ่านโน้ตได้ ผู้วิจัยจึงอยากพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้พื้นฐานทักษะในการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากล เหมือนกับการเรียนวิชาอื่น ๆ เช่น ภาษาไทย หรือ ภาษาอังกฤษ ที่ให้ผู้เรียนเน้นในเรื่อง ฟัง พูด อ่าน เขียน จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะสร้างชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนเรื่องการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนวิชาดนตรีสากลในระดับที่สูงขึ้นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการใช้ชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทัพทัน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทัพทัน ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการใช้ชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนโรงเรียนสอนดนตรี สามารถนำชุดการสอนนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐานได้
2. เป็นแนวทางให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถนำไปพัฒนาชุดการสอนรายวิชาดนตรีที่เน้นการพัฒนาทักษะต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีรูปแบบการวิจัยแบบ One group pretest-posttest design เป็นการทดสอบก่อนและหลังเรียน สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทัพทัน ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทัพทันในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 289 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากนักเรียนที่สมัครเข้าชุมนุมดนตรีสากลตามแผนการออกแบบการเรียนรู้ 5 แผน ดำเนินการเป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง ด้วยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้การวิจัย มีดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทัพทัน โดยศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทฤษฎีดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ดนตรี) มาตรฐาน ศ. 2.1 เพื่อวิเคราะห์เป้าหมายวัตถุประสงค์ และเนื้อหาเพื่อเป็นข้อมูลในการนำมาสร้างชุดการสอน ทำการวิเคราะห์เนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และแบ่งเนื้อหาให้เหมาะสมกับเวลาที่ต้องใช้ในการเรียนการสอนแต่ละชั่วโมง

2. ชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน โดยการนำขอบเขตของเนื้อหาที่นำมาสร้างชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาดนตรีศึกษาวิธีการสร้างชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจัดทำโครงร่าง และเขียนสคริปต์ เพื่อสร้างชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐานมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ทั้ง 2 ฉบับ จากนั้นทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ และนำไปใช้ในการทดลองดำเนินการจัดการเรียนการสอน

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร จำนวน 20 ข้อ ให้คะแนนข้อที่ตอบถูก 1 คะแนน และให้คะแนนข้อที่ตอบผิด 0 คะแนน นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐานที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 20 ข้อ ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างย่อย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาในชุมนุมดนตรีสากล ของโรงเรียนอนุบาลทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่เคยเรียนเนื้อหาแล้ว เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบได้แก่ ค่าความยากง่าย (p) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.23-0.63 ค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และ ค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีของคูเดอร์ริชาร์ดสัน ตามสูตร KR_{20} โดยมีค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบเท่ากับ 0.92 จากนั้นนำแบบทดสอบไปใช้ในการทดลองดำเนินการจัดการเรียนการสอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ สอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทัพทัน จำนวน 5 แผน พร้อมทั้งมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ได้แก่ การหาประสิทธิภาพของการใช้ชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทัพทัน (E_1/E_2) ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจตามวัตถุประสงค์โดยใช้เกณฑ์คุณภาพของบทเรียนไม่ต่ำกว่า 80/80 และ การหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนและหลังเรียน และทดสอบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายของ Wilcoxon signed ranks test

ผลการวิจัย

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทัพทัน แสดงผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาการใช้ชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทัพทัน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพการใช้ชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทัพทัน

แบบทดสอบระหว่างเรียน		แบบทดสอบหลังเรียน		ประสิทธิภาพ
จำนวนนักเรียน	E1	จำนวนนักเรียน	E2	E1/E2
30	88.40	30	88.17	88.40/88.17

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของการใช้ชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทัพทัน (E_1/E_2) เท่ากับ 88.40/88.17 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (ไม่ต่ำกว่า 80/80) โดยผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ระหว่างเรียนจากการทำใบงานหลังการเรียน 5 กิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 88.40 ของคะแนนทั้งหมด และคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์หลังจากการเรียนด้วยชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน คิดเป็นร้อยละ 88.17 ของคะแนนทั้งหมด

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทัพทัน ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการใช้ชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้นำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 ที่ได้รับการเรียนด้วยชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน มาตรวจสอบการแจกแจงความเป็นปกติของข้อมูล (Normal distribution) ผลการทดสอบพบว่า คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนมีการแจกแจงของข้อมูลไม่เป็นปกติ จึงได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิตินอนพารามเมตริก (Non parametric statistics) ด้วยการทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายของ Wilcoxon signed rank test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ก็ต่อเมื่อค่า p-value น้อยกว่า หรือเท่ากับ 0.05 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรี สากลชั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทพพัน

การเรียนการสอนด้วยชุดการสอน	$\bar{X}$	S.D.	Z ^a	p-value
ก่อนเรียน	8.67	1.18	-4.81*	0.00
หลังเรียน	17.63	1.03		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

a ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาด้วยการทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายของ Wilcoxon signed rank test

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลชั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทพพัน ก่อนและหลังการเรียน มีค่า p-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลชั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทพพัน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 8.67 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.18 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์หลังเรียนเท่ากับ 17.63 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03 คะแนน

อภิปรายผล

การพัฒนาการใช้ชุดการใช้ชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลชั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทพพัน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.40/88.17 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่าชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลชั้นพื้นฐานมีความสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจตามวัตถุประสงค์ของแต่ละบทเรียน บทเรียนสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เนื้อหาในแต่ละหน่วยถูกนำมาวิเคราะห์เนื้อหาให้มีลำดับจากง่ายไปยาก ชุดการสอนแต่ละหน่วยมีจุดสนใจจึงทำให้มีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนสนใจและเข้าใจในเนื้อหา ส่งผลให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ ของ สวีส์ตี คะจรัมย์ (2551) ได้กล่าวว่า การเสริมแรงช่วยให้เกิดการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดทั้งพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และให้คำแนะนำในบางครั้ง เมื่อผู้เรียนทำได้ดีควรให้กำลังใจและฝึกฝนต่อไปจนเกิดความชำนาญและสอดคล้องกับแนวคิดของ Dewey (1959) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีด้วยการลงมือสัมผัสด้วยตนเองการประกอบกิจกรรมด้วยตนเองจะทำให้เกิดการพัฒนาไปสู่ความก้าวหน้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพงศ์ สอนสุภาพ (2557) ที่ศึกษาการสร้างชุดการสอนเรื่องการอ่านโน้ตในบรรทัดห้าเส้นโดยวิธีการจินตภาพ พบว่า ชุดการสอนเรื่องการอ่านโน้ตในบรรทัดห้าเส้นโดยวิธีการจินตภาพมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.66/81.11 และ กฤษฎา วงศ์คำจันทร์ (2551) ที่ศึกษาชุดการสอนการปฏิบัติกีตาร์ในวิชาทักษะดนตรี 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า ชุดการสอนปฏิบัติกีตาร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.13/82.68

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลชั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทพพัน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า การใช้ชุดการสอน ที่สร้างขึ้นโดยการนำสื่อที่สอดคล้องกับเนื้อหาของแต่ละหน่วยการเรียนมาช่วยพัฒนานักเรียนให้ได้ ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ พัฒนาความรู้ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม ได้แสดงความคิดเห็น

จากสิ่งที่ได้เรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ฝึกปฏิบัติกับเครื่องดนตรีของตนเอง สอดคล้องกับ ทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยงความรู้ของ Thorndike (1969) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ด้วยการที่มนุษย์หรือสัตว์ได้เลือกเอาปฏิกิริยาตอบสนองที่ถูกต้องนั้นมาเชื่อมต่อเข้ากับสิ่งเร้าอย่างเหมาะสมการกระทำซ้ำหรือการฝึกหัดนี้ หากได้ทำบ่อย ๆ และซ้ำเดิมจะทำให้การกระทำนั้น ๆ ถูกต้องสมบูรณ์และมั่นคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติ แก้วใจ (2553) ที่ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านโน้ตดนตรีสากล วิชาดนตรีสากล ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีพื้นฐานทางดนตรี และไม่มีพื้นฐานทางดนตรี พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนการอ่านโน้ตดนตรีสากลหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ ภูมิพัฒน์ สิทธิทัศนกุล (2560) ที่ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติคีบอร์ดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ชุดการสอนดนตรีสากลเบื้องต้น พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยชุดการสอนดนตรีสากลเบื้องต้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน ควรให้ผู้เรียนอ่านโน้ตและปฏิบัติกับเครื่องดนตรีจริง
2. ผู้สอนควรแนะนำ เทคนิค หรืออธิบายเพิ่มเติม เมื่อผู้เรียนไม่เข้าใจ และใช้เวลาในการปฏิบัติงานเกินไป เพื่อให้เกิดความเข้าใจในระยะเวลาที่เหมาะสม
3. แผนการสอนของชุดการสอนสามารถปรับปรุงเพื่อให้เข้ากับช่วงวัยของผู้เรียนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สนุกสนานสอดคล้องกับเนื้อหา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรทำการวิจัยด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย เช่น คอมพิวเตอร์เกม เพื่อให้ชุดการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและไม่เกิดความเบื่อหน่าย
2. ควรทำการวิจัยสร้างชุดการสอนในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของชุดการสอนและเป็นทางเลือกของผู้ที่จะสร้างชุดการสอนต่อไป
3. ควรทำการวิจัยวัดทัศนคติหรือความพึงพอใจของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อชุดการสอนที่สร้างขึ้นว่ามีความพอใจมากน้อยเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กฤษฎา วงศ์คำจันทร์. (2551). *ชุดการสอนการปฏิบัติกีตาร์ในวิชาทักษะดนตรี 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- จิตติพัฒน์ โกเมนพรรณกุล. (2554). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาปฏิบัติกีตาร์ 1 ที่มีต่อทักษะการปฏิบัติทางดนตรี สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- ณัฐพงศ์ สอนสุภาพ. (2557). *การสร้างชุดการสอนเรื่องการอ่านโน้ตในบรรทัดห้าเส้นโดยวิธีการจินตภาพ*. *ศิลปกรรมศาสตร์*, 6(2), 175-194.

พรวิไล จุลเสวก. (2550). การพัฒนาการเรียนรู้โน้ตดนตรีสากลโดยใช้ชุดฝึกทักษะเมโลเดียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองขวาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

ภราดา โจรนสุพจน์. (2551). การศึกษาประสิทธิภาพผลของการร้องเพลงไทยนมัสการโดยการอ่านโน้ตสากล. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตดุริยศิลป์ มหาวิทยาลัยพายัพ, เชียงใหม่.

ภูมิพัฒน์ สิทธิทัศนกุล (2560). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติคีบอร์ดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ชุดการสอนดนตรีสากลเบื้องต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

รพีพล หล้าวงษา. (2557). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาดนตรีตะวันตก โดยใช้ชุดการสอนการปฏิบัติกีตาร์เบื้องต้น สำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (ศึกษาศาสตร์). วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

สวัสดิ์ คะรัมย์. (2551). การพัฒนาแผนกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการบรรเลงเครื่องดนตรีวิชาศิลปะพื้นฐาน (ดนตรี) ศ 31101 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

สันติ แก้วใจ. (2553). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการอ่านโน้ตดนตรีสากล วิชาดนตรีสากล ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีพื้นฐานทางดนตรี และไม่มีพื้นฐานทางดนตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.

สุขัญชา รักยินดี. (2555). การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่องการเล่นคีบอร์ดเบื้องต้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนดรุณราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.

Dewey, J. (1959). *Experience and Education*. New York : Macmillan Publishing.

Thorndike, E. L. (1966). *Human learning*. Cambridge, Mass. : M.I.T. Press.

ผู้เขียนบทความ

นายอิสระ กิตา

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการออกแบบการเรียนการสอน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เลขที่ 1 ถนน อุททองนอก แขวงวชิระพยาบาล เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร 10300

E-mail : pathebuei@hotmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.อินทิรา รอบรู้

อาจารย์ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการ
อนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ของประเทศไทย

A CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF FACTORS AFFECTING THE
EFFECTIVENESS OF ENVIRONMENTAL HEALTH SERVICE SYSTEM
DEVELOPMENT OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS
IN NORTH-EASTERN REGION OF THAILAND

ไพศาล ไกรรัตน์

PAISAN KRAIRAT

จิตติ กิตติเลิศไพศาล

JITTI KITTILERTPAISARN

ปณิธิ การสมดี

PANITEE KARN SOMDEE

ชาติชัย อุดมกิจมงคล

CHARDCHAI UDOMKIJ MONGKOL

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

SAKON NAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

สกลนคร

SAKON NAKHON

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสร้างตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างตัวแบบที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงปริมาณและนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประชากรที่ศึกษาเป็นเทศบาลตำบล จำนวน 442 แห่ง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามโดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ นายกเทศมนตรีหรือปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และผู้ปฏิบัติงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 521 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 5 ปัจจัย ประกอบด้วย ด้านภาวะผู้นำองค์กร ด้านสมรรถนะองค์กร ด้านแรงจูงใจในการทำงาน

ด้านการมีส่วนร่วมองค์การ และด้านประสิทธิภาพองค์การ และเมื่อตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบกับข้อมูลเชิงปริมาณพบว่า ตัวแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาก้าวหน้าของผู้บริหาร และกำหนดนโยบายให้การพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่มีผลต่อคะแนนประเมินประสิทธิภาพองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (LPA) เพื่อสร้างแรงจูงใจสามารถพัฒนางานอย่างเป็นระบบ และเกิดความยั่งยืน

คำสำคัญ : ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ, ประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม

ABSTRACT

The purpose of this research is to study and establish causal relationships among factors affecting the effectiveness of the development of the environmental health service system of the local administrative organizations. It also checks the consistency between models created with quantitative data and propose policy recommendations for the development of the environmental health service system of the local administrative organizations with mixed-method research methodology. The population was 442 municipality. The instrument was questionnaire with the reliability of 0.93. Samples for data collection were Mayor or Permanent Officer of the local administrative organizations, Director of Health and Environment Division and Environmental Health Practitioners. The samples were randomly selected of 521 random samples. Data were analyzed by computer program for frequency, percentage, mean, standard deviation Pearson's Product Moment Correlation Coefficient and Linear Structural Relationship Model Analysis. Research results found that factors affecting the effectiveness of the development of the environmental health service system consisted of 5 factors including Organizational leadership, Organizational Competency, Motivation to work, Organizational participation and Organizational effectiveness. The testing of model consistency with quantitative data found that there was a consistent pattern with quantitative data. Suggested policy recommendations are as follows: leadership development should be encouraged, the policy for the development of the environmental health service system as a measure that influences the LPA score should be established to motivate systematic development and sustainability.

Keyword : Causal relationship model, Effectiveness of development of environmental health service system

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้วางหลักการพื้นฐานในประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพทั้งสิทธิและหน้าที่ของรัฐและประชาชนตามมาตรา 55 ไว้ว่า รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง เสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคตามมาตรา 56 กล่าวว่า รัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณสุขปึกแผ่นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง และมาตรา 58 กล่าวว่า การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้ส่วนเสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชนและจัดให้มีการฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชน และชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560, น. 15-16)

นอกจากนี้นโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ที่เน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศว่าด้วยการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมาเป็นหลัก โดยในด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญกับการจัดการมูลฝอย การป้องกันโรค และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ สนับสนุนการกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่พื้นที่และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการพัฒนาระบบบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปประเทศไทย ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของสภาปฏิรูปแห่งชาติที่เสนอให้สร้างความเสมอภาคทางสุขภาพของประเทศและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ที่กำหนดวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยส่งเสริมให้ประเทศมีการพัฒนาที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่สร้างมลภาวะ ส่งเสริมการผลิตและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและทุกภาคส่วน ยึดถือและปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสร้างความเข้มแข็งจากภายในเชื่อมโยงสู่สากลตามนโยบายประเทศไทย 4.0 ที่เกี่ยวกับการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งอนาคตและการพัฒนาอุตสาหกรรม การเตรียมการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความจำเป็นที่ต้องสร้างความตระหนักรู้และเพิ่มศักยภาพ และขีดความสามารถในการเฝ้าระวังผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพสิ่งแวดล้อมและมลพิษ และการป้องกันรวมถึงการลดปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพให้กับประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (กรมอนามัย, 2560, น. 16-18)

สำหรับแผนยุทธศาสตร์อนามัยสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2560-2564 มุ่งเน้นการป้องกันและลดปัจจัยเสี่ยงจากสิ่งแวดล้อมต่อสุขภาพโดยสร้างความเข้มแข็งระบบการบริหารจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนา ระยะยาว เสริมสร้างขีดความสามารถของบุคลากรและองค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างครบวงจร ทั้งบุคลากรจากหน่วยงานภาคการผลิต ที่อาจเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการความสะอาดปลอดภัยของเส้นทางการรับสัมผัสสู่ร่างกาย และส่งเสริมพฤติกรรมสุขอนามัยและบุคลากรจากหน่วยงานด้านการดูแลสุขภาพ อันเนื่องจากปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมเร่งสร้างความร่วมมือพหุภาคีและส่งเสริมความรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนการพัฒนา เศรษฐกิจและความมั่นคงทางสังคม สิ่งแวดล้อมและสุขภาพประชาชนอย่างยั่งยืน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสาน เป็นภาคที่มีพื้นที่มากที่สุดของประเทศไทย ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหาสำคัญได้แก่ ปัญหาด้านคุณภาพน้ำ ซึ่งได้แก่ ปัญหาน้ำเสียและน้ำทิ้งจากชุมชนขนาดใหญ่ที่มีการขยายตัวของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และไม่มีจัดการน้ำเสียอย่างเป็นระบบ (สำนักปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556, น. 14) สำหรับปัญหาด้านการจัดการสิ่งปฏิกูล จากการศึกษาของ วีระศักดิ์ สืบเสาะ (2551) ได้ศึกษาการจัดการสิ่งปฏิกูลของเทศบาล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย พบว่า เทศบาลส่วนมากมีการออกเทศบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูลในพื้นที่ แต่ไม่มีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูลชัดเจน ขาดการควบคุมจากผู้รับผิดชอบ โดยสิ่งปฏิกูลเหล่านั้นไม่ผ่านการบำบัด ทำให้มีความเสี่ยงต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ สำหรับปัญหาด้านการจัดการขยะมูลฝอยพบว่า ส่วนใหญ่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดการศึกษา เรียนรู้ และจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้เป็นระบบ จึงไม่สามารถวางแผนงานและแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพได้ (สำนักปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556, น. 16)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้มีการจัดบริการโครงสร้างพื้นฐานแก่ประชาชนทั้งที่เป็นการสาธารณูปโภค การสาธารณูปการ การส่งเสริมคุณภาพชีวิต การบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพและปลอดภัย จากสถานการณ์การดำเนินงานพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้แผนยุทธศาสตร์อนามัยสิ่งแวดล้อมแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ.2554-2559 ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ส่วนหนึ่งเกิดจากการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สามารถใช้มาตรการด้านกฎหมายตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 อย่างเต็มที่ โดยแต่ละเทศบาล

ต่างมีเหตุปัจจัย ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานที่แตกต่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านองค์กรและกำลังคน จากการศึกษาของ จารุวรรณ ทับเที่ยง และคณะ (2555, น. 75-88) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมของเทศบาลในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2555 พบว่า เทศบาลมีการจัดการบริการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนแต่ศักยภาพในการให้บริการยังไม่ครอบคลุมทุกด้านและยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ โดยเฉพาะเทศบาลตำบล การจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ยังมีปัญหา อาทิ เทศบัญญัติมีอายุการใช้งานนานมากอาจไม่เหมาะสม การจัดการสิ่งปฏิกูลมูลฝอยไม่ถูกสุขลักษณะ การจัดการเหตุรำคาญยังมีค่อนข้างน้อย การควบคุมคุณภาพน้ำบริโภคในระบบประปาเทศบาลและประปาหมู่บ้านยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ขาดระบบบำบัดน้ำเสียรวมและแผนรองรับสาธารณสุขด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย เขียว อันแดง (2553, น. 5) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดี โดยการถอดบทเรียนจากประสบการณ์ผู้บริหารดีเด่น พบว่า ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประสบผลสำเร็จได้แก่ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมขององค์กรและประชาชน และการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับ ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ (2551, น. 2-3) ที่ได้ศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นสู่ผลสัมฤทธิ์: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์และนำยุทธศาสตร์ไปสู่ผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ ผู้บริหารเป็นผู้นำที่มีลักษณะเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น การมีส่วนร่วมที่เป็นอัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น ความสัมพันธ์ที่มีลักษณะความร่วมมือระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในชุมชนให้ดีขึ้น และ ความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานภายใต้ข้อจำกัด และสอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตน์ (2557, น. 2-3) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีผลต่อความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติและมีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติว่าจะดีหรือไม่ดี อีกทั้งในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จหากไม่มุ่งพัฒนาคน ไม่มุ่งพัฒนาภาวะผู้นำ แม้จะมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพียงใด ก็ไม่อาจจะเติบโตก้าวหน้าได้ ปัจจัยที่สอง สมรรถนะ (Competency-based) สามารถนำไปใช้ในการบริหารคนและองค์กรได้อย่างกว้างขวางและยังสามารถทำให้องค์กรบรรลุผลงานที่มีประสิทธิภาพสูงได้ โดยการดัดศักยภาพของพนักงานในองค์กร การสร้างแรงจูงใจกระตุ้นและให้รางวัลสำหรับพนักงานที่มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน สำหรับปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานนั้น บุญทิพย์ ฐานวิเศษ (2551, น. 4) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบล กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในระดับสูงโดยพิจารณาตามปัจจัยจูงใจพบว่า ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงานมีผลต่อแรงจูงใจมากที่สุด ส่วนปัจจัยค่าจูนพบว่า ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัวมีผลต่อแรงจูงใจมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ด้านสภาพการทำงาน ด้านความมั่นคง ด้านนโยบายและการบริหาร และด้านความสัมพันธ์กันในการทำงานตามลำดับ

จะเห็นได้ว่าปัญหาการดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประเด็นซึ่งผู้วิจัยจำเป็นต้องศึกษาจากบริบทที่เป็นจริงและศึกษาในเชิงลึกเพื่อตอบคำถามดังกล่าวข้างต้นได้อย่างครอบคลุม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกที่จะพัฒนาตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประยุกต์ใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเพิ่มประสิทธิผลพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันจะส่งผลให้ประชาชนได้รับบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ดี สร้างสุขภาวะและมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและสร้างตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างตัวแบบที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงปริมาณและหาอำนาจในการทำนายประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

3. เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการเพิ่มประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สะท้อนถึงขนาดของอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมของแต่ละปัจจัยด้วย

2. ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

1. ศึกษาสภาพของการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยเลือกพื้นที่เป็นเทศบาลตำบลที่ผ่านการประเมินรับรองระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขเพื่อนำมาศึกษาหาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive selection) จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลทุเรียน (นามสมมติ) และเทศบาลตำบลละมุด (นามสมมติ) และการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ภาวะผู้นำองค์กร สมรรถนะองค์กร แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมองค์กร จากนั้น นำผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์มาสร้างตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบอนามัยสิ่งแวดล้อม

2. ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

3. การให้ข้อคิดเห็นและเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน และตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 4 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive selection) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง นำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาลตำบลที่ผ่านการประเมินรับรองระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 442 แห่ง (สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ, 2561) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ความเพียงพอในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สมการเชิงโครงสร้างที่ว่าการวิเคราะห์ข้อมูลควรมีขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล 10-20 คน เป็นอย่างน้อยต่อตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัวแปร (Schumaker & Lomax, 1996, p. 20) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรทั้งหมด 25 ตัวแปร ดังนั้นขนาดของผู้ให้ข้อมูลต้องมีไม่น้อยกว่า

จำนวน 500 คน ซึ่งเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำและเพื่อป้องกันการสูญหายและความไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ต้องเก็บข้อมูลอีกร้อยละ 10 ของผู้ให้ข้อมูล (Sim & Wright, 2002, p. 359) ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มเทศบาลโดยวิธีสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple random sampling) จำนวน 167 แห่ง รวมเป็นจำนวน 182 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 546 ตัวอย่าง สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์นำมาวิเคราะห์ จำนวน 521 ตัวอย่าง (ร้อยละ 95.42) โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย คือ 1) นายกเทศมนตรี หรือ ปลัดเทศบาล 2) ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และ 3) ผู้รับผิดชอบหรือผู้ปฏิบัติงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยใช้วิธีการตั้งคำถามนำไปสู่การเล่าเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับโจทย์วิจัย การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้วิจัยจะใช้วิธีการพูดคุยแบบบรรยากาศเป็นกันเอง ใช้เทคนิคการถามเชิงลึก นำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อนำไปสู่การสร้างตัวแบบของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำปัจจัยของตัวแบบนำมาสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยนำแบบสอบถาม ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบข้อคำถามแต่ละข้อว่าวัดได้ตรงกับพฤติกรรมที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าวัดได้ตรง ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าวัดได้ไม่ตรง และให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าวัดได้ตรงหรือไม่ จากนั้นนำผลที่ได้ไปคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index : IOC) โดยข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.58-0.97 ซึ่งถือว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะของกลุ่มพฤติกรรมนั้นหรือมีความตรงเชิงเนื้อหาในระดับที่เหมาะสมและนำข้อคำถามดังกล่าวไปสร้างเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล นำแบบสอบถาม ไปทดลองใช้ (Try out) กับเทศบาล ซึ่งไม่ใช่กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 30 คน หาอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งชุด (Item-total correlation) โดยพบว่ามีความระหว่าง 0.74-0.92 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.93 คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสมตามเกณฑ์ข้างต้น แล้วปรับปรุงนำมาจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) เพื่อแสดงสภาพการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. การวิเคราะห์ลักษณะการแจกแจงของตัวแปรที่สังเกตได้ โดยใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้ โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน เพื่อนำผลไปตรวจสอบความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป
4. การวิเคราะห์ตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยมีรายละเอียดดังนี้
 - 4.1 ตรวจสอบความกลมกลืนของตัวแบบ ซึ่งเป็นการตรวจสอบความกลมกลืนของตัวแบบที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวัดดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square) ดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (The comparative fit index) ดัชนีวัดความกลมกลืนของ Tucker-Lewis Index
 - 4.2 ผู้วิจัยทำการปรับตัวแบบ (Model adjustment) ในกรณีที่ตัวแบบไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยทำการตรวจสอบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ และพิจารณาดัชนีปรับรูปแบบ (Model modification indices) ตามรายละเอียดใน WITH Statements ที่ ค่า M.I สูงสุด และจะหยุดปรับตัวแบบเมื่อพบว่าค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square) มีค่ามากกว่า 0.05

ผลการวิจัย

1. การศึกษาและสร้างตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีผลการวิจัยดังนี้

ข้อมูลการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากเทศบาลตำบล จำนวน 2 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบล ปลัดเทศบาล และผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จำนวน 6 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ในช่วงระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2560 - 31 ธันวาคม 2560 โดยคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ผู้วิจัยสร้างขึ้นที่สัมพันธ์กับปัจจัยและเป็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ มีลักษณะเดียวกัน ผลการศึกษาริบททั่วไปในการจัดการระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม พบว่า พื้นที่ในการเก็บข้อมูลเป็นเทศบาลตำบล มีขนาดพื้นที่และสภาพภูมิศาสตร์ที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้เป็นชุมชนที่มีความเหมาะสมต่อการอยู่อาศัยของประชาชนมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ต่างจากค่าแก่การอนุรักษ์สืบทอดไปสู่คนรุ่นหลัง เป็นชุมชนที่ล้อมไปด้วยพื้นที่เกษตรกรรมที่ควรแก่การส่งเสริมท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การบริหารที่ทันสมัยใหม่ และศักยภาพที่มีอยู่ ประชากรในเขตเทศบาลเพิ่มจำนวนมากขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ก็จะเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เทศบาลมีการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน โดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ด้านนโยบาย ซึ่งประกอบด้วยนโยบายการพัฒนาด้านการเมืองโดยอาศัยกระบวนการในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้องค์กรและประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหาร ตั้งแต่เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล ส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลในการทำงาน นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานและบริการประชาชน พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล รวดเร็วและประหยัด จัดให้มีการศึกษา พัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม มีการจัดทำข้อบัญญัติเทศบาลที่สอดคล้องกับบริบทปัญหาและสอดคล้องกับกฎหมายสำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข ปี 2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ปี 2560 มีการสร้างกลไกการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม รวมถึงการกำหนดโครงสร้างทางการบริหาร เช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการในระดับตำบลและหมู่บ้าน ด้านการประเมินความพร้อมในการจัดการโดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ของการประเมินประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ LPA การได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการและค่าปรึกษา การกำหนดแนวทาง ระเบียบ ขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน รวมถึงการสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากรด้วย

1.2 กระบวนการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดตำแหน่งส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดภารกิจของงานที่สำคัญ คือ งานอนามัยสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่และความรับผิดชอบด้านสุขาภิบาลทั่วไป การสุขาภิบาลอาหารและน้ำ การจัดการสิ่งปฏิกูลมูลฝอย เป็นต้น มีแนวทางปฏิบัติตามกระบวนการงานที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง มีการกำหนดอัตรากำลังคนตามโครงสร้างขององค์กร

1.3 ผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิตประชาชน ระบบบริการด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐานมีความสะดวกรวดเร็วกว่าระบบเดิม มีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ มีระบบการบริหารจัดการด้านบุคลากร บุคลากรมีความรู้ความสามารถ มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานที่ปฏิบัติ

1.4 ผลผลิตที่เกิดจากการพัฒนา เทศบาลมีการจัดทำขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐานอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เทศบาลถือปฏิบัติ มีการจัดทำเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษรถึงขั้นตอน ข้อกำหนด ลำดับขั้นการทำงานในการปฏิบัติในแต่ละกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง มีการทำงานเป็นทีม ผู้นำมีภาวะผู้นำที่สามารถสร้างแรงจูงใจผู้ปฏิบัติให้สามารถทำงานให้บรรลุผล ความสัมพันธ์ในทีมหรือองค์กรเป็นทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการระหว่างหน่วยงานที่มีความเป็นทีมมีความเป็นเพื่อนพ้องกัน มีการจัดทำโครงสร้างเทศบาลตามผังการบังคับบัญชาที่มีประสิทธิภาพ มีอัตรากำลังบุคลากรที่เหมาะสมในการจัดบริการ ส่งผลทำให้ประชาชนในฐานะผู้รับบริการมีความพึงพอใจ

และยังส่งผลต่อนโยบายและยุทธศาสตร์เทศบาลที่ได้นำแผนการพัฒนามาขยายสิ่งแวดล้อมถูกนำไปบรรจุในเทศบัญญัติงบประมาณ มีแนวโน้มจะใช้งบประมาณกับแผนงานด้านอนามยสิ่งแวดล้อมมากขึ้น บทบาทสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข ในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามยสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดีในสิ่งแวดล้อม ที่เอื้อต่อสุขภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นกลไกที่สำคัญต่อการดำเนินงานด้านอนามยสิ่งแวดล้อม โดยสนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบบริการอนามยสิ่งแวดล้อม ให้เป็นระบบและมีคุณภาพ มีการสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านอนามยสิ่งแวดล้อม สามารถบริหารจัดการการให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน การปฏิบัติงานระบบบริการอนามยสิ่งแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพการบริหารราชการของประเทศ มีการวางแผนด้านสาธารณสุข การจัดทำแผนงาน โครงการบริหารสาธารณสุขให้สอดคล้องกับปัญหาสาธารณสุขของท้องถิ่นโดยประสานแผนร่วมกับหน่วยงานสาธารณสุข ทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด การเผยแพร่กิจกรรมทางวิชาการด้านสาธารณสุข การพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุข และการประเมินผลการดำเนินงานขององค์กร ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการอนามยสิ่งแวดล้อมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่

1.4.1 ภาวะผู้นำองค์กร ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภาวะความเป็นผู้นำสูง เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ กล้าคิด กล้าเปลี่ยนแปลง กล้ารับผิดชอบในการตัดสินใจในการดำเนินงาน มีทัศนคติที่เปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเสียสละ และอุทิศตนในการพัฒนาท้องถิ่น

1.4.2 สมรรถนะองค์กร มีบุคลากรที่มีศักยภาพตามโครงสร้าง มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการอนามยสิ่งแวดล้อม และนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารองค์กร

1.4.3 การมีส่วนร่วมขององค์กรหน่วยงานต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนทั้งด้านวิชาการ เรื่องกฎหมาย การประสานงาน การให้ความรู้ท้องถิ่น และการขับเคลื่อนในการออกข้อกำหนดท้องถิ่น

1.4.4 การสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความเต็มใจ ความกระตือรือร้นในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ

1.4.5 ประสิทธิภาพองค์กร ที่มีระบบการกำกับติดตามและการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากปัจจัยแห่งความสำเร็จดังกล่าว ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำองค์กร แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สมรรถนะองค์กร การมีส่วนร่วมขององค์กร และประสิทธิภาพในการพัฒนาระบบบริการอนามยสิ่งแวดล้อม และจากการสังเคราะห์แนวคิดจากการศึกษาบริบทจริง สามารถสรุปประกอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังนี้

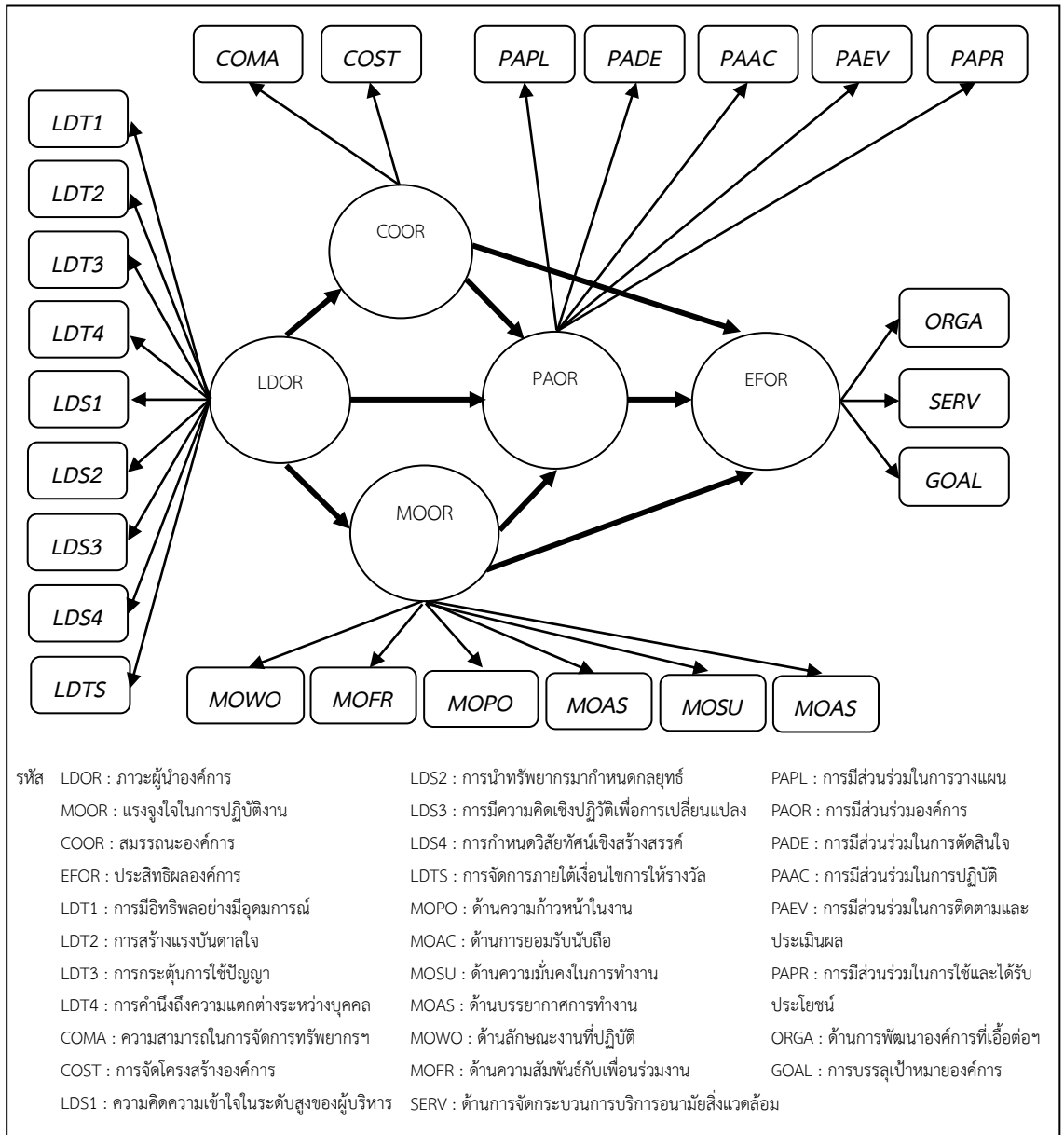
1. องค์ประกอบด้านผู้นำภาวะขององค์กร ประกอบด้วยตัวแปร 9 ตัว คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นการใช้ปัญญา การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความคิดความเข้าใจในระดับสูงของผู้บริหาร การนำทรัพยากรมากำหนดกลยุทธ์ การมีความคิดเชิงปฏิวัติเพื่อการเปลี่ยนแปลง การกำหนดวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ การจัดการภายใต้เงื่อนไขการให้รางวัล

2. องค์ประกอบด้านสมรรถนะองค์กร ประกอบด้วยตัวแปร 2 ตัว คือ ด้านความสามารถในการจัดการทรัพยากร อย่างมียุทธศาสตร์ และ ด้านการจัดโครงสร้างองค์กร

3. องค์ประกอบด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยตัวแปร 6 ตัว คือ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความก้าวหน้าในงาน การยอมรับนับถือ ความมั่นคงในงาน และ บรรยากาศการทำงาน

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมขององค์กร ประกอบด้วยตัวแปร 5 ตัว คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการใช้และได้รับประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

5. องค์ประกอบด้านประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยตัวแปร 3 ตัว คือ ด้านการพัฒนาองค์การที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม และการบรรลุเป้าหมายขององค์การ ซึ่งผู้วิจัยวิจัยสามารถสรุปตัวแบบความสัมพันธ์ในรูปของปัจจัยที่เป็นสาเหตุและปัจจัยที่เป็นผลนำมาสร้างเป็นตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีรายละเอียดในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างตัวแบบที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงปริมาณและหาอำนาจในการทำนายประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย แสดงผลการวิจัยดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์ประกอบโมเดลการวัด	น้ำหนักองค์ประกอบ			
	น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (β)	SE	t	R ²
1. ภาวะผู้นำองค์การ (LDOR)				
การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (LDT1)	0.63*	0.02	22.81	0.40
การสร้างแรงบันดาลใจ (LDT2)	0.59*	0.03	19.52	0.35
การกระตุ้นการใช้ปัญญา (LDT3)	0.70*	0.02	28.85	0.49
การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (LDT4)	0.72*	0.02	31.23	0.51
ความคิดความเข้าใจในระดับสูงของผู้บริหาร (LDS1)	0.71*	0.02	30.75	0.51
การนำทรัพยากรมากำหนดกลยุทธ์ (LDS2)	0.70*	0.02	29.48	0.50
การมีความคิดเชิงปฏิบัติเพื่อการเปลี่ยนแปลง (LDS3)	0.72*	0.02	30.73	0.52
การกำหนดวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ (LDS4)	0.71*	0.02	30.75	0.51
การจัดการภายใต้เงื่อนไขการให้รางวัล (LDS5)	0.77*	0.02	38.46	0.59
2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน (MOOR)				
ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ (MOWO)	0.73*	0.02	31.26	0.53
ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (MOFR)	0.79*	0.01	43.11	0.63
ด้านความก้าวหน้าในงาน (MOPO)	0.53*	0.03	15.72	0.28
ด้านการยอมรับนับถือ (MOAC)	0.81*	0.01	44.28	0.65
ด้านความมั่นคงในการทำงาน (MOSU)	0.76*	0.02	35.47	0.58
ด้านบรรยากาศการทำงาน (MOAS)	0.74*	0.02	34.57	0.55
3. สมรรถนะองค์การ (COOR)				
ความสามารถในการจัดการทรัพยากรฯ (COMA)	0.93*	0.00	109.81	0.86
การจัดโครงสร้างองค์การ (COST)	0.89*	0.01	82.52	0.79
4. การมีส่วนร่วมองค์การ (PAOR)				
การมีส่วนร่วมในการวางแผน (PAPL)	0.88*	0.01	64.92	0.78
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (PADE)	0.83*	0.01	47.44	0.69
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (PAAC)	0.86*	0.01	56.29	0.74
การมีส่วนร่วมในการติดตาม/ประเมินผล (PAEV)	0.86*	0.01	61.07	0.74
การมีส่วนร่วมในการใช้และได้รับประโยชน์ (PAPR)	0.90*	0.01	70.33	0.82
5. ประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม (EFOR)				
ด้านการพัฒนาองค์การฯ (ORGA)	0.80*	0.02	33.48	0.64
ด้านการจัดกระบวนการบริการฯ (SERV)	0.74*	0.02	32.76	0.55
ด้านการบรรลุเป้าหมายองค์การ (GOAL)	0.91*	0.01	55.77	0.82

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

$\chi^2=186.08$, Df=159, $\chi^2/df=1.17$, P-value=0.06, RMSEA=0.018, SRMR=0.019, CFI=0.99, TLI=0.99

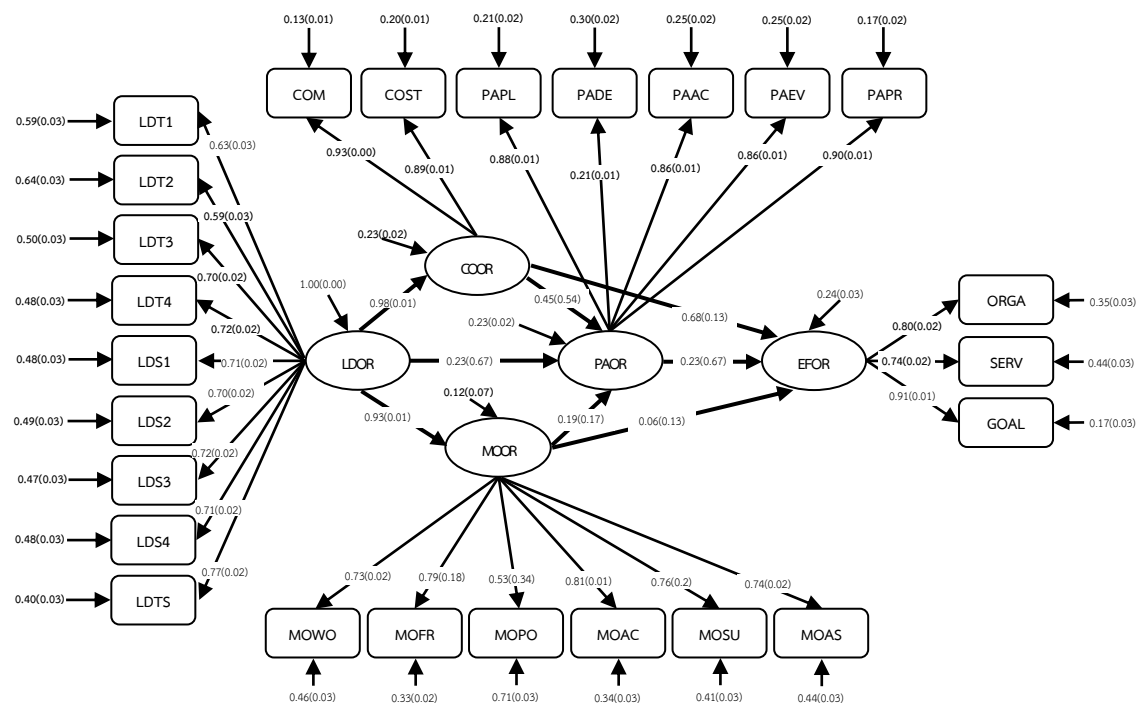
จากตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมกับข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาจากดัชนีปรับรูปแบบ (Model modification indices) ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 186.08 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 159 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (p) เท่ากับ 0.06 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ดัชนีวัดความกลมกลืนของคัเกอร์-ลิวิส (TLI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีการกำลังสองของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.01 ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานและสหสัมพันธ์ของค่าประมาณพารามิเตอร์ (SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.01 และ ค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square) ทหารด้วยองศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 1.17

ตารางที่ 2 ขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมในตัวแบบสมการโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตัวแปรพยากรณ์	อิทธิพลทางตรง			อิทธิพลทางอ้อมผ่าน			อิทธิพลรวม (TE)
	MOOR	COOR	PAOR	MOOR	COOR	PAOR	
LDOR	0.93*	0.98*	0.23*	0.21*	0.67*	0.03*	0.92*
MOOR	-	-	0.19*	-	-	0.02*	0.09*
COOR	-	-	0.45*	-	-	0.06*	0.74*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

$\chi^2=186.08$, $df = 159$, $p=0.06$, $CFI=0.99$, $TLI=0.99$, $RMSEA=0.018$ $SRMR=0.01$ และ $\chi^2/df=1.17$

$\chi^2=186.08$, $Df=159$, $\chi^2/df=1.17$, $P\text{-value}=0.06$, $RMSEA=0.018$, $SRMR=0.01$, $CFI=0.99$, $TLI=0.99$

ภาพที่ 2 ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากตารางที่ 2 และภาพที่ 2 การวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมในโมเดล สมการโครงสร้างตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัย สิ่งแวดล้อม เมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพล พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการ อนามัยสิ่งแวดล้อมขนาดอิทธิพลที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำองค์กร (LDOR) มีอิทธิพล ทางตรงสูงสุดต่อปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กร (COOR) มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐาน เท่ากับ 0.98 รองลงมาเป็นปัจจัย ด้านแรงจูงใจในการทำงาน (MOOR) และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมองค์กร (PAOR) มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐาน เท่ากับ 0.93 และ 0.23 ตามลำดับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัย สิ่งแวดล้อมขนาดอิทธิพลที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำองค์กร (LDOR) มีอิทธิพล ทางอ้อมสูงสุดผ่านปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กร (COOR) มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.67 รองลงมาเป็น ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมองค์กร (PAOR) และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน (MOOR) มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐาน เท่ากับ 0.21 และ 0.03 ตามลำดับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ขนาดอิทธิพลรวมที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำองค์กร (LDOR) มีอิทธิพลรวมสูงสุด มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.92 รองลงมาเป็นปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กร (COOR) และแรงจูงใจในการทำงาน (MOOR) มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.74 และ 0.09 ตามลำดับ

3. การนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย แสดงผลการวิจัยดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่ผู้วิจัยได้จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกรายบุคคล มีดังนี้

3.1 ด้านภาวะผู้นำองค์กร พบว่า ภาวะผู้นำองค์กรมีความสำคัญอย่างมากที่จะช่วยขับเคลื่อนภารกิจในการจัด บริการอนามัยสิ่งแวดล้อม รวมทั้งบริการสาธารณะอื่นให้สามารถบรรลุประสิทธิผลได้ จะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และมีธรรมาภิบาล สร้างความไว้วางใจต่อองค์กรและผู้ปฏิบัติงาน ผู้ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำ ของผู้บริหาร โดยกำหนดเป็นแนวทางเชิงนโยบายให้มีการประเมินภาวะผู้นำและธรรมาภิบาลอย่างเป็นรูปธรรม

3.2 ด้านสมรรถนะองค์กร เทศบาลควรมีการกำหนดตัวชี้วัด วิสัยทัศน์และเป้าหมายของการบรรลุวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ โดยนำความต้องการของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาพิจารณาในการกำหนดตัวชี้วัดและยุทธศาสตร์ มีการจัดทำแผน การดำเนินงานตามแผน และมีระบบติดตามเพื่อการบรรลุวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ การจัดสรรทรัพยากร ที่คุ้มค่าและเสมอภาค

3.3 ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ส่งเสริมให้บุคลากรได้ใช้ ความริเริ่มสร้างสรรค์ มีการพัฒนาศักยภาพอยู่เสมอ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน สร้างการยอมรับความสามารถ ในงานรวมถึงการยกย่องชมเชยจากผู้บังคับบัญชา และการกำหนดนโยบายการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยมีการจัดตั้ง คณะกรรมการพิจารณาการประเมินความรู้ความสามารถความประพฤติและผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและกำหนดให้ การพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่มีผลต่อคะแนนการประเมินประสิทธิภาพขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น (LPA) เพื่อสร้างแรงจูงใจสามารถพัฒนาอย่างเป็นระบบ และเกิดความยั่งยืน

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมองค์กร เทศบาลนอกจากจะส่งเสริมให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทรัพยากรแล้วควรส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนทั้งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผนกำหนดรายละเอียดหรือวิธีการดำเนินงานของเทศบาล การมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผน การมีส่วนร่วม ในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รวมถึงได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำประชาพิจารณ์เพื่อเข้ารับฟัง ความคิดเห็นในกิจกรรมหรือโครงการที่สำคัญ ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและร้องทุกข์ จากการรับบริการของเทศบาล

3.5 ด้านประสิทธิภาพของการ เทศบาลควรจัดทำฐานข้อมูลระบบการบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมและฐานข้อมูลถูกนำไปใช้เพื่อการตัดสินใจในการปรับปรุงงาน การกำหนดนโยบายและทิศทางของเทศบาล มีแผนการจัดการความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและนำผลการจัดการความรู้ไปใช้ในการดำเนินงาน

3.6 ด้านตัวแบบของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการ ปัจจัยการบริหารจัดการที่มีผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมมีความถูกต้องเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ประโยชน์ และแต่ละปัจจัยนั้นมีความสัมพันธ์กันอันประกอบด้วย ภาวะผู้นำองค์การ สมรรถนะองค์การ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมองค์การ ซึ่งหากนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องจะส่งผลให้การพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมบรรลุประสิทธิภาพได้ตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทและสถานการณ์ ความพร้อมของแต่ละเทศบาล ซึ่งสามารถเพิ่มปัจจัยด้านอื่น ๆ เพื่อให้การบรรลุประสิทธิภาพสูงสุด

อภิปรายผล

ตัวแบบของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยพิจารณาได้จากผลการทดสอบความสอดคล้องของตัวแบบกับข้อมูลเชิงปริมาณที่พบว่า เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงซึ่งแต่ละเส้นทางจะมีค่าอิทธิพลที่แตกต่างกัน ปัจจัยด้านภาวะผู้นำองค์การมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการโดยผ่านปัจจัยด้านสมรรถนะองค์การที่มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมสูงสุด แสดงว่า การจัดการระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีภาวะผู้นำองค์การสูง ซึ่งประกอบด้วย การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นการใช้ปัญญา การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความคิดความเข้าใจในระดับสูงของผู้บริหาร การนำทรัพยากรมากำหนดกลยุทธ์ การมีความคิดเชิงปฏิวัติเพื่อการเปลี่ยนแปลง การกำหนดวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ และการจัดการภายใต้เงื่อนไขการให้รางวัล จึงส่งผลต่อประสิทธิภาพของการที่สูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Grady, Wayson and Zirkel (1989) ที่ได้อธิบายว่าภาวะผู้นำสูงจะส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูงและสอดคล้องกับ การศึกษาของ บุญแสง ชีระภากร (2552, น. 4-6) ที่ศึกษาภาวะผู้นำและการบริหารงานของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่บริหารไปในทางที่พึงประสงค์ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิภาพของงาน มีความรับผิดชอบต่องาน มีความซื่อสัตย์ เป็นธรรม โปร่งใสตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการในหลายประเด็นทั้งการให้ความรู้ในหลักการบริหารงานท้องถิ่น หลักการบริหารงบประมาณ พัฒนาการศึกษาของประชาชนให้เท่าเทียมกันและสามารถตอบสนองการทำงานของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ พัฒนาผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีโลกทัศน์ที่กว้างไกลและส่งผ่านปัจจัยด้านสมรรถนะองค์การ ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถในการจัดการทรัพยากรอย่างมียุทธศาสตร์ และการจัดโครงสร้างองค์การ ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพต่อการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มากซึ่งสอดคล้องกับ Hewitt Associates (2003) ที่อธิบายว่า ภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อสมรรถนะองค์การสามารถทำให้องค์กรมีการจัดการเชิงกลยุทธ์ทำให้บรรลุเป้าประสงค์องค์การได้ ภาวะผู้นำองค์การส่งผ่านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วยลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความก้าวหน้าในงาน การยอมรับนับถือ ความมั่นคงในงาน และ บรรยากาศการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญยวีร์ ไชยอรธนธิพร (2553, น. 70-71) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแพรกษา อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ด้านวิชาการ ผู้นำต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารเทศบาลเป็นอย่างดี มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ต้องรู้จักใช้คนและสร้างแรงจูงใจคนให้คนศรัทธาและต้องสามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ด้านความสามารถและคุณสมบัติพิเศษจะต้องเป็นผู้นำที่มีความสามารถจูงใจกลุ่มคนต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกันได้ ต้องสร้างสภาวะและบรรยากาศในการทำงานที่ดี และภาวะผู้นำ

ยังส่งผ่านการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในองค์กรซึ่งประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และ การมีส่วนร่วมในการใช้และได้รับประโยชน์ สนับสนุนให้สมาชิกเกิดความรักองค์กรก่อให้เกิดแรงผลักดันในความพยายามที่จะทำให้องค์การปฏิบัติงานนำไปสู่ประสิทธิผล และความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เชียว อันเตง (2553, น. 39) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดี: ถอดบทเรียนจากประสบการณ์ผู้บริหารท้องถิ่นดีเด่น พบว่า การทำงานให้ประสบผลสำเร็จต้องอาศัยการประสานความร่วมมือจากหลายส่วนโดยยึดหลักเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน รูปแบบการทำงานเป็นการทำงานแบบมีส่วนร่วมทั้งการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสัมฤทธิ์ ประชาชนมีความพึงพอใจสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การพัฒนาภาวะผู้นำองค์กรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำองค์กรเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมสูงสุด ซึ่งภาวะผู้นำองค์กรเป็นรูปแบบผสมผสาน 3 รูปแบบ คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมได้ ในสภาพความเป็นจริงการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องทำงานร่วมกันระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายพนักงานประจำในขณะเดียวกันก็ต้องประสานงานกับประชาชนในพื้นที่ด้วย จึงจะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2560). *แผนยุทธศาสตร์อนามัยสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ.2560-2564*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์บริการวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เชียว อันเตง. (2553). *แนวทางการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดี : การถอดบทเรียนจากประสบการณ์ผู้บริหารท้องถิ่นดีเด่น*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองส่วนท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- จารุวรรณ ทับเที่ยง และคณะ. (2555). การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมของเทศบาลในประเทศไทย ปี 2555. *วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 38(1), 75-88.
- บุญทิพย์ ฐานวิเศษ. (2551). *ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบล กรณีศึกษา: จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง วิทยาลัยการปกครอง มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- บุญแสง ชีระภากร. (2552). *ภาวะผู้นำและการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. ภาคนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- บุญยวีร์ ไชยอรณดิพร. (2553). *คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแพรกษา อำเภอมือ จังหวัดสมุทรปราการ*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองส่วนท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ. (2551). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นสู่ผลสัมฤทธิ์: กรณีศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2557). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนวัตกรรมการร่วมสมัยปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ์.

- วีระศักดิ์ สืบเสาะ. (2551). *การจัดการสิ่งปฏิกูลของเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ.
- สำนักปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2556). *แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ.2556-2559*. นครราชสีมา : ทัดสนทองการพิมพ์.
- สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ. (2561). *ผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบส่วนท้องถิ่น ปี 2559*. สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2561, จาก http://foodsafety.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=798&filename=index_EHA
- Grady, M. L., Watson, W. W., & Zirkel, P. A. (1989). *A review effective schools research as it relates to effective principles*. UCEA Monograph series Temp, Arizona : The University Council for Educational Administration.
- Hewitt Associates. (2003). *The best employees in Hongkong*. *Hewitt Quarterly Asia-Pacific*, 2(4), 11.
- Schumaker, R. E., & Lomax, R. G. (1996). *A Beginner's guide to structural equation modeling*. New Jersey : Lawrence Erlbaum.
- Sim, J., & Wright, C. C. (2002). *Research in health care : concepts, designs and methods*. Cheltenham : N. Thornes.

ผู้เขียนบทความ

นายไพศาล ไกรรัตน์

นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาการบริหารการพัฒนา คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
เลขที่ 680 ถนนนิตโย อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000
E-mail : paisan.k13@gmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติ กิตติเลิศไพศาล

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ดร.ปณิธิ การสมดี

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
คณะศิลปศาสตร์ และภาคการจัดการ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ
จังหวัดสกลนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติชัย อุดมกิจมงคล

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

การพัฒนาชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา

INSTRUCTIONAL PACKAGE FOR BASIC GUITAR FOR THE PRATHOMSUKSA 5
STUDENTS AT THEPWITTAYA SCHOOL

อธิวัฒน์ พรหมจันทร์

ATIWAT PROMJAN

อินทิรา รوبرู้

INTIRA ROBROO

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

SUAN SUNANDHA RAJABHAT UNIVERSITY

กรุงเทพมหานคร

BANGKOK

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ และ ศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา ในภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2560 จำนวน 9 ห้องเรียน รวม 286 คน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่มโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม ด้วยการจับฉลาก 1 ห้องเรียน คือ ห้อง 5/1 จำนวน 30 คน และใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมิน ความพึงพอใจ ที่มีค่า IOC ได้อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ทุกชุด ใช้เกณฑ์คุณภาพของบทเรียนไม่ต่ำกว่า 80/80 และสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ (E_1/E_2) มีค่าเท่ากับ 81.40/88.83 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ความพึงพอใจต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุดทุกด้านคือ ด้านเนื้อหา ($\bar{X}=4.77$, S.D.=0.22) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.75$, S.D.=0.25) และ ด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.26) แสดงให้เห็นว่า ชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐานที่มีรูปแบบน่าสนใจ และเนื้อหาเข้าใจง่าย ทำให้ทักษะการเล่นกีตาร์ เป็นไปในทิศทางที่ดี เป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง และส่งผลให้ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : ชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน, ความพึงพอใจต่อการใช้ชุดการเรียนรู้, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ABSTRACT

This research aims to develop a basic playing guitar learning package for elementary students, compare of learning achievement between before and after using of learning package and to study the student's satisfactions towards the using of learning package. This research is semi-experimental model. Sample of this research are elementary students grade 5, Thepwittaya School that were studying in first semester, 2017 academic year, consist of 9 classes, 286 students. The sample group was randomly assigned by group randomization method. Classrooms were defined as random unit then draw lots for 1 class which was class 5/1, 30 students were collected data. Research instruments are comprise of basic playing guitar learning management plan, learning achievement test and student's satisfactions evaluation form with IOC score between 0.67-1.00, the quality of the lesson is not less than 80/80. Statistics that were used for data analysis consist of average and standard deviation. The research found that the efficiency of the learning package (E1/E2) which is 81.40/88.83 as in line with the criteria. Learning achievement after using learning package was significantly higher at the 0.05 level. Student's satisfactions toward learning package are at the highest level in all aspects; including content ($\bar{X}$ =4.77, S.D.=0.22), learning activities ($\bar{X}$ =4.75, S.D.=0.25), and learning media ($\bar{X}$ =4.70, S.D.=0.26). The results shown that an interesting themes basic playing guitar learning package and the content is easy to understand improved playing guitar skill to right direction, stimulate learning, analytical thinking which the student can self-learning that consequently increased student achievement scores.

Keywords : Basic playing guitar learning package, Learning satisfaction towards the using of learning package, Learning achievement

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาแห่งชาติไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิต อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของ โลกศตวรรษที่ 21 ” ซึ่งการเรียนการสอนดนตรีจะทำให้ผู้เรียนเกิด ความรู้ ทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ มีสภาพทางอารมณ์ที่ดี ซึ่งจะเป็นไปตามความสนใจของผู้เรียนในแต่ละคน ก่อให้เกิดความสุขในการดำเนินชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) จากการศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ว่า การใช้ชุดการเรียนหรือชุดฝึกทักษะสามารถช่วยแก้ปัญหาในเรื่องของการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ได้ เนื่องจากวิชาดนตรี เป็นวิชาการที่ต้องอาศัยการฝึกฝนทักษะภาคปฏิบัติ ซึ่งเปรียบเสมือนการเรียนอีกหนึ่งภาษา คือ ภาษาดนตรี การเรียนการสอนดนตรีจึงจำเป็นต้องมีการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการฝึกทักษะได้ผลดีก็คือ ชุดการเรียนหรือชุดฝึกทักษะนั่นเอง ซึ่งดนตรีในระบบการศึกษาของไทยในปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากแนวคิดและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรจากประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนใหญ่ มีการปรับเปลี่ยนในส่วนของศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ มีจุดประสงค์ของการสอนวิชาดนตรี และกระบวนการเรียนการสอนทั้งก่อนและหลังการปฏิรูปการศึกษาของไทยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับประเทศสหรัฐอเมริกา มีการนำดนตรีเข้าไปบูรณาการในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดรวบยอดของเนื้อหาวิชานั้น ๆ ได้ง่ายขึ้น (วิญญู ทรัพย์ประภา, 2558) ปัจจุบันโรงเรียนของสังกัดกรุงเทพมหานครจะมีอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้นดนตรีที่มีความพร้อมสูงมาก แต่ในทางกลับกันหลาย ๆ โรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์

สนับสนุนการเรียนรู้ดนตรี ยังขาดบุคลากรทางการสอนดนตรีที่มีความรู้ความชำนาญกับการใช้อุปกรณ์เครื่องดนตรีสากล ซึ่งเครื่องดนตรีที่มีจำนวนการสนับสนุนมากที่สุดคือ กีตาร์ และผู้เรียนก็ยังให้ความสนใจเป็นพิเศษ อาจเพราะขนาดที่พอเหมาะ กับวัยของผู้เรียน และจำนวนอุปกรณ์เพียงพอกับผู้เรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีแนวคิดในการพัฒนาชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน ที่ออกแบบตามหลักการทางเทคโนโลยีการศึกษา โดยพยายามนำแนวคิด เทคนิค กิจกรรมต่าง ๆ นำมาผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ เพื่อให้เหมาะสมต่อผู้เรียนในระดับประถมศึกษา ที่จะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางเรียนที่สูงขึ้น และความพึงพอใจต่อการใช้ชุดการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

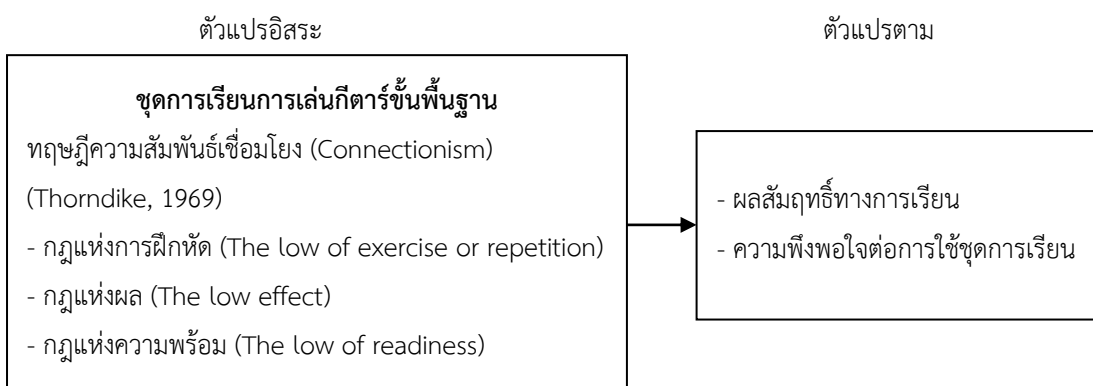
1. เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา ก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา ต่อการใช้ชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ใช้เป็นแนวทางให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ เป็นต้น
2. สามารถนำชุดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนกีตาร์พื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
3. ชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน สามารถพัฒนาทักษะการเล่นกีตาร์ไปสู่ระดับที่สูงขึ้นได้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีความสัมพันธ์เชื่อมโยง (Connectionism) ของ Thorndike (1969) ซึ่งแบ่งกฎไว้ 3 ประการตามที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัย One group Pretest-Posttest Design (Fitz-Gibbon, 1987, p. 113) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนเทพวิทยา ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 9 ห้องเรียน รวม 286 คน โดยนักเรียนแต่ละห้องมีความสามารถเก่ง ปานกลาง อ่อน แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มด้วยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จากทั้งหมด 9 ห้องเรียน ซึ่งนักเรียนแต่ละห้องมีผลการเรียนไม่แตกต่างกัน ได้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 30 คน

ขั้นตอนการวิจัย

1. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการศึกษาเอกสารและทฤษฎีดนตรีพื้นฐานกีตาร์ (Schmid & Koch, 1982) กฎแห่งการเรียนรู้ (Thorndike, 1969, pp. 28-29) และเนื้อหาพื้นฐาน ต่อมาศึกษาหลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาดนตรีระดับชั้นประถมศึกษา จากนั้นวิเคราะห์เนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ มาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ หลังจากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบคุณภาพ และแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการทดลอง

2. การตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ที่ได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นมาคำนวณค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งจะมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

3. สร้างชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน โดยการศึกษาหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาดนตรี ศึกษาการสร้างชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จัดทำโครงร่างและเขียนสคริปต์ ดำเนินการสร้างชุดการเรียนรู้ หลังจากนั้นนำชุดการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบคุณภาพ และนำชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐานไปใช้ในการทดลอง

ขั้นตอนในการดำเนินการทดลอง โดยดำเนินการสอนนักเรียนกลุ่มทดลองตามแผนการจัดการเรียนรู้ ชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา ใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด 5 แผน รวมทั้งสิ้น 15 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง หลังการสอน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา นำผลการทดสอบก่อนเรียนและการทดสอบหลังเรียนด้วยการออกแบบการเรียนรู้ โดยชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้นครบทุกกิจกรรมแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การตรวจสอบคุณภาพของชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน โดยให้นำชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน ที่สร้างขึ้นไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา หลังจากที่ได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน นำค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มาคำนวณ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และค่า IOC ของชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

5. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ศึกษา เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและหลักการเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบ และศึกษาตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาดนตรีระดับชั้นประถมศึกษา

ต่อมาสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อวิเคราะห์วัตถุประสงค์และเนื้อหาที่จะวัด หลังจากนั้นสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก และแบบประเมินทักษะการเรียนรู้ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบคุณภาพ และไปใช้ในการทดลอง

6. การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้ง 2 แบบ ที่เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและทำการแก้ไขแล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และค่า IOC ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 20 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนเทพวิทยา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และเป็นนักเรียนที่เรียนเนื้อหาแล้ว เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ ได้แก่ ค่าความยากง่าย (p) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.50-0.63 ค่าอำนาจจำแนก (r) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และ ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีของ Cronbach's alpha coefficient โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบเท่ากับ 0.94

7. สร้างแบบประเมินความพึงพอใจ โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ ต่อมาศึกษาหลักในการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ สร้างแบบประเมินความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน หลังจากนั้นนำแบบประเมินความพึงพอใจเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบคุณภาพ และนำแบบประเมินความพึงพอใจไปใช้ในการทดลอง

8. การตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินความพึงพอใจ โดยการนำแบบประเมินความพึงพอใจเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรง ตามเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน พิจารณาว่าข้อความนั้นมีความสอดคล้องกับการประเมินความพึงพอใจ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน จากนั้นให้นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรม คัดเลือก ข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และค่า IOC แบบประเมินความพึงพอใจ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 หลังจากนั้นนำแบบประเมินความพึงพอใจ ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนเทพวิทยา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และเป็นนักเรียนที่เรียนเนื้อหานี้มาแล้ว นำมาหาค่าความเชื่อมั่น Cronbach's alpha coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความพึงพอใจเท่ากับ 0.77

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมผู้เรียนก่อนดำเนินการทดลอง แนะนำวิธีการใช้ ชุดการเรียนรู้แก่กลุ่มทดลอง หลังจากนั้นแนะนำวิธีการเริ่มกิจกรรม ในแต่ละกิจกรรมจะมีการสรุปคะแนนท้ายกิจกรรม ต่อมาขึ้นดำเนินการทดลองตามแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งหมด 5 แผน รวมทั้งสิ้น 15 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ต่อมาขึ้นหลังการสอน ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นำผลการทดสอบก่อนเรียนและการทดสอบหลังเรียนทุกกิจกรรมแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ สุดท้ายขั้นเก็บรวบรวมข้อมูลของแบบประเมินความพึงพอใจต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ นำคะแนนมาวิเคราะห์หาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

หาค่าประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน (E_1E_2) และเกณฑ์การหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน เกิดจากผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจตามวัตถุประสงค์โดยใช้เกณฑ์คุณภาพของบทเรียนไม่ต่ำกว่า 80/80 และหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

ของนักเรียนที่เรียนด้วย ชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน และหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนและหลังเรียน และทดสอบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายของ Wilcoxon signed ranks test (ศิริชัย กาญจนวาสี และ ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์, 2555, น. 57) และวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ในบทความนี้ได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับของวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการพัฒนาชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยาส่งผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐานสำหรับกิจกรรมระหว่างเรียน 5 กิจกรรม และทดสอบหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา

นักเรียน คนที่	กิจกรรมที่1 (10คะแนน)	กิจกรรมที่2 (10คะแนน)	กิจกรรมที่3 (10คะแนน)	กิจกรรมที่4 (10คะแนน)	กิจกรรมที่5 (10คะแนน)	ผลรวมของ คะแนน กิจกรรม (50คะแนน)	คะแนนหลัง เรียน (40คะแนน)
1	8	8	8	8	8	40	38
2	8	8	9	8	8	41	36
3	8	9	8	8	8	41	38
4	8	9	8	8	7	41	34
5	8	8	8	7	8	39	36
6	7	8	8	7	8	38	34
7	9	8	7	8	7	39	36
8	8	8	8	8	9	41	38
9	9	8	9	9	9	44	36
10	8	8	8	8	8	40	36
11	8	8	9	8	8	41	34
12	8	8	8	8	8	40	34
13	8	8	8	9	7	40	32
14	8	9	8	8	8	41	32
15	9	8	8	8	8	41	36
16	8	9	8	8	8	41	36
17	8	9	8	8	8	41	38
18	8	9	8	8	8	41	36

ตารางที่ 1 (ต่อ)

นักเรียน คนที่	กิจกรรมที่1 (10คะแนน)	กิจกรรมที่2 (10คะแนน)	กิจกรรมที่3 (10คะแนน)	กิจกรรมที่4 (10คะแนน)	กิจกรรมที่5 (10คะแนน)	ผลรวมของ คะแนน กิจกรรม (50คะแนน)	คะแนนหลัง เรียน (40คะแนน)
19	8	9	8	8	8	41	36
20	8	9	8	8	8	41	34
21	8	9	8	8	8	41	38
22	8	9	8	8	8	41	34
23	8	9	8	8	8	41	32
24	8	9	8	8	8	41	34
25	8	9	8	8	8	41	38
26	8	9	8	8	8	41	36
27	8	8	8	8	8	40	38
28	8	8	9	8	8	41	36
29	8	9	8	8	8	41	34
30	8	9	8	8	8	41	36
ผลรวม						1221	1066

จากนั้นได้นำมาหาค่าประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้การเล่นขึ้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา (E_1/E_2) เมื่อ $\sum X$ = ผลรวมของคะแนนกิจกรรม = 1221, $\sum y$ = ผลรวมของคะแนนหลังเรียน = 1066, N = จำนวนนักเรียน = 30, A = คะแนนรวมของกิจกรรม = 50 และ B = คะแนนเต็มหลังเรียน = 40 โดยใช้สูตรในการคำนวณดังนี้

$$E_1 = \frac{\frac{\sum X}{N}}{A} \times 100 = E_1 = \frac{\frac{1221}{30}}{50} \times 100 = 81.40$$

$$E_2 = \frac{\frac{\sum y}{N}}{B} \times 100 = E_2 = \frac{\frac{1066}{30}}{40} \times 100 = 88.83$$

พบว่า ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขึ้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา (E_1/E_2) เท่ากับ 81.40/88.83 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ระหว่างเรียนจากการทำกิจกรรม 5 กิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 81.40 ของคะแนนทั้งหมด และคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์หลังจากการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขึ้นพื้นฐาน คิดเป็นร้อยละ 88.83 ของคะแนนทั้งหมด

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขึ้นพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา โดยผู้วิจัยได้นำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขึ้นพื้นฐาน นำข้อมูลมาตรวจสอบการแจกแจง

ความเป็นปกติของข้อมูล (Normal distribution) ผลการทดสอบพบว่า คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนมีการแจกแจงข้อมูลไม่ปกติ จึงได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบ Wilcoxon signed rank test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ก็ต่อเมื่อค่า p-value มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนการเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา

การเรียนรู้ด้วยชุดการเรียน	$\bar{X}$	S.D.	Z^a	p-value
ก่อนเรียน	16.73	1.92	-4.81*	0.00
หลังเรียน	35.53	1.87		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

a ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาของการทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายของ Wilcoxon

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนการเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา มีค่า p-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการเรียนการเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดย คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน เท่ากับ 16.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.92 และคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เท่ากับ 35.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.87

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา ต่อการใช้ชุดการเรียนการเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของนักเรียน ที่เรียนด้วยชุดการเรียน

รายด้าน	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านเนื้อหา	4.77	0.22	มากที่สุด
2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.75	0.25	มากที่สุด
3. ด้านสื่อการเรียนรู้	4.70	0.26	มากที่สุด
ภาพรวม (เฉลี่ย)	4.74	0.15	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา ที่ได้รับการเรียนด้วยชุดการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.74, S.D.=0.15) และหากพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ลำดับแรก ด้านเนื้อหา ($\bar{X}$ =4.77, S.D.=0.22) รองลงมา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ =4.75, S.D.=0.25) และด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X}$ =4.70, S.D.=0.26) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) 81.40/88.83 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนมีคะแนนการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการเรียนรู้ (E_2) สูงกว่าคะแนนของผลการเรียนรู้อย่างไรก็ตามของนักเรียน (E_1) ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาของการเรียนกีตาร์ สามารถนำชุดการเรียนรู้กลับมาฝึกฝนซ้ำ ๆ จนส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางทักษะการเล่นกีตาร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ที่กล่าวว่า การทดสอบประสิทธิภาพ หมายถึง การนำสื่อหรือ ชุดการสอนไปทดสอบด้วยกระบวนการสองขั้นตอน คือ การทดสอบประสิทธิภาพใช้เบื้องต้น (Try out) และทดสอบประสิทธิภาพสอนจริง (Trial run) เพื่อหาคุณภาพของสื่อตามขั้นตอนที่กำหนดใน 3 ประเด็น คือ การทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น การช่วยให้ผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนและทำแบบ ประเมินสุดท้ายได้ดี และการทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณัฐ ประดิษฐ์พงษ์ (2556) ที่ได้วิจัยการพัฒนาชุดการสอนการปฏิบัติข้อดั่งสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนเนินปอรั้งนขุทิศ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร พบว่า การพัฒนาชุดการเรียนการปฏิบัติข้อดั่ง สำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนเนินปอรั้งนขุทิศ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรภาคความรู้ มีประสิทธิภาพโดยรวมเท่ากับ 82.40/85.25

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ใน ผู้สอนมีแนวคิดในการสร้างและการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ สร้างจุดเด่นในกิจกรรม และใช้สิ่งเร้าในการสร้างแรงจูงใจเพื่อทำให้ผู้เรียนมีความสนใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของ บังอร อาจวิชัย (2550, น. 47-48) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้น เกิดจากการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ มีการเสริมแรงบวกที่ทำให้ผู้เรียนภาคภูมิใจ และช่วยเสริมทักษะทางการเล่นกีตาร์แก่ผู้เรียน แนวคิดของ Schmid and Koch (1982, p. 3) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้การเล่นกีตาร์ หากผู้เรียนเรียนรู้การเล่นกีตาร์ และกลับมาทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ ผู้เรียนจะสามารถมีทักษะการเล่นกีตาร์ได้อย่างต่อเนื่อง และทฤษฎีการเรียนรู้ของ Thorndike (1969, pp. 28-29) ที่กล่าวว่า กฎแห่งการฝึกหัด (Law of exercises) คือ การที่บุคคลได้มีโอกาสได้กระทำซ้ำ ๆ ในพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง จะทำให้พฤติกรรมนั้น ๆ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสนีย์ ศิริสวัสดิ์ (2558) ที่ได้ทำการวิจัยการศึกษาประสิทธิภาพชุดการสอนปฏิบัติกีตาร์ขั้นพื้นฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอัสสัมชัญ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอัสสัมชัญ ที่เรียนด้วยชุดการสอนปฏิบัติกีตาร์ขั้นพื้นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา ต่อการใช้ชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งลำดับแรกคือ ด้านเนื้อหา รองลงมา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านสื่อการเรียนรู้ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐานมีความรู้สึกรับรู้ด้านที่กล่าวมาข้างต้น อาทิ นักเรียนสามารถศึกษาเนื้อหาได้ด้วยตัวเอง เนื้อหามีความเข้าใจง่ายและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และสามารถนำเนื้อหาไปใช้ได้จริง นักเรียนมีส่วนร่วมในการกิจกรรมระหว่างเรียน และภาพประกอบที่ใช้มีสีสันสวยงาม สอดคล้องกับทฤษฎีความพึงพอใจของ Bloom (1976) ที่กล่าวว่า ถ้าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมตามที่ผู้เรียนต้องการ จะทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความกระตือรือร้น และความมั่นใจส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ระยะเวลาในการเรียนการสอนในแต่ละกิจกรรม ให้คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญอาจยืดหยุ่นในด้านเวลาเรียนได้บ้าง แต่ผู้สอนควรวางแผนเพื่อบริหารเวลากับผู้เรียนให้สอดคล้องกับทุกกิจกรรมในการเรียน

1.2 การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้การเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐาน ควรมีสื่อจริงมาประกอบในการเรียนด้วย เช่น ในหน่วยเรื่องความเป็นมา ประเภทและส่วนประกอบของกีตาร์ ควรนำเอากีตาร์จริง ๆ มาให้ผู้เรียนเปรียบเทียบความแตกต่างของส่วนประกอบของกีตาร์ ควบคู่ไปกับชุดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะสามารถแยกแยะความแตกต่างได้ง่ายยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ในเนื้อหาหรือรายวิชาอื่น ๆ เพื่อเป็นการ เสริมสร้างผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนวิชานั้น ๆ เพิ่มมากขึ้น

2.2 ควรมีการพัฒนาชุดการเรียนรู้ในลักษณะอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของชุดการเรียนรู้แต่ละลักษณะ ซึ่งจะเป็นทางเลือกสำหรับผู้สนใจที่จะสร้างชุดการเรียนรู้ในภายภาคหน้า

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), 7-20.
- บังอร อาจิชัย. (2550). *การพัฒนาการเรียนรู้ เรื่องเพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต หลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- วรณัฐ ประดิษฐ์พงษ์. (2556). *การพัฒนาชุดการสอนการปฏิบัติข้อดั่งสำหรับนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนเนินบ่อรังนกขุนทด อำเภอสางหม่น จังหวัดพิจิตร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, กรุงเทพมหานคร.
- วิญญู ทรัพย์ประภา. (2558). *ดนตรี : มิติที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของชีวิต*. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริชัย กาญจนวาสี และ ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์. (2555). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร : พรินทวนกราฟฟิค.
- เสนีย์ ศิริสวัสดิ์. (2558). *การศึกษาประสิทธิภาพชุดการสอนปฏิบัติกีตาร์ขั้นพื้นฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอัสสัมชัญจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, กรุงเทพมหานคร.
- Bloom, B. S. (1976). *Human Characteristic and School Learning*. New York : McGraw-Hill.
- Fitz-Gibbon, & Carol, T. (1987). *How to Design a Program Evaluation*. Newbury Park : Sagh.
- Schmid, W., & Koch, G. (1982). *Hal Leonard Guitar Method, Complete Edition: Books 1*. Milwaukee: Hal Leonard Corporation.
- Thorndike, R. L. (1969). *Measurement and Evaluation in Psychology and Education*. New York : Wiley.

ผู้เขียนบทความ

นายอริวัฒน์ พรหมจันทร์

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการออกแบบการเรียนการสอน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เลขที่ 1 ถนน อุ่ทองนอก แขวงวชิระพยาบาล เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร 10300

E-mail : Atiwatpromjan@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อินทิรา รอบรู้

อาจารย์ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

การพัฒนาแนวทางสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27
DEVELOPING A GUIDELINE OF LEARNING ORGANIZATION OF SMALL
SCHOOL THE BASIC EDUCATION IN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 27

พิชชาภา อ่างสุวรรณ
PITCHAPA ANGSIWUN
ธรรม ธรรมทัศนานนท์
SUTHAM THAMMATASSANANON
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
MAHASARAKHAM UNIVERSITY
มหาสารคาม
MAHASARAKHAM

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และพัฒนาแนวทางสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 มีวิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้สอน ปฏิบัติการสอนปีการศึกษา 2560 รวม 883 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan ได้ 264 คน ด้วยวิธีสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 และแบบประเมินเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 คน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม นำเสนอข้อมูลในรูปแบบความเรียงโดยใช้ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : PNI_{Modified})

ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวม สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.24$, S.D.=0.20) และ สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.41) สำหรับการพัฒนาแนวทางสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.56$, S.D.=0.18) และ ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.22) แสดงให้เห็นว่าสามารถนำแนวทางไปใช้เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้

คำสำคัญ : การพัฒนา, องค์กรแห่งการเรียนรู้, สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

ABSTRACT

The objectives of this research were examine the current state and the desired state of learning organization and develop a way to become a learning organization in a small basic education institution, under the Secondary Educational Service Area Office 27. The quantitative research method was employed in this study. The population was the school directors, deputy school directors and teachers that worked in the academic year of 2017, totally 883 persons. The sample size was 264 persons by using Krejcie and Morgan tables and simple random sampling. The instrument used in this study was a questionnaire with a reliability of 0.94 and an evaluation form to determine the suitability and feasibility with IOC ranged from 0.80-1.00. The data were analyzed by using Mean, Standard Deviation and Qualitative research was population including administrators, the leaders of the learning group and the teachers involved. The Purposive sampling method was used for 9 persons by using structured interviews that were developed in cooperation with experts for data collection by using group discussion. The results of the study showed that the current state was at a high level ($\bar{X}=4.24$, S.D.=0.20) and the desirable state was the highest level ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.41). For development the way to become a learning organization, was found that the level of suitable was the highest level ($\bar{X}=4.56$, S.D.=0.18) and the probability was high ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.22). This research shows that it can be used for guidelines to develop learning organization in school.

Keywords : Development, Learning organization, A small basic education institution, Secondary educational service area office 27

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และรุนแรงในทุกมิติทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี อันเป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองโลก มีผลทำให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องพึ่งพาอาศัยกัน และมีความเชื่อมโยงระหว่างกันมากขึ้นทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องพยายามปรับเปลี่ยนและดำเนินนโยบายให้เท่าทันกระแสความเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ประเทศของตนสามารถอยู่ได้ในสังคมโลกอย่างมีศักดิ์ศรี คุณภาพของประชากรเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่ความสำเร็จ และสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญสำหรับการสร้างความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ที่ควรจะเกิดขึ้นกับองค์กรขนาดใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือภาคธุรกิจเอกชน และไม่ว่าจะเป็นองค์กรขนาดใหญ่ ขนาดกลาง หรือขนาดย่อม ทั้งนี้ก็เพราะเราล้วนต้องอยู่ในเวทีโลก ที่ต้องแข่งขันกันด้วยความรู้และภูมิปัญญาตลอดไป (Marquardt, 1996, p. 3)

แนวคิดการจัดการความรู้ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการบริหารจัดการทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ความต้องการในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ส่งผลให้องค์กรเกิดการแข่งขันกันด้วยความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม “การจัดการความรู้” เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศที่มีอยู่ในปัจเจกบุคคล องค์กรและชุมชน เพื่อการพัฒนาศักยภาพของตนเอง และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหน่วยงานและองค์กรให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ตามแนวการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองต่อไป การบริหารจัดการความรู้จึงสัมพันธ์กับ

เรื่ององค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning organization) เป็นอย่างยิ่ง หากองค์กรจะพัฒนาตนเองให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ก็จำเป็นต้องบริหารจัดการความรู้ภายในองค์กรให้เป็นระบบเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้ได้จริงและต่อเนื่อง หากองค์กรใดมีการจัดการความรู้โดยไม่มีการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในองค์กร ก็นับเป็นการลงทุนที่สูญเปล่าได้เช่นกัน (นันทรัตน์ เจริญกุล, 2557, น.1-2) ดังนั้นสภาพที่องค์กรต้องการคือการสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กรนั่นเอง ซึ่งเครื่องมือทางด้านการบริหารประการหนึ่งที่จะสามารถมีส่วนช่วยให้องค์กรได้รับความสำเร็จอันยั่งยืนคือ ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยได้รับการกล่าวถึงกันอย่างกว้างขวาง ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นว่าคำว่า “องค์กรแห่งการเรียนรู้” เป็นลักษณะของการสร้างหนทางให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ระหว่างกัน ขนานไปกับการรับรู้ข้อมูลจากภายนอก เป้าหมายที่สำคัญก็คือ การอำนวยความสะดวกในการหาแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best practices) อันนำไปสู่การพัฒนาและสร้างเป็นฐานความรู้ที่เข้มแข็งขององค์กรเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งปัจจัยที่สำคัญในการนำองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ นั่นก็คือบุคลากร ต้องมีการร่วมใจและเข้าใจบทบาทของการเรียนรู้ องค์กรที่สำคัญในการปลูกฝังให้บุคคลมีทักษะกระบวนการฝึกที่จะเรียนรู้ก็คือ สถานศึกษา

จากการรายงานคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 (2559, น.15) พบว่า จากผลการประเมินการดำเนินงานในสถานศึกษาด้านการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวข้องกับกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้หรือองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่ามีจุดอ่อนในเรื่องการบริหารจัดการฐานข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นระบบ ของทางในการเข้าถึงองค์ความรู้ทางการศึกษา และด้านการบริหารจัดการมีน้อยไม่ถึงถึง อันสืบเนื่องมาจากผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษายังขาดแนวทางในการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ในเรื่องการบริหารจัดการความรู้ การถ่ายทอดความรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในองค์กร รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการประเมินภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พ.ศ. 2556 ยังอยู่ในระดับคุณภาพทางด้านการเรียนรู้ที่ต่ำ สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริงก่อให้เกิดการปฏิบัติที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งส่งผลถึงประสิทธิผล และความเป็นเลิศด้านความรู้ของนักเรียน

จากแนวคิดต่าง ๆ และสถานการณ์ปัญหา ที่กล่าวมาทั้งหมดเพื่อให้สอดคล้องกับกระแสความต้องการ และความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพคนอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในมิติต่าง ๆ ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว และเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ รวมไปถึงปัญหา สถานศึกษาไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริงก่อให้เกิดการปฏิบัติที่ไม่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยในฐานะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 เห็นว่าความสำคัญในการศึกษาสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 เป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนา สถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยศึกษาสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ที่ทราบ สภาพปัญหาและเพื่อพัฒนาแนวทางสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาก็จะเป็นแนวทางที่จะนำไปใช้ประโยชน์ กับสถาบันการศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนำผลจากการวิจัยที่ได้ไปพัฒนาใช้เพื่อเสริมสร้าง ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

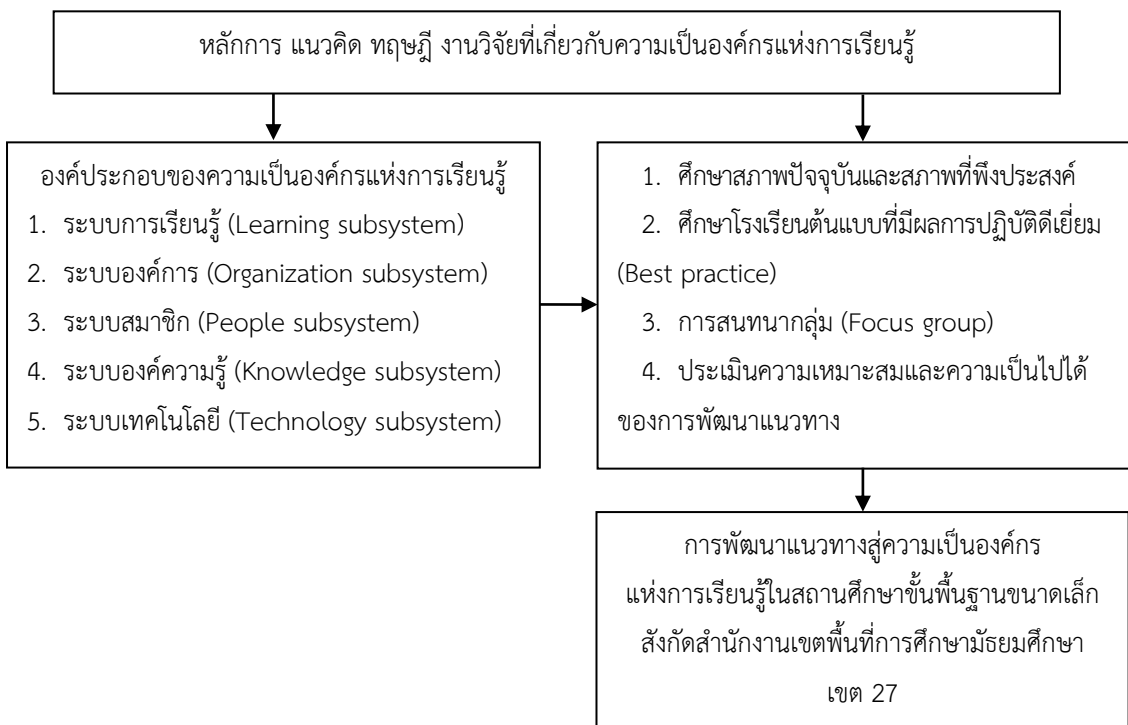
1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27
2. เพื่อพัฒนาแนวทางสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรทางการศึกษา โดยมีแนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการวางแผนปฏิบัติงานขององค์กรในการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ Marquardt (1996, p. 20) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบหลักสำคัญ 5 องค์ประกอบหลักของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้แก่ ระบบการเรียนรู้ (Learning subsystem) ระบบองค์การ (Organization subsystem) ระบบสมาชิก (People subsystem) ระบบองค์ความรู้ (Knowledge subsystem) ระบบเทคโนโลยี (Technology subsystem) แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยลำดับการนำเสนอเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์สู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์สู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 จำนวน 34 แห่ง ปฏิบัติการสอนอยู่ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 883 คน โดยแบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 47 คน และครูผู้สอน 836 คน กลุ่มตัวอย่าง ใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 264 คน จากนั้นสุ่มตัวอย่างจากประชากรอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional random sampling) ของประชากรตามสถานภาพ ด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 14 คน และครูผู้สอน 250 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) มาตรฐานประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

หาคุณภาพเครื่องมือโดยการศึกษาลักษณะและวิธีการสร้างแบบสอบถามประเภทต่าง ๆ จากหนังสือการวิจัยเบื้องต้นของ บุญชม ศรีสะอาด (2554, น. 74-87) เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องของภาษาที่ใช้ (Wording) นำแบบสอบถามที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการวิเคราะห์หาค่า (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.80–1.00 นำไปทดลองใช้โดยนำไปลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มประชากรที่ต้องการวิจัย และไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำนวน 30 คน คิดเป็นสัดส่วนผู้บริหาร 10 คน ครูผู้สอน 20 คน หาความเที่ยงของเครื่องมือและหาคุณภาพแบบสอบถามด้วยวิธีการวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discriminant power) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total correlation) โดยสภาพปัจจุบัน ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.24-0.81 และสภาพที่พึงประสงค์ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.22-0.77 และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2553, น. 101) ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับของสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.90 และค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับของสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.94 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Means) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของ บุญชม ศรีสะอาด และคณะ (2553, น. 125-127) ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาครูงานโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) จำนวน 3 แห่ง กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 3 คน ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ รวม 9 คน กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบ ดังนี้

1. เป็นโรงเรียนที่เป็นเลิศจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน ที่มีคะแนนเฉลี่ยที่สูงสุด ปีการศึกษา 2559

2. เป็นโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศในการบริหารสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) ได้แก่ โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย จังหวัดร้อยเอ็ด โรงเรียนเตรียมอุดมพัฒนาการร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด และโรงเรียนผดุงนารี จังหวัดมหาสารคาม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีคุณสมบัติดังนี้

1. สำเร็จการศึกษาในระดับมหาบัณฑิตขึ้นไป
2. เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาในสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศเรื่องการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา
3. เป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา
4. ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศเรื่องการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ร่วมกับการสังเกตการณ์และศึกษาจากเอกสาร การดำเนินการบริหารโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จากสถานศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี นำเสนอข้อมูลในรูปแบบความเรียง โดยใช้แบบการเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูล Modified Priority Needs Index : PNI_{Modified}

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ยกร่างแนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการกลุ่มงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน ครูที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 9 คน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ร่วมกันวิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะในประเด็นแนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้วยการจัดบันทึกและบันทึกเสียงซึ่งได้รับการอนุญาตจากผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเรียบร้อยแล้ว จึงได้นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์สรุปเป็นความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบ ยืนยันและประเมินการพัฒนาแนวทางสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการกลุ่มงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน ครูที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 9 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ใช้แบบประเมินที่มีลักษณะเป็นแบบประเมินเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเพื่อให้ได้การพัฒนาแนวทางที่มีความสมบูรณ์ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

หาคุณภาพเครื่องมือโดยการศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามประเภทต่าง ๆ และจากหนังสือการวิจัยเบื้องต้นของ บุญชม ศรีสะอาด (2553, น. 74-87) เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องของภาษาที่ใช้ (Wording) นำแบบสอบถามที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยการวิเคราะห์หาค่า (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้เท่ากับ 0.80–1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Means) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) นำเสนอผลการวิจัยแบบเชิงพรรณนา กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ของ บุญชม ศรีสะอาด และคณะ (2553, น. 125-127) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง	ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง	ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง	ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง	ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง	ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การพัฒนาแนวทางสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 สามารถแสดงผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านระบบการเรียนรู้	4.23	0.29	มาก	4.50	0.41	มาก
2. ด้านระบบองค์กร	4.18	0.41	มาก	4.61	0.45	มากที่สุด
3. ด้านระบบสมาชิก	4.19	0.43	มาก	4.55	0.40	มากที่สุด
4. ด้านระบบความรู้	4.29	0.35	มาก	4.43	0.40	มาก
5. ด้านระบบเทคโนโลยี	4.28	0.39	มาก	4.45	0.33	มาก
โดยรวมเฉลี่ย	4.24	0.20	มาก	4.51	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.24$, S.D.=0.20) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดด้าน ดังนี้ ด้านระบบความรู้ ($\bar{X}=4.29$, S.D.=0.35) ด้านระบบเทคโนโลยี ($\bar{X}=4.28$, S.D.=0.35) ด้านระบบการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.29) ด้านระบบสมาชิก ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.43) และ ด้านระบบองค์กร ($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.41) ตามลำดับ สำหรับสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.41) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ ด้านระบบองค์กร ($\bar{X}=4.61$, S.D.=0.45) และ ด้านระบบสมาชิก ($\bar{X}=4.55$, S.D.=0.40) และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านระบบการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.41) ด้านระบบเทคโนโลยี ($\bar{X}=4.43$, S.D.=0.40) และ ด้านระบบความรู้ ($\bar{X}=4.43$, S.D.=0.40) ตามลำดับ

2. แนวทางสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวทางสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านระบบองค์กร	4.58	0.39	มากที่สุด	4.54	0.38	มากที่สุด
2. ด้านระบบสมาชิก	4.63	0.34	มากที่สุด	4.52	0.40	มากที่สุด
3. ด้านระบบการเรียนรู้	4.49	0.14	มาก	4.38	0.16	มาก
4. ด้านระบบเทคโนโลยี	4.56	0.11	มากที่สุด	4.50	0.17	มาก
5. ด้านระบบความรู้	4.56	0.21	มากที่สุด	4.52	0.25	มากที่สุด
โดยรวมเฉลี่ย	4.56	0.18	มากที่สุด	4.49	0.22	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.56$, S.D.=0.18) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน ดังนี้ ด้านระบบสมาชิก ($\bar{X}=4.63$, S.D.=0.34) ด้านระบบองค์กร ($\bar{X}=4.58$, S.D.=0.39) ด้านระบบความรู้ ($\bar{X}=4.56$, S.D.=0.21) และ ด้านระบบเทคโนโลยี ($\bar{X}=4.56$, S.D.=0.11) และ อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ดังนี้ ด้านระบบการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.14) ตามลำดับ สำหรับความเป็นไปได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.22) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน คือ ด้านระบบองค์กร ($\bar{X}=4.54$, S.D.=0.38) ด้านระบบสมาชิก ($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.40) และ ด้านระบบความรู้ ($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.25) และอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ดังนี้ ด้านระบบเทคโนโลยี ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.17) และ ด้านระบบการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.38$, S.D.=0.16) ตามลำดับ

สำหรับแนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ดังนี้

1. ด้านระบบองค์กร มีแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาโดยกำหนดกลยุทธ์ นโยบายและโครงสร้างของโรงเรียน เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันในการเรียนรู้ จัดทำแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านต่างๆ งบประมาณที่ได้รับตลอดจนเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ รวมไปถึงการสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการอบรม สัมมนา สัมมนาเชิงปฏิบัติการ หรือการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ สมรรถนะอย่างเป็นรูปธรรมตามหลักสูตรการพัฒนาด้านต่าง ๆ

2. ด้านระบบสมาชิก มีแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาโดยการจัดทำแผนการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้สอดคล้องกับโครงสร้างในการบริหารงาน ที่มีลักษณะการทำงานเป็นทีม สร้างสัญญาความร่วมมือ (MOU) การเรียนรู้กับผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปรากฏท้องถิ่น บุคลากรจากหน่วยงานอื่น หรือสถานประกอบการในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ครูและนักเรียนในโรงเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษากล้าคิดกล้าทำสิ่งใหม่ ๆ เพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดนโยบายบริหารงานบุคคล ยกย่องชมเชยและเสนอความดีความชอบของบุคคลหรือทีมงานที่สร้างสรรค์นวัตกรรมให้โรงเรียน มีการจัดระบบการให้รางวัลกับผู้ที่แบ่งปันความรู้แก่ผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ

3. ด้านระบบการเรียนรู้ มีแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาโดยการสร้างแผนพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ ID PLAN (Individual development plan) เพื่อสอดคล้องกับโครงการคู่มือครู ผู้บริหารต้องมีบทบาทเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ตามแนว Active Learning เป็นครูผู้สอน และเป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนให้เกิดทักษะการสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทักษะ เทคนิค วิธีการเรียนรู้ซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลาในโรงเรียน รวมไปถึงการส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ยอมรับความคิดที่แตกต่างทางวัฒนธรรมและความเป็นสากล

4. ด้านระบบเทคโนโลยี มีแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาโดยการส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างเชี่ยวชาญ สร้างนวัตกรรมเทคโนโลยีที่ส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานในโรงเรียน นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บรวบรวมความคิดและองค์ความรู้จากบุคคลภายนอกและภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบและมีเครื่องมือช่วยข้อมูลสารสนเทศ สถานศึกษาพัฒนาระบบฐานข้อมูลองค์ความรู้ของโรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยีเพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาคุณภาพ สร้างระบบบริหารจัดการและรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

5. ด้านระบบความรู้ มีแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาโดยการสร้างยุทธศาสตร์วิธีคิดและวิธีเรียนรู้ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้มีการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องโดยมีระบบฐานข้อมูลและระบบเชื่อมโยงข้อมูลออนไลน์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้บริการสืบค้นข้อมูลได้สะดวก รวดเร็ว ทันสมัย เพื่อเก็บองค์ความรู้ ข้อมูลสารสนเทศและการนำออกมาใช้ที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนบุคลากรระหว่างกลุ่มบริหารงาน จะได้รับการฝึกฝนเปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้ข้ามกลุ่มบริหารงาน ที่เอื้อต่อการแบ่งปันข้อมูล การแจกจ่ายและเผยแพร่แนวคิด ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะกระบวนการจัดการความรู้ ได้แก่ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ การถ่ายทอดความรู้และการนำความรู้ไปใช้ ตลอดจนดำเนินการประเมินผล เพื่อให้รู้ว่าการดำเนินงานส่งผลให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับใดเพื่อนำไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาแนวทางสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 มีประเด็นน่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมพบว่ามีอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการกำหนดแผนปฏิบัติการกำหนดกลยุทธ์ นโยบายและโครงสร้างของโรงเรียนเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันในการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาได้พัฒนาบุคลากรในสังกัดโดยเพิ่มศักยภาพในด้านความรู้ ฝึกเรียนให้กับครู มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของโรงเรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนา และที่สำคัญมีการจัดหาและพัฒนา

ศักยภาพเทคโนโลยีการเรียนรู้และทีมงานอย่างเพียงพอ โดยมีการกำหนดกระบวนการวัดและการประเมินผลความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชา ธาณรัตน์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เกี่ยวกับระดับพฤติกรรมของบุคลากรคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏในกรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย การมุ่งสู่ความเป็นเลิศ รูปแบบวิธีการคิด การคิดอย่างเป็นระบบ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และการเรียนรู้เป็นทีม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. การพัฒนาแนวทางสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ด้านระบบองค์กร 1) โรงเรียนจัด SWOT เพื่อวางแผนทำแผนปฏิบัติการ กำหนดกลยุทธ์ นโยบาย และโครงสร้างของโรงเรียนเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันในการเรียนรู้ ด้านระบบสมาชิก 1) สร้างสัญญาความร่วมมือ (MOU) การเรียนรู้กับผู้เกี่ยวข้องได้แก่ ประชาชนท้องถิ่น บุคลากรจากหน่วยงานอื่น หรือสถานประกอบการในการจัดกิจกรรม เพื่อให้ครูและนักเรียนในโรงเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้รับบริการ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อเกิดการพัฒนาด้านระบบการเรียนรู้ 3) ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เพื่อให้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน ให้ความไว้วางใจ ด้านระบบการเรียนรู้ 1) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทักษะ เทคนิค วิธีการเรียนรู้ซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลาในโรงเรียน ด้านระบบเทคโนโลยี 1) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บรวบรวมความคิดและองค์ความรู้จากบุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างเป็นระบบและมีเครื่องมือช่วยข้อมูลสารสนเทศ 2) พัฒนาระบบฐานข้อมูลองค์ความรู้ของโรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยีเพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาคุณภาพ ด้านระบบความรู้ 1) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีทักษะกระบวนการจัดการความรู้ ได้แก่ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ การถ่ายทอดความรู้และการนำความรู้ไปใช้ 2) มีระบบฐานข้อมูลและระบบเชื่อมโยงข้อมูลออนไลน์ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้บริการสืบค้นข้อมูลได้สะดวก รวดเร็ว ที่ทันสมัย เพื่อเก็บองค์ความรู้ ข้อมูลสารสนเทศ และการนำออกมาใช้ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรณี เทพสูตร (2556) ได้วิจัยรูปแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ที่พัฒนาองค์ความรู้ร่วมกับชุมชน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ความรู้ของโรงเรียนได้มาจากหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่นที่โรงเรียนจัดทำขึ้นตามความต้องการของชุมชน องค์ความรู้ของชุมชนเป็นความรู้ที่ได้มาจากปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนกับโรงเรียนมีความต้องการใช้หลักสูตรท้องถิ่นที่ชุมชนมีส่วนร่วมคิดและร่วมถ่ายทอดความรู้เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในรูปแบบการจัดหลักสูตรเสริมให้กับผู้เรียนโดยให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลาง 2) องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่พัฒนาองค์ความรู้ร่วมกับชุมชนมี 6 องค์ ได้แก่ บุคคล องค์กร บริหารจัดการความรู้ เทคโนโลยี วัฒนธรรมองค์กร และวิธีการเรียนรู้ 3) ผลวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยม ที่พัฒนาองค์ความรู้ร่วมกับชุมชนพบว่า ทุกองค์ประกอบได้รับการยืนยัน 4) รูปแบบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่พัฒนาองค์ความรู้ร่วมกับชุมชน พบว่า ทั้ง 6 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันสูง โดยบุคคลมีความสัมพันธ์กับลักษณะองค์การและบริหารจัดการความรู้ สำหรับวัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์เทคโนโลยี และวิธีการเรียนรู้ โดยต้องร่วมพัฒนาในเรื่องความรอบรู้ ส่วนตน การเรียนรู้เป็นทีม การถ่ายทอดความรู้ นวัตกรรม แบบแผนทางความคิด การเรียนรู้จากประสบการณ์ ระบบการทำงาน กลยุทธ์ ยุทธศาสตร์องค์กร วิสัยทัศน์องค์กร และแนวทางการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยที่ได้สรุปและอภิปรายผลมานั้น ผู้วิจัยมีแนวคิดเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการระดับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อเฝ้าติดตามการประเมินผลการดำเนินงานด้านความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
2. สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
3. การนำแนวทางพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ไปใช้ควรคำนึงถึงความแตกต่างในแต่ละสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ปัญหาตามองค์ประกอบของแนวทางเพื่อการพัฒนาสถานศึกษาได้ตรงกับสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษารูปแบบ กลยุทธ์ของการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในองค์กรทางการศึกษา สำหรับการวางแผนการปฏิบัติงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- นันทรัตน์ เจริญกุล. (2557). “การจัดการความรู้ KNOWLEDGE MANAGEMENT-KM, Copyright (c) 2014,” *วารสารศึกษาศาสตร์*, 21(1), 13-25.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พรณี เทพสุตร. (2556). *รูปแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ที่พัฒนาองค์ความรู้ร่วมกับชุมชน*. ชลบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. (2559). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2559*. ร้อยเอ็ด : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27.
- อภิชา ธาณิรัตน์. (2555). *รูปแบบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพมหานคร : ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). “Determining Sample Size for Research Activities.” *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Marquardt, M. J. (1996). “Building the learning organization: Mastering the 5 elements for corporate learning” New York: McGraw-Hill.

ผู้เขียนบทความ

นางสาวพิชชาภา อ่างสุวรรณ

นักศึกษาระดับปริญญาโท

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

E-mail: jab_pitchapa@hotmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์

ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย

โรงเรียนอนุบาลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท

LEARNING ACHIEVEMENT IN COMPUTER FOR THE FIFTH GRADERS APPLYING
COOPERATIVE LEARNING BY MULTIMEDIA LESSON APPLICATION AT
ANUBAN NOEN KHAM SCHOOL, NOEN KHAM DISTRICT, CHAINAT PROVINCE

ชุตินัน กระแสร์สินธุ์

CHUTIMON KRASAESIN

อินทิรา รอบรู้

INTIRA ROBROO

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

SUAN SUNANDHA RAJABHAT UNIVERSITY

กรุงเทพมหานคร

BANGKOK

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองตามแบบแผนการวิจัย One group pretest-posttest design มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ วิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน โดยใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วยการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย และบทเรียนมัลติมีเดียวิชาคอมพิวเตอร์ ทำการทดสอบผลงาน E-book เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR20 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 วิเคราะห์ข้อมูลหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 หาค่าร้อยละ และทดสอบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนด้วยการทดสอบ Paired-sample t-test หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนหรือความแปรปรวน และ p-value ผลการวิจัยพบว่า คะแนนผลการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย วิชาคอมพิวเตอร์ ด้านกระบวนการ จากการทำใบงานหลังเรียน (E_1) เท่ากับ 85.68 คะแนนด้านผลลัพธ์จากการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์หลังจากเรียน (E_2) เท่ากับ 81.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน ($\bar{X}=16.31$, S.D.=2.08) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}=12.72$, S.D.=1.72) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ, บทเรียนมัลติมีเดีย

ABSTRACT

This research is an experimental research, according to one-group pretest-posttest designs. The purposes are 1) to study the efficiency of cooperative learning using multimedia lessons, and 2) to compare the learning achievement of those before and after applying the management. It is for the computer subject of grade 5 students in total of 32 people. The total sample was selected by convenience sampling. The tools employed for experiment consisted of the lesson plan of computer subject, which assisted the multimedia cooperative lessons in computer and multimedia, tests, also E-book works. The research tools employed for collecting data that consisted of the achievement test and computer learning. Using the formula for the confidence KR20 and Reliability of 0.92 are found. Data were analyzed for efficiency of 80/80. Percentage and compare test results before and after the test, using t-test. Find the standard deviation, Variation or variance and p-value. The research found that the results of collaborative learning. Using Multimedia to process from the leaves after classes (E1) equals 85.68. Score results from the test results after class (E2) is equal to 81.56 that reveals the higher level than the defined threshold, and the achievement of higher learning after classes ($\bar{X}=16.31$, S.D.=2.08) much higher than before ($\bar{X}=12.72$, S.D.=1.72) Statistically significant at the 0.05 level.

Keywords : Cooperative learning, Multimedia lesson

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาที่เน้นให้คนมีปัญญา เพราะปัญญาของคนในชาติมีความสำคัญยิ่งกว่าทรัพยากรแร่ธาตุ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้เคยมีความสำคัญมากมาก่อนในศตวรรษที่ผ่านมา การศึกษาในยุคปัจจุบันเน้นรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning community) เน้นการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all) เน้นการร่วมมือจากปวงชน (All for education) เป็นการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ (Learn how to learn) เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือและแบบร่วมกัน (Co-operative and collaborative learning) การจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องจัดการศึกษาอย่างมีมาตรฐาน โดยครูต้องจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั่นคือ การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนใช้ปัญญาในการสร้างความรู้และผลผลิตด้วยตนเองที่มีค่าต่อสังคม มีสุขภาพ เกษตรกรรม อุตสาหกรรมต้องมีความเป็นมาตรฐาน จึงจะเป็นที่ยอมรับในระดับสากล การจัดการศึกษาก็เช่นกันเป็นยุคที่ต้องคำนึงถึงมาตรฐาน ดังนั้นโรงเรียนต้องจัดการศึกษาอย่างมีมาตรฐาน คือ ครูต้องสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนใช้ปัญญาในการสร้างความรู้และผลผลิตด้วยตนเองที่มีค่าต่อสังคม กระบวนทัศน์ของการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นจึงต้องมีการปรับกระบวนทัศน์ของครูไทยจากกระบวนทัศน์เดิมที่ครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher-centered) เป็นกระบวนทัศน์ของการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-centered) เน้นบูรณาการ (Integration) (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข, 2558, น. 43-46)

ความท้าทายด้านการศึกษาศตวรรษที่ 21 ในการเตรียมนักเรียนให้พร้อมทั้งชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องสำคัญของกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลก นั่นคือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning skill) ที่ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความสามารถ และทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ (วิจารณ์ พานิช, 2555, น. 16-21)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้วิธีการจัดการเรียนการสอน มีความน่าสนใจและเป็นการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ รู้จักคิดรู้จักทำ รู้จักแก้ปัญหา ร่วมกัน เพื่อให้ตนเองและกลุ่มประสบความสำเร็จ การจัดการเรียนแบบร่วมมือเป็นวิธีการเรียนการสอนที่มีการฝึก กระบวนการกลุ่ม หรือทักษะทางสังคม โดยแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วย เด็กเก่ง เด็กปานกลางและเด็กอ่อนอยู่ร่วมกัน ซึ่งมี อัตราส่วน 1:2:1 แล้วให้นักเรียนร่วมกันแก้ปัญหา และทำกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ครูผู้สอนกำหนดจุดมุ่งหมาย ที่สำคัญนักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิด ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบในการทำงานเท่า ๆ กัน มีทักษะ ในการทำงานกลุ่มมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นอกจากช่วยฝึกทักษะทางสังคมแล้วยังฝึกการศึกษาค้นคว้า และช่วยปลูกฝัง บุคลิกภาพ ประชานิยมให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนอีกด้วย โดยเป็นรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือรูปแบบหนึ่งที่ดีว่าเป็นนวัตกรรม ทางการศึกษาในห้องเรียนทั้งระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาเพื่อช่วยให้นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เพื่อให้การเรียนแบบร่วมมือมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือที่วัด ความสำเร็จของกลุ่ม จากการเปรียบเทียบคะแนนที่นักเรียนได้จากการทำแบบทดสอบกับคะแนนเฉลี่ยเดิมที่นักเรียนทำได้ ตั้งแต่ต้น เพื่อให้นักเรียนแข่งขันกับตนเอง และมีโอกาสจะประสบผลสำเร็จเท่าเทียมกัน นักเรียนจะต้องมีความรับผิดชอบ ร่วมกัน 2 ประการ คือ เรียนรู้เนื้อหา และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม เป็นการเรียน ที่มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และเป็นวิธีการที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน (ทิตนา แหมมณี, 2554, น. 99-101)

บทเรียนมัลติมีเดียโดยเฉพาะกับการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจต่อเนื้อหา บทเรียนได้มากขึ้น โดยบทเรียนมัลติมีเดียเรื่องการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้นยึดตามตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ระบุให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ทุกคน ต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการสร้างงานเอกสารเพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันด้วยความรับผิดชอบ การสร้างงานเอกสาร เช่น บัตรอวยพร ใบประกาศ รายงาน โดยมีการอ้างอิงแหล่งข้อมูล ใช้คำสุภาพ และไม่ก่อให้เกิด ความเสียหายต่อผู้อื่น แต่เนื่องจากอุปสรรคสำคัญของการเรียนการสอนของการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ใช้ภาษาอังกฤษเป็นส่วนสำคัญ และมีขั้นตอนในการสร้างอยู่หลายขั้นตอน ทำให้นักเรียนบางคนไม่เข้าใจในบทเรียนและเรียนไม่ทัน เหมือนกับนักเรียนคนอื่น จนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งบทเรียนมัลติมีเดียจะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียน เกิดความเข้าใจต่อบทเรียนได้ง่ายขึ้น ดังที่นักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของบทเรียนมัลติมีเดีย (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2553, น. 78) ว่าเป็น เครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนอย่างเป็นขั้นตอนที่ละน้อยจากง่ายไปหายาก จนเกิดความแม่นยำ นักเรียนมีโอกาสเรียนซ้ำแล้วซ้ำอีกได้ตามความต้องการ และยังทำให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาได้มากขึ้น อีกทั้งยังมีการ เปรียบเทียบตอบกับคอมพิวเตอร์ ทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจ มีการป้อนกลับ (Feedback) ระหว่างผู้เรียนกับบทเรียน มัลติมีเดียทันที โดยมีสีสันทัน ภาพและเสียง ทำให้นักเรียนตื่นตัวไม่เบื่อและมีความพึงพอใจที่จะติดตามบทเรียนต่อไปเรื่อย ๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยได้พบถึงปัญหาการเรียนของผู้เรียนที่มีต่อวิชาคอมพิวเตอร์ ในเรื่องการใช้ โปรแกรมการสร้างหนังสือที่มีภาษาอังกฤษเป็นส่วนสำคัญ เนื่องจากผู้เรียนบางคนไม่ค่อยมีพื้นฐานทางด้านภาษาอังกฤษ และพื้นฐานทางด้านคอมพิวเตอร์ จึงทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละบุคคลไม่เท่ากัน ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงปัญหา ของการเรียนการสอนที่ผู้เรียนบางคนไม่มีความถนัดในด้านเทคโนโลยี ด้านภาษา และขาดการการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมห้อง ในระหว่างการเรียนการสอน ผู้เรียนจึงไม่เข้าใจบทเรียนและเรียนไม่ทันเหมือนกับผู้เรียนคนอื่น จึงขาดทักษะกระบวนการ ของการทำงานร่วมกันและไม่มีความมั่นใจในตัวเอง ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียเพื่อใช้ในการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการนำบทเรียนมัลติมีเดียมาใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นต่อการเรียนมากขึ้น โดยมีการจัดการเรียนการสอนและบทเรียนมัลติมีเดีย

ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทั้งทางด้านอารมณ์และสติปัญญาต่อผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้วางแผนแก้ปัญหาและทำงานแบบร่วมมือกันตลอดจนการแบ่งงาน หน้าที่ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกันของสมาชิกภายในกลุ่ม อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาให้นักเรียนมีความมั่นใจในการเรียนรู้มากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดียวิชาคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียและนวัตกรรมทางการศึกษาที่หลากหลายรูปแบบเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้กับการออกแบบการเรียนการสอน
2. เป็นแนวทางในการสร้างชุดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดียเพื่อนำไปปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) ตามแบบแผนการวิจัย One group pretest-posttest design (Fitz-Gibbon, 1987, p. 113) ผู้วิจัยนำเสนอวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ของโรงเรียนอนุบาลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 1 ห้อง จำนวนทั้งสิ้น 32 คน โดยนักเรียนมีความสามารถเก่ง ปานกลาง และอ่อน คละกัน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ด้วยการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก (Convenient sampling) เนื่องจากผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนแห่งนี้ ดังนั้นจึงใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 32 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย และบทเรียนมัลติมีเดียวิชาคอมพิวเตอร์ โดยมีขั้นตอนการพัฒนาดังนี้

2.1.1 ศึกษาหนังสือ เอกสาร งานวิจัยเกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (ทิตนา แหมมณี, 2556, น. 265-271) การใช้บทเรียนมัลติมีเดียตามกระบวนการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย (ณัฐกร สงคราม, 2553, น. 128-144)

2.1.2 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สารและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.1.3 ศึกษารายละเอียดของเนื้อหาวิชาคอมพิวเตอร์ เรื่อง การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จากหนังสือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (True Click Life Team, 2559, น. 1-130)

2.1.4 วิเคราะห์เนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สารที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แล้วกำหนดเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และแบ่งเนื้อหา ให้เหมาะสมกับเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนแต่ละคาบ

2.1.5 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความชัดเจนของภาษาที่ประกอบ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด วัตถุประสงค์ สารเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และสื่อ รวมทั้งพิจารณาความเหมาะสม ของกิจกรรมที่ใช้ เวลา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.2.1 ศึกษาหนังสือ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและหลักการเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา โดยพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย 4 ตัวเลือกโดยใช้แนวทางการสร้างแบบทดสอบตามกรอบทฤษฎีการวัดและประเมินผลของบลูม (Bloom's Taxonomy) (สำนักวิชาการและมาตรฐาน การศึกษา, 2553, น. 114-121) ซึ่งกำหนดโครงสร้างและกรอบความคิดเป็น 2 มิติ คือมิติด้านความรู้ 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริง ความรู้ที่เป็นความคิดรวบยอด ความรู้ที่เป็นวิธีการ/กระบวนการ ความรู้ที่เกี่ยวกับความรู้คิดในตน และมีมิติด้านกระบวนการคิด 6 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และประเมินค่า

2.2.2 ศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ขอบข่ายเนื้อหา รายวิชา ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.2.3 สร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหาเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และการทดสอบผลงาน E-book ของรายวิชาคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์วัตถุประสงค์และเนื้อหาที่จะวัด แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์หลักสูตรของรายวิชาคอมพิวเตอร์

หัวข้อ	พฤติกรรม						รวม
	ความจำ	ความเข้าใจ	การนำไปใช้	การวิเคราะห์	การสังเคราะห์	การประเมินค่า	
การใช้โปรแกรมการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์	2	2	-	-	-	-	4
การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์	2	1	1	-	-	-	4
การสร้างข้อความ และ Multimedia	1	1	1	1	-	-	4
การสร้างปุ่ม Buttons และ การเชื่อมโยง	1	1	1	1	-	-	4
การทดสอบผลงาน E-book ที่ได้จัดทำ	1	1	1	1	-	-	4
รวม	7	6	4	3	-	-	20

2.2.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคอมพิวเตอร์ แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร จำนวน 20 ข้อ ให้คะแนนข้อที่ตอบถูก 1 คะแนน และให้คะแนนข้อที่ตอบผิด 0 คะแนน

2.2.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคอมพิวเตอร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อ อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม นำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง ตามเนื้อหา (Content validity) จำนวน 3 ท่าน

2.2.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคอมพิวเตอร์ มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งจะมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และหาค่า IOC ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคอมพิวเตอร์ ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ทำการปรับปรุงแก้ไข จำนวน 30 ข้อ

2.2.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคอมพิวเตอร์ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ของโรงเรียนภายในจังหวัดชัยนาท ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และเป็นนักเรียนที่เรียนเนื้อหาแล้ว ทำการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.43-0.77 และ ค่าอำนาจจำแนก (r) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.2-0.73 ทำการหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธี Kuder-Richardson method โดยใช้สูตร KR-20 (Mehrens and Lehmann, 1984, p. 276) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดียวิชาคอมพิวเตอร์ จำนวน 5 แผน พร้อมทั้งมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน กับกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย วิชาคอมพิวเตอร์ เพื่อหา ประสิทธิภาพกระบวนการต่อประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_1/E_2) ตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 หาค่าร้อยละ และการทดสอบ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบ Paired-Sample t-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ก็ต่อเมื่อค่า p-value มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05 แต่ถ้าข้อมูลไม่เป็นการแจกแจง แบบปกติผู้วิจัยใช้สถิตินอนพาราเมตริก (Non-parametric) โดยใช้การทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายของ Wilcoxon (Wilcoxon signed ranks test) หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนหรือความแปรปรวน และ p-value นำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา

วิธีการคำนวณหาประสิทธิภาพ โดยใช้สูตรและโดยการคำนวณธรรมดา มีดังนี้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556, น. 10)

$$\text{สูตรที่ 1} \quad E_1 = \frac{\sum X}{A} \times 100 \quad \text{หรือ} \quad \frac{\bar{X}}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ

$\sum X$ คือ คะแนนรวมของแบบฝึกปฏิบัติกิจกรรม

A คือ คะแนนเต็มของแบบฝึกปฏิบัติกิจกรรมทุกกิจกรรมรวมกัน

N คือ จำนวนผู้เรียน

$$\text{สูตรที่ 2} \quad E_2 = \frac{\sum F}{B} \times 100 \quad \text{หรือ} \quad \frac{\bar{F}}{B} \times 100$$

เมื่อ E_2 คือ ประสิทธิภาพของของผลลัพธ์

$\sum F$ คือ คะแนนรวมของผลลัพธ์ของการประเมินหลังเรียน

B คือ คะแนนเต็มของการประเมินครั้งสุดท้ายของแต่ละหน่วย

N คือ จำนวนผู้เรียน

ผลการวิจัย

1. การศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย วิชาคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้สูตรการคำนวณหาประสิทธิภาพ แสดงผลดังนี้

$$E_1 = \frac{\sum 1371}{\frac{32}{50}} \times 100 = 85.68$$
$$E_2 = \frac{\sum 522}{\frac{32}{20}} \times 100 = 81.56$$

พบว่า ผลการศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย วิชาคอมพิวเตอร์ มีคะแนนด้านกระบวนการจากการทำใบงานหลังเรียน (E_1) เท่ากับ 85.68 และคะแนนด้านผลลัพธ์จากการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์หลังจากเรียน (E_2) เท่ากับ 81.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (80/80)

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	$\bar{X}$	S.D.	t	df	p-value
ก่อนเรียน	12.72	1.72	-11.81*	31	0.00
หลังเรียน	16.31	2.08			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย มีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน ($\bar{X}=16.31$, S.D.=2.08) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}=12.72$, S.D.=1.72) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

อภิปรายผล

จากการวิจัยในครั้งนี้ มีข้อค้นพบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. คะแนนผลการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย วิชาคอมพิวเตอร์ ด้านกระบวนการจากการทำใบงานหลังเรียน มากกว่าคะแนนด้านผลลัพธ์ จากการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์หลังจากเรียน สามารถยืนยันได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดียที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ในเรื่องที่เรียนได้ตามลำดับชั้น อาจกล่าวได้ว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้และสามารถจดจำองค์ความรู้ที่เรียนไปได้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดียวิชาคอมพิวเตอร์เป็นอย่างดี จึงทำให้ผู้เรียนสามารถทำแบบทดสอบได้ครบทุกข้อโดยมีคะแนน

ในแต่ละคาบเรียนได้สูง สอดคล้องกับ แนวคิดของ Johnson and Johnson (1974, น. 213-240) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนร่วมมือกันในการเรียนรู้มากกว่าการแข่งขันกัน เพราะการแข่งขันนั้นก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการแพ้-ชนะ โดยแตกต่างจากการเรียนแบบร่วมมือกัน ซึ่งจะมีผลกับผู้เรียนทั้งทางด้านจิตใจและสติปัญญา ทั้งนี้บทเรียนมัลติมีเดียมีลักษณะเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบบทเรียนเสริม (Enhanced course environment) เพื่อใช้สนับสนุนการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ โดยให้ผู้เรียนสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ในระบบออนไลน์ (Silverman, 2002, p 39) แสดงให้เห็นว่า บทเรียนมัลติมีเดียวิชาคอมพิวเตอร์มีความเหมาะสม สามารถนำมาใช้กับการเรียนการสอนในด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือได้

2. คณะแผนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย มีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดียมีประสิทธิภาพ สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งมีรูปแบบที่น่าสนใจ และเนื้อหาเข้าใจได้ง่าย ผู้เรียนสามารถลงมือปฏิบัติจริงและทำงานกลุ่มร่วมกัน จนเกิดปฏิสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มในการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน จึงเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้และการคิดวิเคราะห์ให้ผู้เรียนเกิดเรียนรู้ได้ มีผลทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งผู้เรียนสามารถนำสิ่งนี้ไปประยุกต์ใช้กับงานต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ และเกิดองค์ความรู้ในแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อินทรา รอบรู้ (2559, น. 250-258) ที่ทำการพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียเพื่อการสาธิตการใช้โปรแกรมประยุกต์เรื่องการผลิตสื่อเสียง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทางการเรียนก่อนและหลังการทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน งานวิจัยของ ณรงค์กร สุทธิศักดิ์ (2558, น. 63) เรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์เรื่องการสร้างเว็บเพจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับที่ได้รับการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนรู้ด้วยการใช้บทเรียนช่วยสอน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการเรียนรู้ด้วยการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และงานวิจัยของ วิโรจน์ ฉิ่งเล็ก, อัจฉราวดี ศรียะศักดิ์, วารุณี เกตุอินทร์ และ สุวรรณิ แสงอาทิตย์ (2555, น. 21) เรื่อง การทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเครือข่าย เรื่อง การพยาบาลโรคหัวใจในเด็ก สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยบทเรียนที่สร้างขึ้นสูงกว่านักศึกษาที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย เพื่อให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยกันในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่ม และมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบงานร่วมกัน จึงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
2. สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับวิชาอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ได้ ครูผู้สอนจึงควรนำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดียนี้ไปใช้ในการวางแผนการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นให้การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับพื้นฐานความรู้และลักษณะของผู้เรียน เนื้อหาที่ใช้สอนไม่ควรมากจนเกินไปเพราะจะทำให้เวลาไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน
3. ครูผู้สอนควรมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาและเชี่ยวชาญในการใช้บทเรียนมัลติมีเดีย เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยด้วยการนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย มาประยุกต์ใช้ในการสอนกับเนื้อหาบทเรียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาคอมพิวเตอร์ ไปใช้กับการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้ครอบคลุมกับทุกโปรแกรมของคอมพิวเตอร์ ที่ได้รับการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษา โดยในการจัดการเรียนการสอนควรเพิ่มทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการนำไปประยุกต์ใช้งานกับโปรแกรมอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนมีความคิดที่หลากหลาย และผู้เรียนได้มีการพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ ที่เพิ่มขึ้น
2. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), 7-20.
- ณรงค์กร สุทธิศักดิ์. (2558). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์เรื่องการสร้างเว็บเพจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับที่ได้รับการเรียนรู้แบบปกติ. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.
- ณัฐกร สงคราม. (2553). *การออกแบบและพัฒนา มัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2554). *รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เฉชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข. (2558). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิโรจน์ ฉิ่งเล็ก, อังนราวดี ศรียะศักดิ์, วารุณี เกตุอินทร์ และ สุวรรณิ์ แสงอาทิตย์. (2555). การทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเครือข่าย เรื่อง การพยาบาลโรคหัวใจในเด็ก สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 6(2), 21-29.
- สุนทร สันธพานนท์. (2553). *นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : 9119 เทคนิคพรินต์.
- อินทรา รอบรู้. (2559). การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียเพื่อการสาธิตการใช้โปรแกรมประยุกต์เรื่องการผลิตสื่อ. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรมพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 7(2), 250-258.
- Fitz-Gibbon, & Carol, T. (1987). *How to Design a Program Evaluation*. Newbury Park : Sage.
- Johnson. D. W., & Johnson. R. T. (1974). Instructional goal structure : Cooperative competitive or individualistic. *Review of Educational Research*, 44, 213-240.
- Mehrens, W. A., & Lehmann, I. J. (1984). *Measurement and education in evaluation and psychology*. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Silverman, Stan et al. (2002) *Standards for Online Learning*. Retrieved August 8, 2017, from : <http://iris.nyit.edu/tbbs/TheFourLevelsofOnlineCoursesFinal.pdf>

ผู้เขียนบทความ

นางสาวชุติมน กระแสร์สินธุ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.อินทิรา รอบรู้

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการออกแบบการเรียนการสอน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เลขที่ 1 ถนนอุททองนอก แขวงวชิระพยาบาล เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร 10300

E-mail : am26chutimon@gmail.com

อาจารย์ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์
หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
E-mail : Intira.ro@ssru.ac.th

การพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา
TEACHER COMPETENCY DEVELOPMENT IN SCHOOLS
UNDER NAKHON RATCHASIMA PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE

อริสา นพคุณ
ARISA NOPPHAKHUN
บรรจบ บุญจันทร์
BANJOB BOONCHAN
สุวิมล ตั้งประเสริฐ
SUWIMON TUNGPRASERT
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
NAKHON RATCHASIMA RAJABHAT UNIVERSITY
นครราชสีมา
NAKHON RATCHASIMA

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการแล้วทำการสร้างรูปแบบ ประเมินรูปแบบ และเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ประชากร ได้แก่ ครู จำนวน 13,412 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ได้จำนวน 375 คน ดำเนินการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลาก ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบด้านความถูกต้องและความเหมาะสม จำนวน 9 คน ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ จำนวน 30 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะครู มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 แบบประเมินความถูกต้องและความเหมาะสม แบบประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยการสรุปเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะครูอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน คือ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ($\bar{X}=4.53$, S.D.=0.46) ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.46) และ การวัดผลและประเมินผลการศึกษา ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.47) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูที่สร้างขึ้น มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กระบวนการพัฒนา และ การวัดผลและประเมินผล โดยมีผลการประเมินด้านความถูกต้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.22$, S.D.=0.42, $\bar{X}=4.20$, S.D.=0.40) ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.44$, S.D.=0.25, $\bar{X}=4.46$, S.D.=0.27) เช่นกัน และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูที่สำคัญ คือ การสนับสนุนครูให้ได้รับการพัฒนาตนเองด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาจนเกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ : การพัฒนาสมรรถนะครู, รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู, การประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู

ABSTRACT

The objectives of this research were to study needs, create, evaluate model, and finally propose the guidelines for developing teacher competency under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office . Population was 13,412 teachers. Krejcie and Morgan was used for determining sample size of 375 teachers and then randomized simple sampling by drawing. The model was evaluated on accuracy and appropriateness by 9 experts, while on feasibility and utility by 30 experts. Research instrument was a questionnaire on need for teacher competency development with 0.95 reliability. The IOC of evaluative form on accuracy, appropriateness, feasibility and utility ranged between 0.60-1.00. Data was analyzed by basic statistics as mean, standard deviation, while qualitative data analyzed by content conclusion.

The salient points found that, as whole the needs for teacher competency development was at a three-highest levels; namely, innovation and communication technology ($\bar{X}=4.53$, S.D.=0.46), learning management ($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.46), and measurement and evaluation ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.47). Teacher competency development model built composed of 6 components; principle, purpose, curriculum structure, curriculum content, development process, and measurement and evaluation with a high accuracy and appropriateness level ($\bar{X}=4.22$, S.D.=0.42, $\bar{X}=4.20$, S.D.=0.40). In addition, the feasibility and utility of the model was at a high level as well ($\bar{X}=4.44$, S.D.=0.25, $\bar{X}=4.46$, S.D.=0.27). The important guidelines for teacher competency development was supporting teachers to achieve self development on innovation and communication technology until mastery learning and able to be used literally.

Keywords : Teacher competency development, Teacher competency development model, Teacher competency development model evaluation

บทนำ

การศึกษายังคงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์และการพัฒนาประเทศที่เชื่อมโยงกันทั่วโลก ให้สามารถดำรงชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างยั่งยืน บุคคลสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้ก็คือครูซึ่งเป็นผู้ที่มีความหมายและสำคัญมากที่สุดในห้องเรียน และเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพราะคุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู (McKinsey, 2007, p. 112) ดังนั้น ครูเป็นปัจจัยสำคัญในระดับโรงเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากที่สุด

จากผลการประเมินภายนอกสถานศึกษาทั้งสามรอบ (พ.ศ. 2544-2558) โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558, น. 3) จะเห็นว่าคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมยังอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งควรได้รับ การแก้ไขและการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงดำเนินการเกี่ยวกับโครงการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา ตามโครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ เป็นการประเมินสมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงานและการประเมินความรู้ที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานตามตำแหน่งเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาให้สูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558, น. 8) ถ้าพิจารณาจากสมรรถนะดังกล่าวข้างต้น ครูส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์การประเมินสมรรถนะแล้ว ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาก็น่าจะดีขึ้น แต่ปัจจุบันยังพบปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กไทยต่ำกว่าเกณฑ์ และนับวันจะต่ำลงเรื่อย ๆ ซึ่งประเด็นพอสสรุปได้ คือ ครูส่วนใหญ่

มุ่งเน้นทำผลงานเพื่อเลื่อนตำแหน่งหรือวิทยฐานะของตนมากกว่าที่จะมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน การขาดแคลนครู ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2557, น. 27) สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในปัจจุบัน ทำให้ครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะที่สูงขึ้น แต่การพัฒนาครูที่ผ่านมาประเทศยังประสบปัญหาในด้านพัฒนาครูบางประการ เช่น งบประมาณที่จำกัด ไม่ตรงกับความต้องการของครู และขาดการติดตามประเมินผลการพัฒนา และยังพบว่าการพัฒนาครูในปัจจุบันยังไม่มีเอกภาพด้านนโยบายและมาตรฐานที่ชัดเจน แม้ว่าหน่วยงานต่าง ๆ จะจัดโครงการพัฒนาครูเป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่เป็นระบบ ขาดประสิทธิภาพและขาดความต่อเนื่อง และไม่สามารถแก้ไขปัญหาของโรงเรียนได้ตรงประเด็น (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2557, น. 17)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการศึกษาสู่มาตรฐานระดับชาติ ให้ความสำคัญต่อครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา โดยกำหนดไว้ในหมวด 7 มาตรา 52 ให้กระทรวงฯ ส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิตการพัฒนาครู ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับ การเป็นวิชาชีพชั้นสูง เป็นพระราชบัญญัติฉบับแรกของประเทศไทยที่ปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ หัวใจสำคัญของการ ปฏิรูปการศึกษาคือการปฏิรูป กระบวนการเรียนรู้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวทางการศึกษาโดยยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้ และเน้นความสำคัญของความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสม การจัดการศึกษายุคใหม่ จึงต้องปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพราะครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ หากครูมีคุณภาพและสมรรถนะสูง จะทำให้การจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ กระบวนการเรียนรู้บังเกิดผล ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มีเจตนารมณ์ในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยกำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ (มาตรา 8) และอำนาจหน้าที่ของคุรุสภา (มาตรา 9) ต้องการให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา มีมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ สัมกับเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยกำหนดให้คุรุสภามีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพ มาตรา 9(1) สนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพ มาตรา 9(5) รวมทั้งกำหนดระดับคุณภาพของมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพและจัดให้มีการพัฒนาสมรรถนะและประเมิน ระดับคุณภาพของครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อดำรงไว้ซึ่ง ความรู้ ความสามารถ และความชำนาญ การตามระดับคุณภาพของมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ มาตรา 49 (สำนักพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพ, 2558, น. 7)

จากการสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับรายงานผลการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 ในช่วงเวลา พ.ศ. 2556-2560 แต่ละเขตพื้นที่การศึกษาให้ความสำคัญ กับการพัฒนาสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง หลากหลายรูปแบบ อันเนื่องมาจากความคาดหวังของผู้ปกครอง (สพป.นม.1, 2556) การแข่งขันสูง จุดขาย การสร้างการยอมรับและชื่อเสียงของโรงเรียน ดังจะเห็นได้จากเขตพื้นที่การศึกษา จัดอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษา ศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศให้กับครู (สพป.นม.4, 2558) ได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ชุมชนการเรียนรู้การพัฒนาวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) การพัฒนาผู้เรียน (สพป.นม.6, 2558) การวัดและการประเมินผลทางการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาตนเอง และวิชาชีพ สเต็มศึกษา (STEM education) (สพป.นม.7, 2559) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสมรรถนะครู ในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว ยังอยู่ในระดับที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (สพป.นม.5, 2558) ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะต้องเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึง คนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และปรับตัว ครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะของการเรียนรู้ (สพป.นม.2, 2557) และในขณะเดียวกันก็ต้องมีทักษะในการทำหน้าที่ครูที่มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยี เป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารที่สามารถ แพร่กระจายไปทั่วโลกอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต ของมนุษย์ และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม

การเมือง วัฒนธรรม (สพป.นม.3, 2557) ดังนั้น ระบบการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนให้ทันต่อเหตุการณ์ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัย จึงศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ การพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรต่อไป

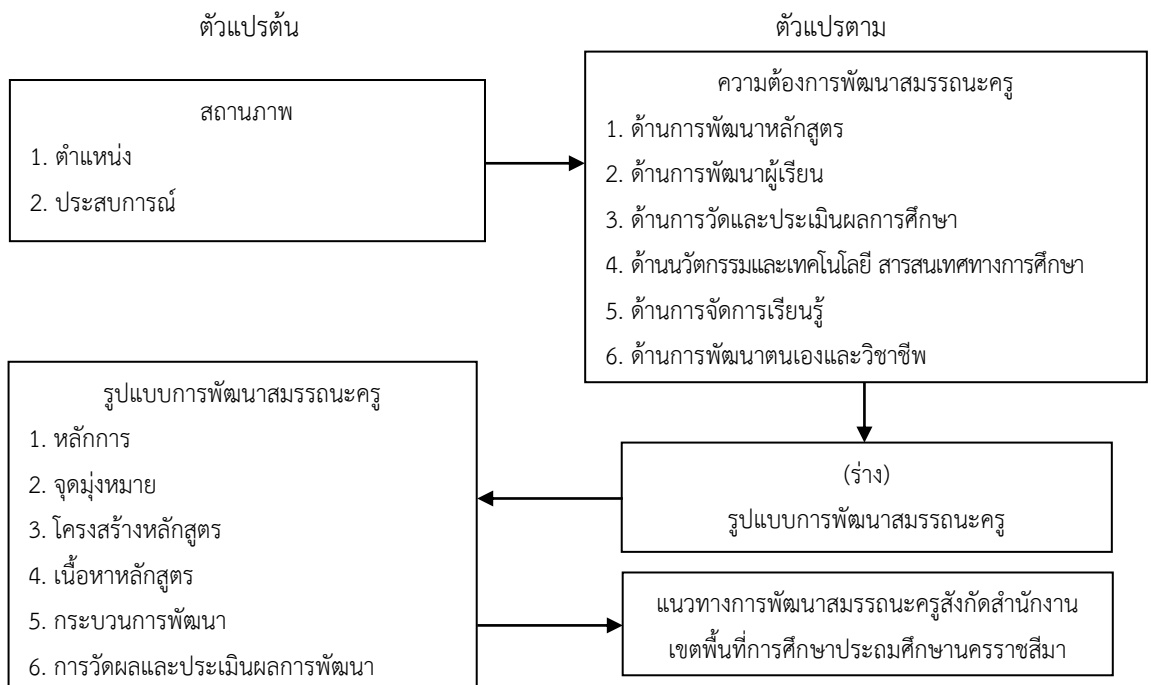
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา
4. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เป็นสารสนเทศเชิงบริบทสำหรับการนำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาสมรรถนะครูที่สอดคล้องกับบริบท ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา
2. ได้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูที่นำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา
3. ผลการวิจัยสามารถนำไปวางแผนการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเอกชน และโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและเป็นพื้นฐานสำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะครู
4. ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ ต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา ผู้วิจัยได้แบ่งระยะของการดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา

1. ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครูในสถานศึกษาจากแนวคิด ของนักวิชาการและนักวิจัย ทั้งในและต่างประเทศ ได้แก่ วิจารณ์ พานิช (2559, น. 135) Florida Education Standards Commissions (2000, pp. 1-2) Hammond and Snowden (2005, p. 11) Sanchez (2007, pp. 50-52) Canuel (2008, pp. 1-5) UNESCO (2009, pp. 1-4) Dean (2010, pp. 50-59) SEMAO/INNOTECH (2012, pp. 1-2) McConnell (2012, p. 3) APEC HRDWG Wiki (2012, p. 6) พบว่ามี 37 องค์ประกอบ แต่สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคัดเลือก เฉพาะองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 7 องค์ประกอบขึ้นไป

2. ประชากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา จำนวน 13,412 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970, p. 607-610) ได้จำนวน 375 คน นำมาเทียบ หาสัดส่วนแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจับฉลาก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดำเนินการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการ และคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคม 2560 ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 375 คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ คำนวณหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา

1. ตัวแปรที่ศึกษา คือ รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา ซึ่งมีลักษณะเป็นหลักสูตรการฝึกอบรม และคู่มือการฝึกอบรม ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิด ของนักวิชาการ ได้แก่ บุญชม ศรีสะอาด (2558, น. 13) ศุภลักษณ์ เศษะพานิช (2557, น. 6) กรรณิการ์ เจริญชัย (2558, น. 5) ประโยชน์ คล้ายลักษณ์ (2560, น. 112) ธีระ รุญเจริญ (2559, น. 4) สมาน อัครภูมิ (2559, น. 83) Nadler (1989, pp. 11-13) Brown and Moberg (1989, p. 352) Keeves (1988, p. 560) ที่ประกอบด้วยโครงสร้างสำคัญ 6 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้างของหลักสูตร 4) เนื้อหาของหลักสูตร 5) กระบวนการพัฒนา 6) การวัดผล และประเมินผลการพัฒนา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความถูกต้อง และแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนา สมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทำการทดสอบ ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้งสองฉบับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ในประเด็นสำคัญเกี่ยวกับความถูกต้อง และความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบ 6 ส่วน คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย

3) โครงสร้างของหลักสูตร 4) เนื้อหาของหลักสูตร 5) กระบวนการพัฒนา 6) การวัดผลและประเมินผลการพัฒนา ในวันที่ 5 กันยายน 2560 ได้รับแบบประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาคืน จำนวน 9 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ คำนวณหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา

1. ตัวแปรที่ศึกษา คือ การประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา ในด้านความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ผลการคัดเลือกพบว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ คือ 21 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา คือ ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา จำนวน 30 คน ในด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม 2560 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 30 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 4 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา

ผู้วิจัยดำเนินสังเคราะห์ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1-3 มาสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา ซึ่งจะครอบคลุมสมรรถนะครูทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี สารสนเทศทางการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ แสดงผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ความต้องการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และลำดับความต้องการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา

ความต้องการพัฒนาสมรรถนะครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. สมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.47	0.46	มาก	6
2. สมรรถนะด้านการพัฒนาผู้เรียน	4.49	0.46	มาก	5
3. สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา	4.51	0.47	มากที่สุด	3
4. สมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา	4.53	0.46	มากที่สุด	1
5. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้	4.52	0.46	มากที่สุด	2
6. สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ	4.50	0.42	มาก	4
ภาพรวม	4.50	0.34	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความต้องการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.50$, $S.D.=0.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ($\bar{X}=4.53$, $S.D.=0.46$) รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.52$, $S.D.=0.46$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X}=4.47$, $S.D.=0.46$)

2. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ที่สร้างขึ้น มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้างของหลักสูตร 4) เนื้อหาของหลักสูตร 5) กระบวนการพัฒนา 6) การวัดผลและประเมินผลการพัฒนา

การประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ที่สร้างขึ้น แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา

การประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ความถูกต้อง	4.22	0.42	มาก
ความเหมาะสม	4.46	0.27	มาก
ภาพรวม	4.34	0.34	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ที่สร้างขึ้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$, $S.D.=0.34$) และรายด้าน ดังนี้ ความเหมาะสม ($\bar{X}=4.46$, $S.D.=0.27$) รองลงมาคือ ความถูกต้อง ($\bar{X}=4.22$, $S.D.=0.42$) ตามลำดับ

3. การประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ดังแสดงตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา

การประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ความเป็นไปได้	4.44	0.25	มาก
ความเป็นประโยชน์	4.46	0.27	มาก
ภาพรวม	4.45	0.26	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.45$, $S.D.=0.26$) และรายด้าน ดังนี้ ความเป็นประโยชน์ ($\bar{X}=4.46$, $S.D.=0.27$) รองลงมาคือ ความถูกต้อง ($\bar{X}=4.44$, $S.D.=0.25$) ตามลำดับ

4. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา สามารถพิจารณาจากสมรรถนะครูทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

4.1 การพัฒนาหลักสูตร โดยการให้ครูศึกษาด้วยตนเองจากเอกสารหลักสูตร เว็บไซต์ หรือการสนทนา สรุปร่วมกันระหว่างผู้เข้ารับการพัฒนาและวิทยากร หรือการระดมความคิดเห็นร่วมกันเกี่ยวกับ ความหมาย ระดับการพัฒนา และกระบวนการพัฒนาหลักสูตร วิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร นอกจากนี้ ควรมีการทำกิจกรรมการสร้างหลักสูตรตามใบงานเพราะจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงในการพัฒนาหลักสูตร

4.2 การพัฒนาผู้เรียน โดยการให้ครูศึกษาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ทักษะชีวิต ทักษะวิชาชีพ สุขภาพกาย และสุขภาพจิตของนักเรียนที่เป็นจุดเน้นของหลักสูตรหรือตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อที่จะได้นำไปสู่การอบรมสั่งสอนให้กับนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

4.3 การวัดและการประเมินผลการศึกษา โดยการให้ครูศึกษาเกี่ยวกับ ความหมาย ลักษณะของการวัด และการประเมินผลการศึกษา การสร้างเครื่องมือ และการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและการประเมินผล การศึกษาของผู้เรียน ถ้าหากสามารถจัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมาบรรยายเกี่ยวกับระดับการวัดและการประเมินผล ที่ตรงกับความต้องการของครูผู้พัฒนาก็จะสามารถพัฒนาสมรรถนะครูได้อย่างแท้จริง

4.4 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา โดยการให้ครูศึกษา แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาและสามารถนำมาใช้ได้อย่างแท้จริงกับการปฏิบัติหน้าที่ของครูที่มีการปรับเปลี่ยน อยู่ตลอดเวลา จะช่วยให้ครูมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.5 การจัดการเรียนรู้ โดยการให้ครูศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นใจในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนได้ตรงตามพัฒนาการและศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันจะช่วยทำให้ผู้เรียน มีการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.6 การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ โดยการให้ครูเข้ารับการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและสอดคล้อง กับจุดเน้นของหน่วยงานต้นสังกัด ทั้งนี้เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา มาตรฐานความรู้และประสบการณ์ วิชาชีพ และมาตรฐานการปฏิบัติตน

อภิปรายผล

1. การศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และ ด้านการจัดการเรียนรู้ มากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากในยุคปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ เพื่อการออกแบบและส่งเสริมระบบการเรียนการสอน โดเน้นที่วัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่สามารถวัดได้อย่างถูกต้องแน่นอน มีการยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนมากกว่ายึดเนื้อหาวิชา สอดคล้องกับแนวคิดของ กิดานันท์ มลิทอง (2557, น. 245) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การทำงานนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม ทั้งยังช่วยประหยัดเวลา และแรงงานได้ด้วย ซึ่งอาจมีการทดลองปฏิบัติก่อนแล้ว จึงนำไปปฏิบัติจริง (Hughes, 1971, p. 12) เป็นการพัฒนา ศักยภาพของบุคลากร ตลอดจนหน่วยงาน หรือองค์การนั้น (Morton, 2013, p. 22) เป็นกระบวนการผสมผสานและซับซ้อน (Porter & Rossini, 1983, p. 32) ทั้งนี้เพื่อการเปลี่ยนแปลงให้ใหม่ขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้เป้าหมายของระบบบรรลุผล

2. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา ที่สร้างขึ้น มี 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้างของหลักสูตร 4) เนื้อหาของหลักสูตร 5) กระบวนการฝึกอบรม และ 6) การวัดและประเมินผล โดยมีผลการประเมินด้านความถูกต้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบเป็นแบบอย่างวิธีการหรือแนวทางในการดำเนินงานและเป็นคำอธิบาย คำบรรยาย

หรือแผนผังไดอะแกรมหรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจแนวทางปฏิบัติได้ชัดเจนขึ้น รูปแบบจึงถือได้ว่าเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2559, น. 218) ให้ทัศนะว่า รูปแบบเป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น อธิบายแผนผัง ไดอะแกรมหรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม อัสวภูมิ (2559, น. 16-19) แสดงทัศนะว่า จากการศึกษาตัวอย่างของรูปแบบจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ พบว่า ไม่ปรากฏมีหลักการตายตัวว่ารูปแบบต้องมีย่อประกอบอะไรบ้าง ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของปรากฏการณ์ที่ผู้สนใจดำเนินการศึกษา รวมทั้งสร้างรูปแบบและก็ไม่มีการกำหนดตายตัวแน่นอนว่าต้องทำอะไรบ้าง แต่โดยทั่วไปจะเริ่มต้นจากการศึกษาองค์ความรู้ เกี่ยวกับเรื่องที่จะสร้างรูปแบบให้ชัดเจน จากนั้นจึงค้นหาสมมติฐาน และหลักการของแบบที่จะพัฒนาแล้วสร้างรูปแบบตามหลักการที่กำหนดขึ้น และนำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบหาคุณภาพของรูปแบบรูปแบบการพัฒนาเป็นวิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งถ่ายทอดความคิดความเข้าใจ ตลอดจนจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏโดยใช้การสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ ให้สามารถเข้าใจได้ง่าย และสามารถนำเสนอเรื่องราวหรือประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างกระชับ ภายใต้หลักการอย่างเป็นระบบ (เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2559, น. 25-28)

3. การประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา พบว่า ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในครั้งนี้เป็นการใช้ตัวบุคคลเป็นผู้ประเมินโดยให้ความเชื่อถือว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความยุติธรรมและมีคุณูปการที่ดีโดยมาตรฐานและเกณฑ์ในการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒินั้นมาจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิโดยตรง นอกจากนี้ ในการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู ในครั้งนี้ยังมีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามความถนัดและความต้องการ ตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญ การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการการเก็บรวบรวม การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูลและวิธีการนำเสนอ สอดคล้องกับแนวคิดของ Eisner (1976, p. 192-193) ได้เสนอแนวคิดของการทดสอบหรือการประเมินโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็นที่ต้องการสาระรายละเอียดทางเนื้อหามากกว่าการทดสอบเชิงสถิติซึ่งแนวคิดในการทดสอบและประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการประเมินที่ผู้ทรงคุณวุฒิเน้นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกนำมาพิจารณา โดยไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์และการตัดสินใจแต่อาจจะมีผลกระทบปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกัน ตามวิจารณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิโดยทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพ และคุณภาพของสิ่งที่ต้องการประเมิน เป็นการประเมินที่เป็นความเฉพาะทางต่ออาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย ต้องใช้ความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ไม่สามารถวัดได้ด้วยเครื่องมือใด ๆ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาเท่านั้นที่จะเข้าใจอย่างแท้จริงรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูนี้ใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ การพัฒนารูปแบบแบ่งออกเป็นตอน ๆ ส่วนรายละเอียดแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินการอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ (Keeves, 1988, p. 560) นอกจากนี้ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (Stufflebeam & Shinfeld, 2007, pp. 399-402) ได้เสนอหลักการประเมินเพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรม การตรวจสอบรูปแบบซึ่งจัดเป็น 4 หมวด ได้แก่ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ เป็นการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ มาตรฐานด้านความเหมาะสม เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม เป็นการประเมินความถูกต้องของรูปแบบ สอดคล้องกับการศึกษาของ มานิตย์ นาคเมือง (2559, น. 75) ที่ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ด้านองค์ประกอบโดยรวมของรูปแบบด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ด้านแนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะครูพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ ประโยชน์ คล้ายลักษณะ

(2560, น. 102) ที่ได้ทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมของบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่พัฒนาขึ้นได้รับการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ปฏิบัติในลักษณะเห็นชอบถึงความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ และความถูกต้อง ครบคลุม ในระดับมาก เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ วสันต์ ปานทอง (2559, น. 96) ที่ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า 1) คุณลักษณะครูเพื่อศิษย์ประกอบด้วยคุณสมบัติที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม มีคุณลักษณะ 12 ประการ ด้านการจัดการเรียนรู้มีคุณลักษณะ 15 ประการ ด้านความรู้ และทักษะ มีคุณลักษณะ 12 ประการ ด้านเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ มีคุณลักษณะ 5 ประการ และด้านการมีข้อมูล เกี่ยวกับคุณลักษณะ และทักษะผู้เรียน มีคุณลักษณะ 4 ประการ กระบวนการพัฒนาครูเพื่อศิษย์มีกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ วินิจฉัยความต้องการจำเป็นกำหนดจุดประสงค์และขอบข่ายการพัฒนา กำหนดวิธีการพัฒนา ดำเนินการพัฒนา และประเมินผลการพัฒนา 2) รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ที่สร้างขึ้น มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือ เชิงระบบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตน ด้านความรู้และทักษะ และด้านการปฏิบัติงาน ที่ส่งผลไปยังคุณลักษณะและทักษะผู้เรียน กระบวนการพัฒนา 5 ขั้นตอน คือ วินิจฉัยความต้องการจำเป็น กำหนดจุดประสงค์และขอบข่าย กำหนดวิธีการพัฒนา ดำเนินการพัฒนา ประเมินผลการพัฒนา และระดับการพัฒนา 3 ระดับ ได้แก่ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กร และ 3) ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ พบว่า มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

4. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา ตามความต้องการพัฒนาสมรรถนะครูซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยการให้ครูได้ศึกษา แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาและสามารถนำมาใช้ได้อย่างแท้จริง กับการปฏิบัติหน้าที่ของครูที่มีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา จะช่วยให้ครูมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ การจัดการเรียนรู้ โดยการให้ครูได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นใจ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตรงตามพัฒนาการและศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันจะช่วยทำให้ ผู้เรียนมีการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหาร สถานศึกษาหรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุน ให้ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาได้รับการพัฒนาด้วยการจัดหลักสูตร ฝึกอบรมปฏิบัติการเพื่อให้ครูได้รับความรู้และสามารถทดลองปฏิบัติและนำกลับมาประยุกต์ใช้ในการจัดแผนการเรียน การสอนที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2553, น. 1-20) ได้แสดงทัศนะไว้โดยสรุปได้ว่า การจัดการศึกษายุคใหม่ต้องปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพราะครูเป็นบุคคลสำคัญ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ หากครูมีคุณภาพและสมรรถนะสูง จะทำให้การจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ กระบวนการเรียนรู้อย่างเกิดผล ดังนั้น จึงต้องมีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งการจัดการเรียนรู้ของครูมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงศักยภาพแห่งพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร อันเป็นผลมาจากการฝึก หรือการปฏิบัติที่ได้รับการเสริมแรง (Kimble, 1963, p. 24)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารควรนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูไปสู่การปฏิบัติจริงโดยประยุกต์ใช้ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงของ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูที่ครอบคลุมประชากรกลุ่มอื่น ๆ เช่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เอื้อและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรณิการ์ เจิมเทียนชัย. (2558). *กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2557). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม*. กรุงเทพมหานคร : ชวนชม.
- ทิตนา แชมมณี. (2559). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2559). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : ข้าวฟ่าง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2558). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร : ชมรมเด็ก.
- ประโยชน์ คล้ายลักษณ์. (2560). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมของบุคลากรทางการศึกษาผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2553). *ปฏิรูปการศึกษา แนวคิดและหลักการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มานิตย์ นาคเมือง. (2559). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2559). *การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วสันต์ ปานทอง. (2559). *รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- วิจารณ์ พานิช. (2559). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ศุภลักษณ์ เศษระพานิช. (2557). *รูปแบบของการบริหารคุณภาพเบ็ดเสร็จในโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2557). *ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.
- สปพ.นม.1 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1). (2556). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2556*. นครราชสีมา : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1.
- สปพ.นม.2 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2). (2557). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2557*. นครราชสีมา : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2.
- สปพ.นม.3 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3). (2557). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2557*. นครราชสีมา : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3.

- สพพ.นม.4 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4). (2558). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2558*. นครราชสีมา : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4.
- สพพ.นม.5 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5). (2558). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2558*. นครราชสีมา : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5.
- สพพ.นม.6 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6). (2558). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2558*. นครราชสีมา : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6.
- สพพ.นม.7 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7). (2559). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2559*. นครราชสีมา : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7.
- สมาน อัสวภูมิ. (2559). *การบริหารการศึกษาสมัยใหม่ : แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). อุบลราชธานี : อุบลกิจจอพเพทการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). *โครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ*. สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.obec.go.th>
- สำนักพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพ. (2558). *โครงการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- APEC HRDWG WIKI. (2012). *21st Century Competencies*. Retrieved June 5, 2016, from <http://hrd.apect.org.org/index.php/21st-century-competencies>
- Brown, W. B., & Moberg, D. J. (1980). *Organization theory and management : Approach*. New York : John Wiley and Sons.
- Canuel, J. (2008). *Teaching in the 21 century a review of the issue and changing models in the teaching profession*. New York : Harper Collins.
- Dean, S. (2010). *Benchmarking education systems for results : East Asia Regional Conference*. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Eisner, E. W. (1976). Education connoisseurship and criticism. *The Journal of Aesthetic Education*, 10(3), 135-150.
- Florida Education Standards Commission. (2000). *Justia US. law*. Retrieved January 5, 2016, from <http:// : Law justice.com/codes/florida/200/Titlexve/chapter231/ 231-546.html>
- Hammond, D. L., & Snowden, B. (2005). *A good teacher in every classroom : Preparing the highly qualified teacher sour children deserve*. Sanfrancisco, CA : Jossey-bass.
- Hughes, M. K. (1971). Tree biocontent, net production and litter falls in a deciduous. *Wood and Oikos*, 22(5), 62-73.
- Keeves, P. J. (1988). *Educational research methodology, and measurement : An international handbook*. Oxford : England.
- Kimble, G. A. (1963). *Principles of general psychology* (2nd ed.). New York : Ronald Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- McConnell, M. S. (2012). *A teaching profession for the 21st developing and supporting the profession*. New York : McGraw-Hill Book.
- McKinsey. (2007). *McKinsey report on education*. Retrieved March 1, 2014, from <http://www.McKinsey.com>

- Morton, D. (2013). *The resolution of conflict : Constructive and destructive processes*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Nadler, D. A. (1989). The effects if feedback on task group behavior : A review of the experimental research. *Organization Behavior and Human Performance*, 23(2), 309-338.
- Porter, F. F., & Rossini, A. C. (1983). *The truth about innovation*. London, UK : Prentice Hall.
- Sanchez, L. L. (2007). *What make a good teacher : Are we looking the right direction for guidance*. Newberg, Oregon : George fox university, United States.
- SEMAO/INNOTECH. (2012). *RSU : Contract signing on UNESCO EFA study project*. Retrieved January 10, 2016, from : <http://www.seameo-inmotech.org/contents/new?id=112011-Silc>
- Stufflebeam, D. L., & Shinfield, A. L. (2007). *Evaluation theory, models and applications*. John Wiley and Son.
- UNESCO. (2009). *ICT competency framework for teacher UNESCO.Org*. Retrieved June 5, 2016, from <http://Portal.UNESCO.org/Ci/en/ev.Phi-Url.ID=22997andURLDO=DOToplCandURLSECTION=201.htm/SZUCS.Eva>

ผู้เขียนบทความ

นางสาวอริสา นพคุณ

นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง

อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000

E-mail : Nooarisa3@gmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ บุญจันทร์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ตั้งประเสริฐ

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

การเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จัดพิมพ์เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้และวิทยาการ เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างคณาจารย์ บุคลากร นักวิจัย นักวิชาการ นิสิตและนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาและสถาบันหรือหน่วยงานอื่น ๆ โดยจัดพิมพ์วารสารเป็นราย 4 เดือน (ปีละ 3 ฉบับ) ดังนี้

ฉบับที่ 1 ตีพิมพ์เผยแพร่เดือนมกราคม-เดือนเมษายน

ฉบับที่ 2 ตีพิมพ์เผยแพร่เดือนพฤษภาคม-เดือนสิงหาคม

ฉบับที่ 3 ตีพิมพ์เผยแพร่เดือนกันยายน-เดือนธันวาคม

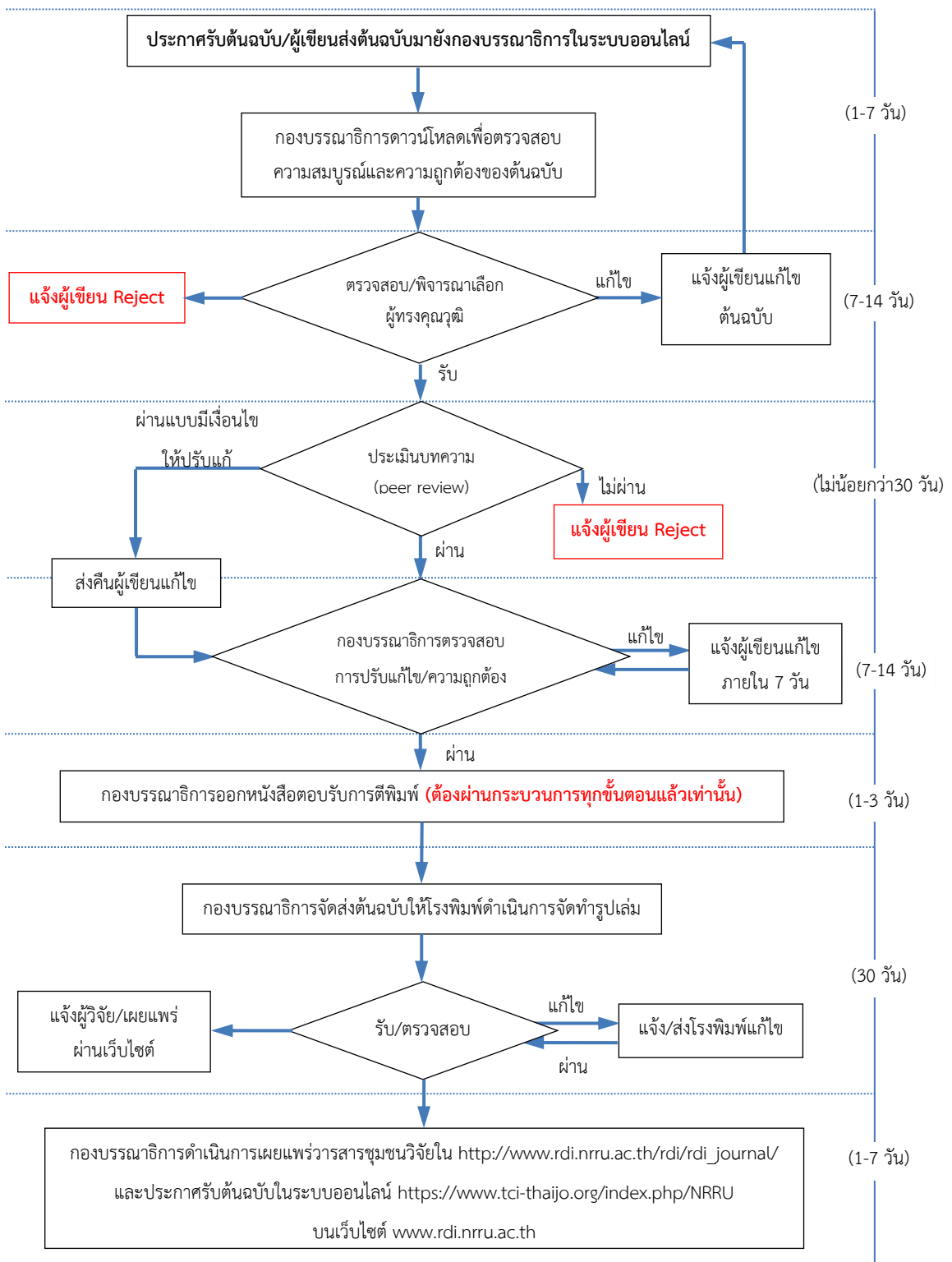
ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ ได้แก่ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ และหรือบทความวิจารณ์ หนังสือ ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ ศิลปศาสตร์ รวมไปถึงสาขาวิชาที่เกี่ยวกับครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/จิตวิทยา และสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์/บริหารธุรกิจและการจัดการ

เพื่อให้บทความได้ตีพิมพ์เผยแพร่ที่ถูกต้องตามกระบวนการขั้นตอนของงานจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา รวมไปถึงบทความมีคุณภาพสามารถเผยแพร่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ * ผู้ส่งบทความจำเป็นต้องเป็นเจ้าของบทความหรือผู้เขียนบทความเท่านั้น เพื่อความสะดวกในการติดต่อประสานงานและจะต้องให้ข้อมูลที่สมารถติดต่อได้ โดยต้องติดต่อประสานงานกองบรรณาธิการเพื่อแจ้งผลการส่ง ซึ่งกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการไม่รับบทความหากไม่ได้รับการติดต่อเบื้องต้นจากเจ้าของต้นฉบับบทความ * โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ดังต่อไปนี้

หลักเกณฑ์การส่งบทความเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

1. บทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ
2. บทความต้นฉบับ จะต้องไม่มีเนื้อหาที่เกิดจากการลอกเลียนหรือดัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม ควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้นโดยผู้เขียนเอง
3. บทความต้นฉบับ จะต้องเขียนตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบการส่งบทความต้นฉบับวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อย่างถูกต้องและครบถ้วน
4. การประเมินผลบทความต้นฉบับ จำแนกเป็นสรุปผลการประเมิน 4 ระดับ ได้แก่ (4) ดีมาก (3) ดี (2) พอใช้ และ (1) ไม่เหมาะสม ซึ่งผลรวมเฉลี่ยต้องอยู่ในระดับดีขึ้นไปเท่านั้น จึงจะผ่านเข้าสู่กระบวนการแก้ไข โดยแบ่งผลการพิจารณาบทความเป็น 4 ข้อ ได้แก่ สมควรเผยแพร่ โดยไม่มีการแก้ไข สมควรเผยแพร่หลังจากแก้ไขโดยผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาสมควรเผยแพร่หลังจากแก้ไขโดยให้บรรณาธิการพิจารณา และไม่สมควรเผยแพร่ (กรณีส่งอ่านประเมินใหม่ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและประเมิน (Peer review) จะต้องได้เสนอเป็นข้อแนะนำอื่น ๆ อยู่ในแบบประเมินผล)
5. ผู้เขียนต้องดำเนินการปรับแก้ไขตามคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) พร้อมชี้แจงการแก้ไขต้นฉบับบทความมายังกองบรรณาธิการ
6. กองบรรณาธิการ จะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของบทความที่ผู้เขียนปรับแก้ไขอีกครั้ง
7. กองบรรณาธิการ จะดำเนินการจัดส่งวารสารชุมชนวิจัย (ฉบับร่าง) ไปยังผู้เขียนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องก่อนตีพิมพ์เผยแพร่

ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หมายเหตุ : ระยะเวลา รวม 105 วัน (จำนวนวัน) ที่ปรากฏในขั้นตอนอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

การจัดทำต้นฉบับบทความ และจัดเตรียมรูปแบบ

ต้นฉบับ : ต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด (Microsoft word) บนกระดาษขาว B5 หน้าเดียว (1 คอลัมน์) เว้นขอบด้านบน ด้านล่าง และด้านขวา 0.5 นิ้ว (1.27 เซนติเมตร) ด้านซ้าย 0.7 นิ้ว (1.78 เซนติเมตร) และจากขอบหัวกระดาษ และท้ายกระดาษ 0.25 นิ้ว (0.63 เซนติเมตร) พิมพ์เว้นวรรคหรือช่องว่าง 1 เคาะ และระยะห่างบรรทัด 1 พ.

การเขียนคำขึ้นต้นภาษาอังกฤษด้วยตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ สำหรับภาษาอังกฤษที่มีในเนื้อหาในวงเล็บ และ Keywords ส่วนหน้าแรกของบทความที่มีชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน หน่วยงาน และจังหวัด ยังคงเป็นตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทั้งหมดเหมือนเดิม

ความยาว : แต่ละบทความรวมรูปภาพ และตาราง ควรอยู่ระหว่าง 10-15 หน้ากระดาษพิมพ์ หรือตามความสมบูรณ์ถูกต้อง เหมาะสมของบทความ และไม่ควรมากกว่า 8 หน้ากระดาษพิมพ์

บทความ

การเรียงลำดับหัวข้อในบทความ : ลักษณะและขนาดตัวอักษร

ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ : TH SarabunPSK (18 Bold)
ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียน/ผู้วิจัย : TH SarabunPSK (16 Bold)
ที่อยู่ (หน่วยงาน/สถานศึกษา) จังหวัด : TH SarabunPSK (14 Bold)
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้ : TH SarabunPSK (16 Bold)
เนื้อหาและตาราง : TH SarabunPSK (14)

รายละเอียดดังนี้

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด
2. **ชื่อผู้เขียน/ผู้วิจัย (Author)** และสถานที่ทำงานภาษาไทย และภาษาอังกฤษใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด
 - 2.1 ชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์เฉพาะชื่อ-นามสกุล เท่านั้น
 - 2.2 หน่วยงาน/สถานศึกษา เช่น ชื่อหน่วยงาน ชื่อมหาวิทยาลัย และอื่น ๆ ให้พิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. **เนื้อหา (Text)** ใช้ตัวอักษรและขนาดพิมพ์ไทยและอังกฤษ TH SarabunPSK (14) บทความภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด ในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้ หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ก็ได้ และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน และแสดงตัวเลขในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วยทศนิยม 2 ตำแหน่ง
4. **ตารางและรูปประกอบ (Table and figure)** ควรมีเฉพาะที่จำเป็น สำหรับ รูป/ภาพประกอบ ควรเป็นรูปถ่ายขาว-ดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายได้รูป/ภาพ กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสเก็ตช์ และตัวเลขในตารางใช้ทศนิยม 2 ตำแหน่ง
5. **ผู้เขียนบทความ** ให้ระบุคำนำหน้า ชื่อ นามสกุล สถานภาพ เช่น ส่งบทความในสถานภาพนักศึกษา ตัวอย่าง นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พร้อมใส่ที่อยู่และรหัสไปรษณีย์ของที่ตั้งมหาวิทยาลัย และระบุอีเมลของผู้เขียนบทความ กรณีระบุอาจารย์ที่ปรึกษา ให้ระบุคำนำหน้า ชื่อ นามสกุล สถานะ เช่น อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม โดยระบุหน่วยงานที่อาจารย์สังกัด และกรณีมีผู้ร่วมวิจัยหรือผู้ร่วมเขียนบทความ ให้ระบุตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมล ให้ครบถ้วน

รูปแบบและการเขียนเอกสารอ้างอิงในเนื้อหา การอ้างอิงท้ายบทความ และการอธิบายเพิ่มเติมและการอ้างอิงเอกสารได้ตารางและภาพ โดยให้เป็นไปตามการอ้างอิงแบบ APA 6th Edition ขึ้นไป ตัวอย่างเช่น

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา :

(ผู้แต่ง, ปีพิมพ์, เลขหน้า) ใช้ท้ายข้อความอ้างอิง เช่น (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 82), (Cronbach, 1990, pp. 202-204), (Gersten, Baker, & Lloyed, 2000, pp. 9-10) หรือ

ผู้แต่ง (ปีพิมพ์, เลขหน้า) กรณีระบุชื่อผู้แต่งในเนื้อหาแล้ว เช่น บุญชม ศรีสะอาด (2553, น. 82), Cronbach (1990, pp. 202-204), Gersten, Baker, and Lloyed (2000, pp. 9-10)

(ชื่อ-สกุล, สัมภาษณ์, วัน เดือน ปี) กรณีสัมภาษณ์ เช่น (รวม สิงห์วี, สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2559) หรือ

ชื่อ-สกุล (สัมภาษณ์, วัน เดือน ปี) เช่น รวม สิงห์วี (สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2559)

การอ้างอิงท้ายบทความ : ให้เรียงลำดับรายการตามตัวอักษร ก-ข และภาษาอังกฤษ A-Z ตัวอย่างเช่น

ทิตนา แชนนี. (2559). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 20).

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

รวม สิงห์วี, นาย. (2559, 16 มีนาคม). *หมอเสน. สัมภาษณ์*.

วรพล นานองตุม. (2554). *การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของผู้ฟังวิทยุชุมชน จังหวัด*

หนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.

ศศิประภา ชัยประสิทธิ์. (2553). *องค์กรนวัตกรรมทางเลือกของผู้ประกอบการยุคใหม่. วารสารนักบริหาร, 30(2), 60-69.*

สรายุทธ กันหลง. (2555). *การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม Crobbach's alpha*. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2560, จาก <http://www.ipernity.com>

Al-Matari, E. M., Swidi, A. K., & Fadzil, F. H. (2014). The Measurement of Firm Performance's Dimension. *Asian Journal of Finance & Accounting, 6(1), 24-49.*

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing* (3th ed.). New York : Harper & Collings.

สามารถดูหลักเกณฑ์การอ้างอิงวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/NRRU>

การส่งต้นฉบับ : ส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/NRRU> และกรอกข้อมูลพร้อมลงนามให้ครบถ้วนในแบบเสนอขอส่งบทความเพื่อพิจารณาหลังตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งต้นฉบับที่ส่งให้กองบรรณาธิการต้องเป็นฉบับจริง จำนวน 2 ชุด แผ่นซีดีที่มีบทความต้นฉบับจำนวน 1 แผ่น และสำเนาหลักฐานการชำระเงินค่าธรรมเนียม ที่

กองบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา สถาบันวิจัยและพัฒนา (ส่งบทความ)

เลขที่ 340 ถนนสุนทรารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา

จังหวัดนครราชสีมา 30000

ต้นฉบับที่จัดส่ง ไม่ควรม้วนหรือพับต้นฉบับ ควรส่งในซองหนาและใหญ่พอเหมาะกับแผ่นกระดาษต้นฉบับ เมื่อผู้เขียนย้ายที่อยู่หรือเดินทางไปจากสถานที่อยู่เดิมเป็นเวลานาน ควรแจ้งให้บรรณาธิการทราบด้วย

การปรับแก้ต้นฉบับ : โดยทั่วไป ผู้อ่านบททวน (Reviewer) จะตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนด้านวิชาการ แล้วส่งให้ผู้เขียนปรับแก้ สิทธิในการปรับแก้ต้นฉบับเป็นของผู้เขียน แต่กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตีพิมพ์เฉพาะที่ผ่านความเห็นชอบตามรูปแบบและสาระของกองบรรณาธิการเท่านั้น ซึ่งบทความที่อยู่ระหว่างดำเนินการทั้งหมดสามารถยกเลิกการตีพิมพ์ได้หากผู้เขียนบทความและบทความไม่เป็นไปตามเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ของวารสาร โดยบรรณาธิการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีสิทธิ์ยกเลิกการตีพิมพ์ ทั้งนี้มีการประสานเพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านวิชาการและอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องจนกว่าบทความของผู้เขียนจะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่

การตรวจทานต้นฉบับก่อนตีพิมพ์ (Final proof) : ผู้เขียนต้องตรวจทานพิสูจน์อักษรในลำดับสุดท้าย เพื่อให้ความเห็นชอบในความถูกต้องครบถ้วนของเนื้อหาบทก่อนตีพิมพ์

ลิขสิทธิ์ในบทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร : บทความที่ได้ลงตีพิมพ์ในวารสารเป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หมายเหตุ :

1. ผู้เขียนบทความต้องลงนามรับรองใน 1) แบบตรวจสอบความสมบูรณ์บทความต้นฉบับเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และ 2) แบบเสนอขอส่งบทความต้นฉบับเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัยของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พร้อมดำเนินการตามขั้นตอนการส่งบทความให้ครบถ้วนเรียบร้อยก่อน กองบรรณาธิการจึงจะนำบทความเสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาต่อไป
2. บทความแต่ละเรื่องให้เวลาในการพิจารณาประมาณ 2-3 เดือนขึ้นไป (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนและสาขาวิชาการของบทความที่เสนอขอลงตีพิมพ์)
3. เมื่อบทความได้รับการพิจารณาให้ลงตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับวารสารชุมชนวิจัย ฉบับที่ลงตีพิมพ์บทความของผู้เขียน จำนวน 1 เล่ม จัดส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตามที่อยู่ระบุไว้ในแบบเสนอขอส่งบทความต้นฉบับ หากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการติดต่อและที่อยู่ ต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัยทราบเพื่อปรับปรุงข้อมูล
4. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์ หากเกิดปัญหาบรรณาธิการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีสิทธิ์ในการยกเลิกตีพิมพ์บทความได้ทันที

ติดต่อสอบถามกองบรรณาธิการ วารสารชุมชนวิจัย ได้ที่ สถาบันวิจัยและพัฒนา อาคารเฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 9) ชั้น 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000

โทรศัพท์ : 0-4400-9009 ต่อ 9462 โทรสาร : 0-4427-2941

E-mail : journal-rdi@nrru.ac.th Web : www.rdi.nrru.ac.th

แบบตรวจสอบความสมบูรณ์บทความต้นฉบับเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ชื่อเรื่อง (ไทย)

(อังกฤษ)

หลักการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ☐ มี (แนบหลักฐาน) ☐ ไม่มี

☐ แบบเสนอขอส่งบทความต้นฉบับเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

☐ กรอกข้อมูลถูกต้อง ครบถ้วน

☐ แนบหลักฐานประกอบถูกต้อง ครบถ้วน

☐ ไม่ถูกต้อง ครบถ้วน (กรุณาระบุ)

บทความ (องค์ประกอบจำเป็นและต้องมีครบถ้วน)

สาขาของบทความ (ระบุ)

ผลลัพธ์/องค์ความรู้ใหม่/ความเชื่อถือได้/คุณค่าทางวิชาการ/การประยุกต์ใช้ได้จริง/การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง (กรุณาระบุ)

☐ บทคัดย่อ

☐ ภาษาไทย

☐ ภาษาอังกฤษ (ตามหลักไวยากรณ์และจำนวนคำอยู่ระหว่าง 200-250 คำ)

☐ บทนำ

☐ วัตถุประสงค์การศึกษา/วิจัย

☐ ประโยชน์การศึกษา/วิจัย

☐ รูปแบบการศึกษา/วิจัย (กรอบแนวคิด/การศึกษาเอกสาร/ทบทวนวรรณกรรม/ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง)

☐ วิธีดำเนินการศึกษา/วิจัย

☐ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

☐ เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ที่ใช้ศึกษา/วิจัย

☐ วิธี/ขั้นตอน/การเก็บรวบรวมข้อมูล ☐ สถิติ การวิเคราะห์ และการนำเสนอ

☐ ผลการศึกษา/วิจัย

☐ อภิปรายผลการศึกษา/วิจัย

☐ ข้อเสนอแนะ

☐ ด้านวิชาการ

☐ ด้านนโยบาย

☐ ด้านพาณิชย์

☐ ด้านสาธารณะ

☐ ความถูกต้องของรูปแบบบทความ

☐ รูปแบบ

☐ การอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายบทความ

ข้าพเจ้ายืนยันว่า “การเลือกข้อมูลข้างต้น” เป็นองค์ประกอบที่มีอยู่ในบทความต้นฉบับที่ได้เสนอต่อกองบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จริง โดยตระหนักและตรวจสอบบทความก่อนส่งเสนอขอรับการพิจารณาเรียบร้อยแล้ว หากตรวจสอบแล้วพบว่าไม่ครบถ้วนตามที่แจ้งไว้ และกรณีมีการแก้ไข ข้าพเจ้ายินดีปรับแก้ไขตามคำแนะนำทุกกรณีจนเสร็จเรียบร้อย และหากพบว่า ข้าพเจ้าไม่ปฏิบัติตามข้อความดังกล่าวข้างต้น จะยินยอรับการพิจารณายกเลิกการตีพิมพ์เผยแพร่โดยไม่มีเงื่อนไขและไม่เรียกร้องในกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น

ลงชื่อ ผู้ยื่นบทความ

(.....)

วันที่ เดือน พ.ศ.

ลงชื่อ ผู้ตรวจสอบ

(.....)

วันที่ เดือน พ.ศ.

แบบเสนอขอส่งบทความต้นฉบับเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว/อื่น ๆ)

ตำแหน่งสังกัด

วุฒิการศึกษา ☐ สูงสุด ชื่อปริญญา (อักษรย่อ).....

วุฒิการศึกษา ☐ กำลังศึกษาระดับ ชื่อปริญญา (อักษรย่อ).....

สาขาวิชา/วิชาเอก สถานที่ทำงาน/ศึกษา

สถานภาพ ☐ สายสอน/วิชาการ ☐ สายสนับสนุน ☐ นิสิต/นักศึกษา ☐ บุคคลทั่วไป

ขอส่งต้นฉบับ ☐ บทความวิจัย (จากงานวิจัย/จบการศึกษา) ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความ (อื่น ๆ)

ชื่อเรื่อง (ไทย)

(อังกฤษ)

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ (จำเป็น) ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก (ส่งเอกสาร) บ้านเลขที่ หมู่ที่

ซอย ถนน ตำบล อำเภอ จังหวัด

รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์ มือถือ โทรสาร

E-mail :

สิ่งที่ส่งมาด้วย : ☐ หลักฐานการยื่นผ่านระบบรับ-ประเมินบทความ ได้แก่ ต้นฉบับบทความ 2 ชุด และซีดี 1 แผ่น

☐ หลักฐานการชำระค่าธรรมเนียม (บุคคลภายนอก) จำนวนเงิน 4,200 บาท (บุคคลภายใน) จำนวนเงิน 2,500 บาท

โดยชำระเงินผ่าน ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ชื่อบัญชี วารสารชุมชนวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ประเภทออมทรัพย์ สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่บัญชี 419-1-76208-0

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น

ซึ่ง ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

ลงชื่อ ผู้ยื่นบทความ

(.....)

วันที่ เดือน พ.ศ.

กรณีส่งเอกสารและหลักฐานทางไปรษณีย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (สถาบันวิจัยและพัฒนา) เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา 30000 (ส่งบทความ) และส่งทางอีเมล : journal-rdi@nrru.ac.th โดยแนบหลักฐานที่เป็นฉบับจริงและมีข้อมูลครบถ้วนทั้งหมด

*กรณีที่นิสิต/นักศึกษา ต้องให้อาจารย์ที่ปรึกษากรอกใบรับรองและลงนาม

ใบรับรอง

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว/อื่น ๆ)

ตำแหน่ง.....สถานที่ทำงาน

ขอรับรองว่า (นาย/นาง/นางสาว)..... เป็นนิสิต/นักศึกษา และได้พิจารณาบทความแล้ว

ว่ามีความเหมาะสมที่จะเสนอเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ลงนาม ผู้รับรอง

(.....)

วันที่

รูปแบบบทความวิจัย

(ชื่อเรื่องภาษาไทย)...(TH SarabunPSK ตัวหนา : 18").....

(ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด). (TH SarabunPSK ตัวหนา : 18")..

(ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนภาษาไทย)(TH SarabunPSK ตัวหนา : 16").....

(ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่)...(TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")....

(หน่วยงาน/สังกัด)(TH SarabunPSK ตัวหนา : 14").....

(หน่วยงาน/สังกัด ภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่)(TH SarabunPSK ตัวหนา : 14").....

(จังหวัด)(TH SarabunPSK ตัวหนา : 14").....

(จังหวัด ภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่)(TH SarabunPSK ตัวหนา : 14").....

บทคัดย่อ (TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")

...(TH SarabunPSK 14").....

คำสำคัญ :(TH SarabunPSK 14").....

ABSTRACT (TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")

...(TH SarabunPSK 14").....

Keywords :(TH SarabunPSK 14").....

บทนำ (TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")

...(TH SarabunPSK 14").....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")

...(TH SarabunPSK 14").....

ประโยชน์ของการวิจัย (TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")

...(TH SarabunPSK 14").....

* (กรอบแนวคิดในการวิจัย และ การทบทวนวรรณกรรม อาจรวมการตรวจสอบเอกสารด้วยก็ได้)

วิธีดำเนินการวิจัย (TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")

...(TH SarabunPSK 14").....

* (อธิบายถึงเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย/ทดลอง วิธีการศึกษา/ทดลอง ตามระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง)

ผลการวิจัย (TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")

...(TH SarabunPSK 14").....

อภิปรายผล (TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")

...(TH SarabunPSK 14").....

ข้อเสนอแนะ (TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")

...(TH SarabunPSK 14").....

กิตติกรรมประกาศ (อาจมีหรือไม่มี) (TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")

...(TH SarabunPSK 14").....

เอกสารอ้างอิง (TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")

...(TH SarabunPSK 14").....

ผู้เขียนบทความ (TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")

* กรณีเป็นนิสิต/นักศึกษา

...ชื่อ-นามสกุล (TH SarabunPSK 14").....

ระบุตำแหน่งเป็น นักศึกษาระดับ... หลักสูตร และตามด้วยรายละเอียดด้านล่าง

ตำแหน่ง/หน่วยงาน/สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย.....

ที่อยู่.....

E-mail:

** กรณีมีผู้ร่วมวิจัย/ผู้ร่วมเขียนบทความ กรุณาระบุ

...ชื่อ-นามสกุล (TH SarabunPSK 14").....

ตำแหน่ง/หน่วยงาน/สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย.....

ที่อยู่.....

E-mail:

*** กรณีมีอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม กรุณาระบุ

...ชื่อ-นามสกุล (TH SarabunPSK 14").....

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก/อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

หน่วยงาน/สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย.....

ที่อยู่.....

รูปแบบบทความวิชาการ

(ชื่อเรื่องภาษาไทย)...(TH SarabunPSK ตัวหนา : 18").....

(ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด). (TH SarabunPSK ตัวหนา : 18")..

(ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนภาษาไทย)(TH SarabunPSK ตัวหนา : 16").....

(ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่)...(TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")....

(หน่วยงาน/สังกัด)(TH SarabunPSK ตัวหนา : 14").....

(หน่วยงาน/สังกัด ภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่)(TH SarabunPSK ตัวหนา : 14").....

(จังหวัด)(TH SarabunPSK ตัวหนา : 14").....

(จังหวัด ภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่)(TH SarabunPSK ตัวหนา : 14").....

บทคัดย่อ (TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")

...(TH SarabunPSK 14").....

คำสำคัญ :(TH SarabunPSK 14").....

ABSTRACT (TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")

...(TH SarabunPSK 14").....

Keywords :(TH SarabunPSK 14").....

บทนำ (TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")

หลักการและเหตุผล

.....(TH SarabunPSK 14").....

วัตถุประสงค์

.....(TH SarabunPSK 14").....

ขอบเขตของเรื่อง

.....(TH SarabunPSK 14").....

คำจำกัดความหรือนิยามต่าง ๆ

.....(TH SarabunPSK 14").....

เนื้อเรื่อง (TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")

การจัดลำดับเนื้อหาสาระ

...(TH SarabunPSK 14").....

การเรียบเรียงเนื้อหา

...(TH SarabunPSK 14").....

การวิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์

...(TH SarabunPSK 14").....

การใช้ภาษา

...(TH SarabunPSK 14").....

วิธีการนำเสนอ

...(TH SarabunPSK 14").....

สรุป (TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")

...(TH SarabunPSK 14").....

เอกสารอ้างอิง (TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")

...(TH SarabunPSK 14").....
.....

ผู้เขียนบทความ (TH SarabunPSK ตัวหนา : 16")

* กรณีเป็นนิสิต/นักศึกษา

...ชื่อ-นามสกุล (TH SarabunPSK 14").....

ระบุตำแหน่งเป็น นักศึกษาระดับ.... หลักสูตร และตามด้วยรายละเอียดด้านล่าง

ตำแหน่ง/หน่วยงาน/สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย.....

ที่อยู่.....

E-mail:

** กรณีมีผู้ร่วมวิจัย/ผู้ร่วมเขียนบทความ กรุณาระบุ

...ชื่อ-นามสกุล (TH SarabunPSK 14").....

ตำแหน่ง/หน่วยงาน/สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย.....

ที่อยู่.....

E-mail:

*** กรณีมีอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม กรุณาระบุ

...ชื่อ-นามสกุล (TH SarabunPSK 14").....

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก/อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

หน่วยงาน/สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย.....

ที่อยู่.....